

Marknadsöversikt

– animalier

Marknadsöversikt

– animalier

Marknadsenheten
2006-08-14

Referens	
Börje Karlsson	036-15 51 27
Eva Jirskog	036-15 51 11
Annelie Rosell	036-15 51 29
Lars-Anders Strandberg	036-15 50 97
Åsa Lannhard Öberg	036-15 52 74
Camilla Lagerkvist Tolke	036-15 56 88
Anna Lindgren	036-15 50 61

Innehåll

1	INLEDNING.....	7
1.1	Politiska beslut	7
1.2	Den jordbrukspolitiska budgeten	13
1.2.1	Finansieringen	13
1.2.2	Utgifterna	14
1.3	EU:s marknadsregleringar	17
1.4	Det agromonetära systemet	19
1.4.1	Historik.....	19
1.4.2	Nuläget	20
1.4.3	Utveckling av eurokursen.....	20
2	UPPGIFTER OM ANTAL HUSDJUR.....	23
3	NÖT- OCH KALVKÖTT.....	25
3.1	Nötköttssektorn i Sverige	25
3.1.1	Produktion och konsumtion	25
3.1.2	Utrikeshandel	27
3.1.3	Prisutveckling i ett EU-perspektiv	31
3.1.4	Prisutveckling i producentledet i Sverige.....	35
3.1.5	Prisutveckling i partiledet.....	35
3.1.6	Prisutveckling i konsumentledet	36
3.1.7	Ekologisk produktion av nötkött.....	37
3.2	Nötköttssektorn inom EU.....	39
3.2.1	EU:s marknadsreglering	39
3.2.2	Priser och prisrapportering	40
3.2.3	Interventionssystemet.....	40
3.2.4	Importlicenser och gränsskydd.....	41
3.3	Exportlicenser och exportbidrag	44
3.3.1	Agenda 2000	48
3.3.2	Djurbidrag	48
3.3.3	Halvtidsöversynen.....	49
3.3.4	Utgifter inom EU:s nötköttsreglering.....	51
3.3.5	BSE-kriserna	52
3.3.6	Utvidgningen av EU den 1 maj 2004	53
3.3.7	EU:s produktion och konsumtion av nötkött.....	55

3.3.8	EU:s internhandel.....	58
3.3.9	EU:s externhandel.....	61
3.4	Kandidatländer.....	64
3.5	Den internationella situationen.....	65
4	GRISKÖTT.....	69
4.1	Produktion och konsumtion i Sverige.....	69
4.2	Sveriges utrikeshandel.....	70
4.2.1	Import och export.....	70
4.2.2	Exportbidrag.....	72
4.2.3	Import inom kvot.....	74
4.2.4	Levande djur.....	74
4.3	Prisutveckling i Sverige.....	75
4.3.1	Producentledet.....	76
4.3.2	Partiledet.....	78
4.3.3	Konsumentledet.....	79
4.4	EU:s marknadsreglering för griskött.....	80
4.4.1	Gränsskydd och importkvoter.....	80
4.4.2	Exportbidrag.....	83
4.4.3	Privat lagring.....	84
4.4.4	Intervention.....	86
4.4.5	EU:s utgifter för grisköttsregleringen.....	87
4.5	Grisköttssektorn i EU.....	87
4.5.1	Produktion.....	87
4.5.2	Handel inom EU.....	89
4.5.3	Handel med tredje land.....	90
4.5.4	Prisutvecklingen i EU.....	92
4.6	Kandidatländer.....	94
4.7	Den internationella grisköttsmarknaden.....	95
5	FÅR- OCH LAMMKÖTT.....	101
5.1	Produktion och konsumtion.....	101
5.2	Ekologisk produktion.....	104
5.3	Utrikeshandel.....	105
5.4	Priser.....	106
5.4.1	Sveriges och EU:s avräkningspriser för lammkött.....	106
5.4.2	Prisutveckling i Sverige.....	108

5.5	EU:s marknadsreglering för får- och getkött.....	110
5.5.1	Djurbidrag	111
5.5.2	Gränsskydd.....	113
5.5.3	Exportbidrag.....	116
5.5.4	Stöd till privat lagring	116
5.6	Produktion och konsumtion inom EU	117
5.7	Handel på EU-nivå	122
5.7.1	EU:s internhandel.....	123
5.7.2	EU:s externhandel	124
5.8	Prisutvecklingen inom EU	126
5.9	Får- och lammkötssektorn i kandidatländer	128
5.10	Internationell produktion och konsumtion	130
5.11	Internationell handel.....	134
6	MJÖLK OCH MEJERIPRODUKTER.....	137
6.1	Primärproduktionen.....	137
6.2	Mejeriledet	139
6.3	Mjölakens användning och utrikeshandel.....	141
6.3.1	Mjök och grädde	141
6.3.2	Ost	144
6.3.3	Smörfett.....	149
6.3.4	Mjökpulver.....	151
6.3.5	Ekologisk produktion	152
6.4	Prisutveckling.....	153
6.4.1	Producentledet.....	153
6.4.2	Förädlingsled (mejeriledet) och konsumentled	156
6.5	EU:s marknadsreglering	157
6.5.1	Reformering av GJP - Agenda 2000 och halvtidsöversynen	158
6.5.2	Mjökkvotssystemet	160
6.5.3	Gränsskydd.....	162
6.5.4	Exportbidrag.....	164
6.5.5	Intervention	172
6.5.6	Avsättningsfrämjande stöd.....	175
6.6	EU:s utgifter för marknadsregleringen inom mjöksektorn	178
6.7	EU:s produktion och konsumtion av mjök- och mjökprodukter.....	180
6.8	EU:s intern- och externhandel.....	191

6.9	Kandidatländerna	193
6.10	Den internationella mejerivarumarknaden	196
6.10.1	Produktion	196
6.10.2	Konsumtion	198
6.10.3	Handel	199
6.10.4	Priser och prognoser	200
7	FÅGELKÖTT.....	203
7.1	Produktion och konsumtion i Sverige	203
7.2	Sveriges utrikeshandel.....	204
7.3	Prisutveckling i Sverige	208
7.3.1	Producentledet.....	208
7.3.2	Partiledet.....	209
7.3.3	Konsumentledet.....	210
7.4	EU:s marknadsreglering för fågelkött	210
7.4.1	Gränsskydd.....	211
7.4.2	Importkvoter och förmåner	212
7.4.3	Exportbidrag	213
7.4.4	EU:s utgifter för fågelkötsregleringen	216
7.5	Fågelkötssektorn i EU	217
7.6	Kandidatländerna	223
7.7	Den internationella fågelköttsmarknaden.....	224
8	ÄGG.....	227
8.1	Produktion och invägning i Sverige	227
8.1.1	Kläckningar - produktiv hönsgrupp	228
8.1.2	Produktionssystem	229
8.2	Sveriges konsumtion	230
8.3	Sveriges utrikeshandel.....	231
8.3.1	Exportbidrag	234
8.4	Prisutveckling i Sverige	234
8.4.1	Producentledet.....	234
8.4.2	Partiledet.....	235
8.4.3	Konsumentledet.....	236
8.5	EU:s marknadsreglering för ägg	237
8.5.1	Handelsnormer för ägg	237
8.5.2	Gränsskydd.....	238

8.5.3	Importkvoter och förmåner	239
8.5.4	Exportbidrag	240
8.5.5	EU:s utgifter för äggregleringen	244
8.6	Äggsektorn i EU	244
8.7	Kandidatländer	249
8.8	Den internationella äggmarknaden.....	250

1 INLEDNING

1.1 Politiska beslut

I början av mars 1994 avslutades förhandlingarna om svenskt medlemskap i EU med resultatet att Sverige deltar fullt ut i EU:s jordbrukspolitik från och med 1 januari 1995. Grunden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik lades 1957 i Romfördraget. Detta ingår i svensk lagstiftning som SFS 1994:1501. Enligt punkt 1 i artikel 33 i Romfördraget (tidigare artikel 39, vilken dock ändrades genom Amsterdamfördraget) ska den gemensamma jordbrukspolitiken ha som mål att:

- höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften
- på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar inom jordbruket
- stabilisera marknaderna
- trygga försörjningen
- tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser

Från och med 1 juli 1995 tillämpar EU det senaste WTO-avtalet på de olika varuområdena. WTO-avtalet innehåller åtaganden om att under perioden 1995/96-2000/01 reducera vissa internstöd, exportstöd och gränsskydd. För gränsskyddsdelen gäller omvandling av rörliga avgifter till tullar (tariffering) och neddragning av dessa tullar fram till år 2000 med i genomsnitt 36 procent, dock minst 15 procent för enskilda varor och för export med bidrag, neddragning av kvantiteterna med 21 procent och utgifterna med 36 procent. I väntan på att ett nytt handelsavtal ska förhandlas fram gäller motsvarande villkor som gällde under 2000/2001.

I juli 2002 lämnade kommissionen ett ramförslag till fortsatt reform av CAP och i januari 2003 publicerade kommissionen sitt slutliga förslag. Beslut om reform fattades i juni 2003. Den bärande idén i reformen är att ett hållbart jordbruk ska styras mot ökad marknadsanpassning. Kommissionens reform består dels av en lång rad justeringar i respektive marknadsordningar, dels av horisontella förslag som omfattar i synnerhet systemen för direktstöd.

Bland de enskilda förändringarna i marknadsordningarna kan nämnas att nivån på det månatliga tillägget på stödpriset för spannmål halveras, ett proteingrödöstöd på 55,57 euro/hektar införs samt att intervention av råg upphör. För mjölk innebär reformen att sänkningarna av interventionspriset i Agenda 2000 utökas så att smörpriset sänks med totalt 25 procent medan skummjölkspriset sänks med 15 procent. Möjligheten till stödköp av smör begränsas då kvantiteten sänks successivt från 70 000 ton 2004/05 till 30 000 ton 2008/09. Kompensation för prissänkningarna kommer delvis att ges.

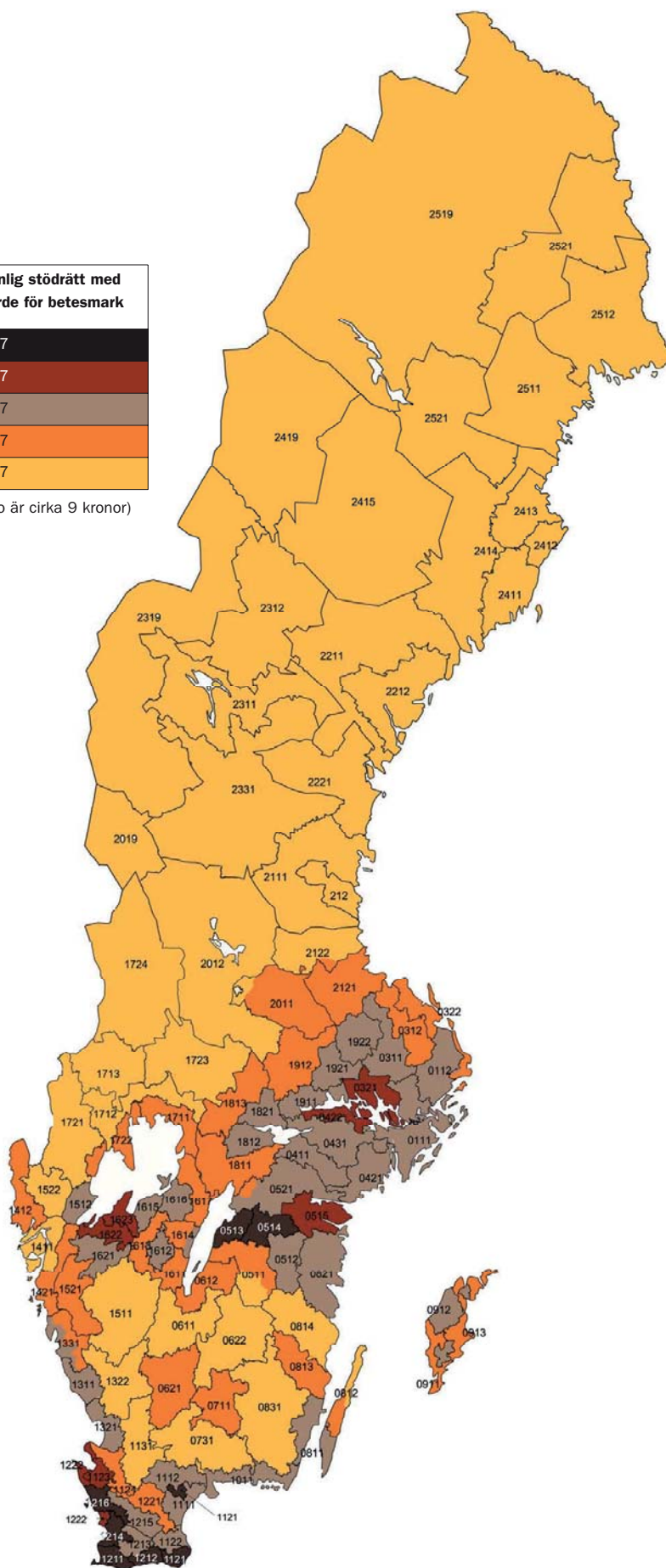
Den horisontella reformen innebär att alla direktstöd (arealstöd och djurbidrag) omvandlas till ett frikopplat stöd som baseras på djur- och arealbidrag 2000-2002 och fördelas i förhållande till arealen, via så kallade betalningsrätter. De enskilda medlemsstaterna kan välja mellan två alternativ. Det första är att införa det frikopplade stödet enligt gårdsmodellen, det vill säga den enskilda gården får stöd baserat på stödberättigad areal och mängd stöd under referensperioden. Det andra alternativet är den så kallade regionmodellen där utbetalade stöd inom en region slås ihop till en gemensam pott och sedan delas ut med lika stort belopp till varje stödberättigat hektar oavsett vad den enskilda jordbrukaren fått i stöd under referensperioden. Ett land kan delas upp i ett obegränsat antal regioner, däremot finns en övre gräns för hur stor en region får vara. Det går även att besluta om en blandning av de båda alternativen.

Sverige beslöt 2004 att införa en hybridmodell som bygger på de sex arealstödsregionerna. Arealstödet och en stor del av djurbidragen delas ut regionvis. Resterande djurbidrag fördelas enligt gårdsmodellen. 75 procent av handjursbidragen kopplas och ambitionen är att kopplingen ska tas bort 2009. Mjölkstödet frikopplas 2007. Det nationella kuvertet kommer att utnyttjas begränsat från och med 2005 för marknadsstödjande insatser. Vid behov av ytterligare åtgärder för att hävda betesmarken från 2007 då nästa miljö- och landsbygdsprogram träder ikraft, kan ett ytterligare nyttjande övervägas. Kartan nedan visar regionindelningen för det så kallade gårdsstödet samt grundbelopp 2005 i euro per hektar jordbruksmark i respektive region.

Grundbelopp per stödrätt 2005

Region	Vanlig stödrätt med värde för åkermark och stödrätt för uttagen areal	Vanlig stödrätt med värde för betesmark
1	250,44 euro	117
2	233,58 euro	117
3	194,24 euro	117
4	148,64 euro	117
5	117 euro	117

(1 euro är cirka 9 kronor)

Nedan redovisas vilken typ av modell EU-länderna valt för gårdsstödet, samt datum för införande. De länder som inför en dynamisk hybridmodell har som avsikt att över tiden ändra stödet till att bli regionalmodell. De som inför en statisk hybridmodell kan ha olika grad av regionalisering i sitt val av modell.

Tabell 1.1 EU-15-ländernas val av modell för gårdsstödet samt införandedatum
EU-15 countries choice of type of single farm payment and date of introduction

Land	Typ av modell	Införandedatum	Land	Typ av modell	Införandedatum
Belgien	Gårdsmodell	2005	Luxemburg	Statisk hybridmodell	2005
Danmark	Statisk hybridmodell	2005	Nederländerna	Gårdsmodell	2006
Tyskland	Dynamisk hybridmodell	2005	Österrike	Gårdsmodell	2005
Grekland	Gårdsmodell	2006	Portugal	Gårdsmodell	2005
Spanien	Gårdsmodell	2006	Finland	Hybridmodell	2006
Frankrike	Gårdsmodell	2006	Sverige	Statisk hybridmodell	2005
Irland	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (Skottland Wales)	Gårdsmodell	2005
Italien	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (England)	Dynamisk hybridmodell	2005
			Storbritannien (Nordirland)	Statisk hybridmodell	2005

För att få stödet måste producenten hålla marken i gott jordbruksskick. Jordbrukaren måste dessutom följa EU:s regler för miljö, folkhälsa, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Om reglerna inte följs kommer stöden att reduceras. Direktstöden ska skäras ned stegvis 2005-2012. 2005 ska i enlighet med så kallad modulering tre procent av de medel som frigörs föras över till miljö- och landsbygdsstöd, 2006 fyra procent och därefter fem procent årligen. För att underlätta för producenten att uppfylla de villkor som ställs och för att stärka förtroendet för jordbrukssektorn införs ett system med frivillig jordbruksrådgivning.

Under hösten 2002 lämnade kommissionen förslag om villkor till de tio nya medlemsländerna. Kommissionens förslag till kvoter, underlag för direktstöd etc. baserades på den faktiska situationen under de senaste åren. Utvidgningsförhandlingarna avslutades i Köpenhamn den 13 december 2002 och resultatet innebär bland annat att anslutningsländerna vid anslutningen fick 25 procent av gällande direktstöd som tillämpas i EU-15. Därefter ökar EU-finansieringen med fem procent per år till och med 2006 och därefter med tio procent per år fram till och med 2013, då man ska uppnå 100 procent av de direktstöd som tillämpas i EU-15. Det finns även möjlighet för de enskilda länderna att finansiera delar av direktstöden nationellt. I tabellen nedan redovisas hur åtta av de tio nya medlemsstaterna har valt modellen med ett enhetligt regionalt stöd per hektar, Singel Area Payment Scheme, SAPS. De övriga två länderna, Slovenien och Malta, har inte valt denna modell utan införde den reformerade jordbrukspolitikerna på samma sätt som de 15 tidigare medlemsländerna.

Tabell 1.2 EU-10-ländernas val av direktstöd

EU-10 countries choice of single farm payment

Land	Typ av modell	Land	Typ av modell
Cypern	SAPS	Litauen	SAPS
Tjeckien	SAPS	Malta	Gårdsmodell
Estland	SAPS	Polen	SAPS
Ungern	SAPS	Slovakien	SAPS
Lettland	SAPS	Slovenien	Gårdsmodell

Jordbruksförhandlingarna inom WTO inleddes våren 2000, i enlighet med jordbruksavtalets artikel 20. Förhandlingar om ett nytt jordbruksavtal pågår fortfarande inom Världshandelsorganisationen (WTO) och av särskild betydelse är tre olika överenskommelser:

- Doha-deklarationen
- Ramverket
- Hongkong-deklarationen.

Enligt riktlinjerna från ministerkonferensen i Doha 2001 ska förhandlingarna leda till:

- väsentlig förbättring av marknadstillträdet,
- minskning av alla former av exportstöd med målet att gradvis fasa ut dem,
- väsentlig neddragning av handelsstörande stöd.

Dessutom ges utrymme för särskilda regler för u-länderna, och för att beakta aspekter som miljöfrågor, landsbygdsutveckling, fattigdomsbekämpning, livsmedelsförsörjning, livsmedelskvalitet och djurskydd.

Den 31 juli 2004 enades WTO-länderna om ett antal ramverk och andra beslut inför de fortsatta förhandlingarna om världshandeln. En viktig del i det paketet är ramverket för jordbruket. Detta bygger vidare på de principer som slagits fast redan tidigare (vid ministermötet i Doha 2001), och kan betraktas som ett etappmål på vägen mot ett nytt jordbruksavtal. För jordbrukets del innebär beslutet att det nu finns tydligare ramar för hur det slutliga avtalet ska se ut. Detta gäller framför allt de tre huvudområdena jordbruksstöd, exportstöd och marknadstillträde. Beslutet är komplicerat och fullt av tekniska detaljer, och sammanfattningen nedan är endast en översikt, inte en fullständig bild. För alla de tre huvudområdena gäller att u-länderna inte behöver göra lika omfattande sänkningar som i-länderna, och får längre tid på sig att genomföra dem. De minst utvecklade länderna (MUL) behöver inte göra några åtaganden alls.

Två viktiga principer ska gälla för handelsstörande stöd:

- Stöd som anses vara mest snedvridande för handeln ska sänkas mest, medan stöd som inte betraktas som handelsstörande får vara kvar oförändrade.
- Länder med höga handelsstörande stöd ska göra de största sänkningarna.

Exportbidragen ska avskaffas helt. Även andra former av exportstöd ska avskaffas. Hit hör t.ex. exportkrediter med långa återbetalningstider och livsmedelsbistånd som inte uppfyller vissa krav. Särskild hänsyn ska dock tas till vissa u-länder som är beroende av livsmedelsimport.

Frågan om tullarna är kanske den mest komplicerade inom jordbruksförhandlingarna. Ramverket slår fast bl.a. följande principer:

- Tullarna ska sänkas med olika mycket beroende på hur höga de är. De högsta tullarna ska sänkas mest.
- Både i-länder och u-länder får peka ut ett antal produkter som "känsliga", och göra lägre tullsänkningar för dessa.
- Existerande tullkvoter ska utvidgas och tullsatsen inom kvot minskas, samtidigt som administrationen av tullkvoterna ska förbättras.
- En särskild skyddsmekanism ska inrättas för u-länderna, som ger dem rätt att höja sina tullar i vissa situationer.

Hongkong-deklarationen bygger vidare på ramverket, och låser fast de framsteg som gjorts i förhandlingarna sedan detta antogs. Parterna preciserar sig något om hur man ska göra för att sänka höga tullar och stöd mer än låga, och slår också fast ett datum för när exportstöden ska vara avskaffade: 2013. Deklarationen innehåller också särregler för bomull: för dessa ska i-ländernas exportbidrag avskaffas redan 2006, och i-länderna ska också ta bort alla tullar på import av bomull från de minst utvecklade länderna den dag hela avtalet börjar gälla.

Trots de överenskommelser som gjorts återstår fortfarande de svåraste frågorna. Det finns till exempel ännu ingen enighet om hur mycket tullar och stöd ska sänkas, eller om vilka undantag som får göras i olika sammanhang. Enligt Hongkong-deklarationen ska alla sådana frågor hanteras så snabbt att det finns ett utkast till detaljerad uppgörelse den 30 april 2006. Denna tidpunkt passerades dock utan att utkast kommit fram. Utkast till kompletta bindningslistor (som bland annat preciserar tullsänkningen för varje enskild tullposition) skulle lagts fram senast den 31 juli 2006, men WTO-förhandlingarna bröt samman i slutet av juli och sköts upp på obestämd framtid.

I 1997/98 års svenska jordbruks- och livsmedelspolitiska beslut (proposition 1997/98:142) fastslås riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU. De viktigaste målen med Sveriges arbete är bland annat:

- reformerad gemensam jordbrukspolitik
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet
- gott hälsotillstånd bland husdjuren
- värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljö
- ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

I reformarbetet av den gemensamma jordbrukspolitik (CAP) ska Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU med tre övergripande mål:

- jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion ska styras av konsumenternas efterfrågan
- produktionen ska vara såväl ekologiskt som ekonomiskt hållbar på lång sikt
- EU ska medverka till att förbättra den globala livsmedelssäkerheten

1.2 Den jordbrukspolitiska budgeten

1.2.1 Finansieringen

EU har en budget för att täcka utgifterna för gemensamma åtgärder inom de områden där EU som gemenskap kan agera. Jordbrukspolitik är ett typiskt sådant område. Den största delen av budgetens intäktssida består av bidrag från medlemsländerna. Bidragen till EU:s budget kan delas in i två slag:

- Momsbaserad avgift
- BNI (bruttonationalinkomst)-baserad avgift

Den första delen är relaterad till momsunderlaget, det vill säga konsumtionen. Den andra delen är relaterad till BNI. Denna del tillkom så sent som 1988. BNI-bidragen baseras på ländernas andel av EU-ländernas totala bruttonationalinkomst, BNI.

EU har utöver bidragen egna resurser via den gemensamma handelspolitiken i form av tullintäkter, andra importavgifter på varor som importeras utifrån samt vissa avgifter som utgår på produktionen (socker). Eventuella överskott från tidigare år kan också utgöra en del av budgeten.

2006 fastställdes den enhetliga momssatsen till 0,3095 % och motsvarande sats för BNI-medlen till 0,7267 %. De traditionella egna medlen (tullar, jordbrukstullar och sockeravgifter) utgör 12,70 % av den samlade finansieringen av 2006 års budget, medan momsmedlen utgör 14,19 % och BNI-medlen 71,95 %. De egna medel som krävs för finansieringen av budgeten 2006 motsvarar 1,00 % av de 25 medlemsstaternas sammanlagda BNI, vilket med god marginal underskrider det tak på 1,24 % av BNI som fastställts.

Jordbruk och fiske svarar för den i särklass största posten av EU-budgetens utgifter. Ambitionen inom EU är att försöka sänka jordbrukets andel av budgeten. Jordbrukets andel av den totala EU-budgeten har minskat från en budgetandel på 70 procent 1988 till en andel på 42 procent 2006, det vill säga mindre än hälften av EU:s totala budget. Kostnaderna består av direktstöd till producenterna samt medfinansiering för landsbygdsutveckling, exportstöd, uppköp av överskott (interventionsköp), subventioner för konsumtion (främst smör och mjölkpulver).

Vid ett toppmöte i Bryssel hösten 2002 beslutades om ramarna för jordbruksbudgeten till och med 2013. Det beslutades att jordbruksbudgeten inte ska höjas under perioden 2006-2013 räknat i 2006 års penningvärde. Det ska dock ske en uppräknings motsvarande en procents inflation per år. Under tiden fram till och med 2006 kommer budgeten för direktstöden i EU-15 inte att sänkas. På grund av att direktstöden för de nya EU-länderna successivt ökas under perioden 2007-2013 kommer det att innebära fallande direktstöd för EU-15 eftersom budgeten inte tillåts öka.

I december 2005 enades EU:s stats- och regeringschefer om ett nytt förslag till budget 2007-2013. Det är sedan också behandlat av EU parlamentet och slutresultatet för jordbruksområdet framgår av tabell 1.5.

I tabell 1.3 beskrivs kostnaderna inom garantisektionen 2000-2006.

1.2.2 Utgifterna

Den gemensamma jordbrukspolitiken finansieras med medel ur jordbruksfonden FEOGA som är uppdelad i en garantisektion som finansierar marknadsregleringarna inklusive landsbygdsutveckling, och en utvecklingssektion som finansierar strukturpolitiska åtgärder, exempelvis stödet till jordbruk i missgynnade områden. Detta stöd ska inte blandas ihop med den totala kostnaden för strukturella åtgärder som har till uppgift att utveckla mindre gynnade områden och därmed minska klyftorna mellan EU:s olika regioner. Dessa har under senare år byggts ut och består av olika fonder, av vilka den största är regionalfonden. Vidare finns socialfonden som bland annat arbetar med att finansiera arbetsmarknadsåtgärder. Den tredje delen av de strukturella åtgärderna är den som berör jordbruket, jordbruksfonden-utvecklingssektionen. Denna del av jordbruksfonden används för att finansiera struktur- och regionalpolitiken inom jordbruket.

Ny finansiell förordning beslutades 2005 för jordbruksområdet och så kallade jordbruksfonder inrättas. De är Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). Den nya finansiella förordningen träder i kraft 2007.

Marknadsregleringarna, vilka utgör den egentliga jordbrukspolitiken, står för ca 80 procent av utgifterna inom området. Utgifterna för de marknadsreglerande åtgärderna uppgick 2004 till ca 40,2 miljarder euro för EU-15. För 2005 var budgetplanen beräknad till ca 42,8 miljarder euro och för 2006 beräknas den till 43,3 miljarder euro och beräknas för 2013 till ca 48 miljarder euro. Därmed utnyttjas de förutfastställda ramarna fullt ut. En del av de ökade utgifterna beror på infasningen av de nya medlemsländerna.

Stödet till landsbygdsutvecklingen inom garantisektionen uppgick 2003 till ca 4,7 miljarder euro. Budgetplanen för 2004 innebar att anslagen ökade ytterligare till 4,8 miljarder euro för EU-15 och 1,7 miljarder euro för de tio anslutarländerna. 2005 års budgetplan innebär ytterligare en ökning till 4,9 miljarder euro för EU-15 och 1,9 miljarder euro för de tio nya medlemsländerna. I budgetplanen för 2006 har anslagen fortsatt att öka ytterligare till 5,7 miljarder euro till EU-15 och 3,1 miljarder euro till de tio nya medlemsstaterna.

De gemensamma utgifterna för strukturåtgärderna uppgick 2006 i budgetplanen till ca 44,6 miljarder euro. Struktur- och regionalåtgärderna medfinansieras dessutom av respektive medlemsland.

Figur 1.1 EU:s jordbruksbudget fördelad på olika stödområden 2006

EU's agricultural budget allocated to different aid sectors 2006

Källa: Kommissionen

Gårdstödreformen och därmed det frikopplade stödet innebär att kostnaderna för vegetabilieprodukter och animalieprodukter nu är uppdelade på områdena interventioner på jordbruksområdet och direkt stöd. Därför minskar anslagen till flertalet produktgrupper 2006 eftersom en stor del av kostnaderna för dessa nu ligger under direkt stöd. För 2006 beräknas kostnaderna för interventioner på jordbruksområdet uppgå till 8,5 miljarder euro. Där utgör kostnader för vegetabilieprodukter 6,8 miljarder euro och kostnader för animalieprodukter 1,4 miljarder euro. Återstående kostnader utgörs av bidrag för produkter som inte omfattas av bilaga 1, livsmedelsprogram och säljfrämjande åtgärder. Kostnaderna för direkt stöd beräknas uppgå till 34,8 miljarder euro.

Kostnaderna för vegetabiliereglerna har de senaste åren ökat förhållandevis mer än för animaliereglerna. Detta beror på de arealersättningar som gavs till bland annat spannmålsodlingen och är en följd av 1992 års reform som innebar kraftigt ökad användning av direkta stöd. För de år som följer kommer dock kostnaderna för animalierna att öka eftersom EU:s mjölkreform kommer att träda i kraft från och med 2005. Nedan beskrivs kostnader för garantisektionen under åren 2000-2006. Observera att kostnaderna från och med 2004 inkluderar de tio nya medlemsstaterna.

Tabell 1.3 Kostnader, exklusive fisk m.m., inom garantisektionen 2000-2006, miljarder euro

Costs for the guarantee section 2000-2006, bill. EUR

	2000	2001	2002	2003	2004 ^a	2005 ^a	2006 ^a
Spannmål, oljevaxter, proteingrödor och uttagen areal (Spannmål ^c)	16,6	17,5	17,9	16,8	17,6	17,4 ^b	0,7
Övergripande direktstöd (Direkt stöd)	-	-	-	-	-	1,4	34,8
Ris	-	-	-	-	-	0,5 ^d	0,004
Socket	2,0	1,5	1,4	1,5	1,5	1,7	1,4
Olivolja	2,2	2,5	2,4	2,3	2,4	2,3	0,04
Torkat foder och trindsäd	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	- ^e	- ^e
Spånadsvaxter (Textilvaxter ^f)	1,0	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0
Frukt och grönsaker	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,8	1,5
Vin	0,7	1,2	1,4	1,4	1,2	1,2	1,5
Tobak	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	- ^g
Övriga vegetabilier	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	- ^e	- ^e
Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder	-	-	-	-	-	0,7	0,3
Mjök	2,7	1,9	1,9	2,7	2,7	3,8	0,9
Nötkött	4,5	6,0	8,1	8,4	8,1	7,9	0,4
Får- och getkött	1,8	1,4	0,7	1,8	1,5	1,8	-
Griskött, ägg och fjäderfäkött	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Beredda livsmedel (produkter utanför bilaga 1)	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	- ^h	0,4
SUMMA	36,1	36,6	38,7	39,7	39,7	41,1	43,1

^a För EU-25

^b Består av kontona Marknadsåtgärder för spannmål och Direktstöd för jordbruksgrödor

^c Benämns fr.o.m. 2006 Spannmål

^d Ingick tidigare under Andra vegetabiliska sektorer eller produkter

^e Torkat foder och trindsäd samt Övriga vegetabilier ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder. Fr.o.m. 2006 delvis under Direkt stöd

^f Gruppen benämns Textilvaxter fr.o.m. 2004

^g Tobak ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder samt Direkt stöd

^h Posten fördelad på de olika varuområdena

Källa: EU-kommissionen

I maj 2006 bekräftades en överenskommelse till bland annat jordbruksbudget för EU-25 för perioden 2007-2013, vilket beskrivs i tabellen nedan. I budgetposten ”2. Skydd och förvaltning av naturresurser” ingår den gemensamma jordbrukspolitiken, fiskeri- och miljöområdena samt administration för dessa.

Tabell 1.5 Förslag till jordbruksbudget för perioden 2007-2013, miljoner euro, angivet i 2004 års prisnivå

Proposal for the agricultural budget 2007-2013, mill. EUR

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Skydd och förvaltning av naturresurser	54 985	54 322	53 666	53 035	52 400	51 775	51 161
Av vilka:							
-marknadsutgifter och direktstöd	43 120	42 697	42 279	41 864	41 453	41 047	40 645
-landbygdsutveckling/ annat*	11 865	11 625	11 387	11 171	10 947	10 728	10 516

* Annat inkluderar: fiskeri-, miljö- samt administrationskostnader.

Källa: Kommissionen; Utkast till interinstitutionellt avtal mellan europaparlamentet rådet och kommissionen om budgetdisciplin och sund ekonomisk förvaltning

I budgeten är förutom infasning av direktstöd till de tio länder som anslöts i maj 2004 även inkluderat stöd till Rumänien och Bulgarien från och med 2007.

1.3 EU:s marknadsregleringar

EU:s marknadsregleringar bygger på tre grundprinciper:

- En gemensam marknad med gemensamma administrativa priser
- Gemenskapspreferens, det vill säga varor producerade inom EU ska ha företräde framför importerade varor
- En gemensam finansiering

Den gemensamma marknaden har skapats genom att tullar, exportsubventioner och andra konkurrenssnedvridande åtgärder har tagits bort mellan medlemsländerna. Nationella smittskyddsbestämmelser, nationell livsmedelslagstiftning m.m. har harmoniserats vilket lett till att handelshinder har tagits bort.

Gemenskapspreferensen innebär att varor inom EU ges företräde på marknaden framför varor från tredje land. Avtal i WTO och avtal med enskilda ländergrupper är emellertid viktiga. De senare innebär att varor inom vissa kvantiteter kan importeras med reducerad eller helt borttagen tull. Det senaste WTO-avtalet omvandlade gränsskyddet till tullar, vilka sänks successivt. Därmed kommer i realiteten preferensprincipen att sättas ur spel. Marknadsregleringarna omfattar merparten av de jordbruksprodukter som produceras inom EU. Potatis och vissa fodermedel är dock i stort sett oreglerade. EU:s marknadsregleringar är förhållandevis mer omfattande än de regleringar som tillämpades i Sverige före medlemskapet. Gränsskyddet i EU och i Sverige var rent tekniskt utformade på liknande sätt med variabla införselavgifter. EU:s skyddade prisnivå var dock i allmänhet högre än den svenska.

Gemensamma priser innebär att administrativa priser gäller med samma belopp i hela EU. Ett sådant pris är det så kallade interventionspriset. Det innebär att EU-kommissionen under vissa villkor går in och köper upp överskottsvaror på marknaden till samma pris i hela EU. På liknande sätt gäller samma tullsatser för alla länder i EU vid import av varor från tredje land.

Det finns i huvudsak fyra olika former av marknadsingripanden:

- Enbart tullskydd
- Prisstöd genom så kallade interventionsuppköp i förening med exportstöd och tullskydd
- Produktstöd per tillverkad produkt (tillämpas för produkter där EU har lågt eller helt saknar tullskydd)
- Direktstöd kopplat till areal eller djur

Till dessa olika marknadsingripanden kan det även finnas kopplat produktionskvoteringar. Efter den jordbrukspolitiska reformen inom EU 1992 fick de direkta stöden ökad betydelse, men från och med 2005 tar frikopplade gårdsstöd över.

Tullskyddet syftar till att höja priset på den konkurrerande importprodukter till den prisnivå som eftersträvas inom EU. Genom WTO-avtalet övergick EU från rörliga importavgifter till mer eller mindre fasta tullar. EU tillämpar en rad olika handelsavtal med enskilda länder eller grupper av länder. Avtalen innebär att import får ske till reducerade eller helt borttagna tullar.

Intern marknadsreglering används i situationer med överskott för att upprätthålla den interna prisnivån. Om den inhemska produktionen överstiger full självförsörjning kan inte tullskyddet ensamt hålla prisnivån uppe på den egna marknaden. Den interna marknadsregleringen består av bland annat exportbidrag, lagring och konsumtionsstimulans på hemmamarknaden.

Exportbidragen syftar till att utjämna skillnaden mellan priset på EU-marknaden och på världsmarknaden. Producenten försäkras på så sätt samma pris på varan oavsett på vilken marknad den kan avsättas. Ett annat sätt att hålla uppe prisnivån är genom produktionsbegränsningar, kvotering. Denna åtgärd kan tillämpas i olika led i produktionskedjan från kvotering för enskilda producenter till kvotering för medlemsländer, i något fall till och med för hela EU. Lagring tillgrips för att utjämna flödet av varor och kan ske i såväl allmän som privat regi. Varor som har lagrats kan säljas både på den egna marknaden och på världsmarknaden. Det är också möjligt att förbättra balansen på marknaden genom att öka konsumtionen. Detta kan ske genom att ge rabatter bland annat till användare utanför livsmedelssektorn. För produkter som saknar tullskydd kan stöd ges i form av extra pristillägg. Direktstöd är inte kopplat till produkten utan till produktionsresursen, åkermark eller djur. Basen för stödet utgörs ofta av historiska uppgifter över skördenivåer, arealer eller antalet djur.

Genom beslutet om frikoppling av direktstöden och omformningen till gårdsstöd upphör i praktiken stora delar av de gröd- och djurkopplade direktstöden och produktionskvoterna. Detta är skuggmarkerat i tabellen nedan. Sockerområdet har också inordnats i gårdsstödet från och med 2006. I den mån EU-länder väljer att behålla koppling (begränsade möjligheter till detta finns i reformen) fortsätter de dock att ha kvar sin betydelse. Vidare är storleken på stöden, i de fall kopplade stöd finns kvar, avsevärt lägre till exempel 60 procent av tidigare kompensationsbelopp för stärkelse, 50 procent av tidigare bearbetningsstöd för torkat foder och 75 procent av tidigare handjursbidrag.

Tabell 1.7 EU:s marknadsregleringar inom animalieområdet
EU's animal production market regulations

Produkt	Intervention	Exportbidrag	Gränsskydd	Produktstöd	Direktstöd	Prod.-kvoter
Mjölk	x	x	x	-	x	x
Nötkött	x	x	x	-	x	x
Griskött	(x)	x	x	-	-	-
Får- och lammkött	x	(x)	x	-	x	x
Fjäderfäkött	-	x	x	-	-	-
Ägg	-	x	x	-	-	-

Markering inom parentes avser att det finns regler som sällan eller aldrig tillämpas.

1.4 Det agromonetära systemet

Svenska stöd betalas ut i kronor, medan de bakomliggande EU-reglerna använder euro. Vilken växelkurs som ska användas för att räkna om de olika stöden från euro till kronor är olika från stöd till stöd och regelverket för konverteringen från euro till krona har ändrats under åren.

1.4.1 Historik

Det ursprungliga agromonetära systemet ersattes 1999 med en ny agromonetär ordning med anledning av införandet av euron.¹ Därigenom ersattes den tidigare använda jordbruksomräkningskursen med en marknadsanpassad växelkurs och den kommersiella ecukursen försvann.² Även den frysta jordbruksomräkningskursen som använts för direktstöden avskaffades och möjligheten att förutfastställa växelkursen för marknadsprisstöden försvann i samma veva.

Sedan 1999 har den växelkurs som använts för omräkning från euro till nationell valuta inom jordbruksområdet fastställts av Europeiska centralbanken varje bankdag och tillämpats påföljande dag. Vilken dags växelkurs som använts för respektive stöd har funnits definierad i regelverket som dag för avgörande händelse. Nedanstående datum gällde för 2005.

¹ Det nya systemet regleras genom rådets förordning (EG) nr 2799/98 om att fastställa ett agromonetärt system för euron, och kommissionens förordning (EG) nr 2808/98 om tillämpningsföreskrifter för den agromonetära ordningen för euron inom jordbrukssektorn.

² På Jordbruksverkets hemsida, <http://www.sjv.se>, återfinns information om gällande växelkurser för Sverige och övriga EU-länder.

Tabell 1.8 Avgörande händelse för olika stöd, 2005

Operative event for different aids, 2005

Datum för avgörande händelse	Stöd
1 januari	Strukturstöd
1 januari	Miljöstöd
1 januari	Handjursbidrag
1 januari	Energigrödor
1 juli	Proteingrödor
1 juli	Mjölkbidrag
1 oktober	Gårdsstöd

Källa: Europeiska kommissionen

1.4.2 Nuläget

Den 1 januari 2005 införde Sverige ett nytt jordbrukarstöd, det så kallade gårdsstödet. Här ingår alla stöd som nämns i tabell 1.1, förutom struktur- och miljöstöd som hör till LBU-stöden. För struktur- och miljöstöd bestäms växelkursen även fortsättningsvis enligt tabell 1.8, det vill säga dag för avgörande händelse är 1 januari.

1.4.3 Utveckling av eurokursen

I tabellen 1.9 redovisas eurokursens årsgenomsnitt jämte uppgifter om högsta och lägsta dagsnotering under perioden 2000-2005.

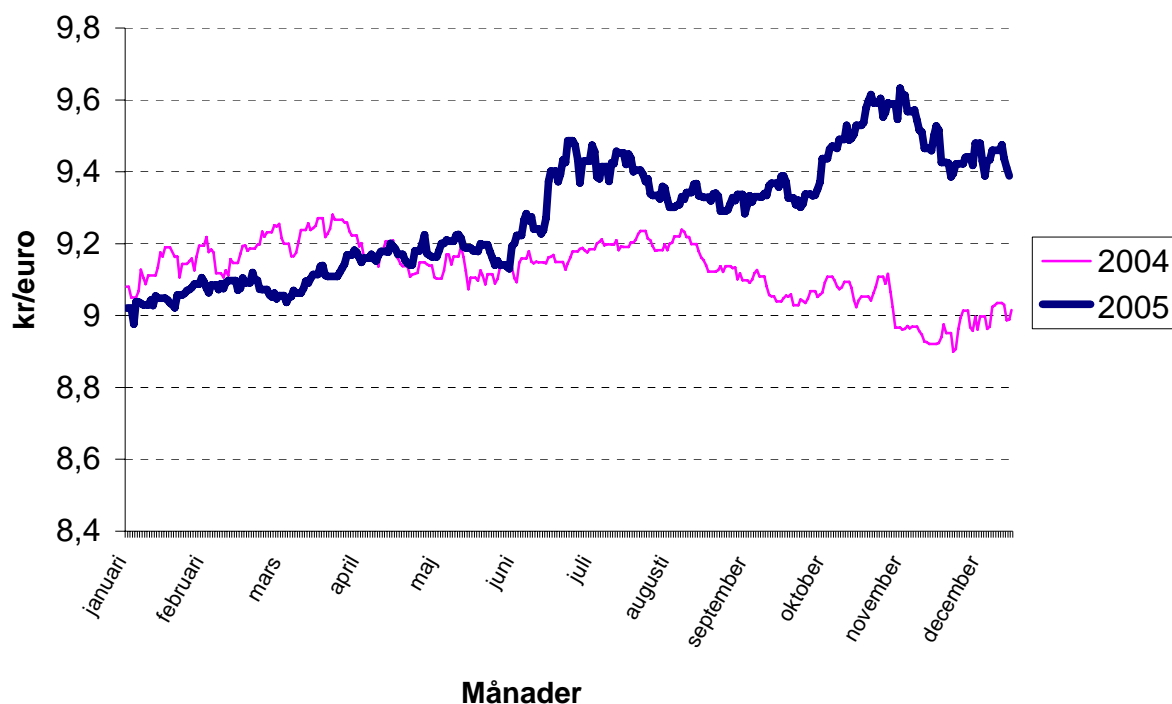
Tabell 1.9 Årsgenomsnitt för växelkursen 2000-2005, kr/euro

Yearly average rates 2000-2005, SEK/EUR

År	Årsgenomsnitt	Högsta notering	Lägsta notering
2000	8,45	8,86	8,06
2001	9,25	9,96	8,83
2002	9,16	9,54	9,00
2003	9,12	9,31	8,88
2004	9,13	9,28	8,90
2005	9,30	9,63	8,98

Källa: Europeiska kommissionen

Kursutvecklingen under 2004 och 2005 åskådliggörs i figuren nedan.

Figur 1.2 Växelkursens utveckling under 2004 och 2005, kr/euro

Development of the exchange rate for 2004 and 2005, SEK/EUR

Källa: Europeiska centralbankens dagsnoteringar via Kommissionen

I tabell nedan redovisas de växelkurser som fastställdes avseende datum för avgörande händelse av de stöd som är relevanta för Sverige åren 2000-2005.

Tabell 1.10 Fastställda växelkurser för respektive avgörande händelse 2000-2005, kr/euro

Exchange rates set for each operative event 2000-2005, SEK/euro

Datum	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1 januari	8,58622	8,68177	9,43828	9,09600	9,02775	8,98330
1 juli	8,31640	9,20536	9,11889	9,11402	9,14321	9,25091
1 oktober	-	-	-	-	-	9,3267

Källa: Europeiska Kommissionen

2 UPPGIFTER OM ANTAL HUSDJUR

I juni månad varje år redovisar jordbrukarna uppgifter om sin djurhållning. Enligt uppgifter för 1996-2005 från Statistiska centralbyrån och Jordbruksverket har djurantalet utvecklats på följande vis.

Tabell 2.1 Antal husdjur 1996-2005 (avser företag med minst 2,1 hektar åkermark eller med stora djurbesättningar, hela riket)

Number of livestock 1996-2005 (holdings with at least 2,1 hectares of arable land or large livestock herds, the whole country)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Mjölkkor	466 265	468 000	449 100	448 500	427 621	418 471	417 082	402 520	403 702	393 263
Kor för köttproduktion	166 115	169 000	169 900	164 800	167 277	165 738	168 593	164 718	171 730	176 613
Kvigor, tjurar och stutar	616 860	614 000	610 700	600 100	588 686	573 286	553 098	527 204	539 425	526 562
Kalvar	542 999	530 000	508 700	499 400	500 183	494 016	498 692	512 232	513 607	508 495
Tackor och baggar	203 338	195 000	186 700	193 600	198 300	207 623	197 734	210 463	220 028	222 009
Lamm	265 697	247 000	234 500	243 600	233 700	243 971	229 037	237 845	245 533	249 275
Suggor och galtar	280 028	274 000	260 100	224 400	206 057	215 766	211 562	208 472	195 054	188 112
Övriga svin	2 068 726	2 077 000	2 025 900	1 890 900	1 711 860	1 675 690	1 670 181	1 694 654	1 622 982	1 623 104
Höns (exkl. kycklingar)	5 708 518	6 000 000	5 361 700	5 647 500	5 669 700	5 686 894	4 731 837	4 497 678	4 995 014	5 065 258
Kycklingar av värpraser	2 188 722	1 881 400	2 154 700	2 202 300	1 654 100	1 721 342	1 536 819	1 508 597	1 624 948	1 696 778
Slaktkycklingar	*	*	*	5 859 100	7 431 700	7 000 403	*	5 905 679	6 085 387	7 504 477

*) uppgift saknas

Källa: Lantbruksregistret, SCB och Jordbruksstatistisk årsbok. 1996 - 1998 samt 2000-2003 urvalsbaserade uppgifter

Totala antalet nötkreatur i landet beräknas ha uppgått till 1 604 933 i juni 2005. Det är en minskning med 1,4 % under det senaste året.

Antalet mjölkkor beräknas under samma period ha minskat med 2,6 % till 393 260 i juni 2005. Mjölkkooantalet har sedan 1996 minskat med ca 73 000 vilket motsvarar ca 16 %.

I juni 2005 var antalet kor för köttproduktion 176 613 vilket är 2,8 % fler än 2004 och 10 500 fler jämfört med 1996. Antalet kor för köttproduktion steg kraftigt i början av 1990-talet och låg sedan på en nivå av ca 165 000 – 170 000 djur, men ökade 2005 till ca 177 000.

Antalet kvigor, tjurar och stutar beräknas under det senaste året ha minskat med 2,4 %. Antalet kalvar har minskat med 1 % mellan åren 2005 och 2004.

Antalet tackor och baggar var i juni 2005 ca 222 000. Det är en ökning med 0,9 % jämfört med 2004 och en ökning med 9,2 % jämfört med 1996. Antalet lamm har visat en ökande trend de senaste åren och var 2005 ca 249 300. Det är en ökning med 1,5 % jämfört med 2004 men en minskning med 6,2 % jämfört med 1996. Antalet får år 2005 är det högsta sedan 1940-talet.

Det totala antalet svin beräknas ha uppgått till 1 811 200 i juni 2005, vilket är en nedgång med 0,4 % jämfört med juni 2004. Antalet suggor och galtar beräknas ha minskat med 3,6 % medan antalet slaktsvin och smågrisar beräknas vara oförändrat under samma period. Sedan 1996 har antalet suggor och galtar minskat med 91 900 stycken vilket motsvarar en nedgång på 32,8 %. Under samma period har antalet slaktsvin och smågrisar minskat med 445 600 stycken eller 21,5 %.

Enligt preliminära uppgifter uppgår antalet höns, exklusive kycklingar, 2005 till 5 065 258 vilket är en ökning med drygt 70 200 jämfört med 2004. Antalet värpkycklingar har även de ökat, med cirka 71 800 sedan 2004, och ligger nu på 1 596 778. Antalet slaktkycklingar har ökat jämfört med 2004 och uppgick 2005 till 7 504 477, en ökning med 23 %.

3 NÖT- OCH KALVKÖTT

3.1 Nötköttssektorn i Sverige

3.1.1 Produktion och konsumtion

I Sverige har mjölkproduktionen sedan länge en central roll och nötköttsproduktionen har därmed varit integrerad med mjölkproduktionen. Sedan början av 1990-talet har dock antalet mjölkkor stadigt minskat. Detta har resulterat i en specialiserad nötköttsproduktion i syfte att kompensera för bortfallet av nötkött, som följt av det minskade antalet mjölkkor. Antalet nötkreatur för enbart köttproduktion har därmed ökat under motsvarande period. Knappt 70 % av det nötkött som produceras i Sverige idag kommer från mjölkkor.

Siffror från husdjursräkningen i december 2005 visar att antalet kor för mjölkproduktion minskade med 2,5 % jämfört med december 2004. Mellan december 2003 och december 2004 minskade antalet mjölkkor med 0,6 %. Mellan 1995 och 2003 var minskningen 16,5 %. Minskningen i mjölkkoantalet är till stor del en följd av ökad mjölkavkastning per ko och begränsningen till den landskvot för mjölkproduktion som EU tilldelat Sverige. På senare år har även en minskning av mjölkkoantalet orsakat av andra faktorer än kvotbegränsningen skett, vilket visar sig genom att Sverige numera inte uppfyller sin landskvot. Förändringen av EU:s direktstöd för jordbruket till frikopplade stöd anses vara den största orsaken bakom denna strukturomvandling. Av husdjursräkningen framgick vidare att antalet am- och dikor, d.v.s. kor för uppfödning av kalvar, ökat med 2,0 % mellan december 2004 och december 2005. Mellan december 2003 och december 2004 var ökningen i antalet am- och dikor 2,5 %. Ökningen av antalet am- och dikor är emellertid inte tillräckligt stor för att kompensera bortfallet av mjölkkor över tiden och i ett nötköttsperspektiv har Sverige brist på kor för uppfödning av kalvar till nötköttsproduktion. Antalet kalvar under 1 år i december 2005 uppgick till 494 546 stycken, vilket är en minskning motsvarande 2,9 % jämfört med december 2004.

Under 2005 sjönk Sveriges produktion av nötkött till en lägsta nivå om man tittar tillbaka tio år i tiden. Minskningen mellan 2004 och 2005 var 4,7 %. Som tidigare nämnts har omvandlingen av EU:s direktstöd till frikopplade gårdsstöd den 1 januari 2005 haft en dämpande effekt på produktionen av nötkött, och den framtida utvecklingen är beroende av om boskapsstammen byggs upp eller inte på några års sikt. Annars har Sveriges nötköttsproduktion varit relativt konstant det senaste decenniet, samtidigt som konsumtionen av nötkött ökat. Produktionsminskningen med 4 % mellan 1997 och 1998 var en följd av den kalvslaktspremie som infördes 1997 till följd av BSE-krisen och denna effekt fanns kvar även under 1999. Under år 2000 infördes slaktbidrag för kalvar och storboskap, vilket successivt höjdes under 2001 och 2002.

År 2005 uppgick den svenska konsumtionen till 229 000 ton nötkött. Konsumtionen av nötkött ökade med 35 % mellan 1996 och 2005 och ökningen har i första hand täckts genom växande import. 1996 importerades drygt 20 % av den svenska nötköttskonsumtionen, en siffra som 2005 växt till 46 %. En betydande anledning till konsumtionsökningen under de första medlemskapsåren var sänkt pris på nötkött i Sverige, eftersom nötkött har en relativt hög priselasticitet, orsakat av utjämningseffekten gentemot lägre prisnivåer i andra EU-länder. Även BSE-krisen hade prispressande effekt i Sverige. Ett trendbrott kan urskiljas under 2001, då konsumtionen minskade med ca 5 %. En trolig orsak till detta var konsumenternas tillfälligt minskade förtroende för nötkött efter den senaste BSE-krisen samt utbrotten av mul- och klövsjuka i EU.

Sveriges per capita konsumtion av nötkött och kalvkött uttryckt som vara med ben har i ungefärliga tal ökat från 18,7 kg 1995 till 25,5 kg 2005. Denna siffra visar den scablonmässiga konsumtionen, vilket innebär inhemsk konsumtion delat med antalet innevånare. Direktkonsumtionen i Sverige, d.v.s. konsumtionen av nötkött som inte går in i förädlingsindustri, ligger vanligtvis på mindre än hälften av scablonmässig konsumtion.

Tabell 3.1 Balansläget i Sverige för nötkött och kalvkött, vara med ben, 1 000 ton

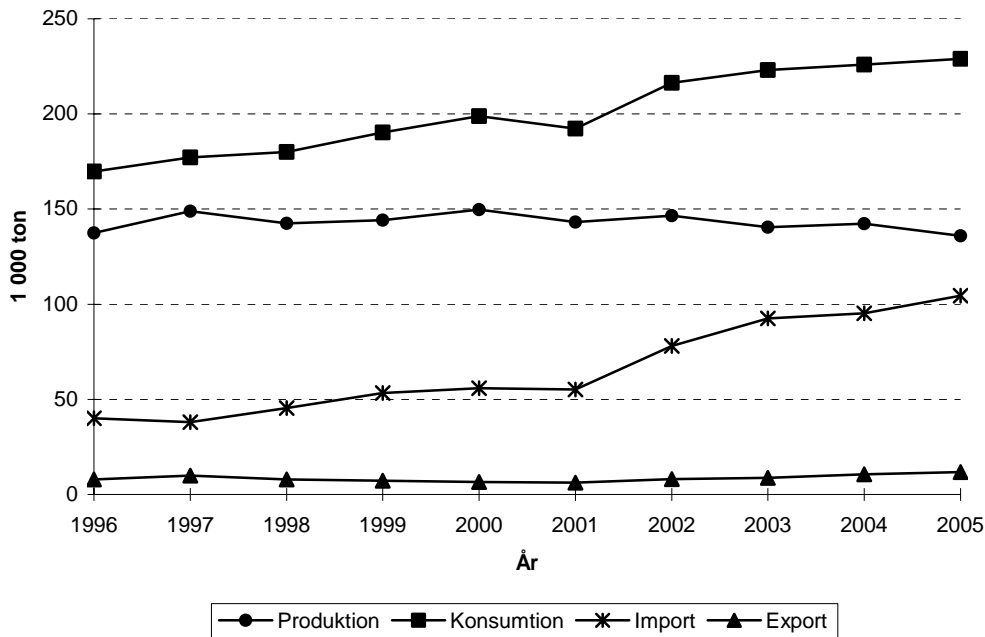
Beef and veal balance in Sweden, carcase weight, 1 000 metric tons

	Produktion		Konsumtion (nötkött+kalvkött) ¹	Över/underskott
	Nötkött	Kalvkött		
1996	133,8	3,7	169,8	- 32,3
1997	144,7	4,2	177,2	- 28,3
1998	138,5	4,0	180,0	- 37,5
1999	139,8	4,3	190,3	- 46,2
2000	145,4	4,4	198,9	- 49,1
2001	139,1	4,1	192,3	- 49,1
2002	142,3	4,2	216,4	- 69,9
2003	136,4	4,0	223,0	- 82,6
2004	137,8	4,6	226,0	-83,6
2005	131,3	4,6	229,0	-93,1

1) EU:s tullstatistiska nummer skiljer inte på nötkött och kalvkött, vilket medför att konsumtion av kalvkött inte går att fastställa.

Källa: Jordbruksverket

Diagrammet nedan visar balansläget för nötkött och kalvkött mellan åren 1996 och 2005, där den ökande skillnaden mellan produktion och konsumtion tydligt framgår. Diagrammet visar även att den ökade konsumtionen tillgodoses av importerat kött.

Figur 3.1 Produktion och konsumtion av nötkött i Sverige 1995-2004, vara med ben, 1 000 ton
Production and consumption of beef and veal in Sweden 1995-2004, 1 000 metric tons

Källa: Jordbruksverket

3.1.2 Utrikeshandel

Export och import av nötkött redovisas i följande tabell. Den EU-interna handeln redovisas under utförsel/införsel och handeln med länder utanför EU redovisas under export/import. För 2004 bör det påpekas att de nya östeuropeiska medlemsländerna (EU-10) redovisas under ut- och införsel från den 1 maj 2004, vilket kan ha bidragit till minskning av import i kombination med ökning av införsel.

Sverige var tidigare nettoexportör av nötkött, men svängde under 1990-talet till att bli nettoimportör. När Sverige gick med i EU och gränsskyddet mot andra medlemsländer med billigare nötkött försvann, ökade införseln dramatiskt. Värt att notera i nedanstående tabell är att införseln mer än tredubblats mellan åren 1996 och 2005. Sedan 2000 har även importen från tredje land stigit, främst från länderna i Sydamerika. Även export och utförsel har ökat de senaste tio åren. Under 2005 importerades 46 % av det nötkött som konsumerades i Sverige.

Tabell 3.2 Sveriges handel med nötkött 1996-2005, vara med ben, 1 000 ton
Swedish Beef trade 1996-2005, carcasse weight, 1 000 metric tons

	Utförsel	Export	Summa	Införsel	Import	Summa
	(1)	(2)	(1+2)	(3)	(4)	(3+4)
1996	6,7	1,2	7,9	32,2	7,8	40,0
1997	8,5	1,5	10,0	31,2	6,9	38,1
1998	6,9	1,0	7,9	37,3	8,2	45,5
1999	6,7	0,6	7,3	45,6	7,8	53,4
2000	6,2	0,4	6,6	48,0	7,8	55,8
2001	5,2	1,0	6,2	45,1	10,1	55,2
2002	7,3	0,8	8,1	66,7	11,3	78,0
2003	7,5	1,2	8,7	79,6	12,9	92,5
2004	9,3	1,3	10,6	83,2	12,1	95,3
2005	9,4	2,4	11,8	92,5	11,9	104,4

Källa: SCB

När Sverige blev medlem i EU skiftade den svenska exporten från marknader såsom USA, Mexiko, Norge och Ungern till olika EU-länder. Exporten ändrade därmed status till utförsel. Den dominerande utförselmarknaden för färskt och fryst nötkött liksom beredda varor av nötkött har sedan 1995 varit Finland, varav viss utförsel är av företagsintern karaktär. Exporten av nötköttsprodukter sker främst till Norge. Av tabellen nedan framgår Sveriges totala export och utförsel liksom de tre största mottagarländerna av svenska nötköttsprodukter respektive år.

Tabell 3.3 Utrikeshandelns utveckling, export och utförsel från Sverige, ton
Swedish exports, metric tons

KN-nr	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0102 Levande nötkreatur och andra oxdjur	618 386-Danmark 122-Tyskland 82-Holland	519 263-Danmark 157-Holland 56-Tyskland	145 78-Danmark 36-Italien 20-Holland	291 179-Polen 77-Litauen 19-Estland	506 234-Kroatien 195-Jordanien 27-Estland	353 294-Jordanien 52-Kroatien 6-Finland	920 547-Turkiet 324-Jordanien 29-Ryssland
0201 Kött av nötkreatur eller andra oxdjur, färskt/kylt	935 559-Finland 303-Italien 48-Stor-britannien	491 314-Stor-britannien 144-Finland 16-Norge	544 304-Finland 132-Stor-britannien 49-Danmark	694 405-Finland 128-Irland 74-Holland	705 528-Finland 145-Danmark 12-Irland	1 180 390-Finland 327-Danmark 217-Tyskland	673 240-Norge 224-Finland 201-Danmark
0202 Kött av nötkreatur eller andra oxdjur, fryst	979 754-Finland 120-Bulgarien 22-Tyskland	508 352-Finland 46-Irland 26-Norge	910 462-Norge 282-Finland 97-Danmark	741 292-Finland 217-Norge 87-Danmark	1 021 412-Finland 309-Norge 77-Litauen	898 326-Finland 248-Norge 71-Irland	1 711 1 063-Norge 457-Finland 91-Grekland
160250 Beredda varor av nötkreatur och andra oxdjur	3 894 2 301-Finland 473-Tyskland 361-Frankrike	4 345 2 337-Finland 1 113-Tyskland 184-Frankrike	3 408 2 040-Finland 529-Tyskland 227 Danmark	5 038 3 026-Finland 753-Tyskland 316-Danmark	5 179 2 759-Finland 947-Tyskland 360-Holland	6 367 3 220-Finland 1 232-Tyskland 428-Holland	6 697 3 322-Finland 1 383-Tyskland 858-Danmark

Källa: SCB

Importen av helkropp kom innan EU-medlemskapet nästan uteslutande från Finland medan de viktigaste leverantörsländerna av styckat kött var Polen, Ungern, Irland, Danmark och Australien. Importen har numera till stor del bytt status till införsel. Av tabellen nedan framgår att nötkött framför allt har förts in till Sverige från Irland, Tyskland och Danmark under perioden. Under 2001 sjönk införseln av färskt nötkött som en följd av BSE-krisen, men därefter har den tagit rejäl fart igen. Importen från Brasilien av färskt nötkött samt import från olika länder av beredda produkter med nötkött har ökat de senaste åren.

Tabell 3.4 Utrikeshandelns utveckling, import och införsel till Sverige, ton
Swedish imports, metric tons

KN-nr	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0102 Levande nötkreatur och andra oxdjur	2 2-Tyskland	2 2-Kanada	1 1-Norge	0	6 4-Danmark 2-Lettland	0	0
0201 Kött av nötkreatur eller andra oxdjur, färskt/kylt	20 807 7 433-Irland 5 287-Tyskland 3 230-Holland	21 049 6 571-Irland 5 425-Tyskland 4 023-Holland	17 658 6 793-Tyskland 3 258-Holland 3 134-Irland	28 064 11 766-Irland 7 251-Tyskland 2 729-Holland	34 980 17 723-Irland 6 111-Tyskland 2 899-Holland	32 923 15 334-Irland 6 785-Tyskland 3 335-Brasilien	38 700 18 460-Irland 6 681-Tyskland 4 056-Brasilien
0202 Kött av nötkreatur eller andra oxdjur, fryst	10 987 2 281-Danmark 2 072-Tyskland 1 635-Irland	12 063 3 371-Irland 2 653-Tyskland 1 250-Polen	13 868 3 809-Tyskland 2 088-Irland 1 926-Danmark	17 904 4 092-Irland 3 537-Tyskland 2 424-Danmark	20 538 4 997-Irland 3 451-Tyskland 3 290-Danmark	23 248 6 460-Tyskland 4 590-Irland 3 548-Danmark	24 562 6 474-Tyskland 5 946-Irland 3 801-Danmark
160250 Beredda varor av nötkreatur och andra oxdjur	3 764 2 024-Danmark 617-Brasilien 330-Holland	4 038 2 023-Danmark 446-Brasilien 330-Holland	4 525 1 939-Danmark 620-Irland 566-Brasilien	5 965 2 795-Danmark 1 096-Irland 539-Brasilien	6 481 3 105-Danmark 784-Brasilien 539-Irland	6 318 2 777-Danmark 1 153-Brasilien 875-Tyskland	6 959 2 853-Danmark 1 413-Tyskland 1 044-Brasilien

Källa: SCB

Utrikeshandelns utveckling inom kalvköttssektorn kan efter Sveriges EU-inträde 1995 inte fastställas eftersom nöt- och kalvkött redovisas under samma tullstatistiska nummer. Det kan dock konstateras att exporten av antalet levande kalvar från Sverige till andra medlemsstater ökade under slutet av 1990-talet, vilket till stor del berodde på den kalvslaktspremie som betalades i samband med BSE-krisen. I andra EU-länder är efterfrågan på kalvkött större än i Sverige, vilket förklarar den ökade handeln under de år stödet fanns.

I tabellen nedan definieras kalv som ett djur yngre än sju månader. Exporten både av kalvar och av äldre djur hade en topp 2000. Därefter sjönk exporten av levande nötkreatur kraftigt några år för att stiga igen under 2005. Den export som kräver exportpass avser handeln mellan EU-länder, med andra ord är det utförseln som berörs. Export av levande nötkreatur till tredje land från Sverige omfattar endast dräktiga kvigor av mjölkras, och för denna export betalar EU fortfarande ut ett exportbidrag. Under 2005 exporterades 1 113 dräktiga kvigor av mjölkras från Sverige till tredje land.

Tabell 3.5 Utfärdade exportpass för nötkreatur*Number of export certificates for bovine animals*

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Utfärdade exportpass	4 905	10 666	13 282	4 266	1 344	187	562	2 311
- varav kalvar (djur 0-6 månader)	3 955	9 157	11 862	3 115	1 100	23	26	33

Källa: Jordbruksverket

3.1.3 Prisutveckling i ett EU-perspektiv

Marknadspriserna inom EU baseras på de avräkningspriser som producenten får för sina djur fritt slakteri. I detta pris exklusive moms ingår transportkostnader till slakteri. Inom EU används den gemensamma SEUROP-skalan för att klassificera slaktkroppar. Därför betalas de europeiska producenterna efter värdet på slaktad vikt, till skillnad från exempelvis USA där prissättningen till största delen baseras på levande djur.

Nedanstående tabeller och diagram ger en bild av prisutvecklingen i Sverige för ungtjur, klass R3, 1996-2006. I samband med Sveriges anslutning till EU anpassades de svenska priserna gradvis till EU:s lägre prisnivåer. BSE-kriserna påverkade också prisnivån nedåt, liksom sänkningarna av interventionspriset som avslutades i juli 2002. De svenska priserna har också utsatts för konkurrerande import till lägre priser från andra EU-länder. Priserna har även en tendens att falla cykliskt under höstperioden, vilket sammanfaller med en intensiv slaktperiod. Eftersom höstslakt också är vanligt inom övriga EU leder det till ytterligare press på svenska avräkningspriser genom fallande importpriser. Under hösten 2005 var detta cykliskt betingade prisfall dock mindre tydligt än normalt både i Sverige och inom EU.

Under 2005 och början av 2006 har priserna på slaktkroppar stigit kraftigt i både Sverige och EU. Priserna har dock stigit mindre i Sverige än i EU som genomsnitt. Den alltjämt pågående prisuppgången beror på det underskott i nötköttsbalansen som för närvarande råder inom EU och som antas bestå under överskådlig framtid. Prisutveckling i början av 2005 var även en följd av avskaffandet av djurbidrag den 1 januari 2005, vilket gav en tillfällig stegring av slakten av nötkreatur precis före årsskiftet 2004/2005 och åtföljande lägre slakt i början av 2005.

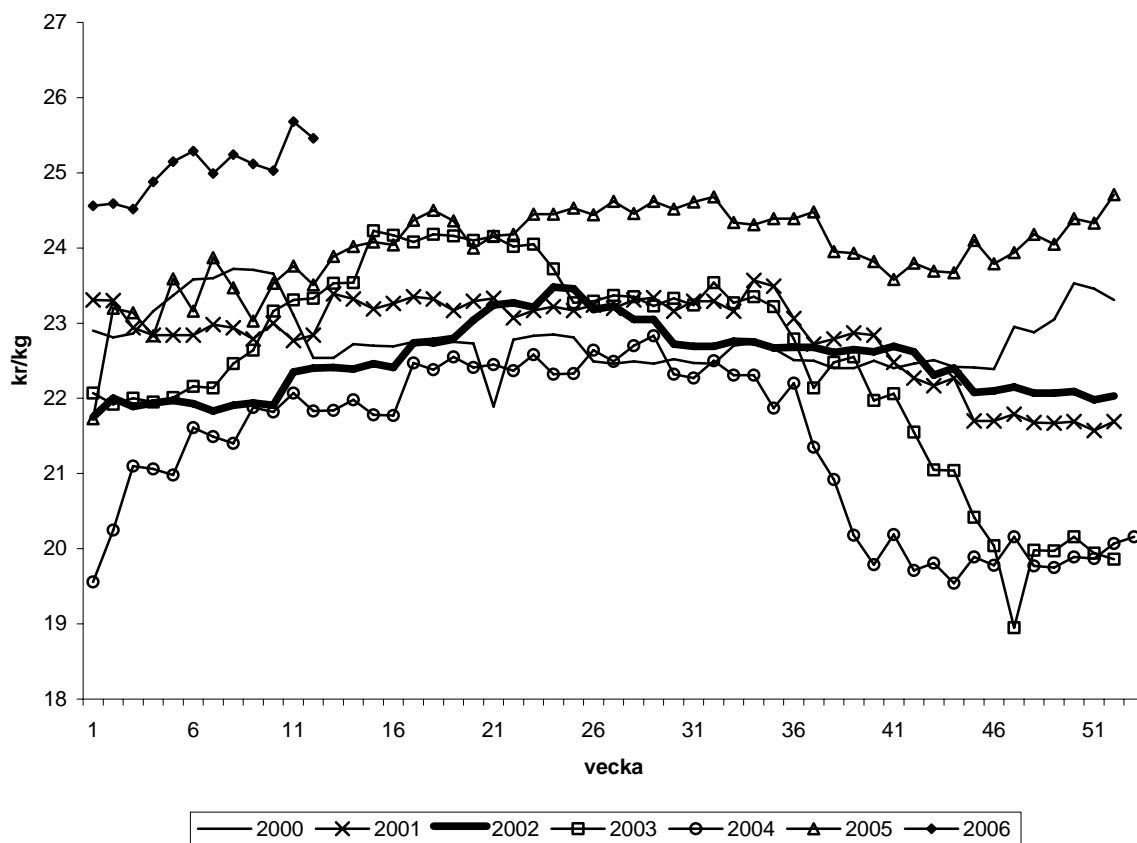
Tabell 3.6 Genomsnittliga priset på ungtjurar i Sverige 1996-2005, klass R3, kr/kg*Average price of young bulls in Sweden 1996-2005, category R3, SEK/kilo*

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
23,93	23,18	24,56	23,45	22,79	22,84	22,50	22,51	21,35	23,98

*Källa: Jordbruksverket***Tabell 3.7 Genomsnittliga priset på ungtjurar i Sverige v 1-v 12 2006, klass R3, kr/kg***Average price of young bulls in Sweden 2006, category R3, SEK/kilo*

v 1	v 2	v 3	v 4	v 5	v 6	v 7	v 8	v 9	v 10	v 11	v 12
24,56	24,59	24,52	24,88	25,15	25,29	24,99	25,24	25,12	25,03	25,68	25,46

Källa: Jordbruksverket

Figur 3.2 Prisutvecklingen i Sverige för ungtjur, klass R3, 2000-2005
Average price of young bulls in Sweden, category R3, 2000-2005, SEK/kilo

Källa: Jordbruksverket

Nedanstående tabeller och diagram ger en bild av prisutvecklingen för kokött, klass O3, under 1996-2006. För kokött sammanfaller den nedåtgående pristrenden inom EU till och med 2004 också med pristrenden i Sverige. Under början av 2004 var koköttspriserna extremt låga för att under senare delen av året stiga upp över 2003 års nivå. Den säsongsmässiga prissänkningen i samband med höstslakten var särskilt tydlig under 2003 och 2004, vilket illustreras i nedanstående diagram. Det genomsnittliga priset för kokött 2004 var, liksom för ungtjurspriset, det lägsta sedan Sverige blev EU-medlem. Under första kvartalet 2005 steg priserna kraftigt även på kokött, av samma orsaker som för ungtjurspriserna ovan. Det cykliska prisfallet under hösten 2005 uteblev nästan helt och 2006 har inletts med fortsatt stigande priser på kokött. Inom EU var priset på kokött under 2005 det högsta på tio år.

Tabell 3.8 Genomsnittliga priset på kokött i Sverige 1996-2005, klass O3, kr/kg
Average price of cow meat in Sweden 1995-2004, category O3, SEK/kilo

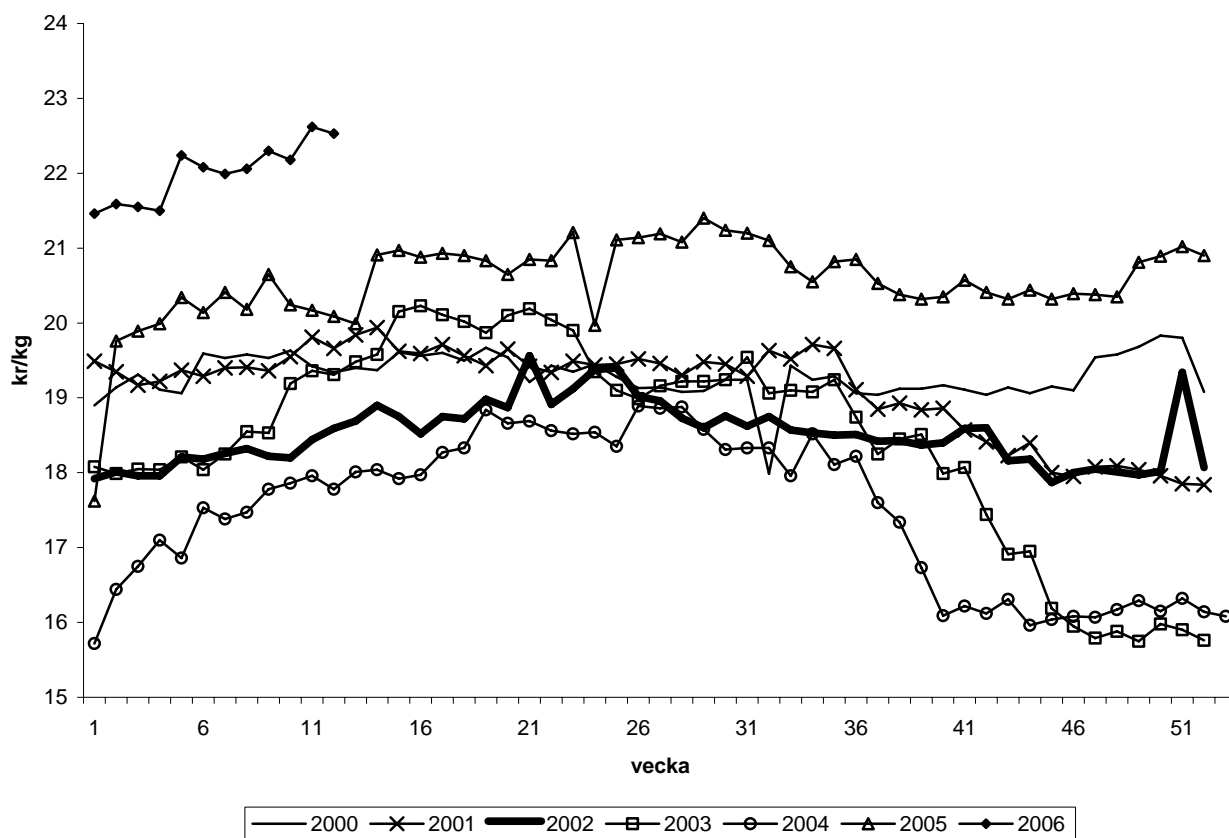
1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
19,75	19,73	21,15	19,38	19,30	19,13	18,52	18,46	17,47	20,56

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.9 Genomsnittliga priset på kokött i Sverige v 1-v 12 2006, klass O3, kr/kg
Average price of cow meat in Sweden 2006, category O3, SEK/kilo

v 1	v 2	v 3	v 4	v 5	v 6	v 7	v 8	v 9	v 10	v 11	v 12
21,46	21,59	21,55	21,50	22,24	22,08	21,99	22,06	22,30	22,18	22,62	22,53

Källa: Jordbruksverket

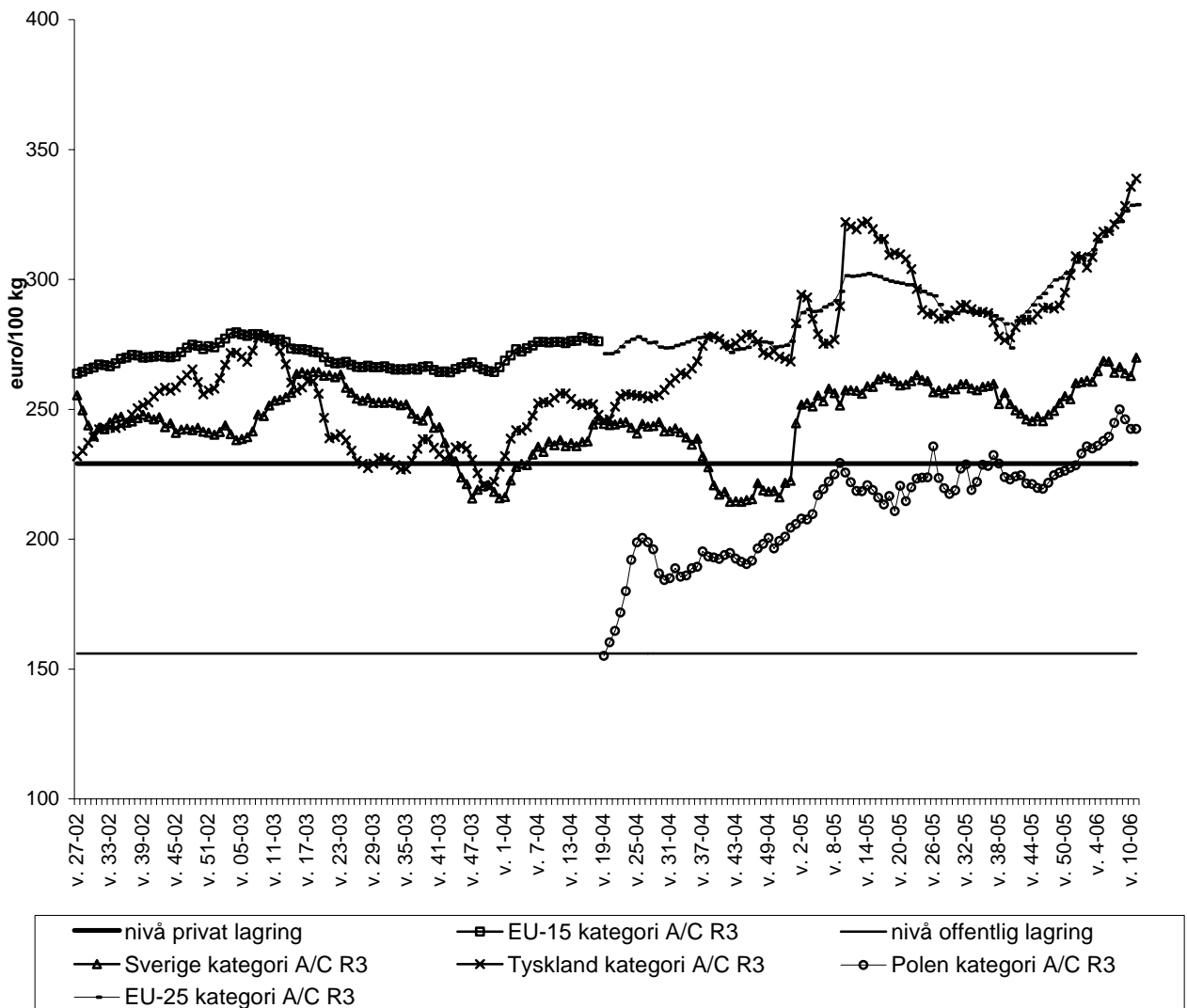

Figur 3.3 Prisutvecklingen i Sverige för kokött, klass O3, 1999-2005
Average price of cow meat in Sweden, category O3, 1999-2005, SEK/kilo

Källa: Jordbruksverket

Den 1 juli 2002 ersattes EU:s interventionssystem med ett nytt system. Tanken är att om marknaden behöver stödjas ska det i första hand ske genom stöd till privat lagring. Privat lagring kan ske då det genomsnittliga EU-priset för slaktroppar av vuxna handjur kategori R3 understiger 103 % av baspriset på 222,4 euro/100 kg, och förväntas bestå under den nivån en tid. Offentlig lagring kan numera tillgripas först då det genomsnittliga marknadspriset, baserat på EU:s klassificeringsskala, i ett medlemsland understiger 156 euro/100 kg under två på varandra följande veckor.

I diagrammet nedan visas prisutvecklingen på tjuvar och stutar kategori A/C R3 i Sverige, Tyskland, Polen, EU-15 och EU-25. Serien påbörjas halvårsskiftet 2002, vilket sammanfaller med den tidpunkt då sänkningarna av interventionspriset slutförts. Uppgifterna för Polen och EU-25 avser perioden från den 1 maj 2004. Baslinjerna visar stödprisnivån för privat lagring samt intervention. I Sverige och Tyskland sjönk priserna under hela 2003. Under andra halvan av 2004 ökade de tyska priserna medan de svenska priserna, efter en kortvarig återhämtning i början av året, sjönk kraftigt. En förklaring till att prisutvecklingen i Sverige inte är lika integrerad med kurvan för EU-genomsnittet som exempelvis Tyskland, är att Sverige är en liten marknad utan större export. Därav slår svängningarna i EU som helhet inte igenom lika tydligt på de svenska nötköttpriserna. Sverige har till och med haft möjlighet att tillgripa stöd till privat lagring under perioden i fråga, vilket dock inte utnyttjats. För Polens del har EU-medlemskapet inneburit en tydlig pris Anpassning till nivåerna i EU. Under hela 2005 har priserna stigit kraftigt i hela unionen, av skäl som nämnts ovan.

Figur 3.4 Prisutveckling för tjuvar stutar kategori A/C R3 fr.o.m. 1 juli 2002, euro/100 kg
 Price development for bulls and steers category A/C R3 from 1 July 2002, EUR/100 kilos.

Källa: EU-kommissionens arbetsmaterial

3.1.4 Prisutveckling i producentledet i Sverige

I producentledet mäts prisutvecklingen genom ett avräkningsprisindex för jordbruksprodukter (A-index). I avräkningsprisindex ingår endast nötkött producerat i Sverige. Prispåverkande tillägg och avdrag ska ingå. Dock ingår inte EU-stöd till jordbruket, eftersom dessa inte direkt påverkar producentpriserna. A-index redovisar de svenska producenternas försäljningspriser till slakterierna. Priserna avser fritt slakteri och exkluderar varuskatter.

De svenska avräkningspriserna uppvisade en nedåtgående trend för såväl storboskap som kalv till och med 2004. En av förklaringarna som tidigare nämnts är att det i samband med Sveriges anslutning till EU skedde en anpassning till EU:s lägre prisnivå. Avräkningspriserna påverkades även nedåt av sänkningen av interventionspriset på totalt 20 % som beslutades i Agenda 2000. Konkurrens från importerat kött är en tredje förklaring som blivit särskilt relevant under senare år. Under 2005 har avräkningspriserna för storboskap stigit kraftigt, medan kalvpriserna gått åt andra hållet. Reglerna i samband med övergång från direktstöd till frikopplade stöd lockade djurproducenterna att slakta djur före årsskiftet, vilket bidrog till stigande priser i början av året. Därutöver ger underskottet på nötkött inom EU ständig näring åt de stigande priserna i Sverige och i EU.

Tabell 3.10 Avräkningsprisindex 1995-2005 (2000=100)

Output price index 1995-2004 (2000=100)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Storboskap	116,3	110,8	117,0	102,8	100,0	98,0	94,1	92,6	86,4	99,0
Kalv	119,5	110,2	111,4	116,2	100,0	103,5	104,7	107,4	98,5	88,3

Källa: Jordbruksverket, statistiska meddelanden

Tabell 3.11 Avräkningsprisindex 2005 (2000=100)

Output price index 2005 (2000=100)

	jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Storboskap	99,5	96,2	95,9	99,8	99,8	101,6	102,0	100,7	100,7	98,2	98,2	100,3
Kalv	90,4	90,4	89,2	89,2	89,2	89,2	89,2	88,6	89,2	89,2	79,6	89,2

Källa: Jordbruksverket, statistiska meddelanden

3.1.5 Prisutveckling i partiledet

I partiledet mäts prisutvecklingen genom ett producentprisindex för livsmedelsindustrin avseende jordbruksreglerade livsmedel (PPI-J). Detta index omfattar konsumtionsvaror som helt eller delvis har sitt ursprung i svenska jordbruksprodukter. Endast produkter avsedda för inhemsk konsumtion ingår. PPI-J redovisar svenska livsmedelsindustrins försäljningspriser på hemmamarknaden. Priserna avser i regel fritt kunden och exkluderar varuskatter.

Av tabellen nedan framgår att priserna i partiledet har stigit konstant sedan 1996, med ett avbrott 2004 då även avräkningspriserna till producenterna var låga. Utvecklingen av partiledspriserna under den senaste tioårsperioden har således inte varit densamma som för avräkningspriserna, som sjönk relativt konstant till och med 2004. Bristen på svenskt nötkött i både parti- och detaljhandelsled, som visar sig i en ständigt sjunkande självförsörjningsgrad, är den huvudsakliga förklaringen till stigande priser.

Tabell 3.12 Producentprisindex för nötkött (2000=100)*Wholesale price index for beef (2000=100)*

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
90,6	95,5	96,6	102,1	100,0	106,1	107,1	108,4	103,8	108,9

*Källa: Jordbruksverket, statistiska meddelanden***Tabell 3.13 Producentprisindex för nötkött 2005 (2000=100)***Wholesale price index 2005 (2000=100)*

jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
105,2	109,4	109,6	109,3	109,3	109,3	109,3	109,7	109,4	108,2	108,6	109,8

Källa: Jordbruksverket, statistiska meddelanden

3.1.6 Prisutveckling i konsumentledet

Prisutvecklingen i konsumentled mäts genom konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel (KPI-J). I konsumentprisindex inkluderas moms.

EU-inträdet 1995 innebar en prissänkning på nötkött med ca 9 %. Momssänkningen på 12 % den 1 januari 1996 påverkade indexet nedåt. Mellan 2001 och 2004 låg konsumentprisindex på en stabilt hög nivå, vilket till viss del kan förklaras av bristen på svenskt nötkött. Samtidigt pressar importkött priserna så det kan antas att konsumentpriserna skulle ha varit ännu högre utan den växande importen. Under 2005 har konsumentpriserna stigit betydligt, vilket sammanfaller med den trend som under året kan noteras i andra led.

Tabell 3.14 Konsumentprisindex för nötkött (2000=100)*Consumer price index for beef (2000=100)*

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
104,0	98,0	98,9	98,2	100,0	108,1	107,9	109,9	108,5	113,8

*Källa: Jordbruksverket, statistiska meddelanden***Tabell 3.15 Konsumentprisindex för nötkött 2005 (2000=100)***Consumer price index for beef 2005 (2000=100)*

jan	feb	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
106,8	112,9	113,7	114,6	114,5	113,6	115,8	115,8	115,8	113,0	115,5	114,1

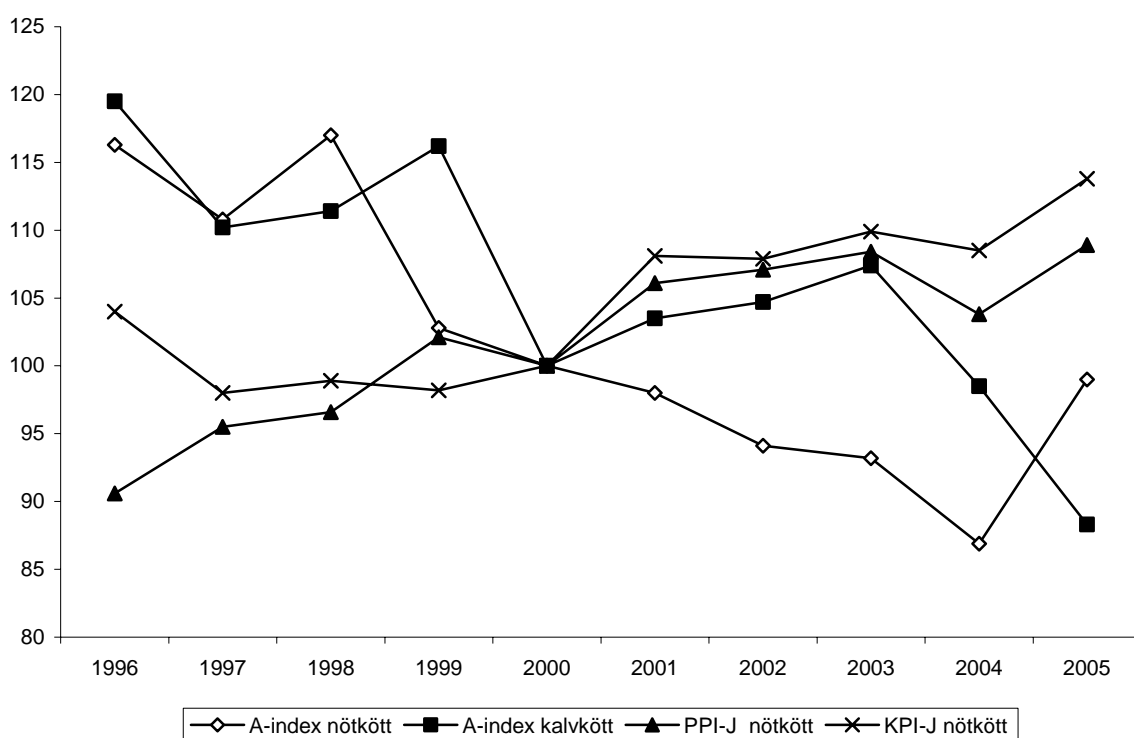
Källa: Jordbruksverket, statistiska meddelanden

Nedanstående diagram visar en sammanställning av tidigare tabeller med prisindex. Den serie som förändrats mest under det senaste decenniet är A-index för kalv. Till och med 2004 var även förändringen stor avseende A-index för storboskap. Man kan konstatera att producentpriserna till lantbruket sjunkit de senaste tio åren medan producentpriserna till livsmedelsindustrin samt konsumentpriserna stigit under samma period. Det bör dock beaktas att lantbrukarna kompenseras för sjunkande priser genom djurbidragen. Vid jämförelse av indexserier i olika led ska man iaktta stor försiktighet eftersom det finns skillnader i beräkningsmetoder och definitioner som gör att det inte går att dra alltför definitiva slutsatser.

Bland annat finns det följande skillnader mellan KPI, PPI-J och A-index:

- I KPI ingår importerat kött till skillnad från de två andra.
- 1996 infördes en momssänkning som påverkade KPI, men inte PPI-J eller A-index.
- De ändrade förutsättningarna som infördes i samband med EU-inträdet med stöd till lantbruket och avskaffade gränsskydd gentemot andra EU-länder m.m.
- PPI-J och KPI-J är kedjeindex med ändrade vikter varje år, medan A-index endast ändrar vikter var 5:e år, vilket påverkar jämförelserna.

Förutom dessa faktorer finns det fler faktorer som gör att jämförelserna blir osäkra.

Figur 3.5 Prisutveckling för nötkött (index) i producent-, parti- och konsumentled, 1996-2005 (2000=100)
Development of the price index for beef: producer price, wholesale price and consumer price, 1996-2005 (2000=100)

Källa: Jordbruksverket

3.1.7 Ekologisk produktion av nötkött

3.1.7.1 Politiska mål och stödsystem

Regeringen har satt upp nya mål för den ekologiska produktionen av livsmedel till år 2010. Beträffande arealanvändningen är målet att andelen certifierad ekologisk odling ska öka till minst 20 % av landets jordbruksmark. För den ekologiska produktionen av kött, mjölk och ägg är regeringens mål att den ökar markant. För animaliska produkter finns det med andra ord inget kvantitativt mål uppsatt. Det konstateras också att efterfrågan på ekologiska livsmedel och marknadsutvecklingen är avgörande för om målen för ekologisk produktion kan nås. För att stimulera en positiv utveckling av marknaden och en hållbar utveckling anser regeringen att 25 % av den offentliga konsumtionen bör avse ekologiska livsmedel år 2010. Under hösten 2006 startar en butiksnära kampanj inom samtliga tre stora handelsblock i

Sverige, d.v.s. COOP, ICA och Axfood, i samarbete med Scan Foods och Ekokött. Målet är att öka försäljningen av ekologiskt kött och kampanjen stötts av medel från svenska staten och EU.

Anslutningen till olika miljöersättningsprogram innebär inte automatiskt att lantbrukaren får sälja sina produkter som ekologiska. För att få sälja sina produkter som ekologiska måste lantbrukaren vara ansluten till ett godkänt kontrollorgan. SMAK och KRAV är godkända för närvarande. Under 2004 betalades 519 miljoner kr ut som miljöersättning för ekologiska produktionsformer, fördelat på 457 000 hektar och 108 000 ersättningsberättigande djurenheter. Omkring 18 500 lantbrukare fick del av ersättningen. Under 2005 betalades 573 miljoner kr ut i miljöersättning för ekologiska produktionsformer, fördelat på 508 000 hektar och 123 900 ersättningsberättigande djurenheter. Omkring 21 000 lantbrukare fick del av ersättningen. Cirka 100 000 kor och 82 000 ungnöt mellan 6-24 månader fanns med i miljöersättningen 2005. Det bör dock påpekas att alla djurenheter inte ger rätt till utbetalning, utan lantbrukaren måste ha motsvarande areal slätter- och betesvall eller grönfoder.

3.1.7.2 Producentledet

KRAV och SMAK är för tillfället de två godkända organisationerna för certifiering av ekologiska produktionsformer och livsmedel. Under 2005 var 536 producenter med am- och dikor, 905 producenter med ungdjur och 201 producenter med stutar anslutna till KRAV. Detta innebär en minskning med totalt 6,1 % för dessa tre grupper jämfört med 2004. Antalet KRAV-godkända am- och dikor, ungdjur, kalvar och stutar har dock endast minskat med 1,2 %, från 69 023 djur 2004 till 68 193 djur 2005, vilket tyder på att genomsnittsproducenten ökat sitt djurinnehav. Totalt antal KRAV-godkända nötkreatur 2005 inklusive mjölkkor och avelstjurar var 91 104 djur, vilket är 0,3 % lägre än 2004. Västra Götalands län är det län som hade flest både KRAV-anslutna lantbrukare och KRAV-godkända nötkreatur 2005.

Det pristillägg som de ekologiska producenterna får från slakterierna ska delvis kompensera för den merkostnad som uppstår i ekologisk uppfödning. Ca 70 % av det nötkött som produceras i Sverige kommer från nötkreatur av mjölkkras. Kraven på ekologisk mjölkproduktion överensstämmer i stort sett med dem för produktion av nötkött, nämligen att fodret till största delen ska vara ekologiskt odlat och till 50 % vara producerat på den egna gården eller i samarbete med annan gård. Det har diskuterats att höja gränsen för det ekologiskt producerade fodret till 100 %, men ikraftträdandedatum för ett sådant beslut har nyligen skjutits upp till den 1 januari 2008 för växtätare och till den 1 januari 2012 för övriga djur. Alla nötkreatur äldre än 6 månader i Sverige ska vistas utomhus under sommaren. Nötkreatur i ekologisk produktion ska ha en utevistelseperiod som är längre än själva betesperioden.

3.1.7.3 Slakt och distribution

Under 2005 slaktades ca 11 700 KRAV-märkt storboskap hos Swedish Meats, vilket motsvarade 4,8 % av totalslakten av storboskap. Under 2004 slaktades ca 12 600 KRAV-märkt storboskap, vilket då motsvarade drygt 5 % av totalslakten av storboskap. Producenter som vill börja leverera KRAV-nöt till Swedish Meats hamnar först på en väntelista. Försäljningen av KRAV-märkt nötkött går således fortfarande relativt trögt, och 2005 såldes endast 33 % av köttet från de KRAV-nöt som slaktades hos Swedish Meats i slutänden som KRAV-märkt nötkött. För tillfället säljer den KRAV-märkta nötfärsen bäst medan det går sämre för de ädla detaljerna. Detta beror på att det ofta finns inskrivet i offentliga upphandlingar i Sverige att färsen ska vara ekologiskt producerad, samtidigt som det köps in betydligt mindre volymer ädla detaljer till kommunal skola och omsorg. Detaljer som biff, filé och entrecote säljs främst i detaljhandeln och där går försäljningen av ekologiskt nötkött inte särskilt bra. Under 2005 betalade Swedish Meats ca 3 kr/kg högre avräkningspris för en KRAV-ungtjur jämfört med en konventionellt uppfödd ungtjur. Motsvarande tillägg för ko var ca 0,75 kr/kg. Tilläggen för 2004 var något högre för ungtjur och något lägre för ko. Från och med hösten 2002 satsar Swedish Meats på konsumentförpackat ekologiskt nötkött. Det gör det möjligt att sälja ekologiskt kött även för butiker som inte är KRAV-auktorerade.

3.1.7.4 Handel

Kött- och charkprodukter har under senare år utgjort ca 10 % av försäljningsvärdet av KRAV-märkta produkter i Sverige. De flesta av de större svenska livsmedelsföretagen har satt upp mål för sin ekologiska försäljning. Dessa varierar för olika företag. COOP har som mål att 10 % av försäljningen av livsmedel ska vara ekologisk. 2003 låg försäljningssiffran för ekologiska livsmedel på 7,5 %. ICAs mål är att det ska finnas ett ekologiskt alternativ i varje produktgrupp. Den senaste tiden har även lågprisbutikerna, exempelvis Netto, börjat visa intresse för att sälja ekologiska livsmedel. Hos ICA var den procentuella försäljningsökningen för ekologiska livsmedel 16 % under 2005, och det är mejerisortimentet och varumärket ICA Ekologiskt som går bäst. Inom Axfoodkoncernen finns inga kvantitativa mål uppsatta för den ekologiska försäljningen. Även många kommuner har satt upp ambitiösa mål för användandet av ekologiska livsmedel i skola och äldreomsorg. I Göteborg ska exempelvis all mjölk som serveras inom kommunens förvaltning vara ekologisk från 2006.

3.2 Nötköttssektorn inom EU

3.2.1 EU:s marknadsreglering

Liksom på flera andra varuområden är syftet med EU:s marknadsreglering för nötköttssektorn att stabilisera priserna och hålla dem på vissa nivåer. De viktigaste prisstödsmedlen på nötköttsområdet är gränsskydd, exportbidrag och intervention. De tidigare direktstöden har sedan den 1 januari 2005 till största delen frikopplats från produktionen och överförts till det som i Sverige går under benämningen gårdsstöd. Gårdsstödet är inte kopplat till den produktion en lantbrukare har och är därmed inte produktionsdrivande.

3.2.2 Priser och prisrapportering

Till grund för hela stödsystemet ligger EU:s institutionella priser. Slaktpriser rapporteras veckovis centralt till EU. Sedan den 1 juli 2002 utlöses intervention då det genomsnittliga marknadspriset på slaktkroppar av nötkreatur i en medlemsstat understiger 156 euro/100 kg. Beslut om stöd till privat lagring av nötkött kan fattas då det genomsnittliga marknadspriset i EU på slaktkroppar av vuxna handjur klass R3 understiger 103 % av baspriset på 222,4 euro/100 kg. Från och med den 1 januari 2003 omfattar prisrapportering för levande djur endast tjurkalvar åtta dagar till fyra veckor gamla, nötkreatur för gödning med en ålder mellan sex till tolv månader samt kalvar som slaktas vid ca sex månaders ålder.

3.2.3 Interventionssystemet

Interventionssystemet i EU förändrades genom Agenda 2000. Förutom att sänka interventionspriset i tre steg 1999/2000 - 2001/2002 förändrades systemet i grunden. Från och med den 1 juli 2002 stöttas EU:s nötköttsmarknad i första hand genom stöd till privat lagring. Vid privat lagring är stödmottagaren ägare av varan till skillnad från offentlig intervention då interventionsorganen i medlemsstaterna köper upp varan och svarar för lagring, försäljning och utlagring. Stöd till privat lagring kan utlösas då EU:s genomsnittliga marknadspris för vuxna handjur, uttryckt i kategori R3, är lika med eller understiger 103 % av baspriset på 222,4 euro/100 kg. Stöd till privat lagring får tillämpas i en medlemsstat eller i hela gemenskapen. Stödet får fastställas på förhand eller genom anbudsförfarande. Ett system med stöd till privat lagring av nötkött existerade redan tidigare inom marknadsordningen men har sällan tagits i bruk.

Offentlig intervention fungerar sedan den 1 juli 2002 som ett extra säkerhetsnät och används då det rapporterade priset på tjurar eller stutar, uttryckta i kategori R3, i en medlemsstat under två på varandra följande veckor understiger 156 euro/100 kg. Eventuella uppköp sker genom anbudsförfarande. Uppköpen stoppas då priset överstigit 156 euro/100 kg under minst en vecka.

Från att periodvis ha överskridit 1 miljon ton under början av 1990-talet påbörjades 1993 en reduktion av kvantiteten nötkött i interventionslager. I början av 1996 var lagren nere på drygt 6 000 ton. Under BSE-kriserna i början av 1996 och i slutet av 2000 medförde kraftiga prissänkningar och vikande konsumtion en återuppbyggnad av interventionslagren i två omgångar. Dessa kvantiteter kunde dock säljas ut efterföljande år. Sverige hade som mest runt 300 ton nötkött i interventionslager. Lagernivåns utveckling, inom ramen för normal intervention, framgår av tabellen nedan.

Tabell 3.16 EU:s interventionslager vid årets slut, produktvikt, 1 000 ton,
EU intervention storage at the end of the year in question, product weight, 1 000 metric tons

År	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totalt	363,1	526,1	429,9	24,4	1,7	222,3	187,6	0,0138	0	0

Källa: MLC (Meat and Livestock Commission) samt arbetsmaterial från EU-kommissionen

3.2.4 Importlicenser och gränsskydd

EU:s tidigare system på nötköttsområdet med tullar och rörliga importavgifter ersattes från och med den 1 juli 1995 av ett system med fasta värdetullar och viktullar. Genom WTO-avtalet förband sig EU att på sex år minska gränsskyddet med i genomsnitt 36 % jämfört med den genomsnittliga differensen mellan den interna prisnivån och motsvarande på världsmarknaden under basperioden 1986-88. Minsta neddragning för enskild varuposition var 15 %. Inom nötköttsektorn sänktes såväl värdetullen som viktullen med 36 %. Enligt den så kallade skyddsklausulen har EU även rätt att ta ut en tilläggstull om importen överstiger vissa bestämda nivåer och importpriset understiger en på förhand fastställd nivå. Hittills har denna möjlighet inte utnyttjats inom nötköttssektorn.

Efter den sista tullsänkningen 2000/2001 förblir tullnivåerna oförändrade tills en ny WTO-runda beslutar om ytterligare sänkningar av gränsskyddet. Förhandlingarna var intensiva under den senare delen av 2005 och förhoppningsvis kommer ett nytt jordbruksavtal i WTO kunna skrivas under i slutet av juli 2006. I tabellen nedan visas några exempel på nuvarande värde- och viktullar för nötköttsprodukter där importen är relativt stor.

Tabell 3.17 Exempel på värde- och viktullar, 1 juli 2005 - 30 juni 2006, euro/100 kg
Current tariffs for meat products, 1 July 2005 - 30 June 2006, EUR/100 kilo

KN-nr	Varubeskrivning	Värdetull %	Viktull euro/100 kg	Total tull, sek/100 kg ¹
0201 20 50	Bakkvarter med ben, färska	12,8	212,2	2 528
0201 30 00	Benfria styckningsdelar, färska	12,8	303,4	3 439
0202 30 90	Benfria styckningsdelar, frysta	12,8	304,1	3 215
0202 30 10	Benfria framkvartsparter, frysta	12,8	221,1	2 311
1602 50 31	Konserverat kött	16,6	-	255
1602 50 39	Bearbetade produkter av nötkött	16,6	-	330
1602 50 80	Bearbetade produkter av nötkött	16,6	-	459

1) Genomsnittlig importtarriffkurs för januari 2006 har använts: 9,43 sek/euro. För att räkna om värdetullen till viktull har värdet på importen under en period delats med vikten vilket har gett ett genomsnittligt importpris.

Källa: Tulltaxan

EU har under de senaste tre åren svängt från av vara nettoexportör till nettoimportör av nötkött, till följd av ökad konsumtion i kombination med otillräcklig ökning av produktionen. EU har för tillfället heller inga interventionslager och eventuella underskott täcks med import.

Den största delen av nötköttsimporten sker inom olika förmånskvoter, vilket innebär att värde- och viktullarna är reducerade. Förmånskvoter har varit vanliga sedan mitten av 1970-talet, men många av de nuvarande kvoterna kom till 1995 under den s.k. Uruguayrundan. Utöver kvoterna beläggs import med full tull, undantaget renrasiga avelsdjur. De senaste åren har import till full tull skett i allt större utsträckning, vilket framgår av tabellen nedan. Anledningen till detta är som redan nämnts att konsumtionen av nötkött inom EU överstiger produktionen vilket driver fram en ökad import. Importen till full tull uppgick 2004/2005 till knappt 30 % av total import av levande nötkreatur och nötkött på 463 731 ton (vara med ben).

Tabell 3.18 Import av nötkött till full tull, ton*Import of bovine meat at full levy, metric tons*

Land	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06 ¹
Belgien	475	519	572	1 248	2 282	2 782	2 264
Danmark	60	346	282	304	3 267	4 693	739
Tyskland	8 882	9 659	17 335	14 046	23 275	25 510	17 326
Grekland	6	1	1	47	196	320	93
Frankrike	960	1 766	2 350	4 184	4 603	6 683	2 772
Irland	0	0	306	1 714	2 691	5 637	2 232
Italien	3 266	2 087	3 330	4 529	9 506	20 660	12 855
Luxemburg	16	0	0	0	27	41	11
Holland	6 869	8 050	12 972	14 895	19 456	30 815	16 485
Storbritannien	4 457	4 207	9 362	15 274	19 978	20 900	10 766
Spanien	525	611	369	1 046	2 457	3 812	2 637
Portugal	47	196	209	1 112	1 777	2 634	1 720
Österrike	i.u	13	6	115	34	18	27
Finland	283	176	143	663	911	1 646	1 170
Sverige	413	1 081	1 409	2 438	4 043	4 451	3 080
Tjeckien					21	123	37
Cypern					13	507	228
Ungern						34	26
Polen						24	25
Slovenien						8	0
EU	26 259	28 712	48 646	61 615	94 537	131 298	74 493

1) Avser perioden juli 2005 till februari 2006.

Källa: MLC (Meat and Livestock Commission) 99/00 till 04/05, Danish Meat Association 05/06

Importen av nötkött till full tull till Sverige har mer än tiofaldigats på sex år och även för de flesta andra EU-länder har ökningen varit markant. Varorna som importeras till full tull är främst högkvalitativt nötkött från Sydamerika. Licens krävs för all import utom då importkvantiteten understiger ett djur eller 200 kg. I Sverige administrerar Jordbruksverket licensansökningarna.

EU:s importkvoter kan i stort delas upp i multi- och bilaterala kvoter, WTO-kvoter och kvoter som är en del av Europaavtalen. Totalt rymmer dessa kvoter möjligheten för WTO-medlemmar och andra stater att exportera drygt 240 000 ton nötkött till sänkt tull till EU.

Utöver importkvoterna för nötkött finns importkvoter för levande nötkreatur. Europaavtalen med Rumänien och Bulgarien utgör en betydande andel av importkvoterna för levande nötkreatur. Dessa avtal inkluderade till och med den 1 maj 2004 även de länder som numera är medlemmar i EU. Från den 1 januari 2007 kommer Europaavtalen att försvinna helt då även Bulgarien och Rumänien med största sannolikhet blir EU-medlemmar. Importen inom både Europaavtalen och WTO-kvoterna för levande djur har främst kommit från de nya medlemsländerna samt från Rumänien och Bulgarien. Under våren 2006 har minskningar av WTO-kvoterna beslutats om till följd av utvidningen den 1 maj 2004. Detta sker således med flera års eftersläpning. Exempelvis kommer kvoten avseende unga handjur för gödning att minskas från 169 000 till drygt 24 000 djur från den 1 juli 2006. Reduktionen blir så pass stor eftersom den största importen kom just från länder i Central- och Östeuropa som numera är EU-medlemmar.

De multi- och bilaterala kvoterna omfattar bl.a. import från länder i forna Jugoslavien samt AVS-länderna (se fotnot under tabell nedan). För några år sedan var kvoten för fryst nötkött och kvoten för högkvalitativt nötkött (Hiltonkvoten) mest eftertraktade. Idag är samtliga WTO-kvoter för nötkött starkt efterfrågade och tilldelningen hamnar ofta på högst några procent av ansökt kvantitet. I tabellen nedan beskrivs de flesta av EU:s viktigaste importkvoter.

Tabell 3.19 Några av EU:s vanligaste importkvoter inom nötköttsektorn 2005/2006
Some of the most important EU import quotas in the bovine sector 2005/2006

Förordning	Ursprung	Vara	Kvantitet	Förmån
1081/99	WTO-medlemmar	Tjurar, kor, kvigor av alpraser	5 000 djur ¹	4 % värdetull
1081/99	WTO-medlemmar	Kor och kvigor av aplraser	5 000 djur ²	6 % värdetull
992/05	WTO-medlemmar	Unga handjur för gödning	169 000 djur ³	16 % värdetull + 582 euro/ton viktull
996/97	WTO-medlemmar	Fryst mellangärde	1 500 ton, varav Argentina 700 t	4 % värdetull
936/97	WTO-medlemmar (Hiltonkvoten ⁴)	Färskt och fryst nötkött av hög kvalitet	59 100 ton	20 % värdetull
715/05	WTO-medlemmar	Fryst nöt- och kalvkött	53 000 ton	20 % värdetull
716/05	WTO-medlemmar	Fryst nötkött för bearbetning	50 700 ton	Se fotnot ⁵
1279/98	Rumänien och Bulgarien	Färskt, fryst och bearbetat nötkött	7 760 ton	Tullfritt
1217/05	Bulgarien	Levande djur max 300 kg	6 600 djur ¹	Tullfritt
1241/05	Rumänien	Levande djur	46 000 djur ¹	Tullfritt
2247/03	Vissa AVS-länder ⁶	Nötkött	52 100 ton	92 % reduktion av viktull
1968/04	F.d. jugoslaviska republiker	Kött från gödtjur	22 525 ton	80 % reduktion av vikt- och värdetull

1) Denna kvot omfattar från den 1 juli 2006 till den 30 juni 2007 endast 710 djur, till följd av utvidningen 1 maj 2004.

2) Denna kvot omfattar från den 1 juli 2006 till den 30 juni 2007 endast 711 djur, till följd av utvidningen 1 maj 2004.

3) Denna kvot omfattar från den 1 juli 2006 till den 30 juni 2007 endast 24 070 djur, till följd av utvidningen 1 maj 2004.

4) Hiltonkvoten avser import från Argentina, Australien, Brasilien, Paraguay, Uruguay, Nya Zeeland, USA och Kanada

5) 20 % värdetull för tillverkning av A-produkter och 20 % värdetull + 45 % viktull för tillverkning av B-produkter. A-produkter omfattar kn-nummer 1602 10 samt 1602 50 31/39/80 medan B-produkter omfattar övriga bearbetade och värmebehandlade produkter.

6) AVS-beteckningen avser drygt 50 länder i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet. Denna kvot avser import från Botswana, Kenya, Madagaskar, Swaziland, Zimbabwe och Namibia.

Källa: MLC (Meat and Livestock Commission) samt kommissionens arbetsmaterial

3.3 Exportlicenser och exportbidrag

Vid export av nötköttsprodukter och renrasiga avelsdjur krävs en exportlicens oavsett om exporten sker med eller utan bidrag. När den exporterade kvantiteten understiger 2 ton eller 9 kreatur krävs dock ingen licens. Licensen söks i Sverige hos Jordbruksverket. Tillsammans med licensansökan ska en säkerhet ställas. Syftet med exportbidragen är att balansera marknaden. Den normala principen vid fastställande av exportbidragen är att producenterna ska kompenseras för lägre priser på exportmarknaden. Under de perioder då EU var en överskottsmarknad för nötkött styrdes exportbidragen till stor del av skillnaden mellan EU:s prisnivå och prisnivån på världsmarknaden. Då EU numera har underskott på nötkött så kan en stigande prisnivå inom EU inte motivera höjda exportbidrag, eftersom prisökningen beror på en växande brist. Exportbidragen förstärker i detta läge bristen på nötkött.

I tabellen nedan redovisas exempel på utvecklingen av exportbidragen sedan den 2 september 2000, innan den andra BSE-krisen bröt ut. Tidigare under 2000 genomfördes successiva sänkningar mot bakgrund av det goda marknadsläget samt rådande dollarkurs. Dessutom justerades exportbidragen nedåt i samband med att interventionspriset sänktes den 1 juli 2000. BSE-krisen i slutet av året, följt av mul- och klövsjukeutbrottet i början av 2001, bröt emellertid den trenden. I syfte att underlätta möjligheterna att få ut produkter från EU-marknaden höjdes bidragen åter. Därefter skedde höjningar för enstaka produkter vid ett antal tillfällen. Under 2005 och 2006 har exportbidragen sänkts vid flera tillfällen. Förutom de sänkningar som ges exempel på i tabellen nedan eliminerades exportbidragen för ett tiotal kategorier och destinationer under sommaren och hösten 2005, alla exportbidrag reducerades den 7 december 2005 och den 23 december 2005 togs exportbidraget för levande djur för slakt bort helt. Bakgrunden till dessa åtgärder är att det finns goda avsättningsmöjligheter för nötkött inom EU, samt att priserna har stigit kraftigt sedan början av 2005.

Tabell 3.20 Exportbidragsutvecklingen för vissa nötköttsprodukter

Development of refund levels for different categories of beef

Produkt- beskrivning	Produktkod	Destina- tion	2 sept 2000	25 nov 2000	17 juni 2005	9 mars 2006
			Bidragsbelopp euro/100 kg	Bidragsbelopp euro/100 kg	Bidragsbelopp euro/100 kg	Bidragsbelopp euro/100 kg
Benfria stycknings- delar, frysta	0202 30 90 9200	B02	20,00	46,00	36,80	29,10
		B03	13,00	13,00	10,40	9,70
Benfritt kött från bakkvart, färskt	0201 30 00 9100	B02	149,50	172,00	137,60	109,10
		B03	102,00	102,00	81,60	64,20
Bearbetad vara, minst 90 % nötkött	1602 50 39 9125	B00	77,00	88,50	70,80	55,10
Framkvart vuxna handjur, färskt	0201 20 30 9110	B02	62,00	71,50	57,20	47,10
		B03	43,00	43,00	34,40	27,70
Kompenserad kvart vuxna djur, färskt	0201 2020 9110	B02	84,50	97,00	77,60	62,80
		B03	56,50	56,50	45,20	37,00
Bakkvart vuxna handjur	0201 2050 9130	B02	62,00	71,50	57,20	47,10
		B03	43,00	43,00	34,40	27,70
Konserverat kött, minst 90 % nötkött	1602 5031 9125	B00	77,00	88,50	70,80	55,10

Destinationskoder:

B00: Alla destinationer med undantag för Rumänien och Bulgarien

B02: B04 och destination EG. Innehöll tidigare destinationerna B08, B09 och 220

B03: Albanien, Kroatien, Bosnien och Hercegovina, Serbien, Kosovo, Montenegro, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, magasin och skeppsfurnering

B04: Turkiet, Ukraina, Vitryssland, Moldavien, Ryssland, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan, Kazakstan, Turkmenistan, Uzbekistan, Tadzjikistan, Kirgistan, Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Libanon, Syrien, Irak, Iran, Israel, Västbanken och Gazaremsan, Jordanien, Saudiarabien, Kuwait, Bahrain, Qatar, Förenade Arabemiraten, Oman, Yemen, Pakistan, Sri Lanka, Myanmar, Thailand, Vietnam, Indonesien, Filippinerna, Kina, Nordkorea, Hong Kong, Sudan, Mauretanien, Mali, Burkina Faso, Niger, Tchad, Kap Verde, Senegal, Gambia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskusten, Ghana, Togo, Benin, Nigeria, Kamerun, Centralafrikanska republiken, Ekvatorialguinea, São Tomé och Príncipe, Gabon, Kongo, Demokratiska republiken Kongo, Rwanda, Burundi, Saint Helena och tillhörande områden, Angola, Etiopien, Eritrea, Djibouti, Somalia, Uganda, Tanzania, Seyschellerna och tillhörande områden, Brittiska områden i Indiska Oceanien, Moçambique, Mauritius, Komorererna, Mayotte, Zambia, Malawi, Sydafrika, Lesotho

B011: Egypten och Libanon

039: Schweiz

400: USA

404: Kanada

Källa: EU-kommissionen

Den totala exporten av levande nötkreatur och nötkött från EU under perioden juli 2005 till mars 2006 var ca 277 800 ton, varav 21,3 % exporterades utan bidrag. Under perioden juli 2004 till mars 2005 var den totala exporten av nötkreatur och nötkött 192 200 ton varav 26,8 % exporterades utan bidrag. Andelen export utan bidrag ökar således. Cirka 21 % av utbetalade exportbidrag inom nötköttssektorn avsåg export av levande djur under perioden juli 2005 till mars 2006.

I tabellen nedan ges en mer samlad bild av exportutvecklingen för levande djur med bidrag. I januari 2003 begränsades utbetalningen av bidrag till kvigor och kor under 30 månader för avel samt vuxna handjur för slakt till Egypten och Libanon. För kalenderåren 2004 och 2005 har inga uppgifter lämnats ut för totalt utbetalt exportbidrag samt antalet exporterade djur. Uppgifter i budgeten avser perioden 16 oktober ett år till 15 oktober nästföljande år, men de ger ändå en antydning till hur stora utbetalningarna var under en tolv månadersperiod som ligger nära kalenderåret. För perioden den 16 oktober 2003 till den 15 oktober 2004 var utfallet 51,9 miljoner euro, vilket således är en liten minskning jämfört med tidigare. För perioden den 16 oktober 2004 till den 15 oktober 2005 var utfallet något högre igen med 52,9 miljoner euro. Man kan därmed dra slutsatsen att exporten med bidrag av levande djur har varit relativt konstant till och med slutet av 2005. På grund av allmänhetens växande kritik mot att betala ut bidrag vid export av levande djur beslutade EU-kommissionen i december 2005 att avskaffa exportbidraget för levande djur för slakt. Uppgifter från februari 2006 visar att denna export sedan mer eller mindre upphört.

Tabell 3.21 Utbetalade exportbidrag för levande djur, 1999-2005

Paid refunds for live animals, 1999-2005

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹
Avelsdjur							42
euro/100 kg	53	46	53	53	53	53	37
Slaktdjur							33
euro/100 kg	41	35,5	41	41	41	41	avskaffat
Exportbidrag, miljoner euro	92,2	110,8	40,5	61,7	52,7	i.u.	i.u.
Antal exporterade djur	323 029	300 612	168 729	262 000	220 000	i.u.	i.u.

1) Den första siffran för 2005 avser nivån i juni och den andra siffran nivån in december.

Källa: 1999 – 2001 Rådets rapport 5077/03 om återhämtningen av exportbidrag för levande djur, 2002 – 2005 EU-kommissionen

EU åtog sig under Uruguayrundan att, jämfört med basperioden 1986-1988, reducera det belopp som utgår i exportbidrag med 36 % samt att reducera den kvantitet som kan få exportbidrag med 21 %, vilket resulterade i nedanstående kvantiteter och belopp. Neddragningarna genomfördes under en sexårsperiod. I avvaktan på ett nytt WTO-avtal gäller 2000/01 års kvantitets- och budgettak.

Tabell 3.22 EU-15:s WTO-åtaganden för nötkött*WTO-ceilings for refunds in the bovine sector*

	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01 – 05/06
Budgettak miljoner euro	1 922,6	1 788,7	1 655,0	1 521,2	1 387,4	1 253,6
Kvantitetstak 1000-tals ton	1 137,0	1 073,9	1 010,9	947,8	884,6	821,7

Källa: EU:s bindningslista i WTO

Under perioden 1995/1996 – 1999/2000 fanns möjlighet att föra över eventuella resterande kvantiteter och exportbidragsbelopp till påföljande WTO-år. Av tabellen nedan framgår att utnyttjandegraden för den subventionerade kvantiteten sjunkit kraftigt sedan 1999/2000. Nedgången förklaras till en början av den ekonomiska krisen i Ryssland och att det för EU:s medlemsstater funnits begränsade möjligheter att exportera till andra tredje länder. Ryssland har i normala fall tagit emot en stor del av EU:s nötköttsexport. Exporten har även begränsats av BSE-krisen och restriktioner som mul- och klövsjukan medförde under 2001. Den ökande konsumtionen i kombination med strukturomvandling inom mjölkproduktionen, med minskad nötköttsproduktion som följd, har under senare år varit huvudsaklig orsak bakom det sjunkande utnyttjandet av exportbidrag. Av tabellen nedan kan utnyttjandegraden utläsas för åren 1995/1996 - 2004/2005. För innevarande period, 2005/2006, har 157 769 ton samt 103,820 miljoner euro utnyttjats till och med april 2006. Det bör dock påpekas att denna siffra avser ansökta licenser, vilket innebär att siffran för genomförd export kan vara lägre.

Tabell 3.23 Överförda respektive utnyttjade kvantiteter och belopp av exportbidrag inom ramen för WTO-åtagandena, 1 000 ton och miljoner euro*Transferred and used amounts of export refunds within the WTO agreements, 1 000 metric tons and million EUR*

År	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Överförd mängd	117,9	14,4	78,1	304,2	-	-	-	-	-
Utnyttjad mängd i ton och %	1 177,4 (99 %)	947,2 (92 %)	721,7 (70 %)	808,2 (68%)	474,7 (58 %)	483,5 (59 %)	358,6 (44 %)	384,9 (44 %)	291,9 (36 %)
Överfört belopp	416,1	678,1	1 492,4	2 370,7	-	-	-	-	-
Utnyttjat belopp milj euro och %	1 526,7 (69 %)	840,7 (36 %)	642,9 (21 %)	726,1 (19 %)	383,3 (31 %)	388,4 (31 %)	285,0 (23 %)	274,2 (22 %)	240,3 (19 %)

Källa: EU:s notifieringar till WTO rörande exportbidrag samt arbetsmaterial från kommissionen.

Nedanstående tabell visar omfattningen av export utan bidrag från EU det senaste decenniet. Höga interna nötköttspriser till följd av den reglerade marknaden, har traditionellt sett hindrat export utan bidrag från EU. Sedan 1997/98 har dock denna exportform tagit fart, och sänkningen av interventionspriset i tre steg från och med juli år 2000 har gynnat utvecklingen. Den periodvisa tillbakagången i exporten utan bidrag från 2002/2003 beror på att EU:s överskott på nötkött vänts till ett växande underskott sedan 2003, vilket gör att det inte är lika lätt att hitta nötkött för export. Det är dock främst exporten med bidrag som har minskat kraftigt de senaste åren, vilket framgår av tabellen ovan. Exporten utan bidrag går främst till Kroatien, Ryssland och Bosnien Hercegovina.

Tabell 3.24 Kvantiteter för vilka det ansökts om licens för export av nötkött och levande djur utan bidrag, ton

Quantities for which licenses for export of beef and live animals without refund were applied, metric tons

År	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06 ¹
Ton	-	7 246	34 420	17 140	65 616	85 973	74 248	55 974	80 623	51 503

1) Avser perioden 1 juli 2005 till 31 mars 2006

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

3.3.1 Agenda 2000

Under våren 1999 fattade ministerrådet beslut om de politiska villkoren för EU:s jordbruk under kommande år. För nötköttssektorn antogs en ny grundförordning; Rådets förordning (EG) nr 1254/1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för nötkött.

Agenda 2000 innebar i korthet att interventionspriserna sänktes med 20 % under tre år och att ett system för stöd till privat lagring infördes från och med juli 2002 medan den klassiska formen av intervention behölls som en stödform för extrema prisfall. Även de dåvarande djurbidragen förändrades genom höjda premier och andra mer generösa regler.

3.3.2 Djurbidrag

Till och med utgången av 2004 kunde nötköttsproducenterna få stöd i form av djurbidrag. Bidragen betalades ut per djur som handjursbidrag, am- och dikobidrag, slaktbidrag och extensifieringsbidrag. Antalet bidrag var kvoterat för varje medlemsland för att minska överskottsproduktionen. Sedan den 1 januari 2005 ingår djurbidragen och andra direktstöd i gårdsstödet, som beskrivs mer i detalj nedan. I tabellen nedan redogörs för de tak som begränsade djurbidragen samt utnyttjandegrad och utbetalningar i Sverige under fem år innan omvandlingen till gårdsstödet.

Tabell 3.25 Sveriges nationella tak och belopp*National ceilings and premiums*

År	Djurbidrag	Nationellt tak	Utnyttjande av bidragsrättigheter	landskvot/	Bidragsbelopp i euro
2000	handjur	250 000	Utnyttjad landskvot	227 688	160 (tjurar), 122 (stutar)
	am- och dikor	155 000	Utnyttjade bidragsrätter	146 000	163
	slaktbidrag;				
	storboskap	502 063	Utbetalade bidrag	439 398	27
	kalvar	29 933		12 329	17
2001	handjur	250 000	Utnyttjad landskvot	220 072	185 (tjurar), 136 (stutar)
	am- och dikor	155 000	Utnyttjade bidragsrätter	145 628	182
	slaktbidrag;				
	storboskap	502 063	Utbetalade bidrag	446 410	53
	kalvar	29 933		9 312	33
2002	handjur	233 481	Utnyttjad landskvot	227 250	210 (tjurar), 150 (stutar)
	am- och dikor	155 000	Utnyttjade bidragsrätter	149 461	200
	slaktbidrag;				
	storboskap	502 063	Utbetalade bidrag	468 435	80
	kalvar	29 933		9 831	50
2003	handjur	250 000	Utnyttjad landskvot	224 546	210 (tjurar), 150 (stutar)
	am- och dikor	155 000	Utnyttjade bidragsrätter	148 803	200
	slaktbidrag;				
	storboskap	502 063	Utbetalade bidrag	459 093	80
	kalvar	29 933		7 076	50
2004 ¹	handjur	250 000	Utnyttjad landskvot	247 501	210 (tjurar), 150 (stutar)
	am- och dikor	155 000	Utnyttjade bidragsrätter	149 880	200
	slaktbidrag;				
	storboskap	502 063	Utbetalade bidrag	332 000	80
	kalvar	29 933		5 892	50
2005	Handjur	250 000 ²	Utnyttjad landskvot	177 261	156,555 (tjur) 111,825 (stut)

1) Beträffande utnyttjandet av handjursbidraget 2004 har 275 002 handjur slaktats som berättigar till bidrag, vilket föranlett en neddragning för att inte överskrida det nationella taket på 250 000 handjur. Gentemot EU redovisas neddragningen på antalet bidragsrätter. Anledningen till det ökade utnyttjandet för 2004 är att övergångsreglerna för gårdsstödet medgav handjursbidrag även för januari till mars 2005. I tabellen visas endast varianten med neddraget belopp.

2) För 2005 finns även ett beloppstak som uppgår till 37 446 000 euro.

Källa: Jordbruksverket

3.3.3 Halvtidsöversynen

I september 2003 fattade jordbruksministrarna i EU beslut om reform av jordbrukspolitiken (rådets förordning 1782/2003). Reformen innebar två principiellt viktiga förändringar av jordbrukspolitiken. Den ena förändringen var att direktstöden till jordbrukaren omvandlades till ett inkomststöd, det frikopplade gårdsstödet. Stödet baseras på historiska stödinkomster, och betalas till jordbrukaren oberoende av produktionens inriktning eller omfattning. För att få stöd måste jordbrukaren inneha stödrätter, som grundas på tidigare stöd och som fördelas per hektar. Flera tvärvillkor måste uppfyllas för att stödet ska betalas ut, bland annat att marken hålls i jordbruksmässigt skick.

Den andra förändringen är att medlemsstaterna gavs större inflytande över utformning av jordbrukspolitiken i det egna landet. Det ökade inflytandet erbjöd dels valet att frikoppla hela stödet till jordbrukaren från produktionen, eller att villkora en del av stödet med upprätthållen produktion. Medlemsstaterna kunde även välja att regionalisera stöden samt att avsätta upp till 10 % av gårdsstödet för att stödja särskilda typer av jordbruk som är viktiga för att skydda och förbättra miljön eller för att förbättra kvaliteten och saluföringen av jordbruksprodukter.

För nötköttssektorn kunde de medlemsländer som inte ville ha full frikoppling välja mellan tre alternativ:

- Behålla upp till 100 % koppling av am- och dikobidraget och 40 % koppling av slaktbidraget.
- Behålla upp till 100 % koppling av slaktbidraget.
- Behålla upp till 75 % koppling av handjursbidraget.

Det var även möjligt att, utöver ett av alternativen, koppla 100 % av kalvslaktpremien. I nedanstående tabell redovisas vilket alternativ länderna valt. Redovisningen tar endast upp de alternativ som avser de tidigare direktbidragen för nötköttssektorn. Det bör dock påpekas att alla länder inte valt modell definitivt ännu. De tio nya medlemsländerna tillämpar ett förenklat system under de närmaste åren, och de flesta av dem planerar att ansluta sig till gårdsstödet senast 2009.

Tabell 3.28 Medlemsstaternas val av modell för koppling av bidrag för nötköttsproduktionen

Member state approaches to coupling of premiums in the bovine sector

Land	Start-datum	Val av modell för nötköttsproduktionen
Belgien	2005	100 % koppling av am- och dikobidraget (hela Belgien) 100 % koppling av kalvslaktbidraget (Flandern)
Danmark	2005	75 % koppling av handjursbidraget
Tyskland	2005	Full frikoppling
Grekland	2006	Full frikoppling
Spanien	2006	100 % koppling av am- och dikobidraget 40 % koppling av slaktbidraget 100 % koppling av kalvslaktbidraget
Frankrike	2006	100 % koppling av am- och dikobidraget 40 % koppling av slaktbidraget 100 % koppling av kalvslaktbidraget
Irland	2005	Full frikoppling
Italien	2005	Full frikoppling
Luxemburg	2005	Full frikoppling
Holland	2006	100 % koppling av slaktbidraget 100 % koppling av kalvslaktbidraget
Österrike	2005	100 % koppling av am- och dikobidraget 40 % koppling av slaktbidraget 100 % koppling av kalvslaktbidraget
Portugal	2005	100 % koppling av am- och dikobidraget 40 % koppling av slaktbidraget 100 % koppling av kalvslaktbidraget
Finland	2006	75 % koppling av handjursbidraget
Sverige	2005	75 % koppling av handjursbidraget
Storbritannien	2005	Full frikoppling (hela Storbritannien)

Källa: EU-kommissionen

3.3.4 Utgifter inom EU:s nötköttsreglering

EU:s budgetår sträcker sig från den 16 oktober ett år till den 15 oktober nästkommande år. I texten nedan hänvisas löpande till det år som utgör merparten av budgetåret. Den 16 oktober 2004 till den 15 oktober 2005 benämns följaktligen som 2005.

EU:s utgifter för nötköttssektorn uppgick under 2005 till 8 176 miljoner euro. Merparten av utgifterna, cirka 89 %, gick som vanligt att hänföra till direktbidragen. Direktbidragen har sedan den 1 januari 2005 uppgått i gårdsstödet så utgifterna under 2005 års budget kan hänföras till eftersläpning i utbetalningarna. Utgifterna för exportbidragen har minskat kontinuerligt och utgjorde 2005 endast 2,6 % av budgeten för nötköttsområdet. Orsaken till minskande utgifter för exportbidrag var fram till för några år sedan främst avsättningsproblem på grund av utbrotten av BSE och mul- och klövsjuka. För de senaste tre åren är det växande underskottet på nötkött den dominerande anledningen till minskade utgifter. Effekten förstärktes under 2005 av en generell tjugoprocentig sänkning av exportbidragsnivåerna i juni 2005 samt avskaffandet av exportbidrag för vissa destinationer i juli och september 2005. Under 2003 sjönk kostnaden för interventionslagring drastiskt, för att vändas till ett överskott under 2004. Det beror på att allt kött som fanns i lager såldes ut under året. Inom budgeten för nötköttssektorn har under den beaktade perioden även inrymts utgifter för åtgärder som vidtagits till följd av sjukdomsutbrotten. Dessa återfinns under posten övrigt samt under interventionslager.

Tabell 3.29 EU:s utgifter¹ inom nötköttssektorn, miljoner euro

EU budget expenses for the bovine sector, million EURO

Budgetpost	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Exportbidrag	1 498,9	774,4	594,9	661,3	362,6	386,7	295,5	250,8	212,0
Am- och dikobidrag	1 521,8	1 652,5	1 658,0	1 628,5	1 776,8	1 959,2	2 226,1	2 091,8	2 227,9
Handjursbidrag	1 238,5	1 340,8	1 297,3	1 299,3	1 530,0	1 748,4	1 946,0	1 928,5	2 122,2
Extensifieringsbidrag	568,6	706,4	714,2	715,5	913,8	942,6	989,1	1 074,8	1 111,3
Slaktbidrag	-	-	-	-	493,7	1 024,8	1 718,5	1 727,0	1 783,0
Säsongsutjämningsbidrag	39,5	45,1	23,7	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Interventionslagring	749,6	145,4	-36,5	-82,7	325,8	104,1	3,0	-8,4	-0,1
Övrigt	1 054,5	495,5	327	315,1	651,1	906,2	912,8	711,6	719,7
Totalt	6 675,4	5 160,1	4 578,6	4 539,6	6 054,0	7 071,9	8 090,9	7 776,1	8 176,0

1) Ett budgetår sträcker sig från den 16/10 till den 15/10

Källa: FEOGA

3.3.5 BSE-kriserna

I mars 1996 offentliggjorde den brittiska regeringen ett möjligt samband mellan sjukdomen CJD (Creutzfeldt-Jakobs sjukdom) som drabbar människan och BSE (bovin spongiform encefalopati) hos djur. Uttalandet var början till den första BSE-krisen och ledde till konsumtionsminskningar och stora prisfall inom EU. Efter några år av återhämtning drabbade i september 2000 en ny våg av oro för BSE nötköttsmarknaden i EU.

EU-kommissionen beslutade om ett antal krisåtgärder för att bibehålla förtroendet för EU-producerat nötkött samt stötta näringen. Dessa innebar bland annat förbud mot export av brittiskt nötkött, specialintervention inom EU för att hantera det växande överskottet, åtgärder för att hjälpa slakterinäringen, djurpass för att minska risken att smittade djur slaktades för humankonsumtion samt restriktioner för försäljning av kött från djur över 30 månader från icke officiellt BSE-fria länder. Exportembargot för brittiskt nötkött hävdades helt först våren 2006. I Storbritannien var ett särskilt utslaktningsprogram för djur över 30 månader (OTMS-programmet) i kraft mellan 1996 och 2005. Dessutom följer samtliga länder som haft konstaterade fall av BSE ett program för testning av riskmaterial från slaktade nötkreatur.

Kopplat till BSE-kriserna har ca 8,5 miljoner vuxna nötkreatur och ca 6 miljoner kalvar avlägsnats från konsumtionsmarknaden genom olika utslaktningsprogram mellan åren 1996 och 2005. Detta kan jämföras med utslaktning av ca 850 000 nötkreatur till följd av utbrottet av mul- och klövsjuka i delar av EU under 2001. Det enda BSE-kopplade program som fortfarande är i kraft sedan slutet av 2005 är en förenklad variant av OTMS-programmet i Storbritannien. Detta program innebär att bidrag kan betalas ut vid slakt av nötkreatur födda före den 1 augusti 1996, eftersom dessa inte får komma ut i livsmedelskedjan.

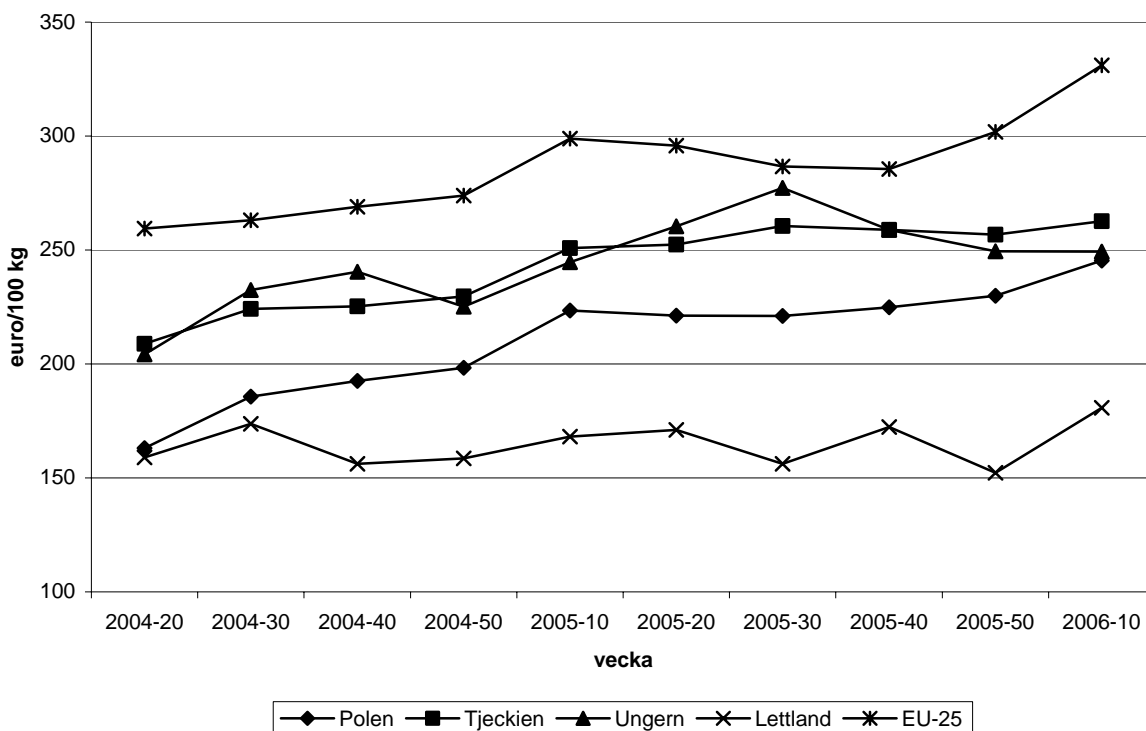
Storbritannien, Irland, Portugal samt Frankrike har rapporterat flest fall av BSE-smittade nötkreatur. I Storbritannien har knappt 185 000 nötkreatur bekräftats smittade med BSE sedan 1989, men antalet fall per år har minskat radikalt sedan början av 1990-talet och uppgick 2005 endast till 225 stycken. Sverige fick sitt första BSE-fall i februari 2006 och det var en äldre diko som drabbades. Nötköttsbranschen har inte noterat några konsumtionsminskningar i Sverige till följd av detta isolerade sjukdomsfall. Däremot måste Sverige införa samma omfattande testprogram som övriga drabbade EU-länder, vilket innebär att riskmaterial från alla djur över 30 månader ska kontrolleras från och med den 15 juni 2006.

3.3.6 Utvidgningen av EU den 1 maj 2004

Den 13 december 2002 beslutade EU att åtta central- och östeuropeiska stater skulle upptas i den europeiska gemenskapen, tillsammans med Malta och Cypern, den 1 maj 2004.

Jordbruksproduktionen i dessa länder var föremål för mycket omfattande förändringar under 1990-talet som t.ex. privatisering, slopandet av subventionerade livsmedel för konsumenterna samt bortfallet av den ryska marknaden. Nötköttssektorn drabbades hårt genom minskad produktion och efterfrågan under denna period. Återhämtningen var långsammare inom animaliesektorn än inom vegetabiliesektorn, vilket kan förklaras av att det för animalier krävdes större investeringar för att åter få igång produktionen. Specialiserad köttproduktion står för en marginell del av produktionen idag, utan det är från mjölkorna som merparten av nötköttet kommer ifrån.

Kandidatländerna trädde in i EU med konkurrensfördelar som exempelvis låga markpriser och billig arbetskraft. På höstkanten 2004 kunde en utvärdering gjord av kommissionen visa att anpassningen varit relativt problemfri, med ökningarna både för export till och import från EU-15. Investeringsviljan bedöms vara hög i de nya medlemsstaterna, men finansieringsproblem förekommer trots tillskott från EU-kassan i form av SAPARD-stöd. Producentpriserna för animalier har stigit, vilket överlag kompenserar för ökade produktionskostnader och markpriser. För nötköttssektorn har producentpriserna på högkvalitativt nötkött stigit, medan priserna på lågkvalitativt nötkött sjunkit. Även konsumentpriserna för nötkött har stigit. Kvarstående problem är höga låneräntor och en produktivitet som fortfarande ligger på en, relativt EU-15, låg nivå. Dessutom saknas ännu en livsmedelsindustri som fullt ut kan hantera kött för export enligt de kvalitetskrav som EU ställt upp. I diagrammet nedan visas prisutvecklingen för ungtjurar klass R3 sedan den 1 maj 2004 i ett urval av de nya medlemsländerna.

Figur 3.6 Prisutvecklingen för slaktroppar av ungtjur klass R3 från maj 2004

Price development for young bulls category R3 from May 2004

Nedan följer en tabell som visar hur många bidragsrätter som beviljades nötköttssektorn i de nya medlemsstaterna. Utöver bidragskvoterna tilldelades länderna nationella kuvert. Dessa bidrag har sammantaget använts som ingångsvärden i det förenklade system som trädde ikraft den 1 januari 2005. Det är dock meningen att EU-10 successivt ska anpassa sig till det gårdsstöd som tillämpas i EU-15. Malta och Slovenien har kommit längst i denna process, medan övriga länder tillämpar ett enhetligt regionalt stöd per hektar, Single Area Payment Scheme (SAPS), under ytterligare några år.

Tabellen nedan visar vilken kvotmängd som kommer att ligga till grund i anpassningen mot gårdsstödet.

Tabell 3.31 Kvoter för de nya medlemsländerna
Quotas for the new member states

Land	Am- och dikobidrag	Handjursbidrag	Slaktbidrag, storboskap	Slaktbidrag, kalv
Cypern	500	12 000	21 000	0
Tjeckien	90 300	244 349	483 382	27 380
Estland	13 416	18 800	107 813	30 000
Ungern	117 000	94 620	141 559	94 439
Lettland	19 368	70 200	124 320	53 280
Litauen	47 232	150 000	367 484	244 200
Malta	454	3 201	6002	17
Polen	325 581	926 000	1 815 430	839 518
Slovakien	28 080	78 348	204 062	62 841
Slovenien	86 384	92 276	161 137	35 852
Totalt:	728 315	1 689 794	3 432 189	1 387 527

Källa: Rådets förordning (EG) nr 583/2004 av den 22 mars 2004

3.3.7 EU:s produktion och konsumtion av nötkött

Nöt- och kalvköttsproduktionen i EU-25 år 2005 uppgick enligt uppgift från ZMP till 7,894 miljoner ton, vilket är en minskning med 3,1 % jämfört med 2004. Kommissionens prognos för de närmaste två åren visar att nötköttsproduktionen kommer att öka med 1,2 % under 2006. För 2007 förutsägs dock en minskning med 0,9 %. I kommissionens långtidsprognos, som sträcker sig till 2012, antas produktionen minska med 4,4 % från 2006. Mjölkkobeståndet ligger till grund för ca två tredjedelar av EU:s samlade nötköttsproduktion. De nya medlemsstaterna bidrar endast med ca 9 % av nötköttsproduktionen i EU-25, varav Polen dominerar. I EU-10 kommer en större andel nötkött från mjölkkobesättningar än i EU-15.

Den största orsaken bakom den fallande produktionen under åren 1997-2003 var BSE-kriserna. På senare år har strukturomvandlingen inom mjölkproduktionen, med ett ständigt minskande mjölkkobestånd till följd av kvoter i kombination med ökad avkastning per ko, bidragit till nedgången. Det görs numera även löpande utvärderingar av hur reformen, med omvandling av direktstöden till gårdsstöd 2005, påverkar produktionen av nötkött. Än så länge är det svårt att uttala sig om de långsiktiga konsekvenserna av reformen. Ett möjligt scenario är dock ökad utslaktning av djur då bidragen frikopplas, vilket dock inte förefaller ha skett eftersom produktionen minskat under 2005. Detta kan delvis ha sin förklaring i att alla länder utom Tyskland, Grekland, Irland, Italien och Luxemburg valt att behålla en varierande grad av koppling av djurbidragen, vilket stimulerar bibehållen besättningsstorlek.

Konsumtionen av nötkött i EU-25 uppgick enligt ZMP till 8,077 miljoner ton 2005, vilket är en minskning med 0,4 % jämfört med 2004. Kommissionens prognos för de kommande två åren visar på en ökning av konsumtionen med 0,5 % både 2006 och 2007. I kommissionens långtidsprognos antas konsumtionen minska med 0,9 % mellan åren 2006 och 2012. De ledande EU-länderna, räknat i per capita konsumtion av nöt- och kalvkött, är Danmark och Frankrike med 28 respektive 27 kg per person och år. Därefter kommer Italien med 25 kg och och Sverige med 24 kg per person och år. Genomsnittet för EU-15 har, med några undantag, pendlat mellan 19 och 20 kg per person och år det senaste decenniet. Per capita konsumtionen i de nya medlemsstaterna ligger genomsnittligt på betydligt lägre nivåer än i EU-15, med Ungern och Polen i botten med ca 5 kg samt Slovenien och Estland i toppen med ca 20 kg.

Tabell 3.32 Nöt- och kalvköttsproduktionen i EU-25, 1 000 ton*Production of beef and veal in the EU-25, 1 000 metric tons*

Land	1996 ¹	1997 ¹	1998 ¹	1999 ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien/Luxemburg	384	354	314	305	311	306	336	306	315	300
Danmark	182	179	164	159	156	155	155	148	150	140
Tyskland	1 573	1 535	1 459	1 447	1 369	1 403	1 385	1 296	1 348	1 220
Grekland	58	56	57	51	46	50	52	52	52	50
Spanien	536	548	607	640	602	640	634	664	670	655
Frankrike	1 982	1 982	1 881	1 845	1 769	1 777	1 910	1 897	1 812	1 790
Irland	582	574	616	716	642	602	565	590	583	569
Italien	973	933	863	908	894	930	913	896	911	880
Holland	544	522	496	473	438	345	377	353	370	372
Portugal	95	104	94	95	98	94	103	103	114	113
Storbritannien	704	687	702	672	706	634	683	683	694	735
Finland	97	100	94	91	91	90	91	94	91	86
Sverige	139	151	144	146	152	145	148	142	141	135
Österrike	239	221	210	219	215	226	220	217	212	210
EU-15	8 088	7 946	7 693	7 767	7 500	7 406	7 572	7 441	7 463	7 255
Tjeckien	163	154	129	121	112	113	109	107	112	99
Estland	22	19	20	22	15	14	17	13	15	13
Cypern	i.u	i.u	i.u	i.u	4	4	4	4	4	4
Lettland	31	28	28	25	22	19	16	17	16	14
Litauen	83	90	81	77	75	64	45	46	48	48
Ungern	63	66	57	63	67	56	44	58	59	52
Malta	i.u	i.u	i.u	i.u	2	2	2	1	2	2
Polen	435	446	473	423	349	316	311	348	340	326
Slovenien	51	56	48	50	39	48	45	50	45	42
Slovakien	60	70	63	54	54	44	52	42	43	39
EU-25	-	-	-	-	8 239	8 086	8 217	8 127	8 147	7 894

1) För åren 1996-1999 kommer uppgifterna för EU-10 från "Prospects for agricultural markets in the candidate countries from central and eastern Europe". P.g.a. att olika källor utnyttjats summeras därför inte uppgifterna för EU-25 för dessa år. Uppgifterna från ZMP tenderar att ligga betydligt under uppgifterna från ovan nämnda källa.

Källa: ZMP, Agrarmärkte in Zahlen

Tabell 3.33 Konsumtionen av nöt- och kalvkött i EU-25, 1 000 ton
Consumption of beef and veal in the EU-25, 1 000 metric tons

Land	1996 ¹	1997 ¹	1998 ¹	1999 ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien/Luxemburg	227	217	215	205	201	214	228	215	213	216
Danmark	104	163	103	138	119	120	148	155	158	157
Tyskland	1 248	1 191	1 241	1 243	1 149	818	988	1 031	1 043	1 045
Grekland	239	199	222	202	196	197	189	189	182	183
Spanien	492	527	616	642	605	523	646	639	655	665
Frankrike	1 535	1 568	1 615	1 631	1 561	1 530	1 701	1 670	1 660	1 665
Irland	47	64	68	64	62	66	78	83	86	86
Italien	1 356	1 388	1 403	1 467	1 418	1 315	1 408	1 416	1 396	1 405
Holland	329	278	296	296	261	303	309	310	316	317
Portugal	139	156	158	168	173	158	173	180	186	185
Storbritannien	833	963	955	1 018	1 025	1 113	1 120	1 188	1 219	1 225
Finland	98	100	100	98	98	92	93	96	97	96
Sverige	166	173	174	184	192	183	207	213	226	227
Österrike	161	158	149	156	159	149	151	153	144	147
EU-15	6 974	7 085	7 315	7 512	7 219	6 781	7 439	7 538	7 581	7 619
Tjeckien	162	144	126	121	113	94	100	101	84	93
Estland	27	20	21	21	19	17	17	13	15	14
Cypern	i.u	i.u	i.u	i.u	6	6	6	6	6	6
Lettland	38	27	29	34	26	25	23	27	27	24
Litauen	82	71	79	66	53	52	42	41	40	40
Ungern	72	51	56	61	44	40	44	44	44	43
Malta	i.u	i.u	i.u	i.u	10	10	11	11	11	11
Polen	414	390	345	358	312	251	245	269	228	150
Slovenien	55	53	46	48	35	39	41	43	40	40
Slovakien	56	63	61	55	47	37	36	36	35	37
EU-25	-	-	-	-	7 884	7 352	8 004	8 129	8 111	8 077

1) För åren 1996-1999 kommer uppgifterna för EU-10 från "Prospects for agricultural markets in the candidate countries from central and eastern Europe". P.g.a. att olika källor utnyttjats summeras därför inte uppgifterna för EU-25 för dessa år. Uppgifterna från ZMP tenderar att ligga betydligt under uppgifterna från ovan nämnda källa.

Källa: ZMP, Agrarmärkte in Zahlen

3.3.8 EU:s internhandel

Följande två tabeller visar EU-ländernas utförsel respektive införsel av nötkött till/från andra medlemsländer. Uppgifterna bör tolkas med stor försiktighet då problem finns med insamling av internhandelsstatistiken. Tillförlitligheten är begränsad eftersom handelsflödena mellan medlemsländerna inte kontrolleras vid gränserna. Man måste därför förlita sig på de uppgifter företagen lämnat till de statistikinsamlade myndigheterna i EU. Att uppgifterna inte är helt tillförlitliga stärks av det faktum att totala ut- och införselkvantiteterna inte stämmer överens för de år som redovisas i tabellerna nedan, vilket de borde om statistiken var fullkomlig. Det bör också påpekas att handel med det nötkött som ingår i bearbetade varor (kn-nummer 1602 50) inte ingår i tabellen. De nya medlemsstaterna omfattas av internhandelsstatistiken redan från den 1 januari 2004 i nedanstående tabeller, eftersom tillgänglig statistik presenteras årsvis.

EU:s interna export av nöt- och kalvkött uppgick år 2005 till drygt 1,68 miljoner ton, vilket är en minskning med 1 % jämfört med 2004. Den interna importen av nöt- och kalvkött inom EU uppgick samma år till drygt 1,62 miljoner ton, vilket också är en minskning med 1 % jämfört med året innan. Om statistiken hade varit helt korrekt skulle den interna exportsiffran ha varit densamma som den interna importsiffran. Svackan i handeln inom EU 2001 torde bero på den andra BSE-krisen hösten 2000, som ledde till stora konsumtionsfall. Efter 2002 började EU närma sig jämvikt mellan tillgång och efterfrågan, från att tidigare ha varit en överskottsmarknad på nötkött. Detta ledde till att konkurrensen om nötköttet ökade, med livligare handel som följd. Under senare år har jämviktsläget vänts till ett växande underskott, vilket visar sig genom en avtagande internhandel. En faktor som trots allt håller handeln inom EU uppe är detaljhandelns omstrukturering med lågpriskedjornas växande etablering över gränserna.

Tabell 3.34 Utförsel av nöt- och kalvkött, färskt, fryst eller kylt, 1 000 ton*Intra-community exports of beef and veal, fresh, chilled or frozen, 1 000 metric tons*

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹	2005
Belgien	101,7	107,3	93,7	85,8	94,7	92,4	112,9	100,9	103,7	103,2
Danmark	68,3	73,3	71,9	61,5	69,2	46,9	51,5	52,9	56,3	50,6
Tyskland	200,8	223,6	246,2	255,4	289,7	328,0	302,9	368,2	352,1	276,3
Spanien	62,4	81,7	108,4	98,7	115,3	78,3	83,4	132,1	118,1	127,9
Frankrike	248,9	264,6	267,1	264,6	234,6	135,4	187,6	248,8	225,6	213,6
Grekland	0,3	0,3	0,3	0,6	0,2	0,2	0,5	0,6	0,5	1,0
Italien	64,7	73,9	64,2	74,6	67,8	42,1	57,6	73,3	96,5	93,5
Irland	124,4	146,4	168,4	218,4	198,6	170,5	224,4	254,0	261,6	270,9
Luxemburg ²	-	-	-	1,3	1,1	1,1	2,1	1,7	2,1	1,8
Holland	259,3	283,9	280,0	282,6	289,3	234,4	301,7	322,3	324,1	340,9
Portugal	0,7	1,1	0,7	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	1,0
Storbritannien	50,1	5,4	4,6	5,4	5,2	5,0	5,2	5,4	6,2	8,5
Finland	2,3	3,1	3,2	3,3	4,3	1,9	2,8	4,3	2,8	0,8
Österrike	45,4	42,7	56,5	55,7	47,9	44,3	51,7	59,1	66,2	64,6
Sverige	2,4	3,5	1,7	1,7	0,9	1,0	1,2	1,2	1,5	1,1
EU-15	1 231,7	1 311,0	1 366,9	1 409,5	1 419,0	1 181,5	1 385,3	1 625,0	1 617,4	1 555,7
Malta									0,1	0,0
Estland									0,0	0,3
Lettland									0,1	1,3
Litauen									5,5	10,0
Polen									53,7	99,1
Tjeckien									10,7	1,5
Slovakien									1,4	3,8
Ungern									8,9	8,8
Slovenien									2,5	2,6
Cypern									0,0	0,3
EU-10									82,9	127,7
EU-25									1 700,3	1 683,4

1) I denna tabell antas EU-10 ha varit EU-medlemmar under hela 2004.

2) Uppgifterna för Luxemburg summerades 1995-1998 med uppgifterna för Belgien.

Källa: EUROSTAT

Tabell 3.35 Införsel av nöt- och kalvkött, färskt, kylt eller fryst, 1 000 ton
Intra-community imports of beef and veal, fresh, chilled or frozen, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹	2005
Belgien	26,6	34,7	23,2	24,4	25,7	25,7	29,8	39,8	44,8	42,9
Danmark	52,8	73,4	61,5	67,0	66,1	56,6	63,5	65,4	66,1	67,5
Tyskland	173,5	142,3	134,4	132,9	120,7	65,0	76,0	108,5	135,0	115,0
Spanien	35,2	42,2	54,5	51,0	53,5	43,0	57,0	60,4	64,1	65,3
Frankrike	263,9	233,0	259,1	286,5	273,8	201,6	225,3	218,8	262,2	299,3
Grekland	104,2	118,7	138,8	119,0	136,0	120,9	112,6	112,0	108,7	111,8
Italien	274,6	321,3	373,8	384,0	355,7	243,0	298,9	372,9	342,2	361,5
Irland	4,7	1,7	3,7	3,3	4,1	4,8	5,6	6,3	11,2	9,2
Luxemburg ²	-	-	-	5,4	5,0	3,9	4,4	4,6	5,1	5,0
Holland	99,3	117,9	118,6	131,8	116,1	148,3	171,7	196,1	190,4	178,6
Portugal	31,1	43,5	50,4	62,8	64,1	43,8	50,9	67,6	60,6	55,9
Storbritannien	63,0	93,0	75,5	97,1	104,0	132,2	157,8	203,7	214,2	171,8
Finland	5,9	6,1	8,8	9,0	7,2	5,3	5,2	4,5	5,7	7,9
Österrike	10,0	9,8	11,1	13,3	10,7	7,8	8,3	10,1	13,2	17,8
Sverige	21,6	18,8	21,9	27,4	28,5	25,3	39,5	48,3	50,2	55,0
EU-15	1 166,4	1 256,3	1 335,3	1 414,8	1 371,2	1 127,2	1 306,4	1 519,0	1 573,7	1 564,5
Malta									3,3	4,2
Estland									1,2	2,7
Lettland									1,7	2,3
Litauen									0,6	0,7
Polen									1,6	4,3
Tjeckien									7,5	17,5
Slovakien									35,3	8,4
Ungern									6,5	7,9
Slovenien									2,3	3,6
Cypern									0,9	1,2
EU-10									60,9	52,8
EU-25									1 634,6	1 617,3

1) I denna tabell antas EU-10 ha varit EU-medlemmar under hela 2004.

2) Uppgifterna för Luxemburg summerades 1996-1998 med uppgifterna för Belgien

Källa: EUROSTAT

3.3.9 EU:s externhandel

EU:s största exportörer av nötkött till tredje land är Irland och Tyskland. 2005 var exporten från EU bara en sjättedel av exporten 1996. Under och efter BSE-kriserna drabbades exporten av nötkött hårt till följd av importstopp i exempelvis Ryssland. Som tidigare nämnts så är EU dock numera nettoimportör av nötkött, vilket under senare år har varit den största orsaken till de kraftiga exportminskningarna. De största mottagarna av EU:s export av nötkött 2005 var Ryssland (60 %), Makedonien (7 %) och Vitryssland (5 %). Rysslands andel har minskat de senaste åren, 2003 var den 75 % av EU:s samlade export. Anledningen till att exporten från EU-10 minskade drastiskt mellan 2003 och 2004 är att den del av handeln som utgörs av EU-15, fr.o.m. den 1 maj 2004 inte längre klassas som utrikeshandel. För att få med hela kalenderår antas dock i denna sammanställning att handeln mellan EU-10 och EU-15 är internhandel under hela 2004.

Exporten av levande djur har tidigare koncentrerats till de destinationer och de kategorier som uppbär exportbidrag, vilka är djur för slakt till Libanon och Egypten samt export till tredje land av dräktiga kvigor för avel. Exporten med bidrag av nötkreatur för slakt till Libanon uppgick under perioden juli 2004 till juni 2005 till 38 500 ton. Tyskland och Frankrike stod för 83 % av denna export. Exporten med bidrag av dräktiga kvigor för avel uppgick under samma period till 20 800 ton. Majoriteten av denna export kom från Tyskland, Holland, Frankrike och Österrike med 86 % av totalen. Från Sverige exporterades 418 ton dräktiga kvigor under nämnda period. Exportbidraget för nötkreatur för slakt avskaffades i december 2005, medan det finns kvar för dräktiga kvigor för avel. Effekten av det avskaffade exportbidraget är tydlig, eftersom ingen export av levande djur förekom alls under februari 2006 medan 8 389 ton levandevikt exporterades under februari 2005.

Tyskland, Italien, Storbritannien och Holland är de största importörerna av nötkött inom EU. Under 2005 minskade den totala importen av färskt och fryst nötkött till EU med 1 %, varav EU-10 stod för hela minskningen. I EU-15 ökade importen däremot med 0,7 %, vilket är den minsta ökningen sedan 2001. Importen av nötkött till EU-10 är liten i förhållande till EU-15, och i flera av länderna utgör nötkött en betydligt lägre andel av dieten än i EU-15. Anledningen till att importen till EU-10 minskade drastiskt mellan 2003 och 2004 är att den del av handeln som utgörs av EU-15 fr.o.m. den 1 maj 2004 inte längre klassas som utrikeshandel. Importrasen under 2005 torde vara en konsekvens av att dessa länder i växande grad får igång en fungerande inhemsk produktion av kvalitetsnötkött. Importen av levande djur till EU har minskat drastiskt sedan början av 2004, vilket beror på att importen till EU-15 av levande djur till största delen avsåg djur från de länder i Central- och Östeuropa som numera är EU-medlemmar.

Tabell 3.36 Export av nö- och kalvkött, färskt, kylt eller fryst, 1000 ton
Exports of beef and veal from the EU, fresh, chilled or frozen, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹	2005
Belgien	43,7	32,9	20,8	9,2	8,5	5,4	8,2	9,9	8,0	3,2
Danmark	37,4	49,5	24,2	24,6	19,1	17,0	19,7	9,6	6,6	4,6
Tyskland	166,8	176,8	117,3	200,9	96,2	212,4	127,7	67,9	60,5	38,2
Spanien	25,6	23,0	15,3	29,6	22,5	31,8	36,0	38,6	25,1	13,5
Frankrike	110,2	99,0	45,8	66,8	21,4	9,4	10,7	11,1	13,2	4,9
Grekland	2,0	2,3	1,7	1,8	1,7	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
Italien	26,1	42,2	25,0	31,5	30,9	30,5	31,5	35,8	32,2	10,2
Irland	211,9	188,9	198,6	245,3	180,0	41,1	69,5	65,4	40,9	28,6
Luxemburg ²	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Holland	80,0	108,7	64,8	69,2	42,3	22,7	24,3	12,1	9,2	8,1
Portugal	0,2	0,6	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Storbritannien	12,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finland	3,2	4,1	0,4	0,4	0,2	0,5	0,7	2,7	1,1	0,1
Österrike	7,9	11,4	7,2	14,5	9,8	26,3	16,7	11,0	10,8	7,3
Sverige	0,3	0,8	0,1	0,2	0,1	0,5	0,3	0,5	0,6	1,3
EU-15	727,2	740,3	521,7	694,0	432,7	397,8	345,6	264,8	208,3	120,1
Malta								0,0	0,0	0,0
Estland								0,0	0,1	0,0
Lettland								0,0	0,0	0,0
Litauen								3,4	4,7	11,7
Polen								24,5	13,4	16,3
Tjeckien								1,6	0,1	0,0
Slovakien								0,0	0,0	0,0
Ungern								2,1	0,8	1,1
Slovenien								1,7	1,0	0,0
Cypern								0,0	0,3	0,0
Totalt EU-10								33,3	20,4	29,1
Totalt EU-25								298,1	228,7	149,2

1) I denna tabell antas EU-10 ha varit EU-medlemmar under hela 2004.

2) Uppgifterna för Luxemburg summerades 1996-1998 med uppgifterna för Belgien

Källa: EUROSTAT

Tabell 3.37 Import av nöt- och kalvkött, färskt, kylt eller fryst, 1 000 ton
Imports of beef and veal to the EU, fresh, chilled or frozen, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹	2005
Belgien	1,5	1,8	2,5	4,4	4,2	1,1	1,2	0,9	1,1	1,2
Danmark	0,7	0,2	0,6	0,8	0,9	0,8	1,6	2,6	4,1	4,6
Tyskland	46,0	40,2	39,0	47,1	43,7	27,9	46,7	53,2	60,9	58,2
Spanien	3,8	12,4	12,8	16,9	18,8	14,2	21,9	22,8	24,9	26,8
Frankrike	5,7	7,8	6,4	8,8	8,2	6,6	8,2	8,1	7,9	6,6
Grekland	2,8	5,3	5,2	3,6	3,8	2,8	4,1	4,2	3,5	3,2
Italien	25,4	26,9	28,1	34,4	34,7	33,4	41,4	42,9	49,3	56,3
Irland	1,8	1,3	0,9	1,1	1,7	2,5	3,6	4,2	5,1	5,2
Luxemburg ²	-	-	-	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Holland	21,9	40,8	26,8	31,0	27,7	29,3	45,9	46,8	50,8	53,3
Portugal	2,2	2,5	3,0	3,8	3,5	2,5	3,4	4,2	5,4	4,8
Storbritannien	52,8	57,8	46,4	42,3	48,0	56,6	65,9	64,6	65,4	63,5
Finland	0,2	0,1	0,2	0,3	0,4	0,2	0,3	0,7	0,9	1,4
Österrike	1,0	1,9	1,0	2,0	2,4	0,6	1,5	5,9	4,8	0,0
Sverige	4,5	3,8	4,9	4,4	4,5	5,6	6,5	7,2	6,6	7,3
EU-15	170,3	202,7	177,9	201,3	202,7	184,3	252,2	268,3	290,7	292,7
Malta								1,2	2,2	0,5
Estland								1,0	0,5	0,0
Lettland								2,8	0,9	0,0
Litauen								0,1	0,0	0,0
Polen								0,3	0,2	0,0
Tjeckien								2,3	1,2	0,0
Slovakien								1,1	0,0	0,0
Ungern								0,8	1,1	0,0
Slovenien								0,4	0,0	0,0
Cypern								0,3	0,6	0,8
Totalt EU-10								10,3	6,7	1,3
Totalt EU-25								278,6	297,4	294,0

1) I denna tabell antas EU-10 ha varit EU-medlemmar under hela 2004.

2) Uppgifterna för Luxemburg summerades 1996-1998 med uppgifterna för Belgien.

Källa: EUROSTAT

3.4 Kandidatländer

Bulgarien och Rumänien har avslutat sina medlemskapsförhandlingar och intentionen är att de blir fullvärdiga EU-medlemmar den 1 januari 2007. Då dessa två länder fortfarande inte uppfyller en handfull av EU:s krav för medlemskap inom jordbrukssektorn, varav viss kontroll och utbetalning av EU-stöd kan nämnas, så kommer kommissionen dock att skjuta upp den definitiva rekommendationen att dessa länder blir EU-medlemmar till i oktober 2006. Det är dock främst bristerna i brottsbekämpningen i Ungern och i hanteringen av moms i Rumänien som kan tvinga kommissionen att skjuta upp medlemskap till den 1 januari 2008.

I oktober 2005 inleddes medlemskapsförhandlingar med Turkiet och Kroatien, vilket innebär att de har status som kandidatländer. Det beräknas att förhandlingarna med Kroatien kommer att kunna avslutas inom ett par år medan Turkiet behöver längre tid för att nå ett läge där anslutningsfördraget kan undertecknas. Makedonien lämnade in en ansökan om medlemskap i mars 2004. Ansökan godtogs formellt i december 2005 vilket innebär att det är möjligt att påbörja anslutningsförhandlingarna. Ytterligare länder som övervägs i framtida utvidgningar av EU är Bosnien, Hercegovina, Serbien och Montenegro samt Albanien. Kommissionen bedömer dock att dessa länder inte är redo riktigt ännu.

Nedanstående tabell visar produktionsutvecklingen för nöt- och kalvkött under den senaste tioårsperioden i de länder som ligger närmast EU-medlemskap. Den samlade produktionen i dessa fem länder uppgick under 2005 till 589 000 ton, vilket är 7,5 % av nötköttsproduktionen i EU-25 samma år.

Tabell 3.38 Produktionen av nöt- och kalvkött i kandidatländerna, 1 000 ton

Production of beef and veal in the candidate countries, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulgarien	78	56	55	61	60	69	24	29	31	25
Kroatien	22	26	26	28	28	26	27	28	32	25
Makedonien	7	7	6	7	6	7	7	9	9	10
Rumänien	177	185	150	153	162	145	156	185	162	162
Turkiet	302	380	359	350	355	332	328	290	365	367
Totalt	586	654	596	599	611	579	542	541	599	589

Källa: FAO

EU-25 har endast haft liten export av nötkreatur och nötkött till Turkiet under de tre senaste åren. Exporten av levande djur ökade dock något under 2005 då den uppgick till 567 ton. EU:s export av nötkreatur och nötkött till Kroatien har ökat kraftigt mellan 2003 och 2005, och uppgick 2005 till 16 700 ton nötkreatur och 9 800 ton färskt nötkött. Exporten från EU till Bulgarien har varit försumbar, men ökade 2005 för nötkreatur då den uppgick till 653 ton. Exporten från EU till Rumänien har varit relativt betydande de tre senaste åren för såväl nötkreatur som färskt och fryst kött. 2005 uppgick exporten av nötkreatur till Rumänien till 2 700 ton medan exporten av färskt och fryst kött uppgick till 4 000 ton. För Makedoniens räkning domineras exporten av nötkreatur och nötkött från EU tydligt av färskt nötkött, som uppgick till 9 800 ton under 2005.

Importen till EU av nötkreatur och nötkött från de fem förestående medlemsländerna har varit minimal de tre senaste åren, med undantag för importen av nötkreatur från Rumänien som legat kring 11 000 ton per år. Dessutom förekommer viss import av färskt nötkött och bearbetade produkter innehållande nötkött från Kroatien, och nivån för denna import har pendlat kring 400 ton per kategori och år.

3.5 Den internationella situationen

Det generella läget på den globala nötköttsmarknaden 2006 kommer enligt prognoserna att karakteriseras av en ökad efterfrågan som inte kan tillfredställas av en ökad tillgång i motsvarande grad. Detta beror främst inte på produktionsbegränsningar, utan på svårigheterna att få ut nötkött på exportmarknaden. BSE i USA har klippt av amerikanska exportflöden till många asiatiska länder medan mul- och klövsjuka i Brasilien har påverkat exporten till främst Ryssland negativt. I Argentina har ett temporärt exportstopp införts för att dämpa den interna prisstegringen på nötkött. Den globala exporten förväntas trots sjukdomsutbrotten öka med 2 % under 2006.

Världsproduktionen av nötkött har ökat successivt under den period som redovisas i tabellen nedan. En ökning på 2,6 % förutspås för 2006. USA är fortfarande världens största nötköttsproducent med drygt en femtedel av produktionen, medan Brasilien och Kina är de två länder som ökat sin produktion mest i absoluta tal under perioden. Rysslands produktion fortsätter däremot att sjunka och har sedan 1998 minskat med 30 %.

Tabell 3.39 Världsproduktion av nötkött, 1 000 ton slaktad vikt

World production of beef, 1 000 tons carcass weight

Land	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.	2006 progn.
Argentina	2 600	2 840	2 880	2 640	2 700	2 800	3 130	3 200	3 100
Australien	1 989	1 956	1 988	2 049	2 089	2 073	2 081	2 125	2 150
Brasilien	6 140	6 270	6 520	6 895	7 240	7 385	7 975	8 592	8 810
Kanada	1 150	1 238	1 246	1 250	1 294	1 190	1 496	1 475	1 450
EU ¹	7 624	7 569	8 224	8 084	8 145	8 061	8 007	7 770	7 820
Indien	1 593	1 660	1 700	1 770	1 810	1 960	2 130	2 230	2 300
Kina	4 799	5 054	5 328	5 488	5 846	6 305	6 759	7 140	7 575
Mexiko	1 800	1 900	1 900	1 925	1 930	1 950	2 099	2 125	2 175
Ryssland	2 090	1 900	1 840	1 760	1 740	1 670	1 590	1 525	1 470
N. Zeeland	i.u.	i.u.	575	609	589	693	720	705	735
USA	11 804	12 124	12 298	11 983	12 427	12 039	11 261	11 317	11 891
Övriga	i.u.	6 517	5 812	5 193	5 431	3 969	4 079	4 043	4 116
Totalt	i.u.	i.u.	50 311	49 646	51 241	50 095	51 327	52 247	53 592

1) Data för EU avser EU-25 från 2000

Källa: World Markets and Trade (USDA)

Världskonsumtionen av nötkött har liksom produktionen ökat successivt sedan 1998. För 2006 förutspås en global ökning med 2,9 %. En ökad konsumtion under 2000-talet kan framför allt observeras i Kina, Brasilien, Kanada och Indien. Överlag är det i utvecklingsländerna som den största konsumtionsökningen äger rum, till följd av befolkningens höjda levnadsstandard och efterliknande av konsumtionstrender i utvecklade länder. En minskad konsumtion under perioden har framför allt ägt rum i Ryssland och Japan.

Tabell 3.40 Världskonsumtionen av nötkött, 1 000 ton slaktad vikt

World consumption of beef, 1 000 tons carcass weight

Land	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.	2006 progn.
Argentina	2 332	2 501	2 543	2 514	2 362	2 426	2 512	2 446	2 604
Australien	i.u.	722	645	653	696	786	747	749	760
Brasilien	5 945	5 863	6 102	6 191	6 437	6 273	6 400	6 774	7 035
Kanada	951	994	992	969	990	1 065	1 054	1 052	1 030
EU ¹	7 355	7 435	8 106	7 658	8 187	8 315	8 292	8 145	8 200
Indien	1 348	1 438	1 351	1 400	1 393	1 521	1 631	1 610	1 625
Japan	1 478	1 516	1 585	1 419	1 319	1 366	1 181	1 195	1 237
Kina	4 722	5 010	5 284	5 434	5 818	6 274	6 703	7 051	7 478
Mexiko	2 101	2 250	2 309	2 341	2 409	2 308	2 368	2 419	2 505
Ryssland	2 845	2 734	2 246	2 400	2 450	2 378	2 308	2 200	2 175
USA	12 052	12 325	12 502	12 351	12 737	12 340	12 667	12 666	13 061
Övriga	i.u.	6 634	5 900	5 378	5 467	3 965	3 954	3 966	4 033
Totalt	i.u.	49 422	49 565	48 708	50 265	49 017	49 817	50 273	51 743

1) Data för EU avser EU-25 från 2000

Källa: *World Markets and Trade (USDA)*

I december 2003 konstaterades ett fall av BSE i USA och därefter har två ytterligare fall fastställts. Ett trettiotal länder stoppade import av nötkött från USA, däribland Japan, Mexiko och Sydkorea. Dessa tre länder tillsammans med Kanada tar vanligtvis emot drygt 90 % av USA:s nötköttsexport. I statistiken tydliggörs importstoppet för amerikanskt nötkött genom fallande importsiffror för dessa länder de senaste åren. Innan BSE-fallet inträffade beräknade USDA att den amerikanska exporten av nötkött skulle uppgå till 1,17 miljoner ton under 2004. I januari 2004 justerades prognosen ner till 100 000 ton vilket motsvarar en minskning med ca 90 %. Det verkliga utfallet 2004 blev 209 000 ton och prognosen för 2006 lyder på 411 000 ton.

Fallande valutor i Brasilien och Argentina har bidragit till att dessa länder tagit marknadsandelar under flera års tid. Inga andra länder kan konkurrera med sydamerikanska priser så länge deras valutor är svaga och länderna är fria från BSE. Utbrotten av mul- och klövsjuka i Brasilien hösten 2005 har däremot lett till temporära problem att behålla samma ökningstakt i exportverksamheten. Brasilien har dock lyckats få fram exportkött från regioner som är fria från mul- och klövsjuka men exporten 2006 torde ändå minska något jämfört med 2005. I Argentina har begränsningar införts för export och prognoserna pekar på en minskning motsvarande 30 %. Bland uppstickarna på exportmarknaden märks förutom Brasilien särskilt Indien, Kina och Nya Zeeland. EU fortsätter dock sin minskning och har mer än halverat sin export de senaste fem åren.

Tabell 3.40 Exporten av nötkött, 1 000 ton slaktad vikt

Export of beef, 1 000 tons carcass weight

Land	2001	2002	2003	2004	2005 prel.	2006 progn.
Argentina	169	348	386	623	759	500
Australien	1 399	1 366	1 264	1 394	1 413	1 400
Brasilien	748	881	1 175	1 628	1 867	1 800
Kanada	575	610	384	560	553	550
EU ¹	502	485	388	358	250	220
Indien	370	417	439	499	620	675
Kina	60	44	43	61	91	100
Nya Zeeland	496	486	558	606	589	625
Uruguay	145	262	325	410	460	470
USA	1 029	1 110	1 142	209	313	411
Övriga	179	266	236	151	128	143
Totalt	5 672	6 275	6 340	6 499	7 043	6 894

Källa: World Markets and Trade (USDA)

Tabell 3.40 Importen av nötkött, 1 000 ton slaktad vikt*Import of beef, 1 000 tons carcass weight*

Land	2001	2002	2003	2004	2005 prel.	2006 progn.
Japan	1 002	712	851	647	700	737
Ryssland	648	719	720	730	680	710
EU	358	461	463	584	625	600
Mexiko	426	489	370	287	325	365
Sydkorea	246	430	444	218	243	252
Filippinerna	113	126	129	164	160	165
Egypten	136	162	93	114	120	140
Kanada	300	308	274	111	133	125
Taiwan	78	89	98	80	92	98
USA	1 435	1 459	1 363	1 669	1 632	1 583
Övriga	230	276	238	233	306	269
Totalt	4 972	5 231	5 043	4 837	5 016	5 044

Källa: World Markets and Trade (USDA)

4 GRISKÖTT

4.1 Produktion och konsumtion i Sverige

Produktionsökningen av griskött som inleddes 1992 nådde sin kulmen 1998 då produktionen uppgick till 330 miljoner kg. 2000 föll produktionen med 48 miljoner kg. Därefter ökade produktionen fram t.o.m. 2004 då 295 miljoner kg griskött producerades i Sverige. Under 2005 föll produktionen tillbaka till 275 miljoner kg, vilket är i nivå med produktionen under 2000 och 2001. Konsumtionen minskade 1999, 2000, 2001 och 2005 och ökade 2002-2004. Den har dock hållit sig kvar på en högre nivå jämfört med produktionen, vilket resulterat i ett årligt underskott på mellan 30 och 45 miljoner kg 2000–2005. Produktion och konsumtion av griskött fr.o.m. 1996 visas i tabellen nedan och figuren som följer därefter.

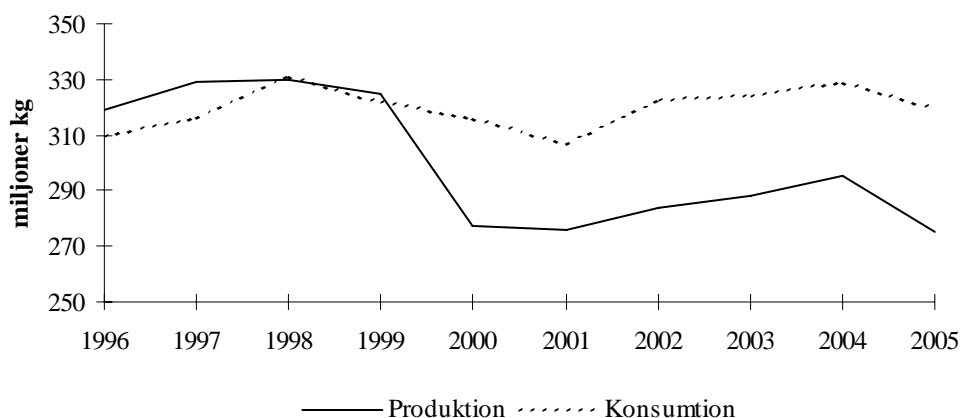
Tabell 4.1 Balans för griskött i Sverige 1996–2005, (vara med ben), miljoner kg
Balance situation for pig meat in Sweden 1996–2005, (product with bone) million kilos

År	Produktion ¹⁾	Konsumtion ²⁾	Över/underskott
1996	319	310	9
1997	329	316	13
1998	330	331	-1
1999	325	322	3
2000	277	316	-39
2001	276	307	-31
2002	284	323	-39
2003	288	324	-36
2004	295	329	-34
2005	275	320	-45

1) T.o.m. 1996 inklusive hemslacht.

2) Konsumtionen är framräknad som produktion + import – export.

Källa: Jordbruksverket

Figur 4.1 Produktion och konsumtion av griskött i Sverige 1996–2005, miljoner kg
Production and consumption of pig meat in Sweden 1996–2005, million kilos

Källa: Jordbruksekonomiska meddelanden

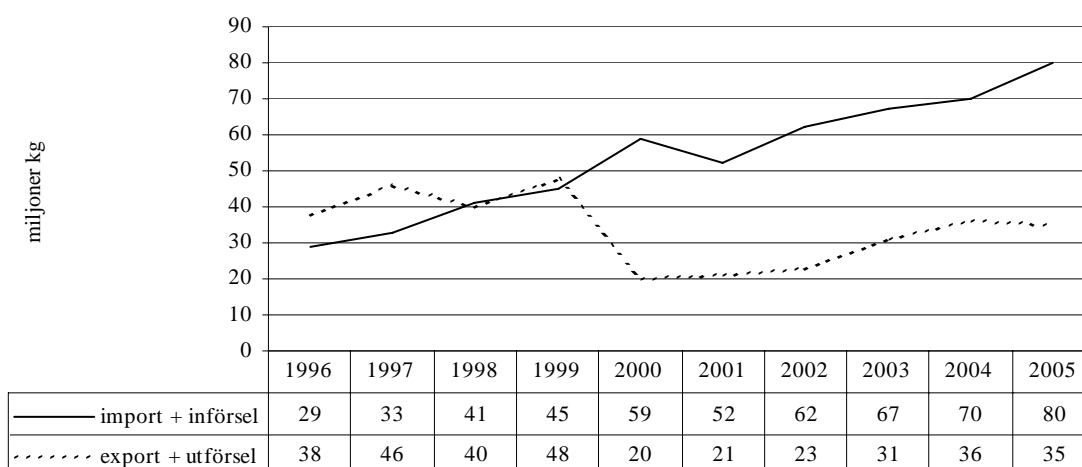
4.2 Sveriges utrikeshandel

4.2.1 Import och export

Sedan Sveriges inträde i EU 1995 är Sveriges export uppdelad på export till tredje land (alla länder utanför EU) och utförsel till EU-land. Samma sak gäller för importen som delas upp i import från tredje land och införsel från EU-land. Statistikuppgifterna för handel med tredje land samlas in genom tulldokument och handeln inom EU genom en urvalsundersökning. I statistiken för handeln inom EU finns ett visst bortfall vilket innebär att statistiken för handeln inom EU inte är lika tillförlitlig som statistiken för handeln med tredje land.

I figur 4.2 visas Sveriges totala export (export till tredje land + utförsel) och totala import (import från tredje land + införsel) av griskött för åren 1996–2005.

Utifrån diagrammet nedan går det att utläsa att importen har ökat varje år sedan 1996 förutom 2001. Exporten ökade 1996–1999 för att 2000 mer än halveras. Därefter har exporten åter ökat men gapet mellan import och export som uppstod under 2000 har fortsatt och pendlat mellan 30 och 45 miljoner kg. Mellan 1996 och 1999 ökade den totala exporten från 38 miljoner kg till 48 miljoner kg. Under 2000 rasade exporten med 28 miljoner kg (-58 %), vilket berodde på den kraftiga produktionsminskningen mellan 1999 och 2000 på 48 miljoner kg (-15 %). Den totala importen följer under den aktuella perioden en uppåtgående trend med ett markerat avbrott 2001 som följde efter tre års minskande konsumtion. 2002–2004 har produktion, konsumtion, export och import åter vänt uppåt, framförallt exporten och importen räknat i procent. Under 2005 bröts denna ökningstrend genom en minskande produktion (-7 %), konsumtion (-3 %) och export (-3 %).

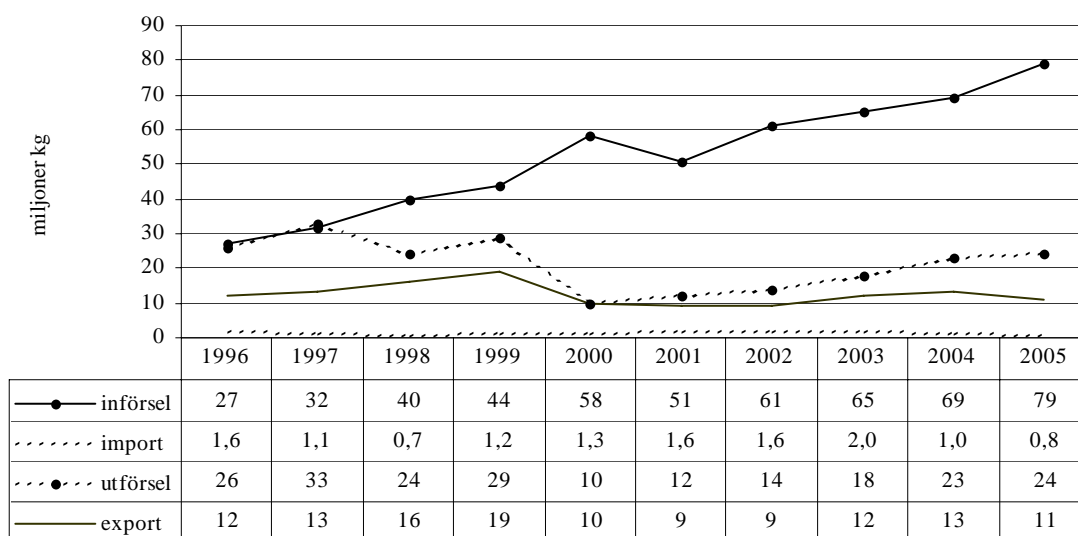

Figur 4.2 Sveriges utrikeshandel med griskött 1996–2005, miljoner kg (vara med ben)
Swedish external trade with pig meat 1996–2005, million kilos (product with bone)

Källa: SCB

I figur 4.3 är handeln med griskött uppdelad på export, utförsel, import och införsel. Av figuren framgår det att Sverige för ut mer griskött till EU-land jämfört med exporten till tredje land. Under 2000 då produktionsminskningen medförde minskad export sjönk dock utförseln mycket mer än exporten, vilket resulterade i att båda hamnade på 10 miljoner kg. Utförseln ökade igen fr.o.m. 2001 medan exporten ökade 2003 för att falla tillbaka något under 2005.

Sveriges import från tredje land av griskött är nästan obefintlig i jämförelse med införseln från EU-länder. Sedan 1996 har införseln ökat från 27 miljoner kg till 79 miljoner kg 2005. Importen har under samma tid rört sig runt 1–2 miljoner kg per år.

Figur 4.3 Sveriges utrikeshandel med griskött 1996–2005, miljoner kg (vara med ben)

Swedish external trade with pig meat 1996–2005, million kilos (product with bone)

* Exporten till de nya EU-medlemsländerna räknas som införsel respektive utförsel för hela 2004.

Källa: SCB

De EU-länder som Sverige för ut mest griskött till (KN-nummer 0203 och 0210) är Italien följt av Storbritannien, Danmark, Tyskland och Estland. Under 2005 tog dessa länder emot 5,9 miljoner kg (Italien), 4,9 miljoner kg (Storbritannien), 2,9 miljoner kg (Danmark), 1,7 miljoner kg (Tyskland) och 1,1 miljoner kg (Estland). Frankrike och Finland har efter tidigare höga nivåer fört in lite griskött från Sverige 2000–2005. Detta har även gällt Tyskland med undantag för 2005 då införseln dit ökade med närmare 1,1 miljoner kg. Estland som var det femte största EU-landet som tog emot griskött från Sverige minskade sin införsel med ca 1,4 miljoner kg under 2005 jämfört med 2004.

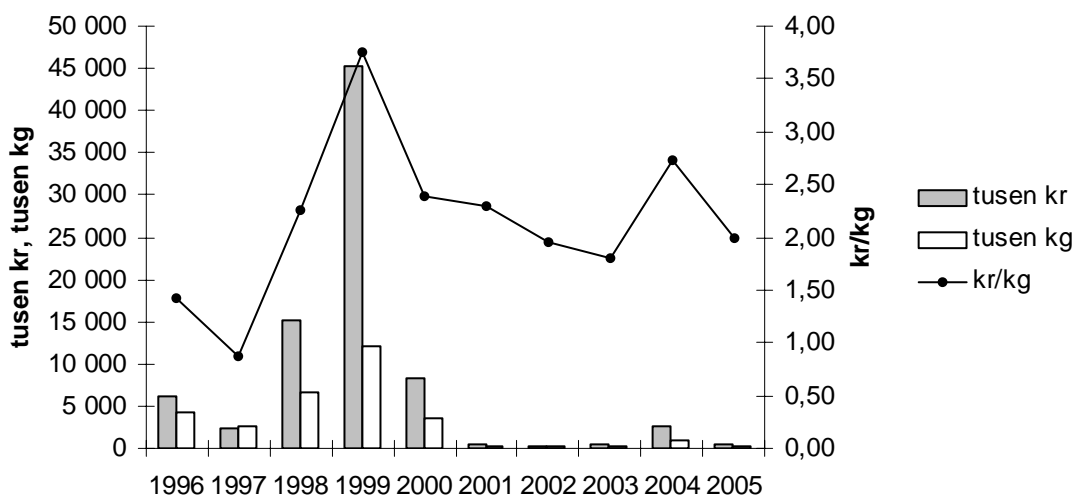
Sveriges export av griskött (KN-nummer 0203 och 0210) gick under 2005 i första hand till Nya Zeeland (1,7 miljoner kg), Sydkorea (1,6 miljoner kg), Japan (1,3 miljoner kg) och Norge (1,2 miljoner kg). Nya Zeeland är en relativt ny marknad dit exporten började under 2001. Övriga större marknader är USA och Ryssland.

Sverige för i huvudsak in griskött (KN-nummer 0203 och 0210) i första hand från Danmark (33,2 miljoner kg 2005) följt av Tyskland (15,8 miljoner kg 2005) och Finland (2,2 miljoner kg). Danmark har varit den största leverantören hela perioden 1995–2005 medan Tyskland urskiljde sig som den andra stora leverantören först 1999.

Det enda land som utmärker sig när det gäller Sveriges lilla import av griskött (KN-nummer 0203 och 0210) är Norge (0,2 miljon kg 2005). Tidigare var det Ungern (0,7 miljoner kg 2004) men från maj 2004 är Ungern medlem i EU och importen räknas därefter som införsel.

4.2.2 Exportbidrag

Följande figur (4.4) visar det svenska utnyttjandet av EU:s exportbidrag till tredje land 1996–2005 sammanlagt för alla grisköttsprodukter under KN-nummer 0203 (färskt, kylt, fryst kött), 0210 (saltat, torkat kött), 1601 (korv) och 1602 (beredda varor). Viss del av andra livsmedelsprodukter och köttslag kan ingå i korvprodukterna och de beredda varorna.

Figur 4.4 Totalt exportbidrag utbetalt för export av griskött samt kvantiteter för ansökningar gjorda i Sverige 1996–2005, 1 000 kr, 1 000 kg och kr/kg

Paid amounts and quantities for export refunds for pig meat for applications done in Sweden 1996–2005, 1 000 SEK, 1 000 kilos and SEK/kg

Källa: Jordbruksverket

1999 betalades det ut en stor summa exportbidrag till svenska grisköttsexportörer jämfört med övriga år. Detta gjordes i första hand för färskt, kylt och fryst kött (97 %). Anledningen till de stora beloppen var att 23 november 1998 höjdes exportbidragen för de flesta produkter under KN-nummer 0203 till 70 ecu/100 kg för export till Ryssland jämfört med 40 ecu/100 kg för övriga destinationer. Detta varade till 13 juli 1999 då bidraget sänktes till 53 ecu/100 kg för export till Ryssland för att den 8 september tas bort dvs. likställas med övriga tredje länder. Under 1999 gick 73 % av exportbidraget för produkter i produktgruppen 0203 till företag som exporterade till Ryssland. 2001 togs bidraget för varor under 0203 bort helt vilket visar sig i att exporten med bidrag är väldigt liten 2001–2003. Under 2004 återinfördes bidraget under några månader i början av året, förutom för export till de dåvarande 12 kandidatländerna samt att Japan som destinationsland togs bort efter knappt tre veckor. Under 2005 har export med bidrag återgått till samma låga nivå som under 2001–2003.

Följande tabell (4.2) visar de belopp som hittills betalats ut för ansökningar för export till tredje land gjorda i Sverige under 1996–2005, för vilka kvantiteter, uppdelat i grupper enligt KN-nummer 0203 (färskt, kylt, fryst kött), 0210 (saltat, torkat kött), 1601 (korv) och 1602 (beredda varor). Varor med ursprung från andra EU-länder kan ingå eftersom ett företag med produktion i ett annat EU-land kan exportera varorna från Sverige eller ansöka om exportbidragen i Sverige. EU har sedan WTO-året 2000/01 ett gemensamt maxtak på 191 miljoner euro och 444 000 ton per år för export med bidrag. I avsnittet om exportbidrag under EU:s marknadsreglering står mer om detta.

Tabell 4.2 Utbetalda belopp och kvantiteter för exportbidrag för griskött för ansökningar gjorda i Sverige 1996–2005

Paid amounts and quantities for export refunds for pig meat for applications done in Sweden 1996-2005

Kvantitet (kg)	0203*	0210*	1601*	1602*	Summa
År					
1996	1 920 995	116 597	1 518 946	793 093	4 349 631
1997	2 288 201	267 829	105 399	5 111	2 666 540
1998	6 008 208	136 025	100 603	448 914	6 693 750
1999	11 645 174	80 265	77 659	247 568	12 050 666
2000	3 266 238	71 080	83 655	86 391	3 507 364
2001	0	39 601	77 728	48 541	165 870
2002	0	6 103	91 317	82 165	179 585
2003	0	6 534	165 403	82 882	254 819
2004	676 086	11 401	187 395	87 314	962 196
2005	0	8 349	185 744	92 850	286 943

Utbetalt (kr)	0203*	0210*	1601*	1602*	Summa
År					
1996	2 366 737	297 354	1 915 063	1 613 676	6 192 830
1997	1 566 487	657 499	49 735	26 436	2 300 157
1998	13 146 947	436 575	226 521	1 299 360	15 109 403
1999	43 941 918	243 912	171 331	879 519	45 236 680
2000	7 671 552	208 236	141 544	344 000	8 365 332
2001	0	80 884	108 958	191 064	380 906
2002	0	27 539	115 926	206 976	350 441
2003	0	31 710	220 878	208 568	461 156
2004	2 040 123	59 880	275 537	244 753	2 620 293
2005	0	45 025	282 148	247 352	574 525

Genomsnittligt belopp (kr/kg)	0203*	0210*	1601*	1602*	Summa
År					
1996	1,23	2,55	1,26	2,03	1,42
1997	0,68	2,45	0,47	5,17	0,86
1998	2,19	3,21	2,25	2,89	2,26
1999	3,77	3,04	2,21	3,55	3,75
2000	2,35	2,93	1,69	3,98	2,39
2001	0	2,04	1,40	3,94	2,30
2002	0	4,51	1,27	2,52	1,95
2003	0	4,85	1,34	2,52	1,81
2004	3,02	5,25	1,47	2,80	2,72
2005	0	5,39	1,52	2,66	2,00

* Exportbidrag som betalats ut för produkter som klassats som griskött under följande KN-nummer: 0203 (färskt, kylt, fryst kött), 0210 (saltat, torkat kött), 1601 (korv) och 1602 (beredda varor)

Källa: Jordbruksverket

De genomsnittliga belopp som visas i sista delen av tabell 4.2 varierar för varje produktgrupp och för varje år. Detta beror på att bidragsbeloppen är olika för olika produkter på 8-ställig KN-nivå inom varje grupp, att beloppen för varje produkt kan vara flera beroende på destination, att beloppen kan ändras under året samt att kvantiteterna ändras.

4.2.3 Import inom kvot

Följande tabell visar beviljade³ kvantiteter av EU:s importkvoter för griskött för ansökningar gjorda i Sverige. Delar av denna import kan ha gått till andra EU-länder dvs. administrationen sker i Sverige och den fysiska importen sker i ett annat EU-land.

Tabell 4.3 I Sverige beviljade kvantiteter av importkvoter för griskött 1996–2005, ton

In Sweden granted quantities of import quotas 1996–2005, metric tons

KN-nr	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0203 (färskt, kylt, fryst kött)	1 739	896	271	567	800	701	773	940	192	0
1601 (korv)	306	408	472	472	537	860	916	837	272	0
1602 (beredda varor)	240	162	239	190	147	78	83	93	20	0

Källa: Jordbruksverket

Det finns flera olika importkvoter med olika förmåner men för Sverige är det i första hand WTO-kvoterna och 00-kvoterna som används. I avsnittet om gränsskydd och importkvoter under EU:s marknadsreglering står mer om importkvoter.

4.2.4 Levande djur

Handel med levande grisar redovisas i tabell 4.4 och 4.5.

Tabell 4.4 Import och införsel av levande grisar 1996–2005, antal djur

Import of live pigs 1996–2005, number of animals

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Avelssvin	-	-	-	15	-	-	-	-	-	9
Smågrisar	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-
Slaktsvin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Import	-	-	-	15	-	-	-	9	-	9
Avelssvin	-	-	24	-	-	-	-	-	-	9
Smågrisar	14	24	-	-	-	-	-	-	-	3 338
Slaktsvin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Införsel	14	24	24	-	-	-	-	-	-	3 347
Total import och införsel	14	24	24	15	0	0	0	9	0	3 356

KN-nr för avelssvin är 0103 1000, för smågrisar 0103 9110 och för slaktsvin 0103 9219.

Källa: För import SCB och för införsel Jordbruksverket

³ I några fall utnyttjar företagen inte hela den beviljade kvantiteten men i de flesta fall är beviljade kvantiteter samma som utnyttjade kvantiteter.

Sveriges import och införsel av levande grisar har under perioden 1995-2004 varit mycket liten. 1995–1998 var det högsta antalet djur som fördes in 36 (1995). 1999–2004 skedde ingen införsel, förutom 21 minigrisar som fördes in som sällskapsdjur 2001 och 2002. Importen bestod av 15 djur 1999 och 9 djur 2003 och 2005. Under 2005 ökade införseln dramatiskt i och med att 3 338 smågrisar fördes in från Finland och 9 avelssvin från Norge.

Tabell 4.5 Export och utförsel av levande grisar 1996–2005, antal djur

Exports of live pigs 1996–2005, number of animals

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Avelssvin	440	275	178	57	98	19	146	48	63	-
Smågrisar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Slaktsvin	5	-	49	-	-	-	-	-	-	-
Export	445	275	227	57	98	19	146	48	63	-
Avelssvin	15	4	57	48	-	3	6	-	-	-
Smågrisar	2 147	7 128	6 023	-	-	-	567	452	1 957	13
Slaktsvin	74	7 733	5 823	10 062	4 324	5 810	5 503	7 504	15 413	8 983
Utförsel	2 236	14 865	11 903	10 110	4 324	5 813	6 076	7 956	17 370	8 896
Total export och utförsel	2 681	15 140	12 130	10 167	4 422	5 829	6 222	8 004	17 433	8 896

KN-nr för avelssvin är 0103.10.00, för smågrisar 0103.91.10 och för slaktsvin 0103.92.19.

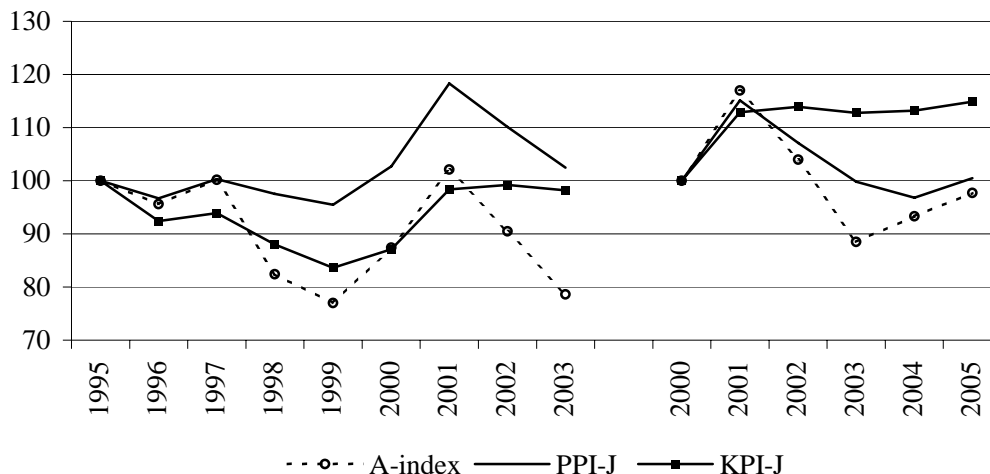
Källa: För export SCB och för utförsel Jordbruksverket

Exporten till tredje land av levande grisar är liten och består sedan 1999 enbart av avelssvin enligt exportsiffrorna i tabellen ovan. Utförseln av slaktsvin gick från nästan ingen utförsel 1995 och 1996 till 7 773 djur 1997. Denna ökning kan sättas i samband med att den klassiska svinpesten bröt ut i Tyskland detta år. Utförseln av slaktsvin ökade även kraftigt 1999 på grund av låga priser i Sverige. Utförseln av slaktsvin går nästan uteslutande till Tyskland och under 2005 är de preliminära siffrorna 8 896 grisar.

4.3 Prisutveckling i Sverige

För att kunna följa prisutvecklingen på jordbruksprodukter över tiden har Jordbruksverket tagit fram olika index. Avräkningsprisindex (A-index) tas fram för producentledet, producentprisindex för jordbruksreglerade produkter (PPI-J) för förädlingsledet och konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter (KPI-J) för konsumentledet.

Dessa index är inte helt jämförbara eftersom de tas fram på lite olika sätt och prisförändringar i det ena ledet kan dröja med att slå igenom i nästa led. En jämförelse ger dock en fingervisning om hur de olika ledens priser utvecklar sig. I nästa figur visas A-index, PPI-J och KPI-J för griskött 1995–2005.

Figur 4.5 A-index, PPI-J och KPI-J för griskött 1995–2003, (1995=100) och 2000–2005 (2000=100)
Output price index, price index for the food industry and consumer price index for pig meat 1995–2003, (1995=100) and 2000–2005 (2000=100)

Källa: Jordbruksverket

Figuren ovan åskådliggör att med 2000 som basår har både A-index och producentprisindex minskat sedan den höga nivån under 2001. Under 2004 och 2005 ökade A-index återigen medan producentprisindex ökade under 2005. Konsumentpriserna fortsatte däremot ligga på den högre nivån även 2002–2005.

4.3.1 Producentledet

Som nämnts ovan används avräkningsprisindex (A-index) för att mäta utvecklingen av producentpriser för jordbruksprodukter. Det är endast inhemskt producerade råvaror som ingår. Förändringar av momsen påverkar inte A-index och vikterna ändras vart femte år. A-index är jämförbart med Output Price Index som beräknas inom EU. Avräkningsprisindex för griskött 1995–2005 visas i följande tabell.

Tabell 4.6 Avräkningsprisindex för griskött 1995–2005, (1995=100)
Output price index for pig meat 1995–2005, (1995=100)

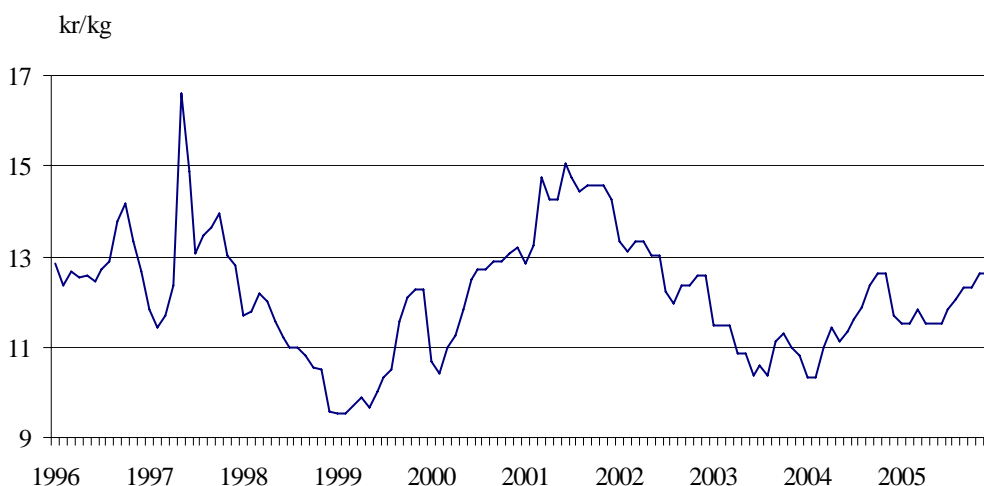
År	Index 1995*=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0		
1996	95,6		
1997	100,2		
1998	82,4		
1999	77,0		
2000	87,4	2000	100,0
2001	102,1	2001	117,0
2002	90,5	2002	104,0
2003	78,6	2003	88,5
		2004	93,3
		2005	97,7

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Jordbruksverket

Under 1996 sjönk avräkningspriserna för griskött jämfört med 1995. Under 1997 steg priserna igen vilket berodde på stora höjningar i maj eftersom svinpest bröt ut i delar av EU. Prisökningen varade inte länge utan 1998 sjönk priserna återigen kraftigt bl.a. p.g.a. ett ökat importtryck från framför allt Danmark samt att det fanns ett stort överskott på EU:s grisköttsmarknad. 1999 fortsatte priserna att sjunka men både 2000 och 2001 förstärktes priserna som 2001 nådde den högsta nivån sedan toppnoteringen i maj 1997. Under 2002 och 2003 sjunk priserna för att under 2004 och 2005 återigen vända uppåt.

I följande figur visas avräkningspriset för slaktsvin för varje månad 1996–2005. Trenden är densamma som beskrivits ovan. Då priserna steg kraftigt i mitten av 1997 var de som högst 16,62 kr/kg i maj. Under bottenläget i början av 1999 var priset 9,51 kr/kg. Under hela 2001, så när som på årets första två månader, låg priset över 14 kr/kg och nådde som mest 15,05 kr/kg i juni.

Figur 4.6 Avräkningspriset för slaktsvin 1996–2005, kr/kg

Producer prices for pigs for slaughter 1996–2005, SEK/kilo

Källa: Jordbruksverket

Tabellen nedan visar årsgenomsnittet för avräkningspriset för slaktsvin 1995–2005.

Tabell 4.7 Avräkningspriset helår för slaktsvin 1995–2005, kr/kg
Output price for pigs for slaughter, whole year, 1995–2005, SEK/kg

År	kr/kg
1995	13,25
1996	12,25
1997	13,23
1998	11,16
1999	10,61
2000	12,10
2001	14,29
2002	12,76
2003	10,97
2004	11,78
2005	12,78

Källa: Jordbruksverket

I genomsnitt var 2001 det bästa året för slaktsvinsproducenter i Sverige sedan EU-inträdet. Avräkningspriset för slaktsvin låg då i genomsnitt på 14,29 kr/kg. Det sämsta året var 1999 då genomsnittspriset låg på 10,61 kr/kg.

4.3.2 Partiledet

Som nämnts i inledningen till prisutvecklingsavsnittet används producentprisindex för jordbruksreglerade produkter (PPI-J) för att mäta prisutvecklingen på de livsmedel som lämnar livsmedelsindustrin (förädlings-, livsmedelsindustri- eller partiledet). I PPI-J ingår även importerade livsmedel men endast produkter avsedda för den inhemska marknaden. PPI-J redovisar den svenska livsmedelsindustrins försäljningspriser på hemmamarknaden. Priserna avser i regel fritt kunden och exkluderar varuskatter. I PPI-J ändras vikter varje år. PPI-J för griskött 1995–2005 redovisas i tabellen nedan.

Tabell 4.8 Producentprisindex (PPI-J) för griskött 1995–2003, (1995=100) och 2000-2005 (2000=100)

Price index for the food industry for pig meat 1995–2003, (1995=100) and 2000-2005 (2000=100)

År	Index 1995=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0	1995	
1996	96,7	1996	
1997	100,3	1997	
1998	97,5	1998	
1999	95,5	1999	
2000	102,7	2000	100,0
2001	118,3	2001	115,1
2002	110,1	2002	107,1
2003	102,5	2003	99,8
		2004	96,8
		2005	100,5

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Jordbruksverket

Prisnivån för livsmedelsindustrin har enligt PPI-J varit höga jämfört med basåren framförallt under 2001 men även 2002. Därefter minskade prisnivån under 2003 och 2004 för att återigen stiga under 2005 till en nivå strax över basårets.

4.3.3 Konsumentledet

Det tredje index som nämnts är konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel (KPI-J). Detta index används för att mäta prisutvecklingen på priser till konsument. I detta ingår även importerade livsmedel. Kampanjbidrag som ger lägre konsumentpriser samt förändringar av moms påverkar KPI-J. I KPI-J ändras vikter varje år. KPI-J för griskött 1995–2005 visas i tabellen nedan.

Tabell 4.9 Konsumentprisindex (KPI-J) för griskött 1995–2003, (1995=100) och 2000-2005 (2000=100)

Consumer price index for pig meat 1995–2005, (1995=100) and 2000-2005 (2000=100)

År	Index 1995=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0	1995	
1996	92,4	1996	
1997	93,9	1997	
1998	88,0	1998	
1999	83,6	1999	
2000	87,1	2000	100,0
2001	98,4	2001	112,9
2002	99,2	2002	113,9
2003	98,2	2003	112,8
		2004	113,2
		2005	114,9

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Jordbruksverket

Konsumentprisnivån för griskött har sedan basåret rört sig under 1995-års prisnivå. En förklaring till detta är att den 1 januari 1996 sänktes momsens med 7,4 %. Vid jämförelse med det nya basåret steg konsumentpriserna under 2001 och har därefter stannat på den högre nivån.

4.4 EU:s marknadsreglering för griskött

Syftet med EU:s marknadsreglering för griskött är att stabilisera den gemensamma marknaden för griskött och att se till att grisköttsproducenterna får en skälig levnadsstandard. De åtgärder som EU kan använda sig av är intervention, privat lagring, gränsskydd, importlicenser, tullkvoter och exportbidrag enligt rådets förordning nr 2759/75 om den gemensamma organisationen av marknaden för griskött. Den nämnda förordningen omfattar flera produkter inom följande kategorier:

- levande grisar (utom avelsdjur),
- ätbart färskt, kylt och fryst griskött samt slaktbiprodukter,
- ätbart saltat, torkat och rökt griskött samt slaktbiprodukter,
- ister och annat grisfett,
- bearbetade grisköttsprodukter (inkl. konserverat griskött och korv).

4.4.1 Gränsskydd och importkvoter

Till grund för EU:s gränsskydd finns WTO:s jordbruksavtal som trädde i kraft under 1995. För import av griskött har jordbruksavtalet inneburit följande:

Tidigare importavgifter har gjorts om till fasta tullar, några värdetullar (%) men flest specifika tullar (t.ex. euro/ton). Effekten av specifika tullar är att då importpriserna stiger minskar tullskyddet och då importpriserna sjunker ökar tullskyddet omräknat till % av importpriset.

En kvot för att garantera ett minimitillträde har öppnats.

EU har för alla grisköttsprodukter med specifika tullar, enligt den särskilda skyddsklausulen, förbehållit sig möjligheten att införa särskilda tilläggstullar då importpriserna sjunker under en viss nivå eller importkvantiteterna stiger över en viss nivå.

Importavgifterna räknades om till fasta tullar utifrån referensåren 1986–1988, vilket fick till följd att EU:s tullar höjdes kraftigt för griskött den 1 juli 1995, då de nya tullarna infördes. Detta berodde på att EU sänkt importavgifterna efter referensåren. I jordbruksavtalet ingick även en sänkning av tullarna på i genomsnitt 36 % men minst 15 % under de sex första åren. För färska eller kylda, hela eller halva slaktkroppar av tamsvin gjordes en sänkning på 36 % från ursprungstullen 83,6 ecu/100 kg till 53,6 euro/kg 2000 vilket är i nivå med importavgifterna innan jordbruksavtalet trädde i kraft. I väntan på ett nytt jordbruksavtal är tullarna desamma som för WTO-året 2000/01.

EU:s importavgifter före och tullar efter jordbruksavtalets införande för färska eller kylda, hela eller halva slaktkroppar av tamsvin visas i följande tabell. Att tullarna sjönk mer i svensk valuta 1995–2000 beror på att de räknas om med aktuell växelkurs för jordbrukstullar och att den svenska kronan stärktes gentemot euron 1995–2000.

Tabell 4.10 Importavgifter och tullar för färska eller kylda, hela eller halva slaktkroppar av tamsvin som gäller vid import till EU, euro/100 kg och kr/100 kg
Import duties for fresh or chilled carcasses and half-carcasses of domestic swine when imported into the EU, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Datum och fr.o.m. datum	euro/100 kg	kr/100 kg ³⁾
1/1 1995	49,53 ¹⁾	544
1/4 1995	53,11 ¹⁾	509
1/7 1995	78,80 ²⁾	765,07
1/7 1996	73,70 ²⁾	614,93
1/7 1997	68,70 ²⁾	602,62
1/7 1998	63,70 ²⁾	552,80
1/7 1999	58,60 ²⁾	513,01
1/7 2000	53,60 ²⁾	449,49
1/7 2001	53,60 ²⁾	495,26
1/7 2002	53,60 ²⁾	487,57
1/7 2003	53,60 ²⁾	492,34
1/7 2004	53,60 ²⁾	491,06
1/7 2005	53,60 ²⁾	508,48

1) Importavgift

2) WTO-bunden tull som gäller fr.o.m. 1/7 första året t.o.m. 30/6 året därpå.

3) P.g.a. att växelkursen för jordbrukstullar mellan den svenska kronan och euron ändrar sig, anges här enbart den tull som gällde det angivna datumet.

Källa: Tullverket

De WTO-bundna tullarna är vad EU maximalt får ta ut för import från övriga WTO-länder. EU tillämpar samma tull för griskött även för de fåtal länder som fortfarande står utanför WTO. Möjligheten finns även att tillämpa lägre tullar än de WTO-bundna nivåerna men EU har i sin marknadsreglering för griskött valt att tillämpa den högsta tillåtna nivån för griskött.

EU har möjlighet att ta ut en tilläggstull för vissa grisköttsprodukter om importpriserna går under vissa utlösande priser eller importkvantiteterna går över vissa utlösande kvantiteter. Denna tilläggstull är möjlig enligt den särskilda skyddsklausulen inom WTO eftersom EU förbehållit sig denna möjlighet i sin bindningslista. Någon tilläggstull har dock hittills inte tagits ut.

Före jordbruksavtalet tillämpade EU inte någon generell förmånkvot för griskött. Därmed blev EU tvungen att öppna upp importkvoter för griskött vilket motsvarade 3 % av konsumtionen. Fr.o.m. 1995 finns 7 kvoter om totalt 75 600 ton fördelat enligt följande.

- vissa KN- nr under 0203 (15 000 ton, 5 500 ton, 7 000 ton, 34 000 ton, 5 000 ton)
- vissa KN- nr under 1601 (3 000 ton)
- vissa KN- nr under 1602 (6 100 ton)

Kvoten på 7 000 ton regleras i rådets förordning 774/1994 och kommissionens förordning 1432/94 och är tullfri. Övriga kvoter på sammanlagt 68 600 ton har sänkta tullnivåer och regleras i kommissionens förordning 1458/03. Kvoterna gäller årsvis.

Utöver WTO-kvoterna finns det andra förmånskvoter inom ramen för olika bilaterala avtal mellan EU och vissa andra länder. EU ger även förmåner enligt det särskilda preferenssystemet GSP⁴, enligt Cotonou-avtalet för AVS-länderna⁵, för ULT-länderna⁶, för Andorra⁷, San Marino⁸ samt Bosnien-Hercegovina och Förbundsrepubliken Jugoslavien⁹. Vad som gäller för varje land och varje produkt aktuellt datum går att se i Tulltaxan på nätet. Precis som för övriga produkter är griskött tullfritt om det importeras från de minst utvecklade länderna enligt det generella preferenssystemet. Förmånsbehandlingen för import från GSP-, AVS- eller ULT-länderna ges dock enbart för varor med ursprung i de länder som gjort vederbörlig anmälan till EU. Det har hittills inte funnits något större intresse att importera griskött från dessa länder till Sverige.

De viktigaste bilaterala avtalen för griskött har tidigare varit Europaavtalen med sju av anslutarländerna (ej Cypern, Malta och Slovenien) samt Bulgarien och Rumänien. Med dessa länder slöts nya avtal under 2000 som bl.a. innebar att båda parter avskaffade tullar och exportbidrag (kallat 00-kvoter) för griskött inom ramen för kvoter. Rumäniens kvoter är dock inga 00-kvoter utan för import från Rumänien inom kvoterna betalar importören 20 % av mest-gynnad-nationstull dvs. den WTO-bundna tullen. Sedan 1 maj när anslutningsländerna blev EU-medlemmar är endast kvoterna för Bulgarien och Rumänien kvar. Sverige har de senaste åren inte importerat något griskött från dessa två länder. I tabellen nedan visas kvoterna fr.o.m. 1/7 2005 t.o.m. 30/6 2006.

Tabell 4.11 Kvoter för griskött för import från Bulgarien och Rumänien fr.o.m. 1/7 2005 t.o.m. 30/6 2006, ton

Quotas within the pig meat sector for most of the candidate countries, Bulgaria and Romania from 1/7 2005 until 30/6 2006, metric tons

KN-nr	0203	0210	1601	1602	0103	Totalt
Beskrivning	Griskött	Griskött, saltat e.dyl	Korv	Griskött, berett	Levande gris	
Rumänien ¹⁾	15 625	-	1 125	2 125		18 875
Bulgarien ²⁾	4 400					4 400

1) Rumäniens kvoter är inga 00-kvoter utan för import från Rumänien gäller 20 % av mest-gynnad-nationstullen.

2) Kvoten ska ökas varje nytt kvotår med 500 ton.

Källa: Autonoma förordningar och kommissionens förordningar 1898/97 och 2305/95.

2003 öppnades en förmånskvot enligt associeringsavtalet mellan EU och Chile. Kvoten är tullfri och gäller för import av vissa grisköttsprodukter från Chile. 2006 var kvoten 4 550 ton och kvantiteten ska ökas varje år med 350 ton. Denna kvot regleras i rådets förordning 312/03.

⁴ GSP-systemet (Generalized System of Preferences) regleras i kommissionens förordning 2501/01. GSP-systemet är dock under omarbetning och det kommer snart en ny förordning.

⁵ Länder som ligger i Afrika, Västindien och Stilla havet. Förmånerna regleras i kommissionens förordning 462/03.

⁶ Utomeuropeiska länder och territorier. Förmånerna regleras i kommissionens förordning 822/01.

⁷ Förmånerna regleras i kommissionens förordning 680/90.

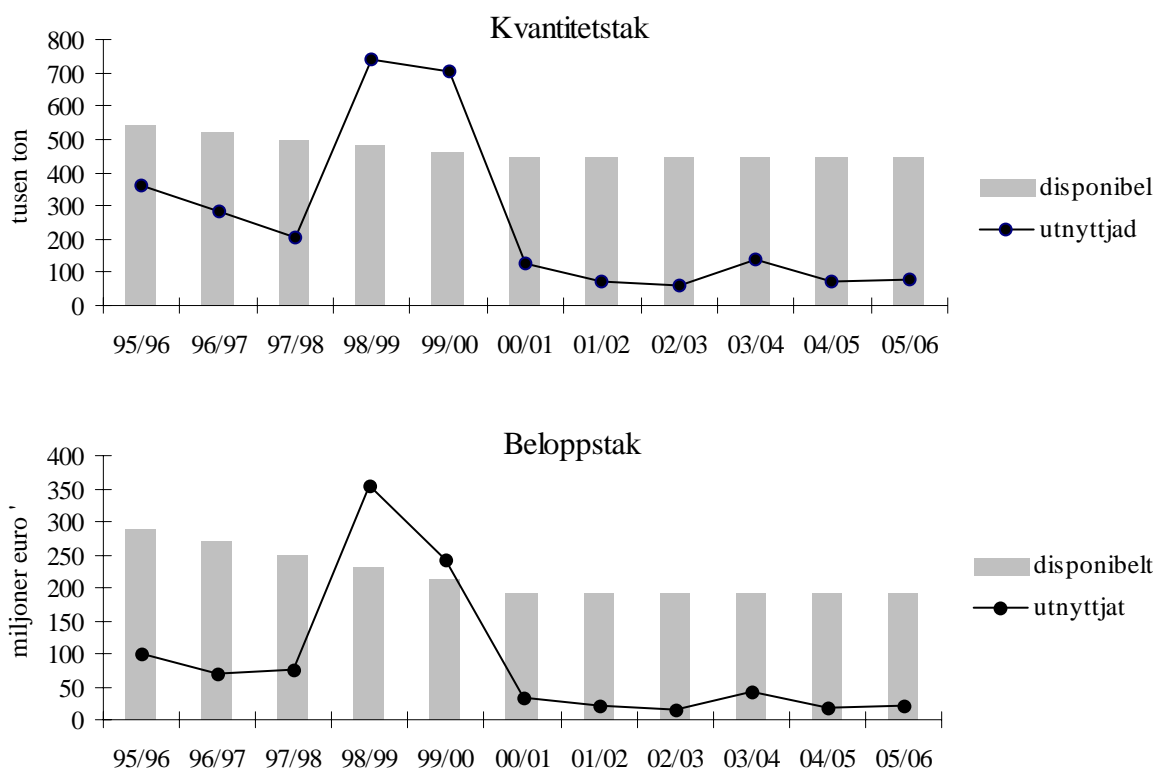
⁸ Förmånerna regleras i kommissionens förordning 245/02

⁹ Förmånerna regleras i kommissionens förordning 2007/00.

För all import av griskött till EU gäller att produkterna måste uppfylla EU:s sanitära och veterinära krav. Kvotmängderna gäller för en 12-månaders period och för att utnyttja kvoterna krävs att importören har en importlicens. En importlicens kan utfärdas i vilket EU-land som helst och gäller i hela gemenskapen. Ytterligare regler för importavgifter, kvoter, m.m. finns förutom i redan nämnda förordningar i kommissionens beslut 199/02 och i kommissionens förordning 1291/00. För import från tredje land till Sverige tillkommer en stickprovsavgift på 2,70 kr/100 kg förutom för import från Andorra, Färöarna och Norge. Avgiften betalas till tullmyndigheten.

4.4.2 Exportbidrag

I WTO:s jordbruksavtal ingår även begränsningar av vilka kvantiteter som får exporteras med hjälp av bidrag samt begränsningar av bidragsbeloppen. Kvantitetstaken har reducerats med 21 % och beloppstaken med 36 % t.o.m. WTO-året 2000/01. I följande figurer visas EU:s åtagande för kvantiteter respektive belopp för export av griskött WTO-åren 1995/96–2005/06. I väntan på ett nytt avtal är kvantitetstaket och beloppstaket desamma som nivåerna WTO-året 2000/01.

Figur 4.7 Begränsningar på grund av WTO-avtalet, 1995/96–2005/06*

Limitations following the WTO-agreement, 1995/96–2005/06

* FEOGA-åren löper 16/10 första året t.o.m. 15/10 andra året.

Källa: EU-kommissionen och FEOGA

EU:s export av griskött låg de första åren med god marginal under WTO-taken. Under 1998/99 och 1999/00 däremot översteg den de årliga taken och EU hänvisade till att utnyttjade kvantiteter och belopp från tidigare år togs i anspråk. Fr.o.m. WTO-året 2000/01 är det dock inte längre möjligt att föra över utnyttjade kvantiteter och belopp. I tabellen nedan redovisas kvantitetstak, utfall och utnyttjandegrad för exportbidragen för griskött 1996/97–2005/06.

Tabell 4.12 WTO-bunden maxkvantitet för exportbidrag och utfall för griskött 1996/97–2005/06*, ton

WTO-ceilings for refunds and outcome for pig meat 1996/97–2005/06, metric tons

	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Disponibel kvantitet	522 000	502 000	483 000	463 000	444 000	444 000	444 000	444 000	444 000	444 000
Utnyttjad kvantitet	285 078	206 329	739 151	701 671	128 096	72 858	62 192	139 316	69 956	76 925
Utnyttjandegrad i %	54,6	41,1	153,0	151,5	28,9	16,4	14,0	31,4	15,8	17,3

* FEOGA-åren löper 16/10 första året t.o.m. 15/10 andra året.

Källa: EU-kommissionen

EU kräver att exportören visar upp en exportlicens för att få del av exportbidraget. Exportbidraget är inte fast utan nivån, för vilka produkter och för vilka destinationer som bidraget betalas ut, ändras efterhand. Exportbidragen varierade den 31 december 2005 på nivåer mellan 15,20 och 54,20 euro/100 kg för vissa KN-nummer under 0210, 1601 och 1602. Bidragen betalas för export till alla länder utom Bulgarien och Rumänien eftersom dessa länder ingått 00-avtal med EU där bl.a. exportbidrag inte ska betalas för handel mellan länderna. Ytterligare regler för exportlicenser förutom i redan nämnda förordningar finns i kommissionens förordningar 1291/00 och 1518/03 och för exportbidrag i 800/99.

4.4.3 Privat lagring

Vid stöd till privat lagring betalas ett fast belopp för lagring av vissa typer av griskött under en bestämd tidsperiod. Den person eller det företag som ingår ett kontrakt med medlemsstaternas interventionsorgan ska ha varit verksam i kött- och animaliesektorn under de senaste tolv månaderna och vara officiellt registrerade i en medlemsstat. Personen eller företaget ska även ha tillgång till lämpliga lagringsanläggningar inom gemenskapen. Stöd kan ges för olika sorters produkter, men dessa måste komma från grisar med ursprung i gemenskapen. Stödnivån kan antingen fastställas i förväg eller genom ett anbudsförfarande. Ytterligare information om villkoren för privat lagring finns förutom i grundförordningen 2759/75 i rådets förordning 2763/75 om fastställande av allmänna bestämmelser för beviljande av stöd för privat lagring av griskött och kommissionens förordning 3444/90 om närmare bestämmelser för beviljande av stöd till privat lagring av griskött.

Möjligheten för interventionsåtgärder dvs. stöd till privat lagring eller uppköp genom interventionsorgan öppnas då marknadspriset inom EU går under 103 % av baspriset och det sannolikt kommer att stanna under. Baspriset gäller kött av tamsvin i form av slaktkroppar eller halva slaktkroppar av standardkvalitet. Syftet med baspriset är att det ska bidra till en stabil marknadssituation utan att leda till överskott. Sedan 1 juli 2000 ändras baspriset inte varje år utan är satt till 1 509,39 euro/ton (motsvarar 13,76¹⁰ kr/kg) för att få bort osäkerheten och få in ett mer långsiktigt planerande.

¹⁰ Omräknat med växelkursen den 29 mars 2005.

Marknadspriset är det interna referenspriset för slaktkroppar av gris och används för att bedöma marknadsläget. EU:s marknadspris räknas fram kontinuerligt som ett vägt genomsnitt av medlemsländernas marknadspriser. Medlemsländernas marknadspriser baseras på prisinsamlingar från representativa marknader eller slakterier enligt förordning 2123/89 om fastställande av förteckningen över representativa marknader för griskött inom gemenskapen. Priserna rapporteras varje vecka till kommissionen. Viktkoefficienterna för att väga ihop de olika nationella priserna baseras på det antal grisar som finns i varje land enligt djurräkningarna i december varje år. Koefficienterna uppdateras således årligen. Sveriges andel av priset från och med den 1 juli 2005 var 1,3 %. Priser ska från och med 1 juli 1995 rapporteras för slaktkroppar som väger minst 60 kg men mindre än 120 kg av klass E, vilket motsvarar en köttprocent på minst 55 %.

Stöd till privat lagring har lämnats vid fem tillfällen sedan Sverige blev medlem i EU vilket framgår av tabellen nedan. Genomförd inlagring kan avvika från den kvantitet som kontrakt söks för. Den senaste privata lagringsperioden öppnades 22 december 2003 och var öppen t.o.m. 5 februari 2004. Den senaste öppningen berodde på att priset inom EU sjönk med 16 % de sista månaderna 2003 och med 40 % sedan 2001.

Tabell 4.13 Erhållna kontrakt om stöd till privat lagring av griskött sedan 1995, ton
Received contracts regarding aid for private storage of pig meat since 1995, tons

Land	6/2 1995	27/11 1995	28/9 1998– 12/9 1999	9/12 2002– 31/1 2003	22/12 2003– 5/2 2004
Belgien	*	*	17 466	5 180	1 894
Danmark	runt 24 000	runt 21 000	153 520	49 719	39 552
Tyskland	*	*	64 657	9 045	11 162
Grekland	*	*	130	0	0
Spanien	*	*	23 605	8 614	5 683
Frankrike	*	*	55 122	13 091	7 981
Irland	*	*	2 084	543	414
Italien	*	*	35 063	9 212	6 974
Luxemburg	*	*	0	0	0
Nederländerna	*	*	66 640	12 404	9 002
Österrike	*	*	4 640	1 355	1 883
Portugal	*	*	0	0	0
Finland	*	*	906	1 347	1 545
Sverige	70	549	1 398	418	51
Storbritannien	*	*	2 972	956	170
Totalt	ca 70 000	ca 48 000	428 203	111 884	86 311

* Uppgift saknas.

Källa: EU-kommissionen

Även om uppgifter saknas i tabellen ovan går det att utläsa att Danmark troligen har varit det land som lagrat de största mängderna griskött de gånger som möjligheten till privat lagring har varit öppen.

4.4.4 Intervention

Vid interventionsuppköp får priset som interventionsorganet betalar inte överstiga 92 % eller understiga 78 % av baspriset. Uppköpen får gälla färska eller kylda hela eller halva slaktkroppar, färskt eller kylt randigt sidfläsk eller färskt eller kylt svinfett. För dessa gäller även att produkterna ska komma från grisar med ursprung i gemenskapen. Ytterligare regler om interventionsuppköp finns förutom i grundförordningen 2759/75 i kommissionens förordning 391/68 om närmare bestämmelser för interventionsuppköp av griskött. Möjligheten till intervention har inte använts under den period som Sverige varit medlem i EU.

4.4.5 EU:s utgifter för grisköttsregleringen

EU:s utgifter för griskött har de senaste Feoga-åren varit betydligt mindre än tidigare år. Detta beror till största delen på att exportbidragen för grisköttsprodukter enligt KN-nummer 0203 sänktes 2000 och togs bort fr.o.m. 2001. Under perioden 27 januari 2004 t.o.m. den 15 mars 2004 återintroducerades dock exportbidrag för grisköttsprodukter under KN-nummer 0203 mot bakgrund av den då rådande marknadssituationen.

Tabell 4.14 EU:s utgifter inom grisköttssektorn 1996/97–2004/05*, miljoner euro

EU expenditures within the pig meat sector, million EUR

	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
Exportbidrag	72,2	74,5	275	262,5	55,2	27,4	17,3	42,2	19,2
Stöd till privat lagring	0,2	0,0	45,9	91,8	4,9	2,7	35,3	30,0	4,2
Särskilda åtgärder	407,0	163,8	6,0	0,0	9,6	0,1	10,4	0,0	0,0
Summa	479,4	238,3	326,9	354,3	69,7	30,1	62,9	72,2	23,4

* FEOGA-åren löper 16/10 första året t.o.m. 15/10 andra året.

Källa: FEOGA

4.5 Grisköttssektorn i EU

4.5.1 Produktion

Produktionsstrukturen inom EU skiljer sig åt och medlemsländerna kan delas in i fyra grupper baserade på hur den regionala strukturen ser ut. I Storbritannien, Nederländerna, Danmark och Sverige bedrivs en välstrukturerad produktion. I Frankrike, Italien, Spanien och Belgien bedrivs grisproduktionen på nationell nivå i medelstora eller små anläggningar. På regional nivå har dock några regioner god struktur. Exempel på dessa är Bretagne, Emilia Romagna, Lombardiet, Aragón och Vlaams gewest. I Portugal och Grekland är produktionen inte specialiserad och den genomsnittliga besättningsstorleken är lägre än 80 grisar per anläggning. I Tyskland skiljer sig strukturen väsentligt åt mellan de nya och de gamla delstaterna.

Unionen drabbades av ett antal fall av klassisk svinpest under 1990-talet. Utbrott har även fortsatt att inträffa under 2000-talet. Första halvåret 2001 utbröt dessutom mul- och klövsjuka i Storbritannien, Irland, Nederländerna och Frankrike. Under sommaren 2001 drabbades olika delar av Spanien av klassisk svinpest. Det sista utbrottet av klassisk svinpest i Spanien konstaterades den 6 maj 2002 och mot sommarens slut hade alla restriktioner hävts. Under första halvåret 2002 konstaterades fall av klassisk svinpest också i Tyskland och Luxemburg. I april 2002 konstaterades även ett fall av klassisk svinpest i Frankrike. För samtliga dessa länder hade dock situationen stabiliserats mot slutet av sommaren. Under perioden 2003 till 2005 har inga sjukdomsutbrott med marknadspåverkan konstaterats inom unionen.

De största grisköttsproducenterna inom EU är Tyskland, Spanien, Frankrike, Polen och Danmark vilket framgår av tabellen nedan. Tysklands andel av produktionen var 2005 enligt prognosen 20 %, Spaniens 15 %, Frankrikes 11 %, Polens 9 % och Danmarks 9 % vilket kan jämföras med Sveriges dryga 1 %. De länder vars produktion tydligt minskade under 2005 var Tjeckien, Slovenien, Sverige, Italien, Österrike och Ungern. Produktionsminskningarna i flertalet av de nya medlemsstaterna är troligtvis kopplade till strukturomvandlingar i och med EU-anslutningen. Den största produktionsökningen i % skedde enligt prognosen i Litauen (+8,2 %) som dock enbart står för ca 0,5 % av EU:s produktion.

Tabell 4.15 Bruttoproduktion av griskött 1997–2005, miljoner kg
Production of pig meat 1997–2005, million kilos

Land	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹⁾	2005 ²⁾
Tyskland	3 505	3 745	3 973	3 881	3 903	3 995	4 051	4 077	4 200
Spanien	2 421	2 749	2 918	2 957	3 019	3 178	3 217	3 234	3 220
Frankrike	2 228	2 333	2 349	2 311	2 321	2 366	2 349	2 329	2 310
Danmark	1 574	1 698	1 709	1 677	1 763	1 815	1 821	1 887	1 890
Nederländerna	1 402	1 826	1 851	1 769	1 685	1 620	1 559	1 590	1 615
Italien	1 355	1 330	1 391	1 401	1 423	1 438	1 495	1 524	1 475
Belgien/Luxemburg	1 042	1 095	1 054	1 093	1 096	1 060	1 043	1 055	1 035
Storbritannien	1 092	1 150	1 045	901	778	775	682	676	670
Österrike	465	488	500	485	465	476	472	480	465
Portugal	306	332	324	289	282	288	300	285	295
Sverige	332	333	329	279	278	286	290	295	280
Irland	243	251	256	241	245	245	235	220	215
Finland	180	185	182	173	174	184	193	199	205
Grekland	144	142	139	139	135	135	130	136	133
EU-15	16 289	17 657	18 020	17 596	17 567	17 861	17 837	17 987	18 008
Självförsörjningsgrad i %, EU-15	105,4	106,5	107,6	107,2	105,9	106,8	106,7	108,3	i.u.
Polen				1 923	1 849	1 982	2 157	1 931	1 950
Ungern				613	528	565	530	454	440
Tjeckien				396	401	411	411	377	335
Slovakien				160	150	150	168	153	148
Litauen				86	85	87	92	98	106
Slovenien				77	85	86	88	85	78
Cypern				52	51	52	52	53	53
Estland				30	34	40	40	39	40
Lettland				32	32	36	39	40	40
Malta				9	10	10	10	9	9
EU-25				20 974	20 792	21 280	21 424	21 226	21 207
Självförsörjningsgrad i %, EU-25					i.u.	i.u.	i.u.	107,0	107,5

1) preliminärt

2) prognos

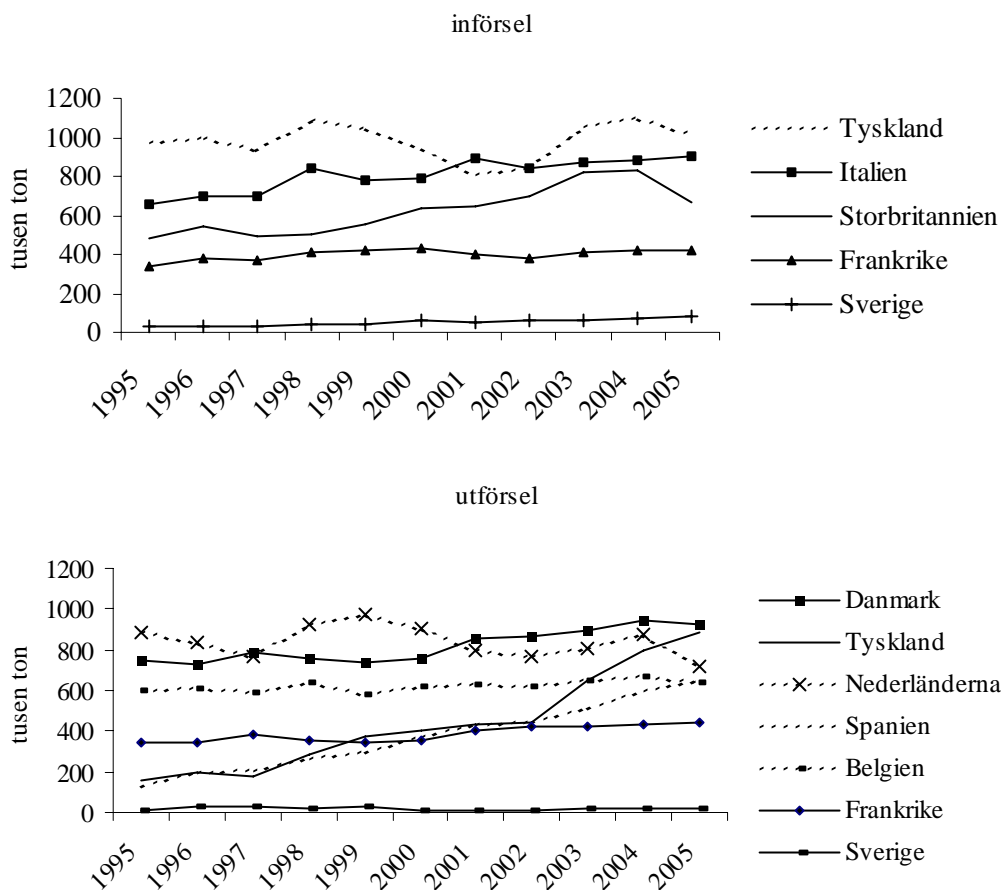
Källa: ZMP och för självförsörjningsgraden EU-kommissionen

EU-15:s produktion under 2004 uppgick till 17,987 miljoner ton. Enligt uppgifter för 2005 ökade produktionen i EU-15 marginellt till 18,008 miljoner ton jämfört med 2004. Produktion i EU-25 under 2005 uppgick till 21,207 miljoner ton, vilket innebär att produktionen i det nya EU-25 är ca 17,8 % högre än i det tidigare EU-15. EU:s självförsörjningsgrad för griskött har sedan 1997 rört sig mellan 105 och 108 %. Under 2005 uppgick självförsörjningsgraden för EU-25 till 107,5 % vilket är en ökning med 0,5 % jämfört med 2004.

4.5.2 Handel inom EU

Statistiken för EU-medlemslänternas handel med varandra samlas in genom en urvalsundersökning som heter Intrastat. Intrastat omfattar enbart de företag som för ut eller in varor motsvarande minst 1,5 miljoner kronor. Företag som hamnar under denna gräns är inte med i undersökningen och det blir även ett bortfall för företag som inte svarar på undersökningen. Bortfallet varierar för olika produkter, för olika år och för in- eller utförsel och medför bl.a. att utförseln och införseln inte motsvarar varandra. Statistiken för EU:s handel med tredje land är baserad på tulldokument vilket ger en säkrare bild av det verkliga flödet.

EU:s internhandel för griskött för 1995–2005 visas i följande figur.

Figur 4.8 EU:s internhandel med griskött 1995–2005*, de länder med störst utförsel respektive införsel samt Sverige, tusen ton (vara med ben)

EU internal trade with pig meat 1995–2005, those countries with the largest trade and Sweden, thousand metric tons (product with bones)*

* T.o.m. november 2004 förutom för Frankrike och Storbritannien som är helår. Fr.o.m. maj ingår anslutningsländernas handel med EU-15 i internhandeln eftersom dessa länder blev medlemmar fr.o.m. maj 2004.

Källa: Comext

Det är ganska tydligt att det är små länder med stor produktion per befolkning och per yta, såsom Danmark, Nederländerna och i viss mån Belgien, som står för den största andelen av utförseln. De länder som för in mest griskött från övriga medlemsländer är Tyskland, Italien och Storbritannien, alla länder med en stor befolkning jämfört med respektive lands yta. Tyskland har också en stor andel av utförseln vilket på sätt och vis är anmärkningsvärt eftersom landet har den största införseln. Inom EU finns även en omfattande handel med levande djur (smågrisar och slaktsvin).

4.5.3 Handel med tredje land

EU är den största exportören av grisköttsprodukter (kött, beredningar, slaktbiprodukter, fett, bacon etc.) i världen. 2004 exporterade EU-25 totalt 1 828 001 ton till tredje land. Motsvarande siffra för 2005 var 1 921 784 ton, varav 262 944 ton eller 13,7 % hade sitt ursprung i de nya medlemsstaterna. EU-25:s största exportländer av griskött under 2005 var Danmark (28,7 %) följt av Tyskland (15,7 %), Frankrike (9,1 %) och Nederländerna (8,9 %). Av de nya medlemsstaterna stod Polen för 8,6 % av EU-25:s totala export till tredje land under 2005. Danmark är med fortsatt bred marginal EU:s dominerande exportörsland av griskött följt av Tyskland. Under 2004 gick Frankrike om Nederländerna och är nu EU:s tredje största exportörsland. Sveriges andel av EU-25:s totala export 2005 var 0,9 %. EU-25:s totala export ökade med 5,1 % mellan 2004 och 2005.

Tabell 4.16 EU:s grisköttshandel med tredje land (produktvikt) 2002–2005, ton
EU pig meat trade with third countries (product weight) 2002–2005, metric tons

Land	2002		2003		2004*		2005	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import
Danmark	591 727	44	610 586	339	618 415	593	551 862	815
Frankrike	151 387	3 770	158 090	3 840	186 869	1 472	175 836	881
Nederländerna	165 509	2 990	159 647	730	173 515	1 917	170 682	788
Tyskland	239 877	9 194	214 631	17 697	269 281	16 492	301 233	6 220
Spanien	65 279	9 802	76 194	9 001	107 944	3 052	131 945	278
Belgien/Lux	94 732	363	66 254	1 596	85 521	682	81 105	76
Storbritannien	10 882	4 471	19 606	7 764	20 811	6 125	21 299	5 135
Österrike	74 180	4 929	59 518	8 295	65 835	3 141	66 786	305
Italien	44 591	16 002	47 005	18 746	65 722	6 937	60 498	1 978
Sverige	20 180	2 502	19 851	3 143	19 325	2 041	17 426	1 957
Irland	19 163	60	28 764	132	22 764	142	20 498	104
Portugal	16 416	18	17 045	74	20 879	3	23 767	-
Finland	25 112	43	29 225	118	24 423	154	24 201	50
Grekland	5 120	261	3 698	631	7 611	172	11 702	8
EU-15	1 524 154	54 449	1 510 113	72 108	1 688 915	42 923	1 658 840	18 595
Polen					75 453	363	165 873	348
Ungern					51 991	57	81 289	-
Tjeckien					2 767	2	2 648	8
Slovakien					35	403	1 010	953
Litauen					391	-	823	1
Cypern					1 864	26	1 035	49
Slovenien					6 332	615	9 395	748
Estland					158	1	649	3
Lettland					95	-	222	-
Malta					-	-	-	-
EU-10					139 086	1 467	262 944	2 110
EU-25					1 828 001	44 390	1 921 784	20 705

* De nya medlemsstaternas import från och export till tredje land avser maj till december 2004.

Källa: EU-kommissionen

EU:s import från tredje land av griskött motsvarar ca 1,1 % av exporten. De medlemsländer som 2005 importerade mest griskött är i nämnd ordning Tyskland, Storbritannien, Italien och Sverige. EU-25:s import minskade 2005 med 53,4 % jämfört med 2004. Under 2004 minskade importen till EU med 38,5 % främst beroende på att importen från de nya medlemsstaterna registreras som införsel fr.o.m. maj 2004.

EU:s viktigaste handelspartner för griskött 2004 och 2005 framgår av följande tabeller för EU:s export till respektive import från tredje land.

Tabell 4.17 EU:s viktigaste handelsparter för griskött 2004 och 2005, export
EU trading partners of pig meat in 2004 and 2005, exports

Land	2004, Andel av EU:s totala export av griskött, %	Land	2005, Andel av EU:s totala export av griskött, %
Ryssland	23	Ryssland	25
Japan	20	Japan	16
Hongkong	9	Rumänien	10
Rumänien	7	Hongkong	7
Sydkorea	6	Sydkorea	6
USA	5	USA	4
Kina	3	Kina	4
10 NMS*	3	Kroatien	3
Kroatien	2	Vitryssland	3
Bulgarien	2	Ukraina	2

*Exporten till de 10 nya medlemsstaterna avser endast perioden januari till och med april 2004.

Källa: EU-kommissionen

De dominerande avsättningsmarknaderna för EU:s griskött är Ryssland och Japan. 2005 gick 25 % av grisköttsexporten till Ryssland och 16 % till Japan.

Tabell 4.18 EU:s viktigaste handelsparter för griskött 2004 och 2005, import
EU trading partners of pig meat in 2004 and 2005, imports

Land	Andel av EU:s totala import av griskött, 2004, %	Land	Andel av EU:s totala import av griskött, 2005, %
10 NMS*	48	Schweiz	24
Schweiz	19	USA	17
USA	11	Norge	15
Norge	5	Kroatien	10
Kroatien	4	Japan	2

*Importen från de 10 nya medlemsstaterna avser endast perioden januari till och med april 2004.

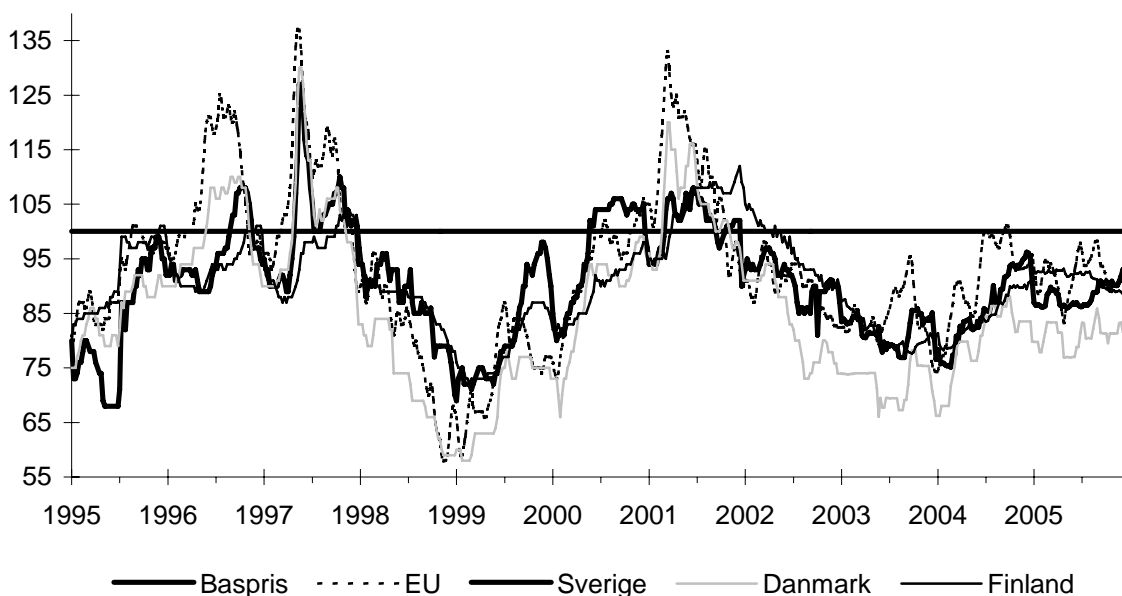
Källa: EU-kommissionen

EU:s import av griskött kom under 2005 från Schweiz (24 %), USA (17 %) och Norge (15 %) till skillnad från 2004 då den största delen kom från de nya medlemsstaterna (48 % främst från Ungern och Polen). Importen från dessa länder avser endast tiden innan medlemskapet, det vill säga perioden januari till och med april 2004. Schweiz är numera det viktigaste landet för EU:s grisköttsimport följt av USA, Norge och Kroatien. Under 2005 har dessa länders andel av EU:s totala import av griskött ökat beroende på att import från de nya medlemsstaterna registreras som intern EU-handel.

4.5.4 Prisutvecklingen i EU

Varje vecka meddelar alla medlemsländerna marknadspriserna för griskött till EU-kommissionen. Kommissionen gör sammanställningar av marknadspriset i relation till baspriset för respektive medlemsland samt för EU totalt.

Baspriset sänktes 1995 vecka 27 och fr.o.m. denna vecka är klass E¹¹ standardkvalitet istället för klass U¹². På grund av att prismätningen numera görs på klass E har de svenska priserna som ingår i mätningen blivit mer jämförbara med övriga länders prismätningar. I Sverige var prisskillnaden mellan klass E och klass U dubbelt så hög som skillnaden för EU i snitt, vilket till en del förklarar att Sverige låg lägre i relation till baspriset före 1 juli 1995. Marknadspriset i relation till EU:s baspris visas i figuren nedan.

Figur 4.9 Marknadspriser på griskött i relation till EU:s baspris i procent, 1995–2005

Market prices for pig meat in relation to EU's base price in per cent, 1995–2005

Källa: EU-kommissionen

Avsevärda prisvariationer har förekommit på EU-marknaden under de senaste fem åren, vilket framgår av figuren ovan. När priserna sjönk kraftigt under 1998 öppnades möjligheten till privat lagring i slutet av september och var öppen t.o.m. september 1999 då priserna åter närmade sig baspriset. Under 2002 svängde priserna åter neråt och trots att möjligheten till privat lagring öppnades i december 2002 fortsatte priserna neråt även under 2003. Prisrasen i slutet på 2003 föranledde återigen att möjligheten till privat lagring öppnades i december 2003. Eftersom öppnandet av privat lagring inte resulterade i någon nämnvärt förbättrad marknadssituation inom EU:s grisköttssektor återinfördes under perioden 27 januari 2004 till och med den 15 mars 2004 exportbidrag på färska, kylda och frysta halvkroppar samt vissa detaljer. Detta resulterade snabbt i en påtagligt förbättrad marknadssituation. Under resterande del av 2004 var priserna, med undantag för smärre säsongsmässiga variationer, stabila på en relativt hög nivå. Under 2005 har priserna, med undantag för en normal säsongsmässig variation, varit stabila på en hög nivå. Det bör i sammanhanget också konstateras att priserna i de nya medlemsstaterna anslutit sig väl till EU-nivån.

¹¹ Köttnnehållet i slaktkroppen för klass E är 55 % eller mer upp till 60 %.

¹² Köttnnehållet i slaktkroppen för klass U är 50 % eller mer upp till 55 %.

4.6 Kandidatländer

Bulgarien och Rumänien har avslutat medlemskapsförhandlingarna och kommer att ansluta sig till EU under 2007. Turkiet och Kroatien fick under hösten 2005 klartecken att börja inleda anslutningsförhandlingar om medlemskap i EU. I december 2005 tilldelades även Makedonien kandidatlandsstatus utan förhandlingsstart. I tabellen nedan redovisas produktionen av griskött i dessa länder.

Tabell 4.19 Produktionen av griskött och självförsörjningsgrad (SG) i kandidatländerna 1999–2005, tusen ton och %

Production of pig meat and self sufficiency (SG) in the candidate countries 1999–2005, 1 000 metric tons and %

Land	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	SG 2002 (%)
Rumänien*	595	502	460	476	533	533	480	85
Bulgarien*	267	243	237	248	250	250	250	86
Kroatien*	116	115	115	117	115	115	i.u.	86**
Makedonien*	9	9	9	11	10	10	i.u.	31

* 2005-års siffror för Bulgarien är hämtade från FAO

**Avser 2001

Källa: ZMP Mittel und Osteuropa 2005, ZMP Europa Markt Ost Oktober 2005 Mai 2006

Den samlade produktionen motsvarar strax över 4 % av produktionen i EU. Turkiets produktion av griskött är marginell beroende på landets överlag muslimska karaktär och inkluderas därför inte i statistiken.

Handelsströmmarna 2003–2005 för Rumänien och Bulgarien redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 4.20 Utrikeshandel med griskött i kandidatländerna 2003–2005, tusen ton

Foreign trade with pig meat in the candidate countries 2003–2005, 1000 metric tons

	Import			Export		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Rumänien	102	169	185	i.u.	i.u.	i.u.
Bulgarien	34	39	i.u.	0,2	0,2	i.u.

Källa: ZMP Europa Markt Ost

Båda länderna är nettoimportörer av griskött. Självförsörjningsgraden i Rumänien har under 2000-talet sjunkit från 90 till 71 % år 2005. Motsvarande för Bulgarien är en nedgång från 86 till 67 % i självförsörjningsgrad 2000 till 2004.

4.7 Den internationella grisköttsmarknaden

Statistik från *United States Department of Agriculture* visar att världsexporten av griskött under 2006 förväntas öka med 0,7 % till en nivå på 5,05 miljoner ton. Den relativt måttfulla exportökningen beror till största delen på att de största produktionsökningarna avsätts för inhemsk konsumtion. Exempelvis så förväntas den ökande produktionen i Kina, EU och USA konsumeras på de inhemska marknaderna. Det största exportörslandet EU förväntas öka sin export från 1,38 miljoner ton under 2005 till 1,45 miljoner ton under 2006. USA kvarstår som det näst största exportörslandet under 2006 då exporten förväntas nå en toppnivå på 1,25 miljoner ton. Kina, EU och USA förväntas nå rekordhöga produktionsnivåer under 2006. Griskötsproduktionen i Kina, EU och USA förväntas uppgå till över 83 miljoner ton under 2006. Dessa tre nationer kommer då att svara för ca 86 % av produktionen i de dominerande produktionsländerna som prognostiseras uppgå till uppemot 97 miljoner ton.

Japans import av griskött som nådde rekordnivåer 2005 förväntas minska med över 10 % under 2006. Orsakerna till detta beror främst på att USA är tillbaka som en dominerande nötköttsexportör till Japan efter importstopp med anledning av utbrott av BSE. Ryssland förväntas öka sin import med 3,7 % under 2006 jämfört med 2005 och således kvarstå som den näst största importören av griskött i världen.

Kina står nu för mer än hälften (53,5 %) av griskötsproduktionen i de utvalda länderna. Små förändringar i Kinas produktion och konsumtion påverkar tydligt totalsiffrorna i de utvalda länderna. Totalt förväntas produktionen i Kina att öka med 5 % under 2006 jämfört med 2005 beroende på ett antal faktorer såsom grisköttets popularitet i den kinesiska dieten, fortsatt stigande disponibel inkomst, starkt ökad lönsamhet inom grisköttssektorn, ökande investeringar i svin- och fläskföretag och en ökande konsumtion av griskött beroende på aviär influensa. På grund av en stark inhemsk efterfrågan så vittnar prognosen dock om en minskande export under 2006 jämfört med under 2005.

Prognosen för EU:s griskötsproduktion under 2006 vittnar om en ökning främst beroende på en ökande produktion i Tyskland och Polen. En rad faktorer förväntas påverka EU:s griskötsproduktion under 2006 såsom substitution av fjäderfäkött beroende på aviär influensa och fördelaktigare produktionsvillkor som exempelvis lägre foderkostnader i de nya medlemsländerna. Medan EU:s export av griskött till Japan under 2006 förväntas att minska eftersom den är mindre konkurrenskraftig prismässigt än griskött från USA och återkomsten av amerikanskt nötkött på marknaden, så kan exporten av griskött till Ryssland expandera.

USA:s grisköttsexport under 2006 förväntas uppgå till närmare 1,3 miljoner ton. Eftersom USA:s griskötsproduktion blir mer och mer exportfokuserad och nu uppgår till 12,9 % av den totala produktionen, så förväntas den lågt värderade amerikanska dollarn hjälpa amerikanskt griskött att bli mer attraktivt för internationella köpare. USA:s export till Ryssland kommer att fortsätta växa speciellt då Brasilien inte kan exportera till sina traditionella marknader beroende på restriktioner kopplat till utbrott av mul- och klövsjuka vilket begränsar försändelser från dominerande produktionsområden.

Produktionen i några viktiga länder 1995–2006 framgår av tabellen nedan.

Tabell 4.21 Produktion av griskött i vissa länder 1997–2006, tusen ton
Production of pig meat in certain countries 1997–2006, thousand metric tons

Land	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel	2006 prog
Kina	35 963	38 837	40 056	40 314	41 845	43 266	45 186	47 016	49 685	52 000
EU**	15 906	17 392	18 059	20 717	20 427	20 938	21 150	21 192	21 200	21 520
USA	7 835	8 623	8 758	8 596	8 691	8 929	9 056	9 312	9 392	9 632
Brasilien	1 540	1 690	1 835	2 010	2 230	2 565	2 560	2 600	2 800	2 775
Kanada	1 257	1 337	1 550	1 640	1 731	1 854	1 882	1 936	1 915	1 910
Ryssland	1 570	1 510	1 490	1 500	1 560	1 630	1 710	1 725	1 755	1 785
Japan	1 283	1 285	1 277	1 269	1 245	1 236	1 260	1 272	1 250	1 260
Mexiko	940	950	994	1 035	1 065	1 085	1 100	1 150	1 195	1 200
Filippinerna*		9 33	973	1 008	1 064	1 095	1 145	1 145	1 100	1 122
Korea*		992	950	1 004	1 077	1 153	1 149	1 100	1 036	1 055
Taiwan***				921	962	935	893	898	920	935
Polen****	1 540	1 650	1 675							
Övriga länder	5 889	4 129	4 128	1 805	1 984	2 116	2 140	2 047	1 954	2 013
Totalt	73 723	79 328	81 745	81 819	83 881	86 802	89 231	91 393	94 202	97 207

* Under 1997 inkluderades produktionssiffrorna för Korea och Filippinerna under kategorin övriga

** Avser EU-25 fr.o.m. år 2000.

*** Från och med år 2000 inkluderas inte längre Taiwan under kategorin övriga.

**** Från och med år 2000 inkluderas Polens siffror i EU-25s

Källa: USDA

Enligt preliminära uppgifter från det amerikanska jordbruksdepartementet ökade USA:s produktion med 0,9 % under år 2005 till 9,392 miljoner ton. I Kina fortsätter produktionen att öka. För Kinas del rymmer siffrorna dock en metodmässig översyn fr.o.m. 1996, vilket har resulterat i en sänkning av bedömd produktionsnivå. EU-25:s produktion var i det närmaste oförändrad under 2005. Världsproduktionen ökade mellan 2004 och 2005 från 91,4 till 94,2 miljoner ton (+3,1 %). Prognosen för 2006-års världsproduktion lyder på 97,2 miljoner ton vilket är en ökning med 3,2 % jämfört med 2005.

Tabell 4.22 Konsumtion av griskött i vissa länder 1997–2006, tusen ton
Consumption of pigmeat in certain countries 1997–2006, thousand metric tons

Land	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel	2006 prog
Kina	35 808	38 740	40 024	40 378	41 829	43 238	45 098	46 725	49 395	51 750
EU**	14 782	15 843	16 723	19 242	19 317	19 746	20 043	19 773	19 839	20 085
USA	7 629	8 305	8 596	8 455	8 389	8 685	8 816	8 817	8 671	8 826
Japan	2 134	2 146	2 212	2 228	2 268	2 377	2 373	2 562	2 512	2 500
Ryssland	2 389	2 219	2 321	2 019	2 076	2 453	2 420	2 337	2 429	2 484
Brasilien	1 468	1 581	1 727	1 827	1 919	1 975	1 957	1 979	2 039	2 140
Mexiko	983	1 045	1 131	1 252	1 298	1 349	1 423	1 556	1 556	1 585
Korea*		940	984	1 058	1 158	1 199	1 294	1 331	1 282	1 297
Filippinerna	905	942	997	1 038	1 085	1 137	1 167	1 170	1 130	1 152
Taiwan****				975	977	967	947	959	959	973
Kanada	893	955	1 063	1 047	1 082	1 072	1 004	1 072	978	958
Polen***	1 334	1 462	1 484							
Övriga länder	4 855	4 438	4 456	2 134	2 332	2 481	2 555	2 548	2 464	2 459
Totalt	73 180	78 616	81 718	81 653	83 730	86 679	89 097	90 829	93 254	96 209

* Under 1997 inkluderades produktionssiffrorna för Korea under kategorin övriga.

** Avser EU-25 fr.o.m. år 2000.

*** Fr.o.m. år 2000 inkluderas Polens siffror i EU-25s.

**** Från och med år 2000 inkluderas inte längre Taiwan under kategorin övriga.

Källa: USDA

Tabell 4.22 ovan visar en total konsumtion på 93,3 miljoner ton under 2005, vilket är en ökning med 2,7 % jämfört med 2004. Konsumtionen under 2006 prognostiseras uppgå till 96,2 miljoner ton vilket är en ökning med 3,2 % jämfört med 2004. Under 2006 prognostiseras konsumtionen i Kina öka med 4,8 %, i Ryssland med 2,3 %, i USA med 1,8 % och i EU med 1,2 %.

Tabell 4.23 Import av griskött för vissa länder 1997–2006, tusen ton
Imports of pig meat for certain countries 1997–2006, thousand metric tons

Land	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel	2006 prog
Japan	786	777	919	995	1 068	1 162	1 133	1 302	1 339	1 200
Ryssland	820	710	832	520	528	834	725	629	675	700
USA	287	320	375	438	431	486	538	499	464	454
Mexiko	82	144	190	276	294	325	371	458	420	450
Hong Kong	188	207	217	247	260	275	302	332	305	313
Korea	77	66	156	174	123	155	153	220	328	235
Rumänien***				25	63	106	133	179	185	180
Kanada	59	64	65	68	91	91	91	105	139	160
Australien*			28	43	38	55	67	77	99	99
Kina**		46	43	137	123	188	194	92	41	50
Övriga länder	165	200	249	91	121	138	165	139	126	123
Totalt	2 517	2 661	3 246	3 122	3 142	3 817	3 882	4 084	4 196	4 024

* Under perioden 1997 till 1998 inkluderades importsiffrorna för Australien under kategorin övriga

** Under 1997 inkluderades importsiffrorna för Kina under kategorin övriga

*** Från och med 2000 inkluderas inte längre Rumänien under kategorin övriga.

Källa: USDA

Enligt preliminära uppgifter ökade importen i världen med 2,7 % under 2005. Japan som är den största importören uppvisade en import på 1,339 miljoner ton under 2005, vilket är en ökning med 2,8 % jämfört med 2004. Ryssland som importerar näst mest griskött i världen uppvisade en import på 675 000 ton under 2005 vilket är en ökning med 7,3 % jämfört med 2004. USA som är världens tredje största importörland av griskött minskade sin import under 2005 med 7,0 %.

Tabell 4.24 Export av griskött för vissa länder 1997–2006, tusen ton
Exports of pig meat for certain countries 1997–2006, thousand metric tons

Land	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel	2006 prog
EU***	972	1 004	1 390	1 522	1 135	1 158	1 234	1 463	1 380	1 450
USA	474	558	580	584	707	731	779	989	1 207	1 250
Kanada	416	432	554	660	728	864	975	972	1 083	1 110
Brasilien	83	105	109	162	337	590	603	621	761	625
Kina	158	143	75	73	139	216	282	383	331	300
Chile****					32	59	80	102	129	174
Mexiko*		49	53	59	61	61	48	52	59	65
Australien*		17	37	49	67	78	74	59	53	55
Korea*		116	113	31	42	16	17	10	5	10
Ukraina**				10	2	1	12	8	6	10
Rumänien*****					-	-	-	5	2	3
Övriga länder	448	156	164	3	15	13	15	17	1	1
Totalt	2 835	2 800	3 310	3 155	3 265	3 787	4 119	4 681	5 017	5 053

* Under 1997 inkluderades eventuella exportsiffror för Australien, Mexiko och Korea under kategorin övriga

** Under perioden 1997 till 1999 inkluderades eventuella exportsiffror för Ukraina under kategorin övriga

*** Avser EU-25 fr.o.m. år 2000

**** Från och med 2001 inkluderas inte längre Chile under kategorin övriga

***** Från och med 2001 inkluderas inte längre Rumänien under kategorin övriga.

Källa: USDA

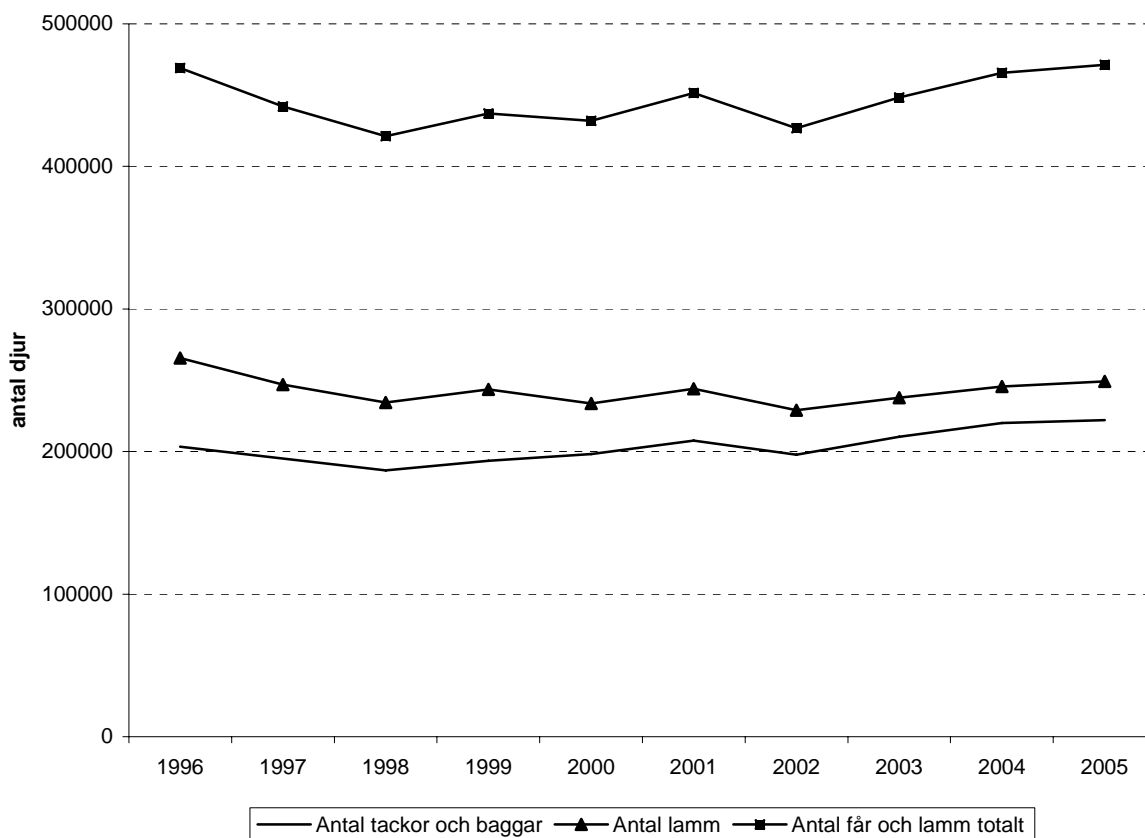
De viktigaste exportörerna är EU-25 (främst Danmark), USA och Kanada. Exporten av griskött i världen ökade med 7,2 % under 2005.

Enligt preliminära uppgifter ökade produktionen i USA 2005 marginellt (+0,9 %) jämfört med 2004. Trots detta så ökade exporten påtagligt (+22 %). Produktion i Kanada under 2005 minskade med 1,1 % jämfört med 2004. Även för Kanadas del så ökade exporten betydligt (+11,4 %) under samma period. Brasiliens produktion under 2005 ökade med 7,7 % jämfört med 2004 vilket även fick genomslag på exporten (+22,5 %). EU-25:s produktion under 2005 var i det närmaste oförändrad jämfört med 2004. Till skillnad från USA, Kanada och Brasilien så minskade EU:s export under 2005 med 5,7 %. Under 2006 prognostiseras exporten i EU, USA och Kanada att öka jämfört med 2004 medan det omvända är fallet för Brasilien.

5 FÅR- OCH LAMMKÖTT

5.1 Produktion och konsumtion

Det totala antalet får och lamm uppgick vid djurräkningen i juni 2005 till 471 284, varav 222 009 tackor och baggar och 249 275 lamm. Som framgår av diagrammet nedan har antalet får och lamm i Sverige varierat mellan 420 000 och 470 000 under den senaste tioårsperioden. Sett över en längre tidsperiod uppvisar dock antalet får och lamm en uppåtgående trend i Sverige.

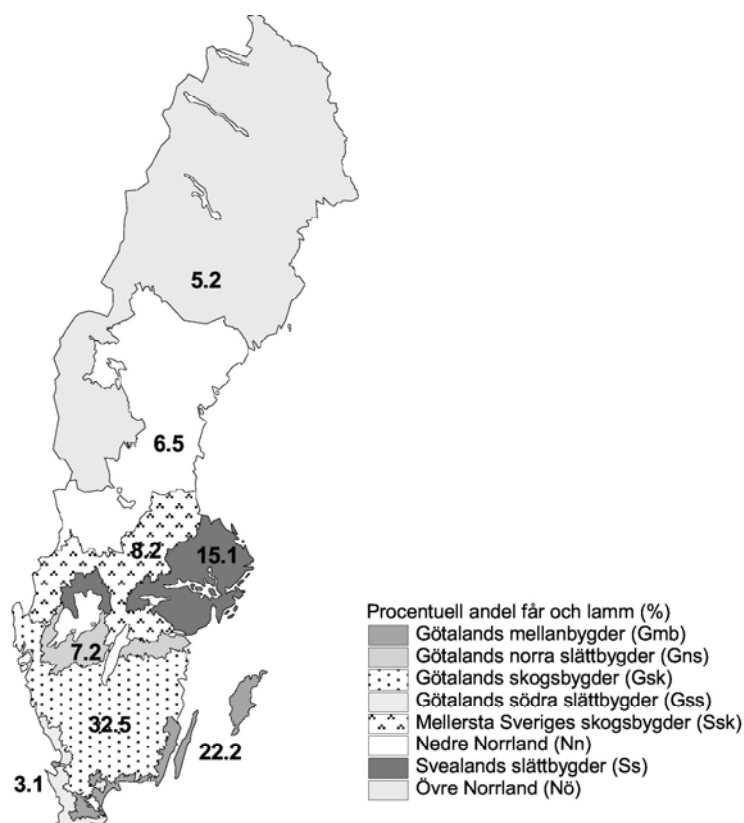

Figur 5.1 Antal får och lamm i Sverige

Number of sheep and lamb in Sweden

Källa: Jordbruksverket

Nedan redovisas hur det totala antalet får och lamm 2005 fördelade sig över landet. Den största andelen av Sveriges får och lamm finns i Götalands skogsbygder.

Figur 5.2 Procentuell andel får och lamm i landets olika regioner, 2005

Percentage share of sheep and lambs in different regions

Källa: Jordbruksverket

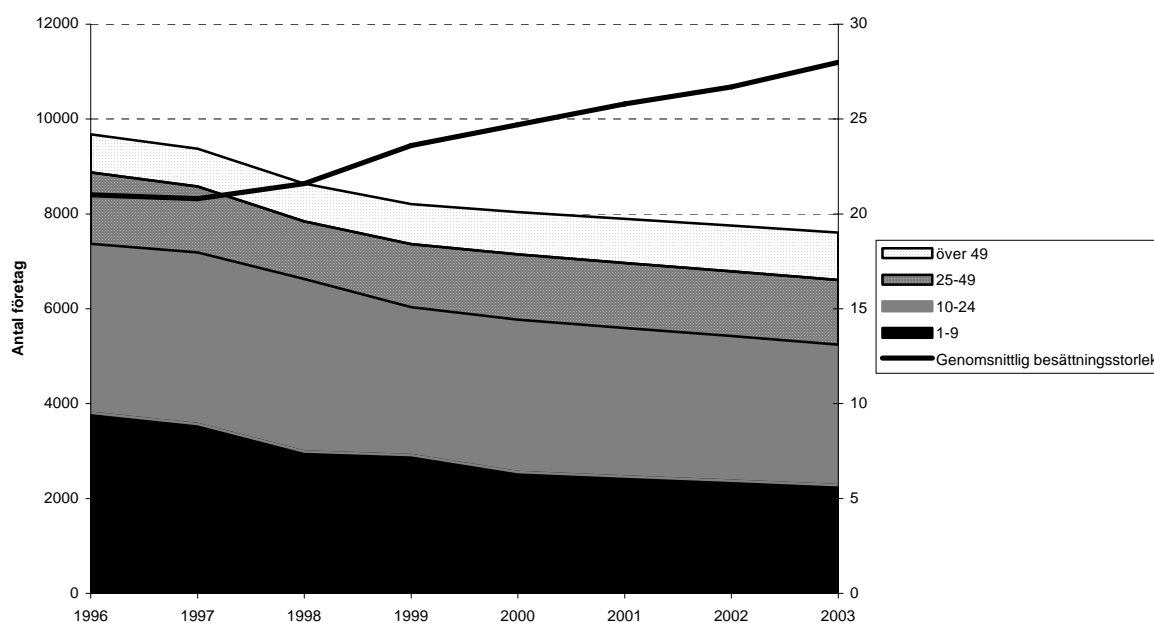
Under de senaste åren har antalet får och lamm liksom antalet slaktade djur ökat. Ökningen förklaras åtminstone delvis av den senaste jordbruksreformen som i hög grad avvecklade produktionskopplade stöd och ersatte dessa med ett gårdsstöd. Lönsamheten och därmed intresset för får- och lammproduktion relativt andra produktionsgrenar har därmed ökat. Av tabellen nedan framgår även genomsnittlig slaktvikt. Den genomsnittliga slaktvikten på samtliga får och lamm har minskat över den beaktade perioden vilket förklaras av att en högre andel av de slaktade djuren utgörs av lamm. Samtidigt har emellertid den genomsnittliga slaktvikten på lammen ökat successivt.

Tabell 5.1 Slaktade får och lamm, antal och i ton*Slaughtered sheep and lambs, number of heads and metric tons*

År	Antal slaktade får och lamm	Slaktade får och lamm, ton	Genomsnittlig slaktvikt, kg	Antal slaktade lamm	Slaktade lamm, ton	Genomsnittlig slaktvikt, kg
1996	201 286	3 640	55,3	167 943	2 820	16,8
1997	190 118	3 513	54,1	158 892	2 728	17,2
1998	183 312	3 489	52,5	155 401	2 775	17,9
1999	190 579	3 661	52,1	162 729	2 954	18,2
2000	202 150	3 917	51,6	173 849	3 183	18,3
2001	197 426	3 843	51,4	170 221	3 125	18,4
2002	196 677	3 856	51,0	171 345	3 167	18,5
2003	192 073	3 749	51,2	166 737	3 059	18,3
2004	193 228	3 802	50,8	167 438	3 088	18,4
2005	205 980	4 067	50,6	177 934	3 288	18,5

Källa: Egen bearbetning av Jordbruksverkets statistik över animalieproduktionen

Produktionen av får- och lammkött i Sverige är småskalig och har ofta haft karaktären av hobbyverksamhet vid sidan av annan jordbruksproduktion. Utvecklingen går dock allt mer mot en koncentrerad produktion och visar sig i att färre företag bedriver produktion av får- och lammkött, ökad besättningsstorlek per företag och högre genomsnittlig slaktvikt.

Figur 5.3 Antal företag med tackor och baggar efter besättningsstorlek och utveckling i genomsnittlig besättningsstorlek

Number of holdings with ewes and rams by size of herd and development of average herd size

Källa: SCB, Jordbruksstatistisk årsbok, egen bearbetning

Under Sveriges första år som EU-medlem sjönk produktionen av får- och lammkött men har därefter stigit för att 2005 ligga på ungefär samma nivå som före anslutningen till EU. Samtidigt har konsumtionen av får- och lammkött ökat successivt och konsumtionsökningen har varit större än produktionsökningen. Under tio-årsperioden har därför självförsörjningsgraden reducerats. Underskottet täcks till största delen av import från Nya Zeeland under förmånsavtal men även av import från andra EU-länder som Irland och Tyskland.

Tabell 5.2 Balansläget för får- och lammkött (vara med ben), ton

Balance for mutton and lamb (carcass weight), metric tons

År	Produktion	Konsumtion	Underskott	Självförsörjnings- grad %
1996	3 640	6 667	-3 027	55
1997	3 513	6 871	-3 358	51
1998	3 489	7 159	-3 670	49
1999	3 661	7 969	-4 308	46
2000	3 917	7 805	-3 888	50
2001	3 843	8 723	-4 880	44
2002	3 856	8 374	-4 518	46
2003	3 749	9 302	-5 553	40
2004	3 802	8 441	-4 639	45
2005	4 067	10 164	-6 097	40

Källa: Egen bearbetning av Jordbruksverkets statistik över animalieproduktionen och SCB:s månadsstatistik över handeln

5.2 Ekologisk produktion

Inom EU finns ett regelverk som anger de krav som ställs på ekologisk produktion. I Sverige finns dessutom den ekonomiska föreningen KRAV som kontrollerar, certifierar och arbetar för att främja ekologisk produktion. För att få använda KRAV-märkningen på en produkt ska, utöver EU:s regelverk, även KRAV:s egna regler vara uppfyllda.

KRAV-godkänd djurhållning infördes 1987 vilket innebar att även kött kunde KRAV-märkas. Under 2005 fanns i Sverige 251 producenter med KRAV-godkända får och getter. Dessa uppgifter kan jämföras med att det samtidigt fanns 1 014 producenter med KRAV-godkända nötkreatur och 60 producenter med KRAV-godkända svin. Samma år fanns 14 241 KRAV godkända tackor och baggar samt 20 459 KRAV-godkända lamm.

Vid ekologisk fåruppfödning får inte djuren avmaskas rutinmässigt i förebyggande syfte. Enligt KRAV:s regelverk ska djuren även under stallperioden ha tillgång till utevistelse och fodret ska till 50 % vara producerat på den egna gården (reglerna medger dock viss flexibilitet när det gäller hemmaproducerat foder).

Enligt statistik från Swedish Meats slaktades under 2005 8 758 KRAV-godkända får och lamm vilket motsvarade ca 6,7 % av de får och lamm som slaktats totalt av Swedish Meats. Merparten av slakten utgörs av lamm. Swedish Meats avräkningspris för de ekologiskt uppfödda djuren låg 2005 ca 13 % över avräkningspriset för de djur som uppfötts konventionellt. Utav de KRAV-godkända får- och lamm som Swedish Meats slaktat saluförs ca 5 % under KRAV-märket i butik. Enligt Swedish Meats förklaras den låga andelen av att ekologisk uppfödning inte skiljer sig stort från konventionell uppfödning av får- och lamm.

5.3 Utrikeshandel

Den svenska produktionen av får- och lammkött förslår inte att täcka den inhemska efterfrågan varför underskottet täcks med import. I takt med att konsumtionen av får- och lammkött ökat i Sverige har också importen ökat. Såväl importen från tredje land som införseln från övriga EU-länder har ökat. Införseln från övriga EU-länder har dock ökat något mer, både procentuellt och i absoluta tal, än importen från tredje land. Den svenska exporten av får- och lammkött är blygsam men har över den beaktade perioden stigit.

Tabell 5.3 Handel med får- och lammkött i Sverige (vara med ben), ton

Trade with mutton and lamb in Sweden (carcass weight), metric tons

År	Import (1)	Införsel (2)	Totalt (1 + 2)	Export (3)	Utförsel (4)	Totalt (3 + 4)
1996	1 833	1 397	3 230	21	181	203
1997	1 832	1 695	3 527	16	152	169
1998	2 410	1 332	3 742	27	45	72
1999	2 504	1 921	4 425	40	77	117
2000	2 180	1 967	4 147	16	243	259
2001	3 089	2 057	5 146	25	241	266
2002	2 826	1 988	4 815	27	270	297
2003	3 031	2 800	5 831	34	244	278
2004	2 252	2 702	4 954	23	292	315
2005	3 261	3 340	6 601	80	424	504

Källa: SCB handelsstatistik, egen bearbetning

Importen sker huvudsakligen i form av frysta varor. 2005 utgjorde de frysta varorna för ca 77 % av den importerade kvantiteten får- och lammkött. Importen av fryst får- och lammkött från övriga EU-länder har stadigt ökat men fortfarande dominerar importen från Nya Zeeland. År 2005 svarade Nya Zeeland för 53 % av den totala svenska importen av fryst får- och lammkött. En av förklaringarna till att en så stor andel av importen sker från Nya Zeeland är att landet beviljats den i särklass största av EU:s förmånskvoter för får- och lammkött (se avsnitt 5.5.2). EU:s export av fryst får- och lammkött till Sverige kommer huvudsakligen från Tyskland, Irland, Belgien och Danmark. Irland dominerar exporten av färskt och kylt får- och lammkött till Sverige.

Tabell 5.3 Sveriges import och införsel av får- och lammkött, ton**Sweden's import from third countries and EU-member states of mutton and lamb, metric tons*

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
KN-nr 0204 10-0204 21	642	278	498	651	671	541	601	748	761	726
Hela el. halva slaktkroppar, färska el. kylda	18	0	56	0	0	0	0	0	8	3
KN-nr 0204 22 10-0204 22 90	15	2	21	79	27	32	48	113	115	184
Andra styckningsdelar med ben, färskt el. kylt	12	0	13	10	11	0	0	3	12	40
KN-nr 0204 23	4	4	32	143	96	77	39	36	57	276
Benfritt kött, färskt el. kylt	28	4	45	0	15	24	0	17	2	50
KN-nr 0204 30-0204 41	28	158	75	148	136	159	225	319	250	347
Hela el. halva slaktkroppar, frysta	615	512	647	654	510	714	587	321	319	374
KN-nr 0204 42 10-0204 42 90	476	714	271	351	498	748	688	926	689	796
Andra styckningsdelar med ben, fryst	673	663	927	1 064	1 183	1 523	1 496	2 020	1 418	1 847
KN-nr 0204 43 10-0204 43 90	133	309	236	266	282	267	213	372	456	473
Benfritt kött, fryst	280	389	414	465	270	487	446	395	295	548

* Införseln från EU-15 redovisas med ordinarie stil, importen från tredje land med kursiv stil

**Från och med 1 maj 2004 räknas handeln med de nya medlemsstaterna som internhandel och är följaktligen registrerad som införsel. Dessförinnan är den registrerad som import.

Källa: SCB handelsstatistik

5.4 Priser

5.4.1 Sveriges och EU:s avräkningspriser för lammkött

För att kunna bevaka prisutvecklingen inom EU samlar kommissionen varje vecka in marknadspriser på lammkött från medlemsländerna. Marknadspriset är det pris som leverantören får för sina lamm fritt slakteri och exklusive moms. Det fastställs på grundval av den gemensamma EUROP-skalan som används inom EU för att klassificera slaktkroppar.

Marknadspriset beräknas som ett medelvärde av priser från en representativ andel av slakterier. Respektive slakteri i Sverige lämnar även in uppgifter om särskilda tillägg eller avdrag som Jordbruksverket korrigerar priset med.

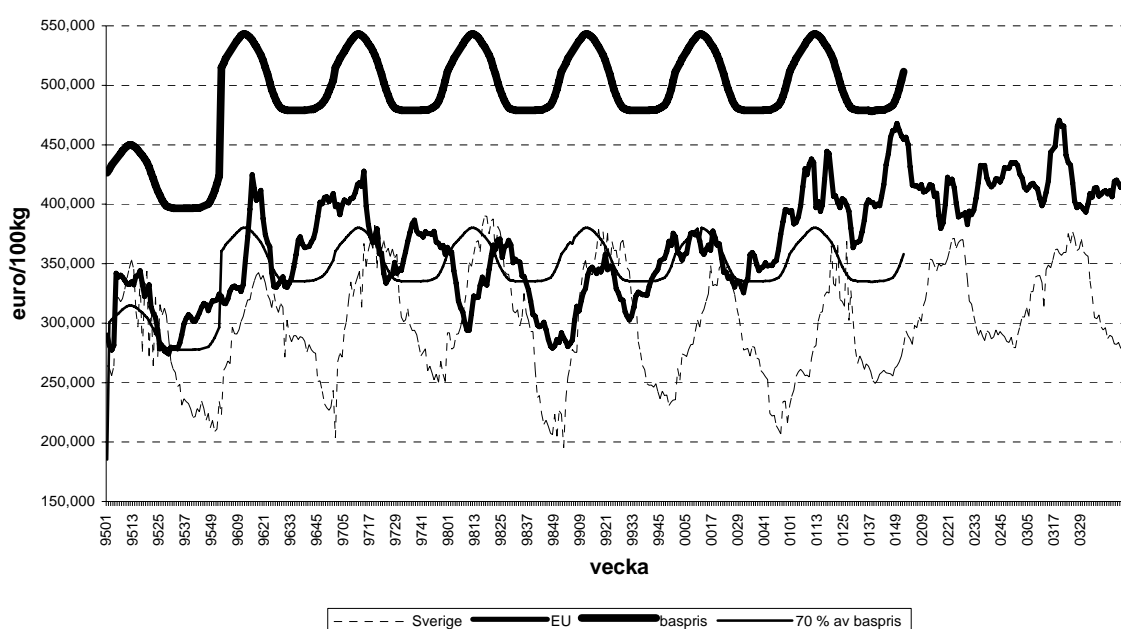
Lammköttpriserna i Sverige ligger generellt lägre än genomsnittet för EU. Orsaker till stora prisskillnader mellan Sverige och övriga EU är bland annat att:

- Konsumentpreferenser varierar kraftigt mellan Sverige och övriga EU.
- Många länder i EU har betydligt jämnare och högre slaktkvalitet än Sverige vilket ger ett högre utbetalat medelpris. I t.ex. Irland och Förenade kungariket klassas huvuddelen av lammen i U- och R-klasser. Inom Sverige klassades tidigare huvuddelen av lammen under O-klassen. Under senare år har emellertid skett en förskjutning från O-klassen till R-klassen. År 2005 klassades 45 % av de svenska lammen under R-klassen och 47 % under O-klassen. Därtill har det skett en ökning av andelen lamm i U-klassen. 2005 klassades ca 5 % av de svenska lammen under U-klassen.
- Den svenska kronans värde uttryckt i euro varierar vilket försvårar jämförelsen.

- I jämförelse med de stora lammslakterierna på t.ex. Irland har Sverige en högre slaktkostnad vilken framförallt beror på betydligt lägre slaktvolym per slakteri.
- Sannolikt har BSE-krisen i Europa gynnat prisutvecklingen på lammkött i vissa länder som t.ex. Irland och Frankrike.

Dessutom faller de svenska priserna kraftigt i samband med höstslakten, samtidigt som EU:s priser stiger. Skillnad i prisnivå är därför störst mellan Sverige och övriga EU under slutet av året, vilket delvis kan förklaras genom att flera EU-länder har stor efterfrågan på lammkött till jul.

I nedanstående diagram åskådliggörs prisskillnaden mellan Sverige och genomsnittet för övriga EU liksom säsongvariationerna i avräkningspris och baspris. Baspriset användes som referenspris vid beräkning av det rörliga tackbidraget. Innan 2002 fanns även regeln att privat lagring av får- och getkött endast tilläts då avräkningspris i ett medlemsland understeg 70 % av baspriset. Dock tillämpades detta inte i praktiken vid beslut om privat lagring. Baspriset avskaffades den 1 januari 2002 när EU övergick till ett fast tackbidrag.

Figur 5.4 Sveriges och EU:s priser på lammkött, 1995-2003

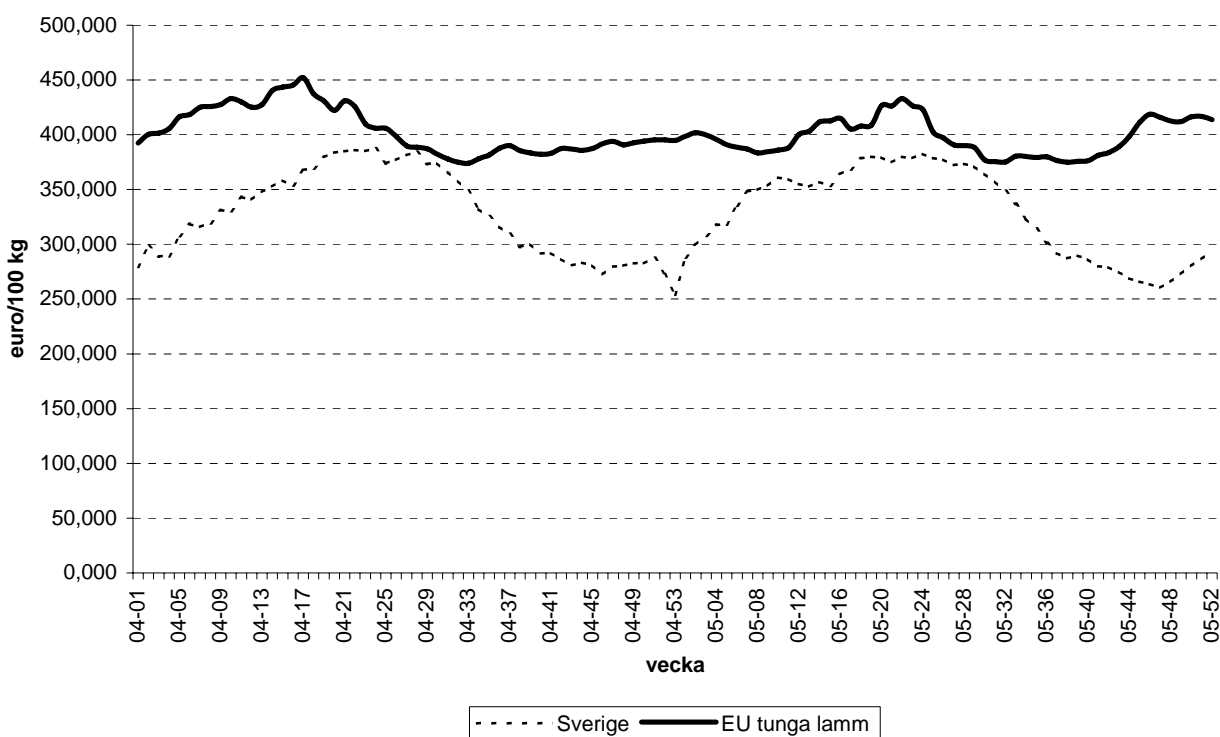
The prices of lamb in EU and Sweden, 1995-2003

Källa: EU-kommissionen

EU:s lammköttpriser nådde rekordhög nivåer under 1996. De var 16 % högre i jämförelse med 1995. BSE-krisen 1996 inom nötköttssektorn var en bidragande orsak till denna prisutveckling, liksom devalveringen av det brittiska pundet. Efter en successiv sänkning under 1998 och 1999 återgick priserna till mer normala nivåer.

År 2000 medförde nästa BSE-kris att prisgenomsnittet inom EU åter ökade kraftigt. I jämförelse med vecka 52 år 2001 och samma vecka år 2000 ökade det genomsnittliga priset inom EU med 15,6 % medan det svenska priset ökade med 22 % efter omräkning till euro. Trots att fårkött inte utgör en substitutvara till nötkött i Sverige såsom i de södra delarna av unionen, påverkades de svenska priserna positivt av den ökade efterfrågan på fårkött i övriga EU. Utbrotten av BSE och mul- och klövsjuka medförde ett underskott på lammkött vilket fortsatte att påverka priserna även under 2002 och 2003.

2004 ändrades reglerna för EU:s prisrapportering så att man numera skiljer på lätta och tunga lamm. Lätta lamm har en slaktvikt under 13 kg och tunga lamm har en slaktvikt däröver. Syftet med förändringen var att priserna bättre skulle spegla de skilda produktionscykler och marknadskrav som gäller för tunga respektive lätta lamm. Sverige prisrapporterar tunga lamm och i diagrammet nedan görs en jämförelse med det genomsnittliga priset inom EU för tunga lamm. Som synes har den säsongsmässiga prisskillnaden mellan EU och Sverige minskat då de lätta lammen rensats bort från prisserien. Orsaken är att de lätta lammen föredras i Medelhavsländerna och det är framförallt i dessa länder som efterfrågan på lammkött är stor vid jul.

Figur 5.5 Sveriges och EU:s priser på lammkött, 2004

The prices of lamb in EU and Sweden, 2004

Källa: EU-kommissionen

5.4.2 Prisutveckling i Sverige

I syfte att beskriva prisutvecklingen för Sveriges får- och lammköttproducenter redovisas nedan avräkningsprisindex (A-index). A-index redovisar de svenska producenternas försäljningspriser fritt slakteri, exklusive varuskatter. I indexet ingår inte inkomsthöjande ersättningar såsom tackbidrag. Däremot ska alla prispåverkande tillägg och avdrag ingå. Utvecklingen av konsumentpriser mäts genom konsumentprisindex (KPI). För får- och lammkött finns ingen separat indexserie publicerad utan dessa köttslag ingår i gruppen övrigt kött. Därför redovisas inte konsumentprisutvecklingen.

Av tabellen nedan framgår att de svenska producentpriserna sjönk successivt under slutet av 1990-talet. I och med anslutningen till EU avskaffades Sveriges gränsskydd gentemot andra medlemsländer och svenska importörer fick dessutom tillgång till förmånkvoter som EU beviljat tredje land varför konkurrensen från importerade produkter ökade. Därtill sjönk konsumentpriserna på konkurrerande köttslag, nöt- gris- och fågelkött. Sannolikt var dessa båda faktorer orsaken till prisutvecklingen på får- och lammkött i Sverige.

Efter millennieskiftet steg konsumentpriserna på framförallt nöt- och griskött vilket troligen också är förklaringen till den ökning som noterats av producentpriset på får- och lammkött.

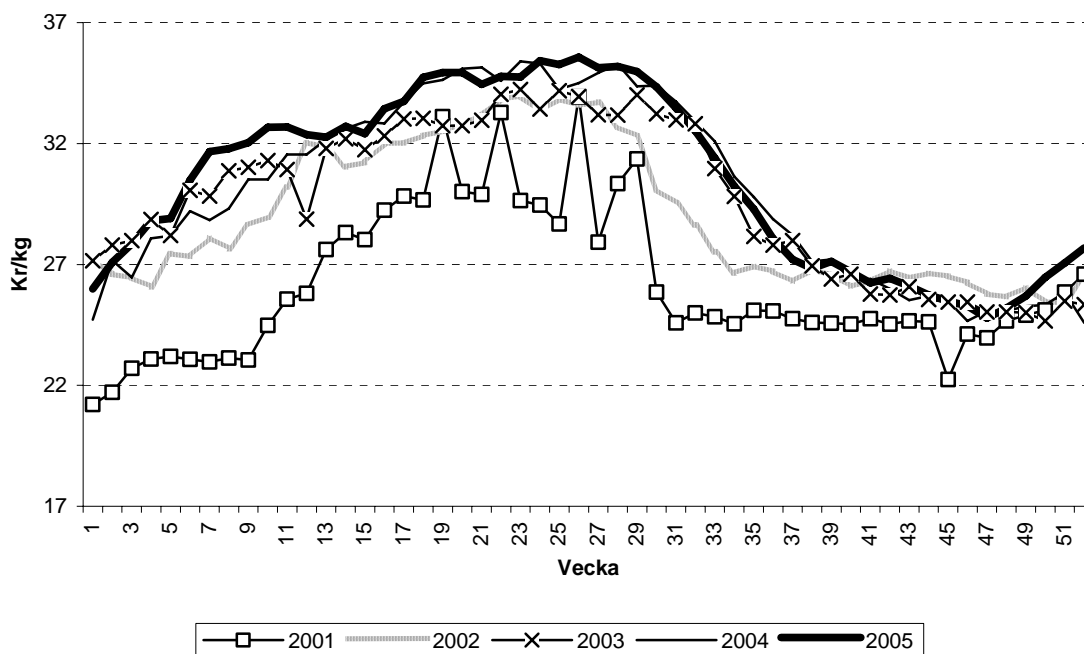
Tabell 5.4 Avräkningsprisindex för får- och lammkött (basår 2000 = 100).

Producer prices for mutton and lamb (base year 2000=100)

År	Index
1996	133,4
1997	132,1
1998	119,3
1999	109,7
2000	100
2001	101,2
2002	109,9
2003	113,5
2004	114,7
2005	114,4

Källa: Jordbruksverkets prisindex

Diagrammet nedan visar utvecklingen av avräkningspriserna på lammkött sedan den 1 januari 2001. Priskurvan uppvisar samma säsongsmässiga utseende från år till år. Priserna faller under hösten då stora kvantiteter lamm slaktas. Under våren när efterfrågan är som störst råder istället brist på lammkött vilket driver upp priserna. Branschen införde 2002 ett bonustillägg för att öka spridningen av slakten under året vilket torde ha bidragit till att den säsongsmässiga prisvariationen minskat något.

Figur 5.6 Sveriges avräkningspriser för lammkött, kr/kg

Sweden's producer prices for lamb, SEK/kilo

Källa: Jordbruksverket

5.5 EU:s marknadsreglering för får- och getkött

EU:s marknadsreglering för får- och getkött har som främsta syfte att garantera producenterna en skälig inkomst genom att anpassa utbudet till marknadens efterfrågan. De styrmedel som använts för att uppnå syftet är djurbidrag, gränsskydd och privat lagringsstöd. Genom halvtidsöversynen har det emellertid beslutats att djurbidragen inom får- och getsektorn senast 2007 ska frikopplas från produktionen för att inkluderas i gårdsstödet (se avsnitt 1.1). Medlemsländerna har dock kunnat välja att behålla 50 % av tackbidraget kopplat. Sverige har valt att frikoppla tackbidraget till 100 % fr.o.m. 1 januari 2005 och därmed betalas det inte längre ut några tackbidrag i Sverige.

Utöver djurbidragen har EU dessutom ett gränsskydd gentemot tredje land i syfte att kunna kontrollera, och vid behov reglera, handeln med får- och lammkött. Gränsskyddet består dels av olika tullar som läggs på importen från tredje land, dels av olika förmånkvoter inom vilka länder kan exportera en viss mängd fårkött till EU utan att belastas med full tull. Vid plötsliga förändringar av marknadssituationen har man även ett system där stöd för privat lagring av lammlaktkroppar kan erhållas i syfte att tillfälligt justera utbudet på marknaden.

Som framgår av tabellen nedan har kostnaderna för får- och getkötssektorn i huvudsak bestått av utbetalningar av bidrag för tackor och getter. Före år 2002 varierade tackbidragen med marknadspriserna inom unionen eftersom bidraget beräknats för att kompensera producenterna för prisförändringar. År 2002 minskade utgifterna kraftigt genom en budgetteknisk ändring då förskottsutbetalningen slopades. Det innebar att utgifterna för budgetåret 2002 endast inbegrep förskottsbetalningar för bidragsåret 2001. Därefter betalades hela tackbidraget ut budgetåret efter respektive bidragsår.

Tabell 5.5 EU:s utgifter inom får- och getköttsektorn för respektive budgetår, miljoner euro.

EU expenses in the sheep and goat meat sector, each fiscal year, million EUR.

Reglering	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Privat lagring	1,7	0,1	0,2	3,2	4,1	0,04	0,2	-	-	-
Tackbidrag	1 320,8	1 425,4	1 535,0	1 891,8	1 733,7	1 449,2	553,8	2 084,5	1 471,5	1 837,3
Återkrav, sanktioner etc.	-1,3	-0,5	-0,6	-0,7	-2,2	-2,0	-1,5	-2,4	-2,0	
Totalt	1 321,2	1 424,9	1 534,6	1 894,3	1 735,6	1 447,3	552,4	2 082,1	1 469,5	1 837,3

Källa: EU-kommissionen

5.5.1 Djurbidrag

Tyngdpunkten i marknadsregleringen för får- och getkött har tidigare utgjorts av djurbidrag. I den senaste reformen av EU:s jordbrukspolitik beslutades emellertid att senast 2007 frikoppla djurbidragen inom får- och getsektorn och låta dessa betalas ut i form av gårdsstöd tillsammans med övriga frikopplade direktstöd. Medlemsländerna har dock möjlighet att även fortsättningsvis behålla 50 % av tackbidraget kopplat till produktionen, dvs att fortsätta med en betalning per djur.

Av tabellen nedan framgår vilka val som gjorts angående frikopplingen av tackbidraget och startdatum för reformen i övriga medlemsländer. De nya medlemsländerna, med undantag för Malta och Slovenien, har valt att tillämpa ett enhetligt regionalt stöd per hektar (Single Area Payment Scheme – SAPS) och kommer därmed inte att tillämpa något tackbidrag.

Tabell 5.12 Medlemsländernas val av frikopplingsgrad för tackbidraget samt införandedatum för gårdsstödet

Member states choice of decoupling of premiums and date of introduction of the single payment scheme

Land	Frikoppling av tackbidraget %	Införandedatum för gårdsstödet
Belgien	100	2005
Danmark	50	2005
Finland	50	2006
Frankrike	50	2006
Förenade kungariket	100	2005
Grekland	100	2006
Irland	100	2005
Italien	100	2005
Luxemburg	100	2005
Nederländerna	100	2006
Portugal	50	2005
Spanien	50	2006
Sverige	100	2005
Tyskland	100	2005
Österrike	100	2005

Källa: Arbetsmaterial från EU-kommissionen

I de medlemsländer som valt att behålla produktionskopplade direktbidrag inom får- och getsektorn betalas bidrag ut för tackor. Inom vissa bestämda områden, betalas även ut bidrag för hongetter förutsatt att getuppfödningen främst syftar till att producera getkött och metoderna för får- och getuppfödning är snarlika. Tackbidraget uppgår till 21 euro per djur. Fårmjolk- och getköttproducenter erhåller 80 % av ordinarie tackbidrag. (Som ovan nämnts frikopplas dock 50 % av tackbidraget senast 2007). För att berättiga till bidrag ska tackorna, respektive hongetterna, vara minst ett år, eller ha lammat, senast under hållandeperiodens sista dag. Varje medlemsland bestämmer hur många djur en ansökan minst måste omfatta. Detta antal ska uppgå till mellan tio och femtio djur som hålls under en minimiperiod på 100 dagar. Exakt när ansökningsperiod och hållandeperiod infaller bestäms också nationellt inom vissa gränser

För att begränsa produktionen och budgetutgifterna har djurbidrag maximalt betalats ut för en fastställd kvot bidragsrätter per medlemsland. Storleken på kvoterna framgår av tabellen nedan som visar dessa för de länder som inte valt full frikoppling. Den nationella kvoten har i sin tur fördelats ut till de enskilda producenterna. Det är endast producenter med bidragsrätter för tackor som kan få tackbidrag.

Tabell 5.6 Nationella tak för antal bidragsrätter, 1 000*National ceilings for the number of premium rights, 1 000*

Land	Antal bidragsrätter
Danmark	104 000
Finland	80 000
Frankrike	7 842 000
Portugal	2 690 000
Spanien	19 580 000

Källa: Rådsförordning 1782/03

Möjlighet finns för producenter att helt eller delvis överlåta sina bidragsrätter. Överlåtelsen kan ske med eller utan jordbruksföretaget. Möjlighet finns även att tillfälligt upplåta – hyra ut – sina bidragsrätter. Icke utnyttjade bidragsrätter, dvs. bidragsrätter som inte ligger till grund för utbetalning av bidrag eller upplåts, dras in och förvaltas i en nationell reserv i varje medlemsland. Från den nationella reserven fördelas bidragsrätterna varje år med företräde till nytillkomna producenter, unga jordbrukare och andra prioriterade producenter.

Möjlighet finns också för producenter i s.k. mindre gynnade områden att erhålla ett tilläggsbidrag utöver tackbidraget motsvarande 7 euro per tacka i syfte att stimulera produktion i områden med begränsade möjligheter till annan produktion. Tilläggsbidraget beviljas endast producenter med ett jordbruksföretag där minst 50 % av den yta som användes för jordbruk ligger i mindre gynnade områden enligt definitionen i förordning 1257/1999.

I den reform av får- och getsektorn som beslutades 2001 bestämdes dessutom att ett nationellt kuvert skulle fördelas till respektive medlemsland. Det nationella kuvertet uppgick för Sverige till 162 000 euro, cirka 1,5 euro per bidragsberättigad tacka. I Sverige beslutades att år 2004 betala ut detta belopp som ett påslag på tilläggsbidraget på 7 euro till producenter i mindre gynnade områden. När respektive medlemsland inför gårdsstödet, vilket för flera medlemsländer redan har skett, kommer det nationella kuvertet att införlivas i gårdsstödet.

5.5.2 Gränsskydd

Gränsskyddet har till syfte att kontrollera importen från tredje land. Sedan den 1 juli 1995 då WTO-avtalet trädde ikraft, utgörs EU:s gränsskydd av fasta tullsatser. Inom får- och getsektorn tillämpas en kombination av vikt- och värdetull. Under en sexårsperiod (1995/96-2000/01) sänktes viktullen, till följd av WTO-avtalet, med 36 %. Värdetullen reducerades under samma period proportionellt från 20 % till 12,8 % med undantag av levande får och getter. I avvaktan på ett nytt WTO-avtal fortsätter sista årets nivå, dvs. 2000/01 att gälla även följande år. Om importen överstiger vissa bestämda nivåer, eller importpriset understiger en på förhand fastställd nivå, har EU rätt att ta ut en tilläggstull, den s.k. skyddsklausulen. Hittills har denna möjlighet inte tillämpats inom får- och getsektorn. I nedanstående tabell redovisas viktullarna för respektive produkt.

Tabell 5.9 Tullar för levande, färskt och fryst får och lamm uttryckta för respektive i euro/100 kg

Customs duties for living, fresh and frozen sheep and lamb, expressed in EUR/100 kilos

Produkt	Värdetull %	Vikttull euro/100 kg
LEVANDE		
Renrasiga avelsdjur av får	0	0
Renrasiga avelsdjur av getter	3,2	
Övriga levande får och getter	0	80,5
FÄRSKA PRODUKTER		
Hel- och halvfall av får, lamm eller get	12,8	171,3
Kort framdel	12,8	119,9
Sadel samt andra delar av rygg	12,8	188,5
Ben+ övrigt med ben	12,8	222,7
Benfritt kött av får, lamm eller get	12,8	311,8
FRYSTA PRODUKTER		
Hel- och halvfall av får, lamm eller get	12,8	128,8
Kort framdel	12,8	90,2
Sadel samt andra delar av rygg	12,8	141,7
Ben + övrigt med ben	12,8	167,5
Benfritt kött av får, lamm eller get	12,8	234,5

Källa: Kommissionens tulltaxa

Vid import från tredje land av levande får och getter liksom får- och gettkött krävs importlicens. Importlicens ansöks i Sverige hos Jordbruksverket och i samband med ansökan ställs en säkerhet.

I praktiken sker ingen import från tredje land till full tull. För att i viss mån öka marknadstillträdet beviljar EU tullförmåner. Tidigare beviljades förmånerna inom ramen för frivilliga begränsningsavtal. Dessa ersattes med landspecifika tullkvoter när WTO-avtalet trädde ikraft 1 juli 1995. Nedan listas de tullkvoter som är aktuella 2006. Inom ramen för dessa kvoter är såväl vikt- som värdetull satt till noll med undantag för de särskilda fall som anges i fotnot.

Tabell 5.10 EU:s importkvoter för får- och lammkött år 2006
EU import quotas for mutton and lamb in 2006

Land	Produkt	Kött (ton slaktvikt)
Argentina	Kött av får eller get	23 000
AVS	Levande får och getter Kött av tamfår	100
AVS*	Kött av tamfår	500
Australien	Kött av får eller get	18 786
Chile	Kött av får eller get	5 600
Färöarna	Kött av får eller get	20
Grönland	Kött av får eller get	100
Island	Kött av får eller get	1 350
Norge	Kött av får eller get	300
Nya Zeeland	Kött av får eller get	227 854
Turkiet	Kött av får eller get	200
Uruguay	Kött av får eller get	5 800
Icke länderspecifik	Kött av får eller get	200
Icke länderspecifik**	Levande får och getter	49
Icke länderspecifik	Levande får och getter	43

* 65 % reduktion av viktullen.

** värdetull på 10 %.

Källa: Kommissionens förordning (EG) nr 2185/2005

För att ta del av dessa importkvoter var aktörerna tidigare tvungna att ansöka om importlicens och till sin ansökan bifoga ett s.k. ursprungsdokument. Ursprungsdokumentet utfärdades av myndigheter i det exporterande landet. Från och med 2004 förvaltas tullkvoterna enligt först-till-kvarn principen. Det innebär att tullkvoten öppnas upp en viss dag och därefter sker tilldelningen varefter anmälningar om import kommer in till tullen. Det krävs inte längre någon importlicens. Vidare kan nämnas att EU under våren och sommaren 2003 ingick avtal om frihandel för levande får och getter samt kött från får och getter från Rumänien och Bulgarien.

Enligt uppgifter som notifierats till WTO uppgick EU:s totala WTO-kvoter för får- och getkött till 284 625 ton under 2002 och utnyttjandegraden för dessa låg på 74 %. EU:s WTO-kvoter för levande får och getter uppgick samma år till 39 310 ton och utnyttjandegraden låg på 73 %.

5.5.3 Exportbidrag

Exportbidrag tillämpas inte inom får- och lammkötssektorn. Det krävs ingen licens vid export.

5.5.4 Stöd till privat lagring

Stöd till privat lagring har funnits i EU sedan 1990 och fungerar som säkerhetsnät om marknadspriserna kraftigt försämras. Privat lagring kan öppnas på begäran av ett enskilt medlemsland och om EU-kommissionen anser att stödet är befogat med tanke på marknadsläget i landet. Systemet omfattar slaktkroppar av lamm som är yngre än 12 månader och styckningsdetaljer av dessa. Kommissionen kan besluta att bevilja stöd för privat lagring antingen med i förväg fastställda standardbelopp eller genom anbudsförfarande. I båda fallen ska kontrakt skrivas mellan Jordbruksverket och den sökande och en säkerhet ska ställas. Lagringstiden ska vara minst tre månader och högst sju månader. För lagringstiden efter de tre första månaderna utökas lagringsstödet med 1,45 euro/ton och dag. Inget stöd till privat lagring av lamm har beviljats sedan år 2001.

Tabell 5.11 Stöd för privat lagring av lammkött 1995-2005

Aid for private intervention of lamb carcasses, 1995-2005

År	Land	Beviljad kvantitet (ton)	Stödbelopp euro/ton
1995	Irland	270	1 400
	Irland	462	1 270
	Förenade kungariket	292	1 270
	Finland	62	1 310
	Finland	24	1 310
	Finland	30	1 300
	Sverige	133	1 310
1996	Finland	150	1 100
1997	Finland	150	1 100
1998	Irland och Förenade kungariket	3 000	1 400
	Irland	450	1 400
	Förenade kungariket	2 400	1 400
	Finland	150	1 400
	Sverige	200	1 400
1999	Irland	250	1 400
	Förenade kungariket	2 350	1 400
	Finland	100	1 400
2000	Finland	50	1 400
2001	Förenade kungariket	140	1 190

Källa: EU-kommissionen

Finland är det land som haft de lägsta marknadspriserna på lamm i unionen vilket också visat sig i antalet gånger som privat lagring tillämpats i landet sedan EU-inträdet. Förenade kungariket beviljades stöd till privat lagring av lamm 2001 på grund av den kraftigt försämrade marknadssituationen som följde av utbrotten av mul- och klövsjuka det året

5.6 Produktion och konsumtion inom EU

Under den senaste tioårsperioden har antalet får inom EU successivt minskat. I december 2005 uppgick det totala beståndet till ca 85 miljoner djur inom EU-15 och 88 miljoner djur inom EU-25. De största fårbestånden inom EU finns i Spanien och Förenade kungariket som vardera svarade för ca 26-27 % av det totala fårbeståndet inom EU. Andra viktiga producentländer inom EU är Frankrike, Grekland, och Italien som tillsammans hade ca 30 % av EU-25 fårbestånd i december 2005.

Förenade kungariket har svarat för drygt hälften av den minskning som skett av EU:s fårbestånd sedan 1999. Anledningen till att produktionen minskat kraftigt i Förenade kungariket kan tillskrivas utbrottet av mul- och klövsjukan 2001 och den massdestruktion som blev följden.

Tabell 5.13 Antal får inom EU-15 i december, 1 000-tal

Number of sheep in the EU-15, 1 000

Land/år	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Belgien	113	115	116	119	160	153	146	i.u.	i.u.	i.u.
Danmark	92	103	108	106	116	111	92	105	88	84
Finland	111	103	96	77	74	67	67	67	72	84
Frankrike	10 125	9 823	9 553	9 509	9 324	9 232	9 127	8 947	8 898	8 760
Grekland	9 244	9 516	8 823	8 732	9 269	9 060	8 858	9 326	9 241	9 176
Irland	5 391	5 634	5 624	5 393	5 056	4 807	4 829	4 850	4 557	4 257
Italien	10 920	10 890	10 894	11 017	6 809	8 311	8 138	7 952	8 106	7 954
Luxemburg	6	7	7	7	7	7	8	7	7	9
Nederländerna	1 400	1 236	1 300	1 152	1 250	1 250	1 300	1 476	1 700	1 725
Portugal	3 486	3 432	3 590	3 584	3 578	3 459	3 457	3 356	3 541	3 580
Spanien	23 937	24 827	24 190	23 965	24 400	24 301	23 813	23 486	22 736	22 514
Sverige*	469	442	421	437	432	452	427	451	456	480
Tyskland	2 324	2 302	2 280	2 170	2 165	2 185	2 145	2 125	2 138	2 036
Förenade kungariket	28 165	30 027	31 080	29 741	27 591	24 434	24 888	24 572	24 688	23 933
Österrike	381	384	361	352	339	320	304	325	327	326
EU-15	96 164	98 841	98 443	96 361	90 570	88 149	87 599	-	-	-

* Avser djurantal i juni.

Källa: EUROSTAT

Som framgår av tabellen nedan är bestånden av får inom de nya medlemsländerna små i förhållande till vad som är fallet i de stora producentländerna inom EU-15. Störst bestånd har Ungern följt av Polen och Slovakien. Det totala antalet får i de nya medlemsländerna har ökat successivt sedan 1999. En del av förklaringen till denna ökning kan vara att flera länder strävat efter att öka djurantalet för att erhålla fler bidragsrätter vid anslutningen till EU.

Tabell 5.14 Antal får inom EU-10, 1 000*Number of sheep in the EU-10, 1 000*

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Cypern	252	265	240	233	227	297	274	265	279	268
Estland	38	34	29	28	29	29	30	31	42	49
Lettland	56	41	29	27	29	29	32	39	39	42
Litauen	28	24	16	14	12	12	14	17	22	29
Malta	i.u	i.u	i.u	i.u	i.u	8	12	15	14	15
Polen	506	468	422	372	337	331	332	331	311	318
Slovakien	419	417	326	340	348	316	316	326	321	320
Slovenien	28		72	73	96	94	107	106	119	129
Tjeckien	121	94	86	84	90	96	103	104	155	189
Ungern	872	858	909	934	1 129	1 136	1 103	1 296	1 397	1 405
TOTALT:				2104	2297	2 348	2 323	2 530	2 699	2 764

Källa: EUROSTAT

I tabellerna nedan redovisas EU:s produktion av får- och getkött. De största producentländerna utgörs av Förenade kungariket, Spanien, Frankrike och Grekland. Produktionen i Förenade kungariket påverkades, som nämnts ovan av utbrottet av mul- och klövsjuka 1999. Andra stora producentländer, som Frankrike och Grekland har under den beaktade perioden minskat sin produktion av får- och getkött.

Tabell 5.15 Årlig slakt av får- och getter inom EU-15, 1 000 ton*Slaughterings of sheep and goats in the EU-15, 1 000 metric tons.*

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Belgien/Luxemburg	5	4	4	5	5	4	3	4	3	3
Danmark	2	2	1	1	1	2	1	1	2	2
Finland	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Frankrike	153	149	144	139	140	142	136	136	132	128
Grekland	131	128	126	126	125	122	126	122	125	118
Irland	88	76	87	90	83	78	66	63	72	73
Italien	78	76	73	73	69	66	63	60	63	62
Nederländerna	18	15	16	17	19	20	17	16	15	14
Portugal	13	14	13	12	13	12	13	12	12	12
Spanien	238	247	249	239	251	254	252	250	247	239
Förenade kungariket	346	322	356	362	361	259	300	300	314	323
Sverige	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4
Tyskland	43	43	44	44	45	47	44	46	49	50
Österrike	6	7	8	8	9	9	8	8	8	9
EU-15	1 126	1 088	1 125	1 121	1 126	1 020	1 034	1 015	1 047	1 038

Källa: EUROSTAT

I Eurostat saknas uppgifter över produktionen av får- och getkött i de nya medlemsländerna för hela den beaktade tioårsperioden. FAOSTAT är därför använt som källa. De nya medlemsländerna är inga stora producenter av får- och getkött i förhållande till EU-15. Störst produktion har Cypern.

Tabell 5.16 Produktion av får- och getkött inom EU-10, 1 000 ton

Production of sheep and goat meat in EU-10, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Cypern	7,7	8,1	9,8	10,8	10,5	11	12,6	13,0	13,1	13,1
Estland	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3
Lettland	0,7	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Litauen	1,4	1,2	1,2	1,2	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7	1,0
Malta	0,1	0	0	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Polen	4,6	2,9	1,3	1,6	1,3	1,3	1,1	1,4	1,7	1,6
Slovakien	1,9	2,0	1,8	1,6	1,8	2,1	2,1	2,3	2,6	2,6
Slovenien	0,2	0,6	0,7	1,0	0,9	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Tjeckien	3,6	3,5	3,3	3,5	1,1	1,3	1,3	1,3	1,1	1,1
Ungern	1,6	1,9	2,5	3,6	3,6	2,6	2,5	1,1	1,1	1,2
TOTALT	22,3	21,1	21,3	24,0	20,9	21,1	22,4	21,9	22,2	22,5

Källa: FAOSTAT

Inom EU fanns år 2003 ca 700 000 företag med får, inbegripet företagen i de öst- och centraleuropeiska länder som blev medlemmar 2004 (med undantag för Polen och Cypern). Något mer än 40 % av dessa fanns i de sydliga medlemsländerna Grekland, Italien och Spanien. I de stora producentländerna Frankrike och Förenade kungariket fanns också ett stort antal företag med får.

De baltiska staterna liksom Tjeckien och Slovakien kännetecknas av småskalig produktion. I dessa länder hade 65-90 % av företagen färre än 10 får. I jämförelse med andra produktionsgrenar kännetecknas denna sektor överlag av en hög andel företag med små besättningar.

Länder som Förenade kungariket och Irland som har en stor export på den europeiska marknaden hade en hög andel företag med besättningar på över 100 får. Spanien, ett land med stor produktion och konsumtion hade också en hög andel företag med över 100 får. Övriga länder hade en lägre andel företag med över 100 får än vad som räknats fram för EU-15 som genomsnitt.

Tabell 5.16 Företag med får efter besättningsstorlek, % av totalt antal företag med får 2003

Holdings with sheep by size of herd, % of total number of holdings with sheep 2003

Land	Totalt antal företag	Andel företag i procent med nedanstående esättningsstorlek				
		1-9	10-19	20-49	50-99	100-
EU-15	646 353	26	14	18	12	30
Belgien	4 139	40	21	22	10	7
Tjeckien	5 415	64	19	11	4	3
Danmark	2 932	31	20	28	12	9
Tyskland	31 392	32	16	26	11	14
Estland	3 242	59	24	12	3	2
Grekland	107 220	19	15	23	15	27
Spanien	101 599	23	13	13	8	43
Frankrike	82 007	36	13	17	9	26
Irland	38 823	4	8	24	26	38
Italien	94 655	36	16	15	8	25
Lettland	5 476	84	11	3	1	0
Litauen	4 682	86	9	4	1	0
Luxemburg	422	59	21	12	5	2
Ungern	21 010	54	15	12	6	13
Malta	1 341	70	15	11	3	1
Nederländerna	14 731	17	12	26	22	23
Österrike	15 832	45	23	23	6	3
Portugal	62 517	40	17	18	10	17
Slovenien	4 756	44	24	22	6	3
Slovakien	7 560	91	1	1	1	7
Finland	2 003	27	31	20	13	9
Sverige	7 639	16	17	34	19	14
Förenade kungariket	80 440	16	7	13	12	51

Källa: FAOSTAT

I tabellen nedan redovisas EU-15 konsumtion av får- och getkött (motsvarande uppgifter saknas för de nya medlemsländerna). De stora får- och getköttproducenterna är också de länder inom EU som har högst total konsumtion av får- och getkött. Av tabellen framgår även att konsumtionen undan för undan har minskat i Frankrike, Grekland och Italien.

Tabell 5.17 Får- och getköttskonsumtionen i EU, 1 000 ton
Consumption of sheep and goat meat in the EU, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgien/Luxemburg	22	21	20	18	23	19	19	20	*
Danmark	6	5	6	7	7	7	6	7	7
Finland	2	2	2	2	2	2	1	2	2
Frankrike	318	300	298	299	305	258	273	264	259
Grekland	146	145	144	145	145	142	138	137	133
Irland	24	28	33	33	30	17	21	*	*
Italien	99	97	94	93	91	92	87	86	86
Nederländerna	23	19	21	22	24	23	23	23	*
Portugal	37	36	36	36	38	36	37	34	*
Spanien	219	238	241	232	240	236	237	240	219
Förenade kungariket	378	360	386	385	394	339	360	316	368
Sverige	7	7	7	8	8	9	9	10	*
Tyskland	94	92	99	93	95	93	86	83	85
Österrike	9	9	10	9	10	10	10	9	10
EU-15	1 384	1 359	1 397	1 382	1 411	1 283	1 307	*	*

* Ingen uppgift

Källa: EUROSTAT.

Konsumtionen per capita av får- och getkött har generellt sett uppvisat små förändringar över den beaktade perioden. I vissa länder som Frankrike och Italien märks dock en nedåtgående trend. I Sverige däremot har per capita konsumtionen ökat något. Sverige är dock fortfarande ett av de länder inom EU-15 där man konsumerar minst får- och getkött. Lägst är konsumtionen i Finland med 0,4 kg/person och år. Grekland är det land som har i särklass högst per capita konsumtion av får- och getkött. Frankrike, Irland, Portugal, Spanien och Förenade kungariket är andra länder där per capita konsumtionen överstiger EU:s genomsnitt.

Tabell 5.17 Får- och getköttskonsumtionen per capita i EU, 1 000 ton
Consumption of sheep and goat meat per capita in the EU, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgien/Luxemburg	2,1	2,0	1,9	1,7	2,2	1,8	1,7	*
Danmark	1,1	0,9	1,1	1,3	1,3	1,3	1,1	1,3
Finland	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,2	0,4
Frankrike	5,5	5,2	5,0	5,0	5,1	4,3	4,5	4,3
Grekland	14,0	13,9	13,7	13,8	13,7	13,5	12,8	13,0
Irland	6,6	7,7	10,0	8,8	7,9	4,5	5,4	*
Italien	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5
Nederländerna	1,5	1,2	1,3	1,4	1,5	1,4	1,4	1,4
Portugal	3,7	3,6	3,6	3,6	3,7	3,5	3,6	3,3
Spanien	5,8	6,3	6,2	5,9	6,0	5,9	5,9	5,9
Förenade kungariket	6,5	6,1	6,5	6,5	6,6	5,7	6,1	5,4
Sverige	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1
Tyskland	1,1	1,1	1,2	1,1	1,2	1,1	1,0	1,0
Österrike	1,2	1,2	1,2	1,1	1,3	1,2	1,2	1,1
EU-15	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,4	3,4	*

* Ingen uppgift

Källa: EUROSTAT.

Självförsörjningsgraden för EU som helhet ligger runt 80 %. Irlands självförsörjningsgrad har sjunkit successivt under 1990-talet. Irland är emellertid fortfarande det land som har högst självförsörjningsgrad inom EU och år 2002 uppgick den till 295 %. Spanien är det enda EU-land, utöver Irland som haft en självförsörjningsgrad över 100 % under hela den beaktade tioårsperioden. Nederländerna och Förenade kungariket hade under vissa år i slutet av 1990-talet också en självförsörjningsgrad över 100 %. Grekland, som har den högsta konsumtionen av får- och getkött per invånare, importerar för att täcka sina behov. Landets självförsörjningsgrad ligger, precis som snittet för EU-15, runt 80 %. Frankrike och Italien som är två andra stora producentländer av får- och getkött inom EU importerar ungefär hälften av det kött som konsumeras i länderna.

5.7 Handel på EU-nivå

EU-25 är en nettoimportör av får- och getkött. Endast tre medlemsländer, Spanien, Irland och Polen förväntades under 2005 ha en produktion som överskred konsumtionen. Nederländerna och Slovakien förväntades vara i balans med konsumtionen medan övriga medlemsländer importerade för att täcka sina behov.

Uppgifter om införsel och utförsel bör tolkas med stor försiktighet då problem finns med insamling av internhandelsstatistiken. Internhandelsstatistiken är svår att bedöma eftersom handelsflödena mellan medlemsländerna inte kontrolleras vid gränserna. Man måste därför förlita sig på de uppgifter företagen lämnat till de statistikinsamlade myndigheterna i EU.

5.7.1 EU:s internhandel

Enligt tabellen nedan omfattade internhandeln inom EU drygt 180 000 ton får och getkött 2004, vilket var ca 36 000 mindre än den kvantitet som importerades från tredje land samma år.

Frankrike är det EU-land som svarat för den största andelen, ca 60 %, av EU:s interna handel med får- och getkött. Förenade kungariket och Irland är de största leverantörerna inom EU av får och getkött till den franska marknaden. År 2005 svarade de för 62 respektive 33 % av den kvantitet som importerats från övriga medlemsländer. Mellan år 2000 och 2001 minskade Frankrikes import drastiskt på grund av utbrottet av mul- och klövsjuka i Storbritannien.

I sammanhanget kan även nämnas något om Italien som 2005 stod för ca 8 % av EU:s samlade införsel. Italien har liksom Frankrike importerat en hög andel av sitt får- och getkött från Förenade kungariket men den största leverantören till Italien var Spanien. Även Frankrike levererade får- och getkött till Italien.

Förenade kungariket är inte bara en stor leverantör av får- och getkött inom EU, utan också en stor importör. Förenade kungarikets import från övriga EU-länder kommer huvudsakligen från Nederländerna och Irland.

Under senare år har den interna handeln med får och getkött minskat i jämförelse med importen från tredje land.

Tabell 5.18 EU:s interna import (införsel) av fryst, färskt eller kylt får- och getkött i produktvikt, 1 000 ton

Intra-community imports of fresh, chilled or frozen sheep and goat meat in product weight, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Belgien/Luxemburg	14,5	13,6	14,1	13,8	13,1	9,2	10,5	11,3	11,5
Danmark	1,6	1,2	1,6	1,7	2,4	1,8	2,0	1,8	2,3
Tyskland	11,2	9,8	9,4	9,0	10,5	5,5	6,3	6,3	5,0
Grekland	3,2	2,7	3,9	30,2	15,2	6,1	1,0	2,9	0,6
Spanien	8,7	5,3	4,7	5,4	4,4	2,3	3,6	7,0	3,6
Frankrike	143,1	127,8	132,2	140,7	140,9	91,9	104,9	109,6	112,7
Irland	0,9	0,9	1,1	1,1	1,5	1,5	1,4	1,3	1,8
Italien	13,1	12,7	14,3	15,9	16,0	15,1	16,7	15,0	15,3
Nederländerna	3,6	2,8	3,4	3,9	4,3	3,5	4,9	3,9	2,8
Portugal	8,1	5,3	5,4	7,2	8,1	6,6	4,7	5,2	4,5
Förenade kungariket	16,9	14,7	11,5	10,9	10,3	11,0	10,8	14,1	16,4
Sverige	1,3	1,5	1,2	1,6	1,7	1,8	1,8	2,5	2,2
Finland	0,4	0,5	0,5	0,6	0,8	0,4	0,5	0,6	0,5
Österrike	1,9	1,4	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3	1,8
EU-15	228,5	200,2	204,6	243,3	230,4	158,1	170,5	182,9	181,0
EU-25									182,6

* preliminär

Källa: ZMP Vieh und Fleisch '96-05

Avseende den interna exporten (utförseln) inom EU, är Förenade kungariket, vars export minskade kraftigt ett par år till följd av mul- och klövsjukan, den största exportören följt av Irland. Dessa svarade tillsammans för 66 % av utförseln under 2004. Destination för den brittiska och irländska utförseln är framförallt den franska marknaden

Tabell 5.19 EU:s interna export (utförsel) av fryst, färskt eller kylt får- och getkött i produktvikt, 1 000 ton

Intra-community exports of fresh, chilled or frozen sheep and goat meat in product weight, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgien/Luxemburg	7,8	9,1	11,3	11,4	12,2	16,8	19,3	19,2	22,3
Danmark	0,9	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3
Tyskland	1,4	3,2	2,0	2,6	4,3	8,1	7,7	6,2	4,7
Grekland	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2	2,5	0,7	0,7	0,9
Spanien	12,6	15,0	16,6	13,8	17,7	21,1	22,9	20,9	19,5
Frankrike	8,9	8,0	8,3	9,9	9,6	9,9	7,6	11,0	19,9
Irland	64,0	46,6	50,4	55,3	52,5	59,3	45,9	44,0	48,3
Italien	1,1	1,9	2,7	3,4	2,5	2,5	0,8	0,6	0,9
Nederländerna	4,9	4,9	5,7	7,0	13,1	7,6	6,2	6,6	4,4
Portugal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,0	0,0
Förenade kungariket	128,0	106,0	107,1	108,1	97,0	29,9	60,6	75,3	76,1
Sverige	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Finland	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Österrike	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,3	0,6	0,7
EU-15	229,8	195,5	204,9	212,1	209,8	158,0	172,6	185,6	188,2
EU-25									189,0

* preliminär

Källa: ZMP Vieh und Fleisch '96-05

5.7.2 EU:s externhandel

Importen sker nästan uteslutande inom de olika importkvoterna med ett relativt lågt gränsskydd. Förenade kungariket är EU:s största importör från tredje land, följt av Tyskland och Frankrike. Från 1999 till 2003 ökade importen från tredje land med 4 %. Troligen hängde importökningen samman med att Förenade kungariket på grund av mul- och klövsjukan under samma period tvingades reducera sin export.

Tabell 5.20 EU:s import av fryst, färskt eller kylt får- och getkött från tredje land i produktvikt, 1 000 ton

EU imports of fresh, chilled or frozen lamb from third countries, 1 000 metric tons in product weight

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Belgien/Luxemburg	9,3	10,8	12,6	14,8	16,5	21,3	22,3	23,7	25,4
Danmark	2,4	2,1	3,0	2,7	3,0	3,1	2,1	2,8	2,5
Tyskland	35,7	32,3	33,4	32,5	34,2	36,9	33,5	28,2	27,0
Grekland	10,7	10,8	10,6	10,4	13,7	14,0	13,9	13,8	12,8
Spanien	3,8	5,4	5,8	6,0	7,0	7,2	7,3	7,7	6,7
Frankrike	18,5	24,8	25,7	27,0	29,7	30,1	31,4	25,7	22,4
Irland	0,0	0,3	0,5	0,4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,5
Italien	8,8	10,1	8,9	8,1	9,6	12,8	8,6	10,4	8,5
Nederländerna	4,7	5,0	5,0	4,0	4,1	5,6	5,7	6,6	5,7
Portugal	1,3	4,0	3,5	3,3	3,1	4,5	4,0	3,8	2,4
Förenade kungariket	118,0	110,9	103,5	102,9	98,4	81,9	90,7	97,4	99,2
Sverige	1,6	1,6	2,1	2,2	2,0	2,7	2,5	2,8	2,0
Finland	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Österrike	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,5	0,7	0,8
EU-15	215,9	219,1	215,7	215,3	222,4	221,5	223,1	224,2	216,3
EU-25									217,9

*Preliminär.

Källa: ZMP Vieh und Fleisch '96-05

Av tabellen nedan framgår att Nya Zeeland är den i särklass viktigaste leverantören till EU. Därefter följer Australien och på en betydligt lägre nivå, Argentina, Bulgarien, Uruguay och Chile. Vidare framgår att Argentina och Chile ökat sin export av får och getkött till EU på senare år. År 2004 minskade tillfälligt Nya Zeelands export till EU. Enligt uppgift reducerades Nya Zeelands export 2004 på grund av minskad produktion. Torkan under hösten 2003 medförde lägre antal lamningar och därtill skedde en återuppbyggnad av fårstammen.

Tabell 5.21 Import till EU-15 av får- och getkött, färskt, kylt eller fryst, fördelat på respektive ursprungsland, ton

EU imports of fresh, chilled or frozen meat from sheep and goats, distributed on countries of origin, metric tons

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Argentina	1 103	986	729	447	1 496	921	1 035	3 963	5 277	7 607
Australien	15 828	17 314	17 211	17 462	16 923	17 158	17 716	16 402	17 183	17 521
Brasilien	37	51	2	20	0	16	1	14	0	16
Bulgarien	3 494	2 996	3 692	4 658	5 309	6 728	6 482	6 695	5 831	6 687
Chile	963	1 912	1 436	1 789	2 187	2 702	2 751	3 447	3 692	3 906
Grönland	0	3	75	39	94	7	0	1	0	3
Island	993	305	235	172	377	415	528	1 280	898	403
f.d. Jugoslavien, Makedonien	1 387	0	0	0	1 630	3 007	2 480	2 651	2 916	2 569
Moçambique	13	0	0	0	10	0	13	93	9	29
Nya Zeeland	189 769	191 480	187 973	185 914	189 615	185 824	187 708	184 804	174 459	183 003
Papua Nya Guinea	57	7	42	32	0	0	0	0	0	0
Polen	12	105	161	189	100	38	23	37	-	-
Rumänien	0	0	0	0	6	15	14	599	1 052	1 436
Slovakien	87	277	85	102	102	344	304	424	-	-
Ungern	452	457	482	628	517	1 352	199	223	-	-
USA	106	28	28	4	30	29	0	0	12	0
Uruguay	3 571	3 820	3 420	3 907	3 891	3 397	3 667	3 399	3 563	3 374

Källa: Eurostat

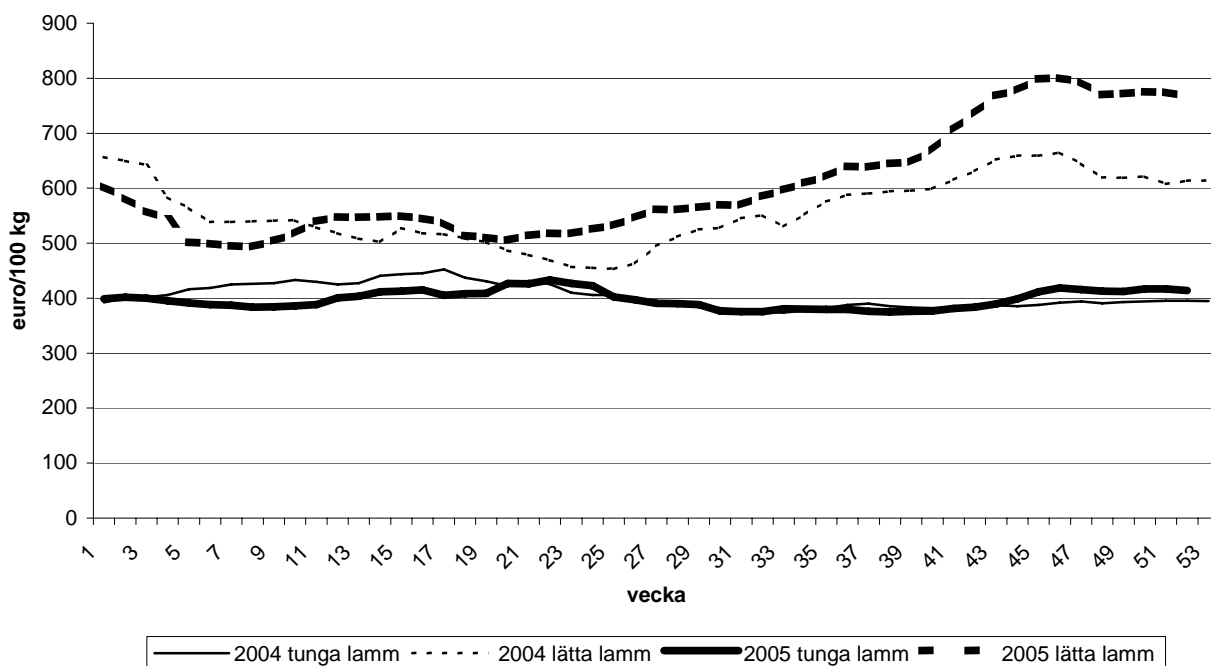
Exporten av får- och getkött från EU till tredje land är marginell. År 2005 exporterades 1 306 ton färskt, kylt och fryst fårkött och getkött till tredje land från EU. Merparten av denna export har gått till närliggande länder som Schweiz, Tunisien och Andorra.

5.8 Prisutvecklingen inom EU

Samtliga medlemsländer med en fårköttproduktion över 200 ton per år är skyldiga att veckovis prisrapportera genomsnittliga grossistpriser på färska eller kylda slaktkroppar av lamm och tackor till kommissionen. Priserna noteras för olika kategorier av slaktkroppar på en representativ marknad eller marknader i medlemsstaten. För att ta hänsyn till den relativa betydelsen av varje kategori/marknad viktas ett genomsnittligt pris för landet ifråga.

Sverige använder sig av klassificeringsskalan EUROP vid prissättning på slakterierna och dessa priser vägs sedan ihop till ett genomsnittligt pris, veckovis. Andra länder som tillämpar EUROP-skalan helt eller delvis är Danmark, Frankrike, Irland, Finland och Förenade kungariket. Vissa medlemsländer använder sig inte av klassificering bland annat p.g.a. att en stor andel av försäljning sker med levande djur på deras marknader. Denna typ av försäljning har dock minskat efter utbrottet av mul- och klövsjuka. Småskalig produktion och små slakterier är ytterligare en bidragande orsak till att systemet inte tillämpas. I de medlemsländer där priserna noteras för levande djur sker med hjälp av en koefficient en omräkning till ett slaktviktspris.

Från och med 2004 har kommissionen delat upp prisrapporteringen i två kategorier, nämligen lätta och tunga lamm. För att förbättra representativiteten har Grekland, Spanien, Italien och Portugal ett eget genomsnitt för lätta lamm, som i dessa länder genererar ett högre pris. Lätta lamm har en slaktvikt under 13 kg och tunga lamm har en slaktvikt däröver. I diagrammet nedan redovisas EU:s genomsnittliga priser för lammkött under 2004 och 2005, uppdelat på tunga och lätta lamm. Som synes av diagrammet nedan låg EU:s genomsnittliga pris för lätta lamm 1-3,5 % högre under 2005 än vad som varit fallet under motsvarande period 2004. Under 2005 sjönk produktionen i Grekland och Spanien vilket kan vara en möjlig förklaring till denna prisutveckling

Figur 5.7 EU:s genomsnittliga priser på lammkött

Average prices of lamb carcasses in the EU

Källa: EU-kommissionen

I tabellen nedan redovisas priser i euro/100 kg för varje prisrapporterande medlemsland för vecka 1 under de senaste tre åren. Skillnader i kvalitet och klassningssystem på de olika marknaderna medför att dessa priser inte är direkt jämförbara mellan medlemsländerna. Jämförbarheten har dock förbättrats sedan två olika kategorier för prisrapporteringen infördes 2004. En viss reservation bör också göras för valutaförändringar gentemot euron i de olika medlemsländerna, vilket ytterligare kan försvåra jämförelser mellan olika länder. I samband med valutasamarbetet EMU som infördes den 1 januari 1999 är denna faktor eliminerad för de länder som deltar i samarbetet. Sverige deltar inte i EMU varför en viss svårighet vid jämförelser med andra medlemsländer kvarstår.

Tabell 5.22 Lammpriser per medlemsland vecka 1, euro/100 kg*Prices on lamb carcasses in each member state during the week 1, EUR/100 kilos*

	Tunga lamm			Lätta lamm		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Belgien	411,188	419,596	380,730			
Tyskland	359,390	377,160	400,340			
Grekland				470,000	507,470	532,580
Spanien	478,210	442,570	598,970	738,600	644,250	824,800
Frankrike	481,000	522,000	577,000			
Irland	285,850	334,860	315,400			
Italien				676,501	653,520	726,430
Cypern					525,540	737,430
Ungern					590,320	634,650
Nederländerna	395,130	418,770	386,170			
Portugal				496,000	485,000	618,000
Österrike	460,000	451,000	462,000			
Polen		344,240	331,040			
Sverige	279,266	288,020	297,870			
Förenade kungariket	366,130	353,060	339,080			
EU-25	392,591	398,537	415,860	656,408	603,666	730,340

Källa: EU-kommissionen

5.9 Får- och lammkötssektorn i kandidatländer

Bulgarien och Rumänien har avslutat medlemskapsförhandlingarna och kommer att ansluta sig till EU 2007 eller 2008. Turkiet och Kroatien inledde i oktober 2005 medlemskapsförhandlingar men det är ännu oklart vid vilken tidpunkt länderna kommer att anslutas. Härutöver kan nämnas att Makedonien ansökt om medlemskap men några förhandlingar har ännu inte inletts. Nedan visas Bulgariens, Rumäniens och Turkiets bestånd av får och getter.

Tabell 5.23 Antal får i kandidatländerna, 1000-tal*Number of sheep in the CEEC states, 1 000*

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulgarien	3 383	3 020	2 848	2 774	2 549	2 286	1 571	1 728	1 599	1 693
Kroatien	427	452	427	489	529	539	580	587	722	796
Rumänien	10 381	9 663	8 938	8 409	8 121	7 657	7 251	7 312	7 425	7 430
Turkiet	33 791	33 072	30 238	29 435	30 256	28 492	26 972	25 174	25 431	25 201
TOTALT:	47 982	46 207	42 451	41 107	41 455	38 974	36 374	34 801	35 177	35 120

Källa: EUROSTAT

År 2005 uppgick antalet får och getter i de fyra kandidatländerna till ca 35 miljoner djur. Som en jämförelse kan nämnas att antalet får inom EU-15 uppgick till ca 85 miljoner år 2005. Turkiet är det kandidatland som har flest får. År 2005 var dess andel av det sammanlagda djurantalet för de fyra länderna 72 %. Liksom i flera av de övriga öst- och centraleuropeiska länderna har antalet får minskat i Bulgarien och Rumänien. Även i Turkiet har antalet får minskat successivt. I Bulgarien sker uppfödning av får av tradition för produktion av ost och yoghurt.

Tabell 5.24 Produktion av får- och getkött i kandidatländerna, 1 000 ton

Production of sheep and goat meat in the CEEC states, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulgarien	55,6	50,2	53,0	57,9	58,8	51,8	51,9	45,4	43,1	42,9
Kroatien	1,9	1,9	1,9	4,3	2,3	2,2	2,6	3,2	2,4	3,0
Rumänien	71,5	64,2	56,9	57,9	53,1	51,9	54,4	67,5	73,1	73,1
Turkiet	366,0	378,0	374,0	368,0	374,0	351,0	332,5	312,0	318,0	317,0
TOTALT	495,0	494,3	485,8	488,1	488,2	456,9	441,4	428,1	436,6	436,0

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-04-24

Produktionen av får- och getkött i de fyra kandidatländerna uppgår ungefär till 40 % av motsvarande produktion inom EU-25. Över den beaktade tioårsperioden har den samlade produktionen i kandidatländerna minskat med ca 12 %. Största produktion har Turkiet följt av Rumänien och Bulgarien.

Tabell 5.24 Konsumtion av får- och getkött i kandidatländerna, 1 000 ton

Consumption of mutton and goat meat in the candidate countries, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bulgarien	51	47	49	52	54	45	47	38
Kroatien	3	3	2	5	3	3	3	5
Rumänien	70	62	56	57	52	51	53	66
Turkiet	365	376	372	367	373	351	332	312
TOTALT	489	488	479	481	482	450	435	421

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-04-24

Konsumtionen per capita av får- och getkött i Bulgarien och Turkiet ligger ungefär på samma nivå som i Spanien vilket, näst efter Grekland, har den högsta konsumtionen per invånare inom EU-15. I Turkiet har dock konsumtionen visat på en stadigt neråtgående trend under den beaktade tioårsperioden.

Tabell 5.24 Konsumtion per capita av får- och getkött i kandidatländerna, kg/person/år
Consumption per capita of mutton an goat meat in the candidate countries, kg/person/year

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bulgarien	6,1	5,6	5,9	6,4	6,6	5,6	5,9	4,9
Kroatien	0,7	0,7	0,5	1,1	0,6	0,6	0,7	1,1
Rumänien	3,1	2,8	2,5	2,5	2,3	2,3	2,4	2,9
Turkiet	5,7	5,8	5,6	5,5	5,5	5,1	4,7	4,4

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-04-24

I de två nedanstående tabellerna redovisas kandidatländernas handel med får- och getkött. Det kan konstateras att handeln är mycket blygsam. Importen är i princip obefintlig. Vad gäller exporten är Bulgarien det land som utmärker sig. Bulgariens export har från 1996 till 2003 fördubblats men ligger fortfarande på en jämförelsevis låg nivå.

Tabell 5.24 Import av får- och getkött till kandidatländerna, 1 000 ton
Imports of mutton an goat meat to the candidate countries, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bulgarien	0	0	0	0	0	0	0	0
Kroatien	1	1	0	0	0	0	1	2
Rumänien	0	0	0	0	0	0	0	0
Turkiet	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTALT	1	1	0	0	0	0	1	2

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-04-24

Tabell 5.24 Export av får- och getkött till kandidatländerna, 1 000 ton
Exports of mutton an goat meat to the candidate countries, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bulgarien	4	4	4	6	5	7	7	8
Kroatien	0	0	0	0	0	0	0	0
Rumänien	0	1	0	0	0	0	0	0
Turkiet	1	2	2	1	1	1	0	0
TOTALT	5	7	6	7	6	8	7	8

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-04-24

5.10 Internationell produktion och konsumtion

Enligt FAO uppgick produktionen av får- och getkött i världen under 2005 till ca 13 miljoner ton. Produktionen har under den senaste tioårsperioden ökat kontinuerligt med 1-4 % per år. Totalt ökade produktionen av får- och getkött i världen med 28 % mellan 1996 och 2005. Kina, som är världens största producent av får- och getkött, svarade för 87 % av denna ökning. Andra viktiga producentländer är Australien och Nya Zeeland som dessutom är stora exportörer av lammkött.

Tabell 5.25 Produktion av får- och getkött i ett urval av producentländer, 1 000 ton
Sheep and goatmeat production in selected producing countries, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kina	1 815	2 132	2 350	2 517	2 744	2 930	3 170	3 575	3 996	4 303
Australien	583	575	624	636	691	726	658	611	578	601
Nya Zeeland	511	544	547	519	534	564	523	548	510	521
Iran	380	406	418	397	436	444	450	451	453	494
Förenade kungariket	373	342	375	392	383	267	307	306	314	310
Turkiet	366	378	374	368	374	351	332	312	318	317
Spanien	238	245	250	238	249	251	252	250	245	248
Indien	672	680	688	694	696	699	703	709	714	714
Syrien	150	154	160	182	189	173	189	212	212	212
Pakistan	433	434	445	456	467	480	492	506	519	536
Algeriet	190	179	179	175	176	177	177	177	177	177
Sudan	242	255	264	256	261	272	270	270	270	270
Frankrike	154	150	144	138	140	140	135	136	129	130
Mongoliet	121	104	120	129	120	105	95	81	98	102
Ryssland	230	200	178	143	140	134	136	133	144	141
Världen	10 127	10 462	10 816	10 976	11 330	11 456	11 679	12 132	12 570	12 983

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-03-03

Enligt statistik från FAO användes ca 11,8 miljoner ton får- och getkött till livsmedel år 2003. Utslaget per person motsvarade det ca 1,9 kg per år. Ungefär 60 % av den totalt använda kvantiteten får och getkött konsumerades i Asien, vilket kan jämföras med 17 % för Afrika och 13 % för Europa. Stora konsumentländer i Asien är Kina, Indien och Pakistan. Dessa tre länder svarade vardera för 50 %, 10 % respektive 7 % av Asiens totalt använda kvantitet år 2003.

Tabell 5.26 Konsumtion av får- och getkött i ett urval av länder utanför EU, tusen ton
Consumption of mutton and lamb in selected non EU-countries, thousand tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Oceanien	471	468	472	457	493	433	416	418
Australien	301	311	315	301	339	290	285	285
Nya Zeeland	114	105	107	107	100	97	94	96
Asien	5 232	5 580	5 851	5 990	6 279	6 451	6 862	7 234
Kina	1 837	2 159	2 381	2 552	2 785	2 980	3 234	3 626
Indien	663	673	679	682	684	696	698	692
Iran	410	417	439	399	436	444	450	451
Kazahstan	166	146	119	99	95	97	102	101
Saudi arabien	133	142	141	146	155	142	143	153
Mongoliet	114	111	119	128	120	104	167	136
Syrien	152	154	160	182	189	173	189	212
Pakistan	433	434	445	455	464	479	491	503
Afrika	1 714	1 802	1 831	1 881	1 922	1 937	1 925	1 958
Algeriet	191	179	182	179	182	178	180	180
Marocko	113	144	137	146	147	146	130	121
Sydafrika	164	163	161	186	207	174	156	156
Sudan	230	247	256	250	255	267	262	262
Nord- och Central Amerika	276	288	307	312	334	347	359	350
USA	150	152	159	159	157	159	167	158
Sydamerika	308	305	293	303	311	309	289	286
Uruguay	50	44	38	39	34	42	25	20
Europa	1 878	1 790	1 783	1 733	1 719	1 553	1 574	1 580
Island	5	7	7	8	8	7	7	7
Norge	28	25	24	23	25	25	26	25
Ryssland	242	217	191	146	143	138	140	137
Världen	9 880	10 233	10 538	10 677	11 059	11 029	11 425	11 828

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-03-03

Tabell 5.27 Per capita konsumtion av får- och getkött i ett urval av länder utanför EU, kg/år

Per capita consumption of mutton and lamb in selected non EU-countries, kg/yr

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Oceanien	16,4	16,0	16,0	15,2	16,2	14,1	13,3	13,2
Australien	16,5	16,8	16,8	15,9	17,7	15,0	14,6	14,4
Nya Zeeland	31,3	28,5	28,8	28,6	26,5	25,3	24,5	24,8
Asien	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,9
Kina	1,5	1,7	1,9	2,0	2,2	2,3	2,5	2,8
Indien	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
Iran	6,5	6,5	6,8	6,1	6,6	6,6	6,6	6,5
Kazahstan	10,1	9,0	7,5	6,3	6,1	6,3	6,6	6,6
Saudiarabien	6,8	7,0	6,8	6,8	7,0	6,2	6,1	6,3
Mongoliet	47,3	45,7	48,6	51,7	47,8	40,9	65,2	52,5
Syrien	10,2	10,0	10,2	11,3	11,4	10,2	10,8	11,9
Pakistan	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Afrika	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3
Algeriet	6,7	6,2	6,2	6,0	6,0	5,8	5,8	5,7
Marocko	4,1	5,2	4,9	5,1	5,1	4,9	4,3	4,0
Sydafrika	3,9	3,9	3,8	4,3	4,7	3,9	3,5	3,5
Sudan	8,0	8,4	8,5	8,1	8,1	8,3	8,0	7,8
Nord- och Central Amerika	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
USA	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5
Sydamerika	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
Uruguay	15,6	13,5	11,6	11,8	10,3	12,5	7,4	6,0
Europa	2,6	2,5	2,4	2,4	2,4	2,1	2,2	2,2
Island	18,9	25,1	26,8	28,0	29,8	25,0	24,9	22,5
Norge	6,3	5,7	5,4	5,2	5,5	5,6	5,7	5,6
Ryssland	1,6	1,5	1,3	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0
Världen	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9

Källa: FAOSTAT senast uppdaterad 2006-03-03

5.11 Internationell handel

I tabellen nedan redovisas internationell handel med får- och getkött. Som synes har den kvantitet får- och getkött som sålts på världsmarknaden varierat från år till år. Det går inte att utläsa någon trend under den period som beaktats. De största exportländerna finns i Oceanien, dvs. Nya Zeeland och Australien. År 2003 svarade dessa länder för drygt 70 % av den samlade världshandeln med får- och getkött. I Australien är exporten fördelad på både får- och lammkött som en följd av deras omfattande ullproduktion, medan Nya Zeeland specialiserar sig på lammköttproduktion. Av tabellen nedan framgår också att de länder som importerar mest får- och getkött återfinns i Asien och Europa. Importen till Nord- och centralamerika ligger på en betydligt lägre nivå jämfört med Asien och Europa men har ökat successivt. Den minskade produktionen i USA har medfört en större import som främst kommer från Nya Zeeland och Australien.

Tabell 5.28 Internationell handel med färskt, kylt och fryst får- och getkött, 1 000 ton produktvikt

International trade with fresh, chilled and frozen sheep and goatmeat, 1 000 tons product weight

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Import								
Afrika	40	47	47	53	72	48	40	27
Nord- och centralamerika	67	83	104	111	134	146	151	147
Sydamerika	9	9	9	7	11	5	3	3
Asien	241	214	233	201	214	212	235	213
Europa	462	438	439	445	451	391	403	418
Oceanien	63	56	56	54	62	53	43	42
Världen	883	847	888	871	944	855	874	850
Export								
Afrika	13	15	13	10	9	12	16	10
Nord- och centralamerika	3	3	3	9	3	4	4	3
Sydamerika	17	21	22	18	22	15	12	17
Asien	23	19	21	25	24	13	14	35
Europa	219	195	204	226	210	177	183	202
Oceanien	597	600	611	623	691	653	636	605
Världen	872	853	874	910	959	874	865	873

Källa: ZMP Vieh und Fleisch, 2000-2005

FAO uppger att den globala handeln med fårkött 2005 väntas uppgå till 788 500 ton vilket är en ökning med 7 % jämfört med föregående år. Ökningen förklaras av bristande utbud i viktiga importländer och låga priser på australienskt kött i början av året till följd av landets stora export. Enligt samma källa ökar exporten av fårkött från t.ex. Argentina, Uruguay, Kina och Pakistan som traditionellt inte är lika viktiga exportländer.

Generellt går utvecklingen av handel med får- och lammkött mot en allt större andel styckat och benfritt kött istället för den traditionella handeln med slaktkroppar. Förbättrade förpacknings- och transportmetoder har även medfört att handel med färskt och kylt lammkött ökar allt mer, då avkastningen är avsevärt bättre än vid handel med fryst kött.

6 MJÖLK OCH MEJERIPRODUKTER

6.1 Primärproduktionen

Antalet kor registreras i juni varje år av Jordbruksverket i undersökningar där lantbrukarna bl.a. anger hur många djur som finns på gårdarna. Fram till och med 1995 insamlades uppgifter till lantbruksregistret genom totalundersökningar, dvs. uppgifter samlades in från samtliga jordbruksföretag. Därefter har totalundersökningar genomförts endast de år då EU:s strukturundersökningar genomförts dvs. åren 1997, 1999 och 2003. Övriga år har vissa uppgifter samlats in för ett urval av jordbruksföretag.

Från och med december 2002 beror tillförlitligheten i statistiken på kvalitén i de administrativa registren CDB och mjölkkvotsregistret. CDB är ett register där information om alla nötkreatur finns samlat. I registret finns uppgifter bl.a. om djurs födelse, moder, ras, när och på vilken produktionsplats djuret befinner sig. Förändringar i djuruppgifter ska rapporteras till registret av djurhållaren senast sju dagar efter inträffad händelse. Uppgifterna i registret används förutom till veterinära ändamål också till administration av djurbidrag. Årligen skickas saldobesked ut till djurhållare för verifiering. Kontroll av uppgifters riktighet i registret genomförs kontinuerligt, varvid minst 5 % av företagen kontrolleras årligen på plats. Dessutom genomförs administrativa kontroller. Registret är godkänt för dessa ändamål av EU-kommissionen.

Uppgifter om levererad mjölk i mjölkkvotssystemet bygger på invägningen vid mejeri. Uppgifterna används bl.a. för kontroll av att Sverige inte överskrider sin nationella kvot.

Vid beräkningen av antalet djur i olika kategorier antas att alla kor vid besättningar som levererar mjölk är mjölkkor. Detta medför en viss överskattning av antalet mjölkkor i landet, då vissa besättningar även innehåller kor för uppfödning av kalvar. Överskattningen beräknas dock understiga 1 % av antalet mjölkkor.

Antalet mjölkkor i Sverige har under 1990-talet uppvisat en stadigt neråtgående trend och uppgick i djurräkningen i juni år 2005 till 393 263. Därmed har antalet kor minskat med cirka 16 % sedan 1996.

Det minskade antalet mjölkkor uppvägdes fullt ut av en ökad avkastning till och med år 2001. År 2002 påverkades särskilt av ett lägre energiinnehåll i fodret. Medelavkastningen beräknad som den totala produktionen fördelat på antalet registrerade kor uppgick under 2005 till 8 055 kg/ko/år vilket är en ökning med 13 % sedan 1996. Sverige har länge haft den högsta medelavkastningen inom EU. Förutom avel inverkar bl.a. foderkvalitet på avkastningens storlek och ger upphov till variationer mellan åren.

Produktionen av mjölk delas upp i mjölk som vägs in vid mejeri och mjölk som förbrukas på gårdarna. Den 1 juli 1991 inledde Sverige en avreglering av jordbrukssektorn. Som ett led i den nya politiken beslutades det om särskilda ersättningar till de mjölkproducenter som upphörde att leverera mjölk, vilket ledde till en minskad invägning från september 1990. Från och med hösten 1992 ökade emellertid invägningen igen då det stod klart att Sverige var på väg mot medlemskap i EU. Anslutningen till EU har inneburit flera genomgripande förändringar för den svenska mjölk- och mejerisektorn. Sedan 1 april 1995 begränsas t.ex. mjölkproduktionen av ett kvotsystem. Införandet av kvotsystemet medförde problem och osäkerhet inom sektorn vilket får anses vara främsta orsaken till att mjölkproduktionen minskade mer än vad som var nödvändigt med hänsyn till tilldelad kvot. I takt med att systemet stabiliserade sig ökade produktionen och kvotåret 1999/2000 (1 april – 30 mars) utnyttjades 99,91 % av landskvoten. Samma år (2002/2003) som produktivitetsökningen inte uppvägde det minskade antalet mjölkkor föll även Sveriges utnyttjande av mjölkkvoten till 97 %. Endast Grekland hade ett lägre kvotutnyttjande än Sverige det året. Invägningen ökade 2003/2004 och utnyttjandegraden var 97,4 %. Kvotåren 2004/2005 var utnyttjandegraden ungefär densamma. Kvotåret 2005/2006 minskade produktionen igen. Drygt 95 % av kvoten utnyttjades. Minskningen kan delvis kopplas till effekter av det nya frikopplade stödsystemet för lantbruket.

Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken som beslutades av EU:s jordbruksministrar sommaren 2003 innebär en förlängning av kvotsystemet till och med 2015. Interventionspriserna sänks stegvis med start 1 juli 2004 vilket innebär att avräkningspriserna på mjölk förmodligen kommer att gå ned. Kompensation ges till producenterna genom ett mjölkbidrag från och med 2004 och som baseras på producenternas mjölkkvot.

Tabell 6.1 Medelavkastning och koantal 1996-2005, miljoner kg

Average yield and number of cows 1996-2005, million kilos

År	Koantal	Invägning	Hemmaförbr	Total produktion	Medelavkastn. Kg/ko/år
1996	466 264	3 258	58	3 316	7 112
1997	467 982	3 276	57	3 334	7 124
1998	449 130	3 278	54	3 331	7 417
1999	448 520	3 299	51	3 352	7 473
2000	427 621	3 297	51	3 348	7 829
2001	418 471	3 290	49	3 339	7 979
2002	417 082	3 226	48	3 274	7 850
2003	402 520	3 206	47	3 253	8 081
2004	403 702	3 229	46	3 275	8 112
2005	398 033	3 163	43	3 206	8 055

Källa: Svensk Mjölk, SCB, SJV (hemmaförbrukning)

En omfattande strukturomvandling har skett bland mjölkproducenterna. Små enheter har lagts ned och de stora besättningarna har blivit fler och större. År 2005 var den genomsnittliga besättningsstorleken 46 kor jämfört med 28,3 kor år 1996. Antalet mjölkproducenter har minskat med 46 % från 1996 till 2005. Under samma period har den genomsnittliga invägningen per leverantör ökat med ca 79 %.

Tabell 6.2 Antal leverantörer och medelinvägning 1996-2005*Number of suppliers and average deliveries per year 1996-2005*

År	Antal leverantörer i december	Genomsnittlig besättningsstorlek, antal kor	Medelinvägning per år och leverantör, kg
1996	15 501	28,3	204 756
1997	14 642	29,6	218 411
1998	13 770	30,2	231 234
1999	12 759	32,1	249 112
2000	11 733	33,7	270 936
2001	10 955	35,4	291 199
2002	10 236	37,0	305 616
2003	9 538	41,4	325 426
2004	8 963	44,0	349 946
2005	8 417	46,0	366 340

Källa: Svensk Mjolk

6.2 Mejeriledet

Sektorns strukturomvandling är inte begränsad till primärproduktionen, utan har även ägt rum i förädlingsledet. Hösten 1999 beslutades om en fusion mellan Sveriges största mejeriföretag, Arla, och det danska mejeriföretaget MD Foods. Det nya företaget, Arla Foods, var 2004 världens sjätte största mejeriföretag mätt i omsättning, enligt International Dairy Federation. Under 1999 beslutade även Milko och NNP att fusionera till ett gemensamt företag kallat Milko. Båda fusionerna genomfördes under 2000. Antalet svenska mejeriföretag är numera 15 till antalet. Samtidigt som antalet mejeriföretag blir allt färre minskar även antalet driftsplatser, dvs. mejerier. Från 1995 till 2004 har mejerierna minskat från 57 till 43 stycken. Andra typer av samarbetsformer mellan svenska mejeriföretag kan också noteras, exempelvis beslutade Skånemejerier och Milko att börja marknadsföra sina ostar i ett gemensamt bolag, Ostkompaniet, fr.o.m. årsskiftet 2001/02. Hela Milkos ostsortiment marknadsförs och säljs idag av Ostkompaniet. Företaget ägs till 50 % vardera av Milko och Skånemejerier. Skånemejerier och Bornholms Andelsmejeri startade den 1 februari 2005 ett gemensamt bolag för osttillverkning i Hörby. Bolaget ägs till 50 % av respektive part. Skånemejerier har sedan tidigare ett avtal med Bornholms Andelsmejeri som innebär att Skånemejerier levererar mjölkkråvara till Bornholm. I början av 2006 tecknade Milko och Falköping ett avtal med Axfood om att börja leverera mejerivaror till de flesta Willysbutikerna. Samarbetet mellan mejerierna gör det möjligt att teckna avtal med en livsmedelkedja som finns i en stor del av landet.

Tabell 6.3 Antal mejeriföretag och mejerier inom Sverige 1996-2005*Number of dairy companies and dairies 1996-2005*

År	Mejeriföretag	Mejerier
1996	16	55
1997	16	52
1998	16	51
1999	16	50
2000	14	50
2001	14	49
2002	14	45
2003	15	43
2004	15	39
2005	14	37

Källa: Svensk Mjolk

De svenska företagens andelar av marknaden sett till invägningen 2004 är i princip oförändrad jämfört med föregående kalenderår. Arla har fortfarande nästan 67 % av den totala invägningen av mjölk i landet.

Tabell 6.4 Invägningen under 2005 fördelat på mejeriföretag*Deliveries to respective dairy company during 2005*

Mejeriföretag	Andel (%)
Arla Foods	66,6
Skånemejerier	11,9
Milko	11,5
Norrmejerier	5,9
Falköpings mejeri	2,3
Gefleortens mf	1,3
Gäsene mf	<1
Gårdsmejerier totalt	<1
	100,0

Källa: Egen sammanställning

6.3 Mjölakens användning och utrikeshandel

Av den mjölk som vägdes in vid svenska mejerier under 2005 användes i runda tal 43 % till konsumtionsmjölk, syrade produkter och grädde, 36 % till osttillverkning och 17 % till tillverkning av mjölkpulver och kondenserad mjölk. Av resterande mjölk, ca 4 %, tillverkades framförallt kärnmjölkspulver och olika matfettsprodukter. Tillverkningen av mjölkpulver och smör varierar med balansläget då dessa produkter är handelsvaror som exporteras vid en överskottssituation. Vid en bristsituation är tillverkningen av konsumtionsmjölk, ost samt ett specialsortiment av mjölkpulver prioriterat.

6.3.1 Mjölk och grädde

Sedan början av 1980-talet har försäljningen av konsumtionsmjölk minskat i Sverige. Under 2001 - 2002 vände försäljningen till konsument svagt uppåt för att sedan vika igen. Bakomliggande orsak till ökningen är dels den nya cafétrenden med olika kaffedrycker där mjölk ingår. Enligt en uppskattning från Svensk Mjölk hamnar drygt tio procent av dryckesmjölken i mugg eller kopp tillsammans med kaffe. I tabellen nedan ingår från och med 1998 skummjölk till livsmedelsindustrin och siffrorna före och efter detta årtal är därför inte jämförbara.

Försäljningen av syrade produkter har, till skillnad från konsumtionsmjölken, följt en uppåtgående trend sett över en tioårsperiod. Mellan 1996 och 2005 ökade försäljningen med knappt 6 %. Mejeriföretagen lanserar nya smaksatta fil- och yoghurtprodukter som ett led mot en ökad produktdifferentiering. Konsumenten kan dessutom finna flera ekologiska produkter, låglaktosprodukter och livsmedel med speciellt hälsobringande egenskaper (functional foods).

Tabell 6.5 Produktion av konsumtionsmjölk och syrade produkter 1996-2005, ton
Production of milk and soured products for human consumption 1996-2005, metric tons

År	Konsumtionsmjölk	Syrade produkter	Totalt
1996	1 058 647	251 159	1 309 806
1997	1 040 371	266 425	1 306 797
1998*	1 050 635	265 353	1 315 988
1999	1 036 194	268 073	1 304 267
2000	1 024 017	260 899	1 284 916
2001	1 021 396	259 938	1 281 334
2002	1 022 476	268 445	1 290 921
2003	1 011 852	265 740	1 277 592
2004	1 009 027	263 119	1 272 146
2005	991 999	265 154	1 257 153

*Skummjölk till livsmedelsindustrin ingår fr. o. .m. 1998 under konsumtionsmjölk

Källa: Svensk Mjölk

Under den redovisade perioden har det skett en omfördelning av försäljningen från feta produkter till mer fettsnåla alternativ. De feta produkterna (standardmjölk m.fl.) andel av den totala försäljningen av konsumtionsmjölk samt syrade produkter minskade kraftigt under den senare delen av 1980-talet och början av 1990-talet för att därefter stabilisera sig på en nivå runt 43 %. Under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet sjönk försäljningen av de feta produkterna ytterligare något, för att 2005 hamna på 33 %.

De mellanfeta produkterna (mellanmjölk m.fl.) tillhör den kategori som vunnit mest mark. Under 1990-talet har de i princip ökat i samma utsträckning som de feta produkterna minskat. De mellanfeta produkterna introducerades 1983. 2005 utgjorde dessa produkter cirka 42 % av den totala försäljningen av konsumtionsmjölk samt syrade produkter.

Andelen konsumtionsmjölk och syrade produkter med en fetthalt mellan 0,1-1,0 % (lättmjölk m.fl.) ökade till 21 % 2005. I början av 1990-talet introducerades den s.k. minimjölken vilket ledde till att 4,4 % av den totala försäljningen av konsumtionsmjölk 1991 och 1992 utgjordes av mjölk med en fetthalt under 0,1 %. Därefter minskade försäljningen av minimjölk. Under 2004 ökade försäljningen kraftigt för att året därpå falla tillbaka igen. Minimjölakens andel av den totala försäljningen till konsument var 5 % 2005. Sedan 1998 ingår skummjölk till livsmedelsindustrin under fetthaltsklass 0,1 %.

Tabell 6.6 Produktin av konsumtionsmjölk och syrade produkter fördelat på fetthalt, 1996-2005, ton

Production of consumption milk and soured products, by fat content 1996-2005, metric tons

År	Fetthalt				Totalt
	>2 %	1,0 - 2,0 %	0,1-1,0 %	-0,1 %	
1996	556 727	472 164	241 172	39 744	1 309 806
1997	551 819	481 099	235 753	38 126	1 306 797
1998*	535 022	494 594	225 839	60 532	1 315 988
1999	519 495	497 974	222 575	64 224	1 304 268
2000	502 019	498 342	222 852	61 703	1 284 916
2001	494 607	505 594	222 822	58 310	1 281 333
2002	486 173	512 837	232 183	59 728	1 290 922
2003	468 508	512 078	237 982	59 024	1 277 592
2004	440 884	513 455	254 540	63 267	1 272 146
2005	413 293	522 603	260 314	60 943	1 257 153

* Skummjölk till livsmedelsindustrin ingår fr. o. m. 1998 under fetthaltsklass -0,1 %

Källa: Svensk Mjölk

Samtidigt som försäljningen av konsumtionsmjölk med en lägre fetthalt ökar har försäljningen av grädde stadigt stigit sedan 1994. Den långvariga försäljningsökningen vände dock 2002 med en minskning på 7 % jämfört med föregående år. Den nedåtgående trenden har hållit i sig och mellan åren 2004 och 2005 var minskningen 1 %. Försäljningen av grädde, som även inkluderar crème fraiche och andra syrade matlagningsprodukter, delas in i två grupper där tjock grädde har en fetthalt över 29 % och tunn grädde har en fetthalt därunder. Sortimentet av olika gräddvarianter har under senare år utökats med bl.a. matlagningsyoghurt samt smaksatt grädde och crème fraiche. De senaste 10 åren har försäljningen av grädde varit relativt konstant. Tjock grädde har minskat med 12 % medan tunn grädde har ökat med 17 %.

Tabell 6.7 Produktion av grädde 1996-2005, ton

Production of cream 1996-2005, metric tons

År	Tjock*	Tunn	Totalt
1996	63 400	28 682	92 082
1997	63 897	28 520	92 417
1998	63 022	29 617	92 639
1999	63 233	31 003	94 236
2000	63 208	32 976	96 184
2001	62 955	36 821	99 776
2002	60 008	32 533	92 542
2003	57 973	32 739	90 712
2004	56 081	34 010	90 091
2005	55 548	33 652	89 200

*Från och med 1989 ingår industrigrädde

Källa: Svensk Mjök

Den svenska importen av mjölk och grädde är relativt blygsam men har relativt sett ökat kraftigt sedan 1996. Importen kom år 2005 till 98 % från Tyskland, Finland och Danmark. En del av importökningen de senaste åren kan förklaras av Lidl's etablering i Sverige. Lidl säljer tysk mjölk i sina butiker. Exporten av mjölk och grädde var även den relativt blygsam i början av 1990-talet men har också ökat kraftigt de senaste åren. Danmark har under hela 1990-talet varit det främsta mottagarlandet för den svenska mjölken och grädden. Sedan 1997 är även Tyskland en viktig handelspartner. Sedan 2001 exporteras merparten till Danmark vilket till stor del beror på fusionen mellan Arla och MD Foods men också på att Skånemejerier exporterar mjölk till Bornholm. Tillsammans tog Danmark och Tyskland emot 97 % av den svenska exporten 2005.

Tabell 6.8 Import/införsel och export/utförsel av flytande mjölk och grädde, ton
Total imports and exports of fluid milk and cream, metric tons

År	Import/ införsel	Export/ utförsel
1996	130	574
1997	183	5 545
1998	305	8 133
1999	1 507	15 274
2000	625	16 614
2001	1 079	27 932
2002	3 235	23 341
2003	13 193	25 932
2004	19 447	21 877
2005	27 379	21 308

Källa: SCB

6.3.2 Ost

Den svenska produktionen av ost har varierat med några tusen ton från år till år under 1990-talet. 1997 föll dock produktionen med 7 % jämfört med föregående år, vilket delvis förklaras av att mjölkkråvaran istället användes till att producera smör för den ryska marknaden. 1998 vände produktionen av ost uppåt igen med ca 5 %, samtidigt som möjligheterna att exportera smör till Ryssland försämrades radikalt. De svenska ostproducenterna har sedan EU-anslutningen mött ökad konkurrens från importerad ost. Samtidigt har Sveriges export av ost ökat, dock inte i samma grad som motsvarande import. Merparten av exporten utgörs av hårdost.

Det bör noteras att även reexport ingår i exportsiffrorna i nedanstående tabell. Endast en del av det privata lagret av ost är känt varför denna faktor inte kan särskiljas från konsumtionen. Variationerna i konsumtion/lagerförändring kan således bero på flera olika faktorer såsom en ökad/minskad lagring eller ökad/minskad konsumtion eller en kombination av båda faktorerna.

Tabell 6.9 Tillverkning, handel och konsumtion/lagerförändring av ost 1996-2005, ton
Production, trade and consumption/changes of stocks of cheese 1996-2005, metric tons

År	Tillverkning	Import/ införsel	Export/ utförsel	Konsumtion/ lagerförändring
1996	127 105	25 770	7 634	145 241
1997	118 404	30 688	12 108	136 984
1998	124 976	35 404	16 120	144 260
1999	128 385	39 000	16 563	150 822
2000	126 613	39 105	18 469	147 249
2001	124 867	40 683	16 856	148 694
2002	128 306	45 187	13 428	160 065
2003	125 037	51 006	13 303	162 740
2004	117 800	55 840	16 300	157 340
2005	118 273	51 000	11 721	157 552

Källa: Svensk Mjök (tillverkning), SCB (import, export), export av ost 1996 från Svensk Mjök

Ett antal svenska ostar har beviljats geografisk ursprungsbeteckning, vilket innebär att de endast får göras på svensk mjök. Dessa är Svecia, Herrgård, Grevé, Västerbottenost och Präst. Märkningen innebär att de är registrerade som EU-varumärken och de beviljas både ett ursprungsskydd och ett juridiskt skydd av varumärket inom EU.

Till följd av Sveriges anslutning till EU den 1 januari 1995 avskaffades tullar och övriga handelshinder mellan Sverige och de andra medlemsländerna. Trenden var sedan stigande export ända fram till 2001 då trenden vände. Mellan år 2000 och 2003 minskade exporten med 30 %. År 2004 vände exporten upp igen och ökade med 20 % jämfört med 2003. År 2005 minskade exporten med hela 28 % jämfört med 2004. Andelen export som går till EU-länderna har ökat på bekostnad av exporten till tredje land. År 2005 var övriga EU-länder mottagare av knappt 86 % av den svenska hårdostexporten. Bland EU-länder är de vanligaste destinationerna Danmark, Finland och Grekland. Beträffande tredjelandsexporten är USA och Ryssland de viktigaste marknaderna för svensk ost.

Tabell 6.10 Sveriges export och utförelse av hårdost till vissa länder¹ 1996-2005, ton
Swedish exports of hard cheeses to selected countries 1996-2005, metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Danmark	790	820	1 541	2 485	4 460	6 128	4 491	4 993	6 204	4 524
Finland	663	2 850	3 421	4 246	4 236	4 204	3 940	3 576	3 229	1 818
Grekland	51	2 546	3 668	3 092	3 413	895	550	661	1 076	1 455
Spanien	0	660	1 342	733	911	560	272	48	130	196
Tyskland	410	701	950	1 409	1 178	606	296	87	1 402	111
Förenade kungariket	27	330	237	271	235	57	51	28	7	37
Österrike	8	6	13	10	11	7	8	15	4	6
Belgien ²	9	175	131	99	108	62	36	19	5	5
Nederländerna	3	236	53	107	33	115	82	33	5	1
Frankrike	35	38	40	108	45	5	2	12	0	0
Italien	19	33	44	10	0	0	0	0	0	0
EU-15	2 015	8 395	11 440	12 570	14 630	12 639	9 728	9 472	12 061	8 153
Ungern	0	79	0	0	152	401	137	50	0	3
Tjeckien	0	3	2	0	0	0	0	0	0	3
Polen	38	8	1	0	0	0	0	0	1	0
Lettland	1	5	2	2	2	0	0	1	1	0
Estland	56	63	74	11	46	4	0	0	0	0
Litauen	2	0	0	16	0	0	0	0	0	0
EU-25	2 112	8 553	11 519	12 599	14 830	13 044	9 865	9 523	12 063	8 159
USA	442	502	664	834	567	653	836	549	569	685
Ryssland	662	1 377	2 172	972	1 379	2 192	1 611	1 258	1 080	506
Norge	118	144	156	53	55	4	17	82	21	70
Japan	4	96	0	14	1	0	0	18	18	43
Australien	2	2	3	54	63	50	8	6	16	15
Kanada	2	1	6	7	5	7	11	11	8	8
Israel	0	0	0	36	28	34	28	29	0	0
Totalt	3 345	10 678	14 524	14 613	16 398	16 011	12 383	11 480	13 778	9 500

1) Observera att SCB:s handelsstatistik visat sig underskatta Sveriges export av ost för åren 1995 och 1996.

2) År 1995 – 1997 avser Belgien och Luxemburg

Källa: SCB

Importen av ost har varit stigande de senaste tio åren. Mellan åren 1996 och 2004 ökade importen av ost med 117 %. År 2005 skedde ett trendbrott och importen minskade med 9 % mellan 2004 och 2005.

Av tabellen nedan framgår att den svenska ostimporten huvudsakligen utgörs av hårdost.

Tabell 6.11 Import och införsel av ost fördelat på produktgrupper, 1996-2005, ton
Swedish cheese imports by product group 1996-2005, metric tons

Vara	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Färskost (inkl. mesost)	2 443	3 468	4 017	4 712	4 819	4 859	6 314	9 726	10 839	9 126
riven ost	1 291	1 524	1 561	1 199	1 254	1 628	1 795	2 182	2 794	3 240
smältost	2 823	2 983	3 223	2 705	2 848	4 285	4 545	4 636	5 162	5 043
grönmögel ost	2 458	2 559	2 674	2 840	2 795	3 047	3 088	3 365	3 177	2 949
övrig ost	16 754	20 153	23 930	27 544	27 390	26 864	29 444	31 098	33 868	30 641
Ost totalt	25 770	30 688	35 404	39 000	39 105	40 683	45 187	51 006	55 840	51 000

Källa: SCB

Den inhemska produktionen av blå- och grönmögelost är begränsad, vilket innebär att merparten av mögelosten som konsumeras är importerad. Under 2005 importerades 2 949 ton blå- och grönmögelost. Cirka 41 % av blå- och grönmögelosten importerades från Danmark och 28 % importerades från Tyskland.

Merparten av den färskost som importeras till Sverige kommer från Tyskland och Danmark. Av den totala importen till Sverige på 9 126 ton under 2005 svarade dessa två länder för 32 respektive 30 %.

Tabell 6.12 Import och införsel av hårdost 1996-2005 från vissa länder, ton
Import of hard cheeses from selected countries 1996-2005, metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nederländerna	5 837	6 812	5 692	8 687	7 195	6 718	8 981	9 816	10 862	9 032
Danmark	5 936	7 404	9 519	9 940	10 297	10 183	9 462	9 965	9 058	7 510
Tyskland	852	1 709	4 127	3 756	5 092	3 209	3 683	3 134	4 718	4 547
Frankrike	1 366	1 648	2 166	2 283	1 665	2 496	2 472	2 682	3 301	3 447
Grekland	258	451	452	626	923	1 417	1 457	1 643	1 824	2 393
Italien	98	163	208	279	393	641	922	1 051	994	1 235
Finland	931	380	441	549	434	781	880	629	821	896
Belgien ¹	185	642	528	644	684	646	549	1 046	1 150	372
Förenade kungariket	96	110	235	139	87	132	128	315	265	319
Österrike	226	225	38	119	57	61	88	96	156	311
Irland	20	0	0	15	56	66	75	61	142	113
Spanien	1	13	8	11	12	9	100	29	34	65
EU-15	15 806	19 557	23 414	27 048	26 895	26 359	28 797	30 467	33 325	30 240
Tjeckien	24	0	0	0	0	0	0	0	1	21
Cypern	30	77	68	89	101	94	158	155	150	13
Polen	0	3	0	0	0	0	0	117	0	10
Slovenien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Estland	0	0	18	0	1	1	0	0	0	0
Ungern	336	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EU-25	16 196	19 637	23 500	27 137	26 997	26 454	28 955	30 739	33 273	30 291
Norge	497	492	404	388	365	392	378	335	376	325
Schweiz	15	19	23	17	12	2	7	6	11	19
Bulgarien	46	6	0	0	0	0	98	19	0	0
Totalt	16 754	20 153	23 930	27 544	27 377	26 864	29 444	31 098	33 868	30 641

¹ Åren 1995 – 1997 avser Belgien och Luxemburg

Källa: SCB

EU:s andel av Sveriges import av övrig ost, mestadels hårdost, har ökat från 94 % 1996 till 99 % 2005. Leverantörer inom gemenskapen drar fördel av att inte behöva betala tull vid export till Sverige. Av de nya medlemsstaterna är det endast Cypern exporterar ost till Sverige regelbundet. Samtidigt drabbades leverantörer i länder utanför EU av högre gränsskydd än tidigare för flertalet ostar genom att Sverige gick med i EU 1995. Under första hälften av 1990-talet importerades hårdost från bl.a. Norge samt en rad öst- och centraleuropeiska länder. Importen från dessa har minskat eller helt upphört under den senare hälften av 1990-talet, trots att EU beviljar förmånsbehandling inom ramen för fastställda kvoter. Vissa av dessa länder är från och med 2004 EU-medlemmar och därmed är all handel med EU tullfri.

Under 1996 importerades hårdosten främst från Nederländerna, Danmark och Frankrike. Dessa länder levererade tillsammans ca 78 % av den hårdost som importerades till Sverige. Under 2005 importerades 29 % av hårdosten från Nederländerna, 25 % från Danmark och 15 % från Tyskland.

6.3.3 Smörfett

Smör görs av grädde som syras och kärnas, oftast tillsätts salt vid tillverkningen. Smör innehåller 80 procent smörfett. Margarin eller matfettblandning kallas matfetter som består av enbart vegetabiliska oljor och fetter eller blandningar av vegetabiliska fetter och animaliska fetter (t.ex. smörfett). Råvarorna består av olika fetter, skummjolk eller skummjölksprotein, emulgeringsmedel (lecitin), salt och vitaminer. Fetthalten är vanligtvis 25, 40, 60 eller 80 %¹³.

Produktion av smörfett i tabellen nedan inkluderar smör och smörolja men också det mjölkfett som ingår i blandprodukter, såsom Bregott.

Tabell 6.13 Produktion av smörfett 1996-2005, ton

Production of butter fat 1996-2005, metric tons

År	Smör	Smörfett*
1996	30 123	55 668
1997	32 703	58 813
1998	30 928	52 973
1999	26 137	48 090
2000	29 835	50 339
2001	30 206	50 517
2002	28 510	47 522
2003	30 231	49 257
2004	32 150	51 743
2005	26 881	44 489

* dvs. inklusive smörolja och smörfett i blandprodukter, fetthalt 80-82 %

Källa: Svensk Mjolk, Jordbruksverket

¹³ Livsmedelsverket

När det råder överskott eller underskott på mjölkråvara regleras obalansen genom produktion och export av smör och mjölkpulver. Därför varierar produktion och export av smör från år till år. Import av smör förekommer endast i ringa omfattning. Sedan år 2000 har den inhemska försäljningen av smör varit stabil. Från 1996 till 2000 minskade försäljningen med knappt 22 %. Denna utveckling hänger delvis samman med att smörpriset anpassats uppåt till EU:s prisnivå efter anslutningen. En annan förklaring är konsumenternas övergång till mer enkelomättade oljor. Den svenska konsumtionen av olivolja har stigit med något mer än vad smörförsäljningen sjunkit sedan 1996. Kampanjer för ökat hälsomedvetande vad gäller enkelomättade fetters fördel över mättade fetter har bidragit till förändringen i konsumtionsmönster.

Under 1997 var efterfrågan på smör från Ryssland stor vilket återspeglas i handelsstatistiken. Året därpå var exportmöjligheterna inte lika goda till följd av den ekonomiska kris som drabbade den ryska marknaden hösten 1998, och exporten minskade med drygt 23 % till 13,2 miljoner kg. Sedan dess har exporten varit relativt stabil på denna lägre nivå med undantag för 2004 då en kraftig ökning noterades. En anledning till att Sveriges export ökade under 2004 var att utbudet från Oceanien var begränsat på grund av torka. Det ledde också till att världsmarknadspriserna låg på en relativt hög nivå.

Tabell 6.14 Marknadsbalans för smör¹ 1996-2005, miljoner kg

Market balance for butter 1996-2005, million kilos

År	Tillverkning	Inhemska försäljning	Export	Lager
1996	30,1	15,7	15,2	1,3
1997	32,7	15,2	17,2	*
1998	30,9	14,2	13,2	*
1999	26,1	12,8	11,5	*
2000	29,8	12,3	13,8	*
2001	30,2	12,6	14,0	*
2002	28,5	12,7	12,0	*
2003	30,2	12,5	13,7	*
2004	32,2	12,6	18,0	*
2005	26,9	12,2	13,5	*

¹⁾ Exklusive smör i smörolja och blandprodukter

*) Uppgiften ej tillgänglig från och med 1997

Källa: Svensk Mjolk, SCB

6.3.4 Mjölkpulver

Merparten av det mjölkpulver som producerades i Sverige fram till 2004 var s.k. skummjölkspulver med en fetthalt under 1,5 viktprocent. Produktionen av skummjölkspulver varierar från år till år beroende på tillgången på råvara. Då Sverige avreglerade mjölksektorn under 1991 minskade överskottet av mjölk, och därmed produktionen av skummjölkspulver. Produktionen av fett mjölkpulver, dvs. med en fetthalt över 1,5 viktprocent, hade en vikande trend mellan 1995 och 2003. År 2004 skedde ett tydligt trendbrott och produktionen mer än fördubblades. Mellan åren 2004 och 2005 ökade produktionen med ytterligare 174 %. Den stora produktionsökningen beror på att Arla Foods under 2004 öppnade en ny pulverfabrik i Vimmerby som är inriktad på fett mjölkpulver.

Tabell 6.15 Produktion och försäljning av mjölkpulver 1996-2005, ton

Production and sales of milk powder 1996-2005, metric tons

År	Produktion			Försäljning		
	Fett mjölkpulver	Magert mjölkpulver	Totalt	Human-konsumtion	Djurfoder	Totalt
1996	8 228	29 215	37 442	26 400	445	26 845
1997	5 963	31 687	37 650	30 100	932	31 032
1998	7 391	31 203	38 594	28 325	2 917	31 242
1999	7 023	33 306	40 329	33 775	1 871	35 646
2000	5 364	41 772	47 136	35 344	1 747	37 091
2001	5 886	39 359	45 245	41 924	217	42 141
2002	5 135	33 689	38 824	40 590	284	40 874
2003	5 579	35 278	40 857	36 284	343	36 627
2004	11 834	36 238	48 072	i.u.	i.u.	45 500
2005	32 395	16 104	48 499	i.u.	i.u.	i.u.

Källa: Svensk Mjölk

Mjölkpulver är dels en stor produkt i olika livsmedelsprodukter, dels en produkt genom vilket svenskt överskott av mjölk ofta exporteras. Därför varierar framförallt exporten kraftigt mellan åren. Sverige är genom sin handel påverkad av den internationella situationen, varför en beskrivning av EU:s marknadssituation för pulver även i stor utsträckning gäller för Sverige.

Från slutet av 1999 till fjärde kvartalet 2001 var marknadssituationen för skummjölkspulver extremt god, med stor efterfrågan och stigande priser både på världsmarknaden och inom EU, vilket också återspeglas i ökad svensk export (se nästa tabell). Marknadspriset inom EU under 2001 motsvarade mellan 115 och 130 % av interventionspriset för att därefter sjunka till interventionsprisinivå. Det faktum att marknadspriset inom EU hade konvergerat med världsmarknadspriset (delvis som en följd av den svaga eurokursen) föranledde kommissionen att sänka exportbidraget till noll i juli 2001. I november 2001 hade marknadssituationen försämrats så mycket att kommissionen införde exportbidrag. Överlag har år 2003 och 2004 varit bättre exportår än 2002 delvis på grund av att unionen varit den enda aktören på världsmarknaden för mjölkpulver under långa perioder, bland annat på grund av torra i Nya Zeeland. Under stora delar av 2005 har det varit brist på utbud av skummjölkspulver inom EU och det har inte funnits något stort behov av att exportera.

Importen av mjölkpulver till Sverige utgörs huvudsakligen av skummjölkspulver från Danmark. Sveriges export av skummjölkspulver till tredje land gick under 2005 huvudsakligen till Egypten och Indonesien. De största exportdestinationerna för svenskt helmjölkspulver var 2005 Oman, Egypten och Sri Lanka.

Tabell 6.16 Mjölkpulver totalt 1996-2005, miljoner kg

Balance for milk powder 1996-2005, millions of kilos

År	Tillverkning	Import	Införsel	Import+ införsel	Export	Utförsel	Export+ utförsel	Försäljning/lagerändring
1996	37,4	0,0	4,0	3,4	2,5	5,9	8,4	32,4
1997	37,6	0,0	2,9	2,9	6,2	6,8	13,0	27,5
1998	38,6	0,1	2,9	3,0	5,9	1,5	7,4	34,2
1999	40,3	0,0	3,8	3,8	8,3	0,9	9,2	34,9
2000	47,1	0,0	1,9	1,9	15,1	2,3	17,4	31,6
2001	45,2	0,0	1,7	1,7	10,8	3,4	14,2	32,7
2002	38,8	0,0	5,5	5,5	7,7	1,0	8,7	35,6
2003	40,9	0,0	6,6	6,6	8,6	1,4	10,0	37,5
2004	48,1	0,0	4,8	4,8	15,2	13,7	28,9	24,0
2005	48,5	0,0	8,5	8,5	21,8	13,4	35,2	21,8

Källa: Svensk Mjök

6.3.5 Ekologisk produktion

Produktionen av ekologisk mjök har ökat med 144 % mellan 1998 och 2005. Trots den snabba ökningen motsvarar den ekologiska produktionen endast 4,9 % av den totala mjökproduktionen 2005. Antalet ekologiska leverantörer var 427 stycken år 2004 jämfört med 462 stycken 2003. Trots att antalet ekologiska leverantörer minskade bibehölls den ekologiska invägningen.

Tabell 6.17 Produktion av ekologiska produkter, ton
Production of ecological products, metric tons

År	Invägning	Konsumtions- mjölk	Grädde	Syrade produkter	Ost
1996		15 154	131	3 501	279
1997	30 576 ¹	22 777	185	3 645	275
1998	63 492	30 790	315	3 471	335
1999	77 683	40 345	353	3 258	406
2000	98 841	46 796	476	3 048	647
2001	124 300	54 008	617	3 339	556
2002	140 358	57 724	717	15 678	463
2003	149 385	61 608	713	17 534	336
2004	154 356	64 462	661	17 949	278
2005	154 763	66 172	871	19 916	263

¹ Avser perioden juli – december.

Källa: Svensk Mjölk Mejeristatistik

Produktionen av ekologiska produkter har ökat kraftigt de senaste åren. Vid en jämförelse mellan åren 1996 och 2005 har produktionen av ekologisk konsumtionsmjölk ökat med mellan 2 000 och 10 000 ton per år. Ekologisk grädde började produceras 1995 och är nu uppe i 871 ton per år. Produktionen av ekologisk ost nådde en topp år 2000. Sedan dess har produktionen minskat med 60 %. Produktionen av syrade produkter minskade med 5 % mellan 1996 och 2001. Under 2002 ökade dock produktionen av syrade produkter kraftigt eftersom all A-fil som Arla producerar från och med det året är ekologisk. Efter två stabila år ökade produktionen med 11 % under 2005 jämfört med 2004. När det gäller ekologiskt smör och skummjörkspulver finns inga produktionssiffror tillgängliga.

En viss del av den ekologiska invägningen blir aldrig saluförd i form av ekologiska produkter. Hela den ekologiska marknaden bärs upp av konsumtionsmjölken då försäljningen av ekologisk ost och yoghurt gått trögt. Överskottet på ekomjölk beror delvis på jordbrukspolitiken då miljöstöden gör att det lönar sig att producera ekologiskt även om det inte finns en motsvarande efterfrågan av ekologiska mejerivaror.

6.4 Prisutveckling

6.4.1 Producentledet

Fram till den 1 juli 1991 bestämde Jordbruksnämnden vilka säsongspristillägg, avdrag och tillägg beroende på mjölkens fett- och proteinhalt som Svenska Mejeriernas Riksförening skulle göra vid avräkning till mjölkproducenten. Från den 1 juli 1991 beslutar mejeriföreningarna själva vilka betalningsregler som ska gälla inom den egna föreningen. Det senare systemet har fördelen att mejeriföreningarna själva kan styra produktionen efter den egna efterfrågan och övriga förutsättningar. Under våren 1995 ändrade mejeriföretagen innehållsbetalningen för att ge en ökad fett- och proteinvärdering. Ändringen skedde i syfte att anpassa böndernas betalning för mjölken till EU:s interventionssystem som åsätter fett och protein ett högre värde än vad som varit fallet i Sverige tidigare.

Varje mejeriförening tillämpar en fast betalning för mjölkens fett- och proteinhalt upp till en fastställd brytpunkt, det s.k. baspriset. Överskrider fett- respektive proteinhalten brytpunkten erhålls ett tillägg och på motsvarande sätt görs ett avdrag när brytpunkten underskrids. Nivån på brytpunkten samt tillägg respektive avdrag varierar mellan föreningarna.

I syfte att utjämna mjölkleveransernas storlek över året tillämpas säsongsprissättning av flertalet mejeriföreningar. Falköpings mejeri och Skånemejerier har valt att inte ha några fastställda säsongsprisplaner. Milko och Norrmejerier har ett säsongsprissystem för de enskilda producenterna. Producenternas mjölkleveranser under juli-december ligger till grund för vilken mängd de kan leverera till mejeriet med full betalning under januari-maj.

Avräkningspriset består av grundpris, baspris eller för Arla Foods råvaruvärde, plus eventuellt säsongspristillägg eller avdrag samt av olika former av tillägg eller avdrag såsom kvalitetstillägg, kvantitetstillägg, miljöbonus/miljöpremie, tillägg för ekologisk mjölk och kvalitetsavdrag. Dessutom kan tilläggsbetalning och efterlikvider tillkomma i efterhand. Tilläggen betalas oftast i öre per kilo invägd mjölk.

Miljöbonus tillämpas av Skånemejerier, Norrmejerier och Milko. Skånemejerier och Gäsene har kvantitetstillägg. Fusionen mellan Milko och NNP innebar att miljöbonus och individuellt säsongspris infördes i hela föreningen.

Arla och MD Foods fusionerade i april 2000. Fram till den 1 oktober 2003 var betalningssystemen olika i Danmark respektive i Sverige då ett gemensamt system infördes. Avräkningspriset består av råvaruvärdet plus förädlingstillägg, plus/minus kvalitetstillägg, minus medlemsberoende kostnader plus efterlikvid. Råvaruvärdet är summan av fett- och proteinvärden med avdrag för kiloberoende kostnader. Fett- och proteinvärdena bestäms med utgångspunkt från EU:s interventionspriser för smör och skummjölkspulver och med värdeförhållandet 1/1,7 mellan fett och protein. Arla Foods räknar därmed med att värdet av protein kommer att öka i jämförelse med fett, eftersom värdeförhållandet är högre än det på 1/1,3 som i allmänhet brukar tillämpas. Kiloberoende kostnader är kostnader för intransport, mjölkens mottagning och lagring på mejeriet samt pastörisering och standardisering. Förädlingstillägget motsvarar, tillsammans med efterlikviden, det mervärde som skapas genom förädling av mjölken. Förädlingstillägget beräknas som procent av råvaruvärdet. I medlemsberoende kostnader ingår kostnader för delar av intransporten, den medlemsdemokratiska verksamheten, avräkningen och mjölkanalyser. Efterlikviden betalas liksom förädlingstillägget i procent av råvaruvärdet.

I juli 2001 införde Skånemejerier ett kontraktssystem. Baskontrakt tilldelades aktiva medlemmar och kontraktet baserades på högsta leverans något av åren 1998, 1999 eller 2000. Basleveransen fördelas per månad och säsongspriset avskaffades. Avräkningspris inom kontraktet kallas kontraktpris. Genom att betala ett s.k. B-pris för mjölk som överskrider kontraktet betalas mjölkkråvaran med marknadens värde på den aktuella mjölken. En kontrakt ersättning infördes april 2004 för mjölk som ligger inom baskontraktet. Systemet med B-pris för mjölk försvann i augusti 2005 och ska inte användas under 2006.

Vissa mejeriföreningar höjde fett- och proteinbetalningen i januari 2001 (Skånemejerier), juli 2001 (Gefleortens mejeri), februari 2002 (Norrmejerier), juli 2002 (Milko, endast protein) och januari 2003 (Falköpings mejeri och Norrmejerier, endast för protein). Arla Foods höjde fett- och proteinbetalningen i oktober 2003 samt sänkte i juli 2004. Gefleortens mejeriförening sänkte fettbetalningen i januari 2005.

Tabell 6.18 Avräkningspris 1996-2005, öre/kg*Producer prices for milk 1996-2005, öre/kilo*

År	Pris vid 4,2 % fett och 3,4% protein ¹	Statligt pristillägg ²	Summa avräkningspris
1996	304,7	7,5	312,2
1997	298,5	8,0	306,5
1998	297,0	8,0	305,0
1999	298,0	8,1	306,1
2000	298,2	8,1	306,3
2001	293,0	8,1	301,1
2002	299,0	8,2	307,2
2003	299,0	8,1	307,1
2004	282,0	8,2	290,2
2005 ³	275,0	8,0	283,0

1) Inkluderar efterlikvider, tilläggsbetalningar, premiebetalningar, kvantitetstillägg, kvalitetsavdrag samt miljöbonus. Från och med 1998 ingår ekomjölktillägget.

2) Inbegriper statligt pristillägg, extra utjämningsbidrag samt statligt mjölkpristillägg

3) Preliminär siffra

Källa: Svensk Mjolk, Jordbruksverket

Det kan noteras att avräkningspriset sjönk i samband med avregleringen 1991 men att nivån höjdes igen efter EU-inträdet som innebar en återgång till en reglerad marknad för mjölk och mjölkprodukter. 1997 minskade avräkningspriset. Det förklaras huvudsakligen av den försämrade lönsamheten på ostförsäljningen till följd av ökad konkurrens från import liksom stora inhemska lager. 1998 fortsatte avräkningspriset att minska. Detta år inverkade den ekonomiska krisen i Asien och framförallt Ryssland negativt på mejeriföreningarnas försäljning och därmed avräkningspriset. Krisen i Asien och Ryssland ökade konkurrensen och prispressen på såväl exportmarknaderna som hemmamarknaden. 1999 kunde mejeriföreningarna höja avräkningspriset något för att åter sänka det 2001. Under 2002 steg det åter men bland annat på grund av den försämrade dollarkursen beslutade Arla Foods att sänka sitt avräkningspris under hösten 2003. Den 1 juli 2004 och 2005 sänktes interventionspriserna för smör med 7 % och för skummjölkspulver med 5 %. Pressade priser på mjölkprodukter har medfört successiva sänkningar av avräkningspriserna under 2004 och 2005. Till följd av ändringar i EU:s jordbrukspolitik betalas ett mjölkbidrag i Sverige på ca. 11 öre/kg ut för år 2004 och 14,78 öre/kg för år 2005.

En internationell prisjämförelse gjord av LTO Nederland visar att det nya zeeländska företaget Fonterra ligger lägst av de större internationella mejeriföretagen med 17,15 eurocent/kilo i januari 2006. Arla Foods pris i Sverige var 27,39 eurocent/kilo vid samma tidpunkt och lägst pris inom EU betalades i Storbritannien med 24,54 eurocent/kilo.

6.4.2 Förädlingsled (mejeriledet) och konsumentled

I syfte att beskriva prisutvecklingen i mejeriledet redovisas nedan producentprisindex för livsmedelsindustrin avseende jordbruksreglerade livsmedel (PPI-J). Detta index omfattar konsumtionsvaror som helt eller delvis har sitt ursprung i svenska jordbruksprodukter. Endast produkter avsedda för inhemsk konsumtion ingår. PPI-J redovisar de svenska producenternas (livsmedelsindustrins) försäljningspriser på hemmamarknaden. Priserna avser i regel fritt kunden och exkluderar varuskatter.

Producentpriset på mjölk uppvisade en stadig uppgång under senare hälften av 1990-talet och denna utveckling fortsatte in på 2000-talet. Från 1996 till 2005 steg priset med drygt 18 procentenheter. Producentpriset på grädde var, till skillnad från priset på mjölk, relativt oförändrat fram till 2001. Producentpriset för smör fortsatte att stiga efter anslutningen till EU främst beroende på anpassningen till EU:s prisnivå. Producentpriset för ost har varit relativt stabilt under den redovisade perioden. För mejeriprodukter totalt har producentpriset uppvisat en uppåtgående trend under hela 1990-talet in på 2000-talet. De senaste tre åren har producentprisindex för mejeriprodukter varit stabilt. Detta kan jämföras med avräkningspriset till producent som sjunkit med 9,4 % mellan 1996 och 2005.

Tabell 6.19 Producentprisindex, 2000=100

Price indexes for the food industry, 2000=100

Period	Mjölk	Grädde	Smör	Ost	Glass	Summa mejeriprod
1996	93,9	97,0	92,9	100,1	93,7	96,1
1997	95,3	99,4	96,6	99,4	103,2	98,5
1998	97,0	99,5	96,8	98,4	96,1	97,7
1999	98,8	99,7	99,6	99,6	97,7	99,1
2000	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2001	102,0	100,4	100,3	101,8	100,9	101,7
2002	106,6	S	S	S	S	106,4
2003	111,7	S	106,9	S	S	110,1
2004	112,3	S	107,0	S	S	110,7
2005	112,1	S	107,3	S	S	110,0
2006						
Januari	110,9	S	S	S	S	109,8
Februari	111,2	S	S	S	S	110,3
Mars	111,2	S	107,3	S	S	110,4

S – uppgiften är sekretessbelagd

Källa: Månadsstatistik, Sveriges officiella statistik

Konsumentprisindex visar utvecklingen av priserna till konsument. Konsumentpriserna påverkas givetvis i hög grad av de prisförändringar som sker i producentled. Exempelvis steg producentpriset på smör och ost medan producentpriset på grädde sjönk i samband med Sveriges anslutning till EU. Denna förändring slog även igenom i konsumentledet.

Den 1 januari 1996 sänktes momsen på livsmedel från 20 till 12 %. Priserna på mejerivaror gick emellertid inte ned i motsvarande grad.

Under den senare delen av 1990-talet steg konsumentpriset framförallt på mjölk. Sedan år 1999 kan också noteras prisökningar på ost. Det förklaras åtminstone delvis av minskad importkonkurrens till följd av svag kronkurs. År 2005 skedde ett trendbrott och konsumentprisindex sjönk något för samtliga mejeriprodukter.

Tabell 6.20 Konsumentprisindex, 2000=100

Consumer price indexes, 2000=100

Period	Mjök	Grädde	Smör	Ost	Glass	Summa mejeriprod
1996	93,4	98,8	97,4	97,3	96,9	95,8
1997	94,9	98,8	99,6	98,2	98,6	97,1
1998	95,0	99,7	99,1	98,2	100,8	97,9
1999	98,3	100,2	99,4	98,7	100,1	98,8
2000	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2001	102,2	101,5	99,2	101,5	99,0	101,3
2002	107,6	104,8	102,7	105,7	99,2	105,4
2003	113,2	108,4	105,0	107,0	99,4	108,5
2004	113,7	108,7	106,1	106,3	100,6	108,8
2005	113,3	108,6	105,7	104,8	99,2	107,8
2006						
Januari	113,1	107,1	104,9	104,4	98,1	107,1
Februari	113,2	108,6	104,6	104,2	98,1	107,2
Mars	113,4	108,7	104,6	103,6	98,4	107,1

Källa: Månadsstatistik, Sveriges officiella statistik

6.5 EU:s marknadsreglering

Syftet med EU:s marknadsreglering är bl.a. att garantera mjölkbönderna en viss inkomstnivå. För att uppnå detta mål använder sig EU av produktionskvoter, gränsskydd, exportbidrag, intervention av smör och skummjörkspulver samt diverse avsättningsfrämjande stöd.

Tabell 6.21 Förteckning över flertalet av EU:s pris- och marknadsreglerande åtgärder inom mjölksektorn

The European Union's price and market regulating measures for the milk sector

- Mjölkkvotssystem
- Exportbidrag
- Interventionsuppköp och försäljning av skummjölkspulver
- Interventionsuppköp och försäljning av smör
- Stöd till privat lagring av smör
- Stöd till privat lagring av skummjölkspulver
- Stöd till privat lagring av ost
- Stöd för användning av skummjolk och skummjölkspulver som bearbetas till foderblandningar och denaturering av skummjölkspulver avsett som kalvfoder
- Stöd till produktion av kasein och kaseinater av skummjolk
- Stöd till koncentrerat smör för direkt konsumtion
- Stöd till icke-vinstdrivande institutioners och organisationers inköp av smör
- Stöd för mjölk och vissa mjölkprodukter till skolelever
- Stöd till användning av smör, koncentrerat smör och grädde vid framställning av konditorivaror, glass och andra livsmedel
- Marknadsföringsstöd till mjölk och mejeriprodukter (gemensamt med andra varuområden)

6.5.1 Reformering av GJP - Agenda 2000 och halvtidsöversynen

EU fattade under våren 1999 beslut om en reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken kallad Agenda 2000. För mjölksektorn skulle reformen inledas först marknadsåret 2005/2006. Agenda 2000 fastslog att kvotsystemet förlängs fram t.o.m. den 31 mars 2008. Vidare beslutades om en särskild kvotökning i Italien (600 000 ton), Spanien (550 000 ton), Irland (150 000 ton), Grekland (70 000 ton) och Nordirland (19 700 ton). Med undantag för de länder som erhöll den särskilda kvotökningen, beslutades att medlemsländernas mjölkkvoter skulle höjas fr.o.m. 2005/2006 med 1,5 % i tre steg.

För att möjliggöra export utan bidrag krävs en sänkning av EU:s prisnivå till världsmarknadsprisnivå. I detta syfte beslutade ministrarna genom Agenda 2000 att sänka interventionspriset för smör och skummjölkspulver med 15 % i tre steg, med start regleringsåret 2005/2006. Prissänkningen var även tänkt att underlätta EU:s östutvidgning genom att föra EU:s prisnivå mot de nivåer som rådde i kandidatländerna.

För att kompensera mjölkproducenterna för det sänkta riktpriiset på mjölk och de sänkta interventionspriserna för smör och skummjölkspulver ingick det i Agenda 2000 att medlemsstaterna fr.o.m. 2005 skulle göra särskilda stödutbetalningar till producenterna. Den ena typen av stöd ska betalas ut i form av ett direktbidrag som är kopplat till den mjölkkvot som producenten innehar. Därutöver skulle ytterligare stöd betalas ut, s.k. nationella kuvert.

Mjolkproduktionen gynnas av de nationella kuvert som betalats ut inom nötköttssektorn. Vidare har mjolkproduktionen redan år 2000 gynnats av jordbruksreformen genom sänkta fodersädspriser, som en följd av sänkta interventionspriser för spannmål, och införande av stöd till vallensilage.

Halvtidsöversynen 2003 blev mer utav en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken än en översyn. Den gick i flera avseende längre än Agenda 2000 som aldrig hann påbörjas för mjolksektorn.

- Kvotssystemet förlängs till och med kvotåret 2014/2015. De kvotökningar som beslutades i Agenda 2000 flyttas fram ett år. Greklands mjolkkvot utökades med 120 000 ton.
- Prissänkningarna ser ut som nedan. Den totala prissänkningen uppgår till 15 % för skummjolkpulver och 25 % för smör.
- Kompensationen för prissänkningen (inklusive nationella kuvert) har fastställts till 11,81 euro/ton för 2004, 23,65 euro/ton för 2005 och 35,5 euro/ton för 2006 och framåt.
- Uppköp av smör kommer hädanefter att suspenderas då den uppköpta kvantiteten under 1 mars till 31 augusti överstiger ett fastställt tak. Därefter kan uppköp ske genom anbudsförfarande. Taket är satt till 70 000 ton för 2004/2005 för att därefter reduceras med 10 000 ton per år fram till 2008/2009 då taket kommer att uppgå till 30 000 ton.
- Riktpriset, som angetts för mjolk med 3,7 % fetthalt levererad fritt mejeri, vilket har varit ett riktmärke för den prisnivå som producenterna bör uppnå vid försäljning av mjolk, har avskaffas.
- Mjolkbidraget ska införas redan 2004. Detta mjolkbidrag kommer att baseras på innehavet av mjolkkvot den 31 mars samma år. Mjolkbidraget frikopplas först 2007.

Enligt de nationella val som den svenska regeringen gjort i enlighet med EU:s jordbruksreform gäller att för mjolksektorn kommer 67,5 % av mjolkstödet att fördelas till dem som har mjolkkvot 2007 och resterande del i enlighet med regionmodellen.

Enligt uppgifter från kommissionen har Danmark, Tyskland, Irland, Luxemburg och Förenade kungariket valt att frikoppla mjolkstödet 2005, Belgien, Italien, Finland, Frankrike och Spanien 2006 och Österrike, Nederländerna, Grekland samt Portugal 2007.

Tabell 6.22 Prisnivåer enligt halvtidsöversynen
Price levels according to MTR

	2000-2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Interventionspris, smör	328,20	305,23	282,44	259,52	246,39
Interventionspris, skummjolkpulver	205,52	195,24	184,97	174,69	174,69

Källa: Rådets förordning 1255/1999

6.5.2 Mjölkkvotssystemet

Den 1 april 1984 införde EU ett kvotssystem för att begränsa mjölkproduktionen. Medlemsländerna tilldelades nationella kvoter vilka i sin tur fördelades ut till mjölkproducenterna. Mjölkkvoterna utgörs av leveranskvoter, som avser försäljning till mejeri eller annan uppköpare, samt direktförsäljningskvoter som avser försäljning direkt till konsument. Överskrids landskvoten ska de producenter som levererat för mycket betala en tilläggsavgift. Medlemsländerna kan välja att samla in avgiften från mejeri eller på gårdsnivå. Sverige har valt den senare modellen, men har aldrig behövt tillämpa den.

Sedan den 1 april 2000 har Sverige frihandel med mjölkkvoter. Detta innebär att köpare och säljare själva får finna varandra. Det finns dock även företag som erbjuder förmedlingstjänst. Parterna kommer överens om pris, betalning och den tidpunkt under kvotåret när handeln ska ske. Kvotpriserna registreras inte av Jordbruksverket, men enligt husdjursföreningarnas kvotbörs har priset fallit under de 1,50 kr/kg mjölkkvot som Jordbruksverket tidigare tillämpade. Från juni 2001 till dess att reformförslaget till halvtidsöversynen presenterades i början av 2003 sjönk kvotpriset från 1,10 kr/kg till 40 öre. Därefter steg det kraftigt och varierade under 2003 kring 1 kr/kg. Under 2004 har kvotpriset gradvis sjunkit och i månadskiftet september-oktober låg det kring 75 öre/kg. Det mjölkbidrag som infördes 2004 baseras på innehavet av mjölkkvot den 31 mars samma år. Under 2005 steg kvotpriserna för att falla tillbaka igen i början av 2006. I maj 2006 låg kvotpriset i södra Sverige på 0,74 öre/kg och i norra Sverige på 0,85 öre/kg. Anledningen till det ökade kvotpriset i norra Sverige är att det nationella stödet från och med 1 januari 2006 betalas för den mjölkkvot en producent har och inte längre som tidigare med mjölkleveranserna som underlag.

Sverige är indelat i två geografiska regioner avseende mjölkkvoter. Handeln med leveranskvoter kan bara ske inom kvotregionerna. Handeln med direktförsäljningskvoter kan däremot ske över hela landet. All handel med kvoter ska registreras hos Jordbruksverket för att kvotbytet ska godkännas.

Tabell 6.23 Nationella mjölkkvoter 2005/2006, ton
National milk quotas 2005/2006, metric tons

Land	Leverans till mejeri	Direkt försäljning	Totalt
Belgien	3 241 729	68 702	3 310 431
Tjeckien	2 678 932	3 211	2 682 143
Danmark	4 454 890	458	4 455 348
Tyskland	27 768 466	95 361	27 863 827
Estland	604 492	20 061	624 553
Grekland	819 712	801	820 513
Spanien	6 049 899	67 051	6 116 950
Frankrike	23 880 184	355 614	24 235 798
Irland	5 391 602	4 162	5 395 764
Italien	10 284 048	246 012	10 530 060
Cypern	141 234	3 966	145 200
Lettland	677 568	17 827	695 395
Litauen	1 520 288	126 651	1 646 939
Luxemburg	268 554	495	269 049
Ungern	1 801 879	145 401	1 947 280
Malta	48 698	0	48 698
Nederländerna	11 000 292	74 400	11 074 692
Österrike	2 636 061	114 329	2 750 390
Polen	8 637 940	326 077	8 964 017
Portugal ⁽¹⁾	1 911 803	8 658	1 920 461
Slovenien	518 214	42 210	560 424
Slovakien	1 004 991	8 325	1 013 316
Finland	2 399 925	7 863	2 407 788
Sverige	3 300 000	3 000	3 303 000
Förenade konungariket	14 486 039	123 708	14 609 747
EU-25	135 527 440	1 864 343	137 391 783

(1) Utom Madeira

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Enligt anslutningsavtalen fick åtta av de nya medlemsstaterna möjlighet att få tillgång till en omstruktureringsreserv från 2006. Denna reservkvot skulle kompensera för en förväntad minskning av direktkonsumtionen. I maj 2006 fattade förvaltningskommittén beslut om att de åtta berörda länderna skulle få tillgång till omstruktureringsreserverna från och med 1 april 2006.

Tabell 6.24 Omstruktureringsreserv 2006, ton

Reserve 2006, metric tons

Land	Reserv¹
Tjeckien	55 788
Slovakien	27 472
Polen	416 126
Ungern	42 780
Slovenien	16 214
Estland	21 885
Lettland	33 253
Litauen	57 900

Källa: EGT L236/2003

6.5.3 Gränsskydd

Tidigare tillämpade EU rörliga avgifter vid import av mjölkprodukter för att förhindra att den interna prisnivån sjönk under ett fastställt tröskelpris. Sedan den 1 juli 1995 tillämpas dock fasta tullsatser till följd av den överenskommelse som nåtts inom ramen för WTO:s jordbruksavtal. Dessa tullar sänktes under en sexårsperiod (1995/96 – 2000/01) med i genomsnitt 36 % för jordbruksprodukter jämfört med den genomsnittliga differensen mellan den interna prisnivån och motsvarande på världsmarknaden under basperioden 1986-88. Minsta neddragning för enskild varuposition var 15 %. I avvaktan på nytt WTO-avtal fortsätter sista årets nivå, dvs. 2000/01, att gälla även påföljande år. EU har möjlighet att på frivillig väg sänka tullarna ytterligare men behöver inte göra det enligt WTO-avtalet. EU hade till och med 2003 även rätt att ta ut en tilläggstull om importen översteg vissa bestämda nivåer och importpriset understeg en på förhand fastställd nivå, den s.k. skyddsklausulen. Denna möjlighet tillämpades aldrig inom mjölksektorn. I tabellen nedan visas aktuella tullsatser för ett antal mejeriprodukter.

Tabell 6.25 EU:s gränsskydd för ett urval av mejeriprodukter*Tariffs for specific dairy products*

KN-nr	Varubeskrivning	Konventionell tull ¹ euro/100 kg	SEK/100kg 25 april 2006
0402 10 19	Osötat skummjörkspulver i förpackningar över 2,5 kg	118,8	1 118,48
0402 21 19	Osötat halvskummat mjörkpulver i förpackningar över 2,5 kg, fetthalt 11-27 viktprocent	130,4	1 227,69
0405 10 19	Smör, fetthalt högst 85 viktprocent, i förpackningar över 1 kg	189,6	1 785,05
0405 90 10	Smörolja, fetthalt minst 99,3 viktprocent, vattenhalt högst 0,5 viktprocent	231,3	2 177,64
0406 10 20	Färskost, fetthalt högst 40 viktprocent	185,2	1 743,62
0406 90 21	Cheddar	167,1	1 573,21
0406 90 39	Jarlsberg	151,0	1 421,63

¹⁾ Tullsats för WTO-medlemmar samt länder med MGN-status

Källa: Tullverket

Utöver tarifferingen av gränsskyddet har WTO-avtalet medfört ett åtagande om minimitillträde. Länder som under basperioden 1986-88 importerade mindre än 5 % av sin konsumtion inom ett varuområde skulle under införandet av avtalet öka sin import till denna nivå. EU har med anledning av detta åtagande inom mejerivaruområdet öppnat upp nedanstående minsta tillträdeskvoter (minimum access quotas). Dessa kvoter är föremål för förhandlingar i WTO med anledning av EU:s utvidgning. Kvoten för skummjörkspulver är dock inte färdigförhandlad.

Tabell 6.26 Kvoter för att garantera minimitillträde, avser EU-15*Minimum access quotas concerning EU-15*

Produkt	Inledande kvantitet (ton) 1995/96	Slutlig kvantitet (ton) 2000/01	Kvantitet EU-25 1 juli 2006
Skummjörkspulver	40 401	68 000	*
Smör	0	10 000	11 360
Emmentaler	2 934	18 400	18 438
Gruyère	734	5 200	5 413
Cheddar	3 000	15 000	15 005
Ost för bearbetning	4 000	20 000	20 007
Pizzaost	1 111	5 100	5 360
Övrig ost	3 494	19 500	19 525

*Ej färdigförhandlad

Källa: GATT:s bindningslista

Genom bilaterala avtal beviljade EU redan innan Uruguayrundan förmåner vid import av vissa mjölkprodukter. För att garantera att de kvantiteter som importerades till EU med sänkt gränsskydd under basperioden 1986-88 även fortsättningsvis skulle åtnjuta förmånsbehandling infördes nedanstående kvoter (current access quotas). I och med utvidringningen av EU startade förhandlingar om att utöka vissa av kvoterna. Dessa förhandlingar är ännu inte slutförda. De ökade kvoterna som redovisas i tabellen nedan började gälla 1 januari 2006.

Tabell 6.27 Kvoter för att garantera nuvarande marknadstillträde

Current access quotas

Produkt	Land	Kvot, ton – EU-15	Kvot, ton – EU-25
Cheddar	Australien	3 250	3 711
	Nya Zeeland	7 000	*
Mogen cheddar	Kanada	4 000	*
Ost för bearbetning	Australien	500	*
	Nya Zeeland	4 000	*
Smör	Nya Zeeland	76 667	77 402

*Ej färdigförhandlad

Källa: Kommissionens förordning (EG) nr 2535/2001 och arbetsmaterial från kommissionen

Vid import av mjölk och mjölkprodukter till EU från tredje land krävs importlicenser. När varor importerats för att bearbetas och reexporteras, s.k. aktiv förädling, gäller dock särskilda regler. Ansökan om importlicens ska i Sverige inges till Jordbruksverket varvid en säkerhet ställs.

Utöver de importförmåner som tillkommit genom WTO:s jordbruksavtal har EU genom en rad bilaterala avtal erbjudit tullnedsättningar. Förmånerna ges ofta inom ramen för en fastställd kvot men även utan kvantitativ begränsning. Kvoterna kan antingen administreras av det exporterande landet genom tillämpning av IMA 1 intyg som åtföljer varan, eller administreras internt inom EU. I det senare fallet måste importören hos myndighet i respektive medlemsland ansöka om en särskild licens för att ta del av förmånen.

6.5.4 Exportbidrag

För att täcka skillnaden mellan EU:s prisnivå och världsmarknadspriserna, som vanligtvis ligger lägre, betalar EU ut exportbidrag.

Tabell 6.28 EU:s exportbidrag per den 31 mars 2006 för ett urval mejeriprodukter
EU export refunds for a number of dairy products as of 31 March 2006

Produktkod	Varubeskrivning	Bidrag, euro/100 kg	Bidrag, kr/100kg ¹⁴
0401 30 31 9700	Grädde i förpackningar på högst 2 liter, fetthalt 39-45 viktprocent	zon L02 – 22,75 zon L20 – 32,49	213,85 305,41
0402 10 19 9000	Osötat skummjörkspulver i förpackningar över 2,5 kg	zon L02 – 4,14 zon L21 – 5,00	38,92 47,00
0404 90 21 9120	Osötat vasslepulver, fetthalt högst 1,5 viktprocent	zon L02 – 3,54 zon L20 – 4,27	33,28 40,14
0405 10 19 9700	Smör i förpackningar över 1 kg, fetthalt 82 viktprocent eller mer	zon L02 – 71,57 zon L20 – 96,50	672,76 907,10
0406 90 87 9400	Viss hårdost, fetthalt 19-39 viktprocent	zon L04 – 33,86 zon L40 – 49,49	318,28 465,21
0406 90 87 9979	Viss hårdost, fetthalt 39 viktprocent eller mer	zon L04 – 35,35 zon L40 – 50,82	332,29 477,71

zon L02: Andorra och Gibraltar

zon L20 Alla destinationer utom L02, Ceuta, Melilla, Heliga stolen, USA och de områden av Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen

zon L21: Alla destinationer utom L02, Ceuta, Melilla, Heliga stolen, USA, Bulgarien och de områden av Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen

zon L04: Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Serbien och Montenegro, f d jugoslaviska republiken Makedonien,

zon L40: Alla destinationer utom L02, L04, Ceuta, Melilla, Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz, Heliga stolen, USA, Bulgarien, Rumänien, Kroatien, Turkiet, Australien, Kanada, Nya Zeeland och i de områden av Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen

Källa: förordning (EG) 522/2006

Mellan november 2001 och juli 2002 höjdes exportbidragen kraftigt för framförallt skummjörkspulver, men även smör. Anledningen var att världsmarknadspriserna sjönk och exportmöjligheterna minskade. Sedan slutet av oktober 2002 har exportbidraget för skummjörkspulver sänkts i flera omgångar allteftersom marknadssituationen har förbättrats. EU var under 2003 i princip ensam säljare av skummjörkspulver på världsmarknaden på grund av torka i Oceanien. Exportbidraget för cheddar minskade under slutet av år 2003 beroende på att bland annat exporten till Ryssland gick mycket bra. Under hösten 2003 och hela 2004 fungerade den europeiska exporten av mejeriprodukter väl och WTO-profilen över hur mycket exportbidrag som varje månad kan utfärdas utan att WTO-taket överskrids, låg högt för flertalet produkter. Under hösten 2004 försvagades dollarkursen gentemot euron, vilket försvagade EU:s konkurrenskraft på världsmarknaden. Under 2005 minskade exporten något efter två mycket starka exportår.

Den 15 april 2004 infördes exportbidrag via anbudssystem för smör och smörolja samt skummjörkspulver. Detta system fungerar parallellt med de generella exportbidragen. Bidragsnivån för exportbidrag via anbud är något högre än den för de generella bidragen. Sedan den första anbudsomgången för exportbidrag som genomfördes den 15 april 2004 fram till den 13 april har bidragsnivån för smör och skummjörkspulver sjunkit med 38,5 % respektive 87,2 %. Den fasta bidragsnivån har under samma period reducerats med 42,6 % respektive 90,8 %. Exportbidragen för ost sänkts med 46,6 % (cheddar) och 51,9 % (färskost och smältost). Bidragen för färska produkter har sänkts med 40,0 % (mjörk och grädde).

¹⁴ Vid omräkning har genomsnittskursen för mars 2006 använts

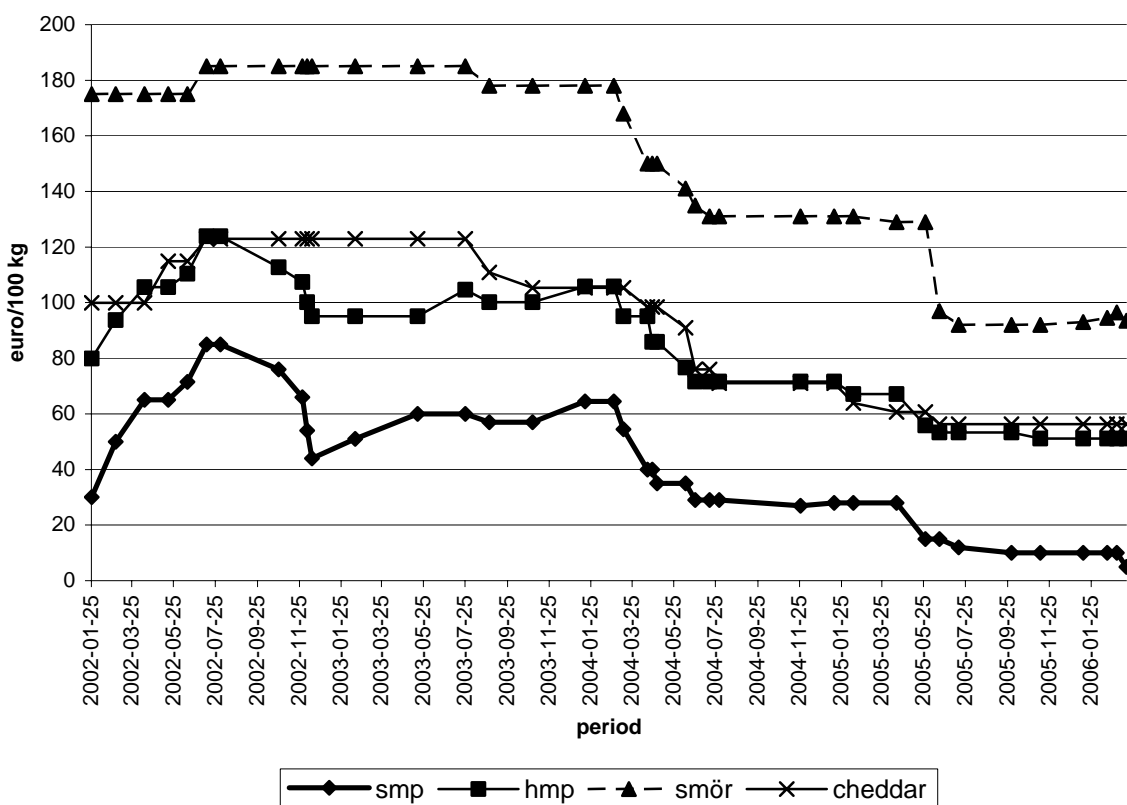

Diagram 6.1 Exportbidragen för fyra olika mejeriprodukter 2002-2005

Refunds for four different categories of dairy products during 2002-2005

Helmjölkspulver (0402 21 99 93 00), skummjölkspulver (0402 10 19 9000), cheddar (0406 90 21 9900) och smör (0405 10 19 9700) avser destination A01 övriga tredje länder.

Det finns en rad olika fetthalter för helmjölkspulver och därför har ovanstående KN-nummer valts som kan antas vara representativ exportprodukt genom att det är bulkvara med en fetthalt på mellan 29 till 41 viktprocent.

EU åtog sig under Uruguayrundan att, jämfört med basperioden 1986-88, reducera det belopp som utgår i exportbidrag med 36 % samt att reducera den kvantitet som erhåller exportbidrag med 21 % vilket resulterade i nedanstående kvantiteter och belopp. Neddragningarna genomfördes under en sexårsperiod.

Tabell 6.29 Maximal export från EU med exportstöd, 1 000 ton*Maximum exports from the EU with refunds, 1 000 metric tons*

WTO-år	Smör & smörolja	Skummjölkspulver	Ost	Övriga mjölkprodukter
1995/96	487,8	335,0	426,5	1 185,4
1996/97	470,1	322,5	405,4	1 140,0
1997/98	452,4	310,0	384,4	1 094,5
1998/99	434,7	297,5	363,3	1 049,0
1999/2000	417,0	285,0	342,3	1 003,6
2000/01	399,3	272,5	321,3	958,1
2001-	399,3	272,5	321,3	958,1

*Källa: Arbetsmaterial från kommissionen***Tabell 6.30 Maximalt exportstöd, miljoner euro***Maximum refunds, million EUR*

WTO-år	Smör & smörolja	Skummjölkspulver	Ost	Övriga mjölkprodukter
1995/96	1 392,1	406,2	594,1	1 024,7
1996/97	1 303,3	380,1	543,6	959,3
1997/98	1 214,4	354,0	493,1	893,9
1998/99	1 125,6	328,0	442,6	828,5
1999/2000	1 036,7	301,9	392,1	763,1
2000/01	947,8	275,8	341,7	697,7
2001-	947,8	275,8	371,7	697,7

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

EU har valt att kontrollera sina WTO-åtaganden genom ett licenssystem. Vid export med bidrag, med undantag för proviantering och varuposter under 60 euro, krävs en exportlicens vilken i Sverige kan ansökas om hos Jordbruksverket. Om den kvantitet som ska exporteras överstiger 150 kg gäller dock att licens ska ansökas om, även om bidragsbeloppet är lägre än 60 euro. Vid ansökan om licens ska enligt huvudregeln en säkerhet ställas. Kommissionen har därefter fem arbetsdagars betänketid mellan ansökan och utfärdande. Under denna period kan åtgärder, som suspension av licensutfärdande och tillämpning av reduktionskoefficient, vidtas om WTO-åtagandena riskerar att överskridas.

De budgetmässiga åtagandena har inte medfört några hinder för EU:s subventionerade export av mejeriprodukter. Däremot har taken för de exportstödda kvantiteterna haft viss begränsande effekt för export inom grupperna ost och övriga mjölkprodukter. Exporten från dessa två grupper har volymmässigt snuddat vid taket de flesta åren, och kommissionen har vid ett flertal tillfällen vidtagit åtgärder i form av suspension av licensutfärdande samt sänkning och slopande av exportbidragen för att hålla kvantiteten inom den avtalade nivån. Under 1997 införde EU dessutom ett system genom vilket smältost som framställts genom aktiv förädling, erhåller exportbidrag baserat på insatsvarorna ost, smör och skummjölkspulver. Vid export betalas exportbidrag ut endast för skummjölkspulvret och smöret i smältosten. På detta sätt omfördelas en del exportstödda kvantiteter från gruppen ost till skummjölkspulver och smör, där gott om utrymme beträffande åtagandena funnits. Utan detta förfarande skulle EU ha överskridit sina åtaganden för ost.

Anledningen till att det funnits gott om utrymme för vissa produkter och mindre för andra är att åtagandena grundar sig på historisk export under basperioden. EU:s handelsmönster har emellertid ändrat sig under åren. Idag exporteras större volymer förädlade mejeriprodukter och mindre volymer bulkvaror såsom smör och skummjölkspulver.

Under de första fem åren av WTO-avtalet efter Uruguayrundan fanns möjlighet att föra över eventuella resterande kvantiteter och exportbidragsbelopp till kommande år. Från och med WTO-år 2000/2001 existerar emellertid inte denna möjlighet. I diagrammen nedan redovisas ursprunglig kvot inklusive överförda kvantiteter under rubriken ”WTO-åtagande”. Siffrorna som avser år 2004/2005 är preliminära.

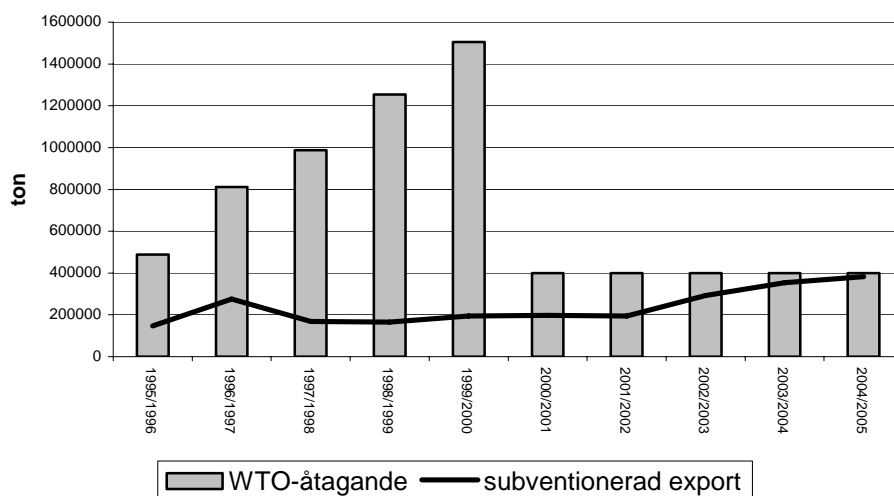

Diagram 6.2 Subventionerade exportkvantiteter, smör och smörolja
Subsidised export quantities, butter and butteroil

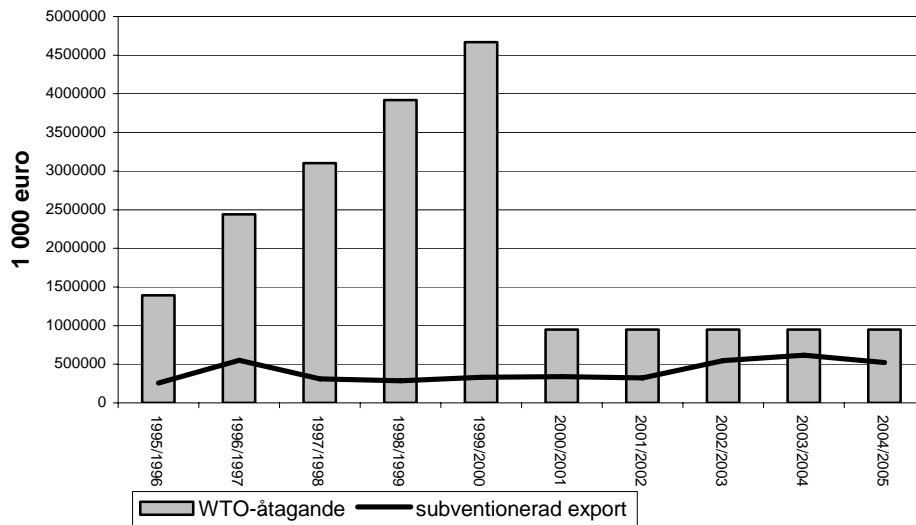

Diagram 6.3 Exportbidragsutgifter, smör och smörolja

Total refunds, butter and butteroil

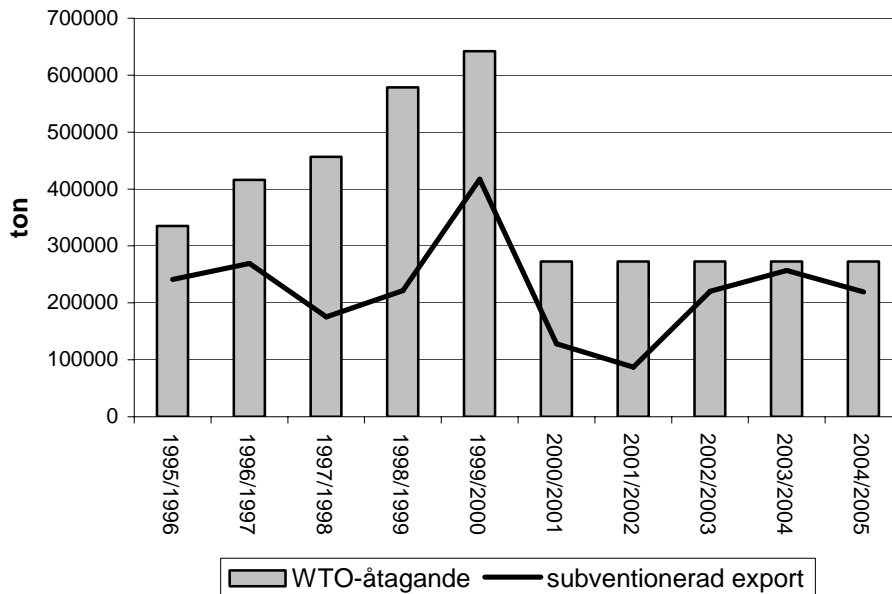

Diagram 6.4 Subventionerade exportkvantiteter, skummjörkspulver

Subsidised export quantities, skimmed milk powder

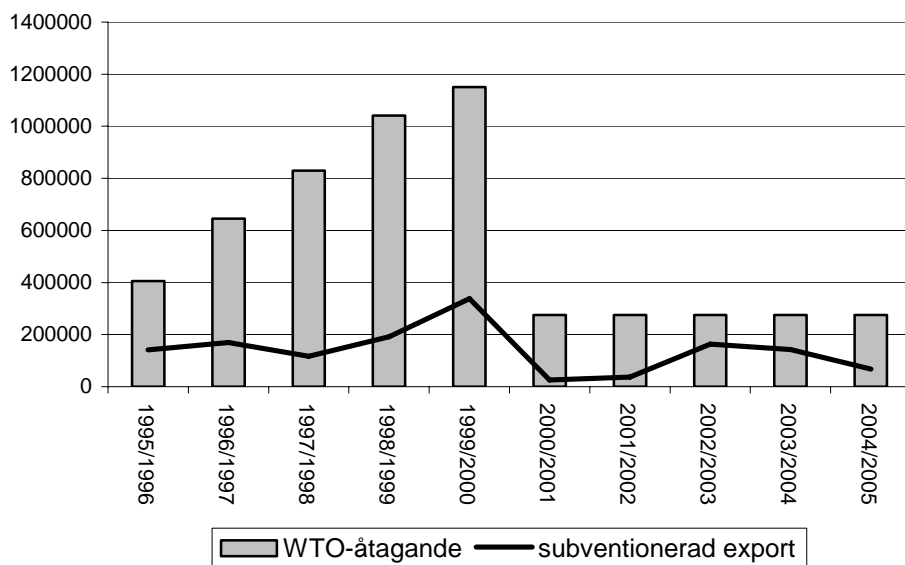

Diagram 6.5 Exportbidragsutgifter, skummjölkspulver

Total refunds, skimmed milk powder

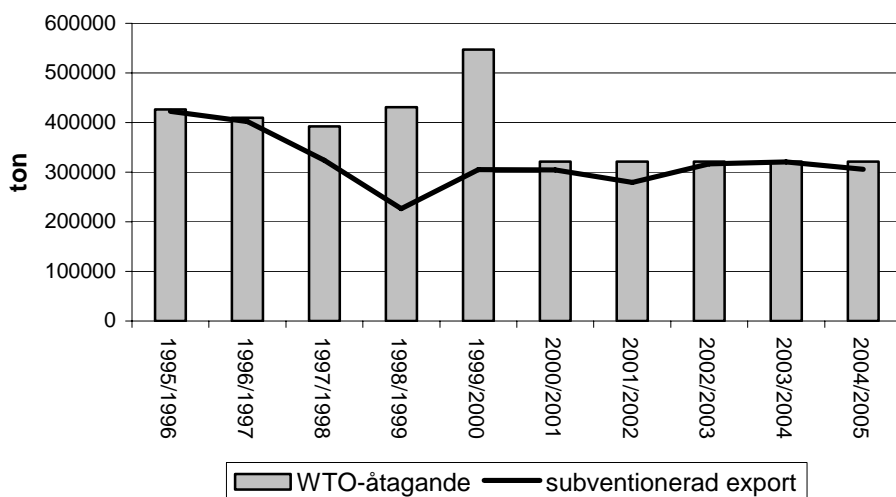

Diagram 6.6 Subventionerade exportkvantiteter, ost

Subsidised export quantities, cheese

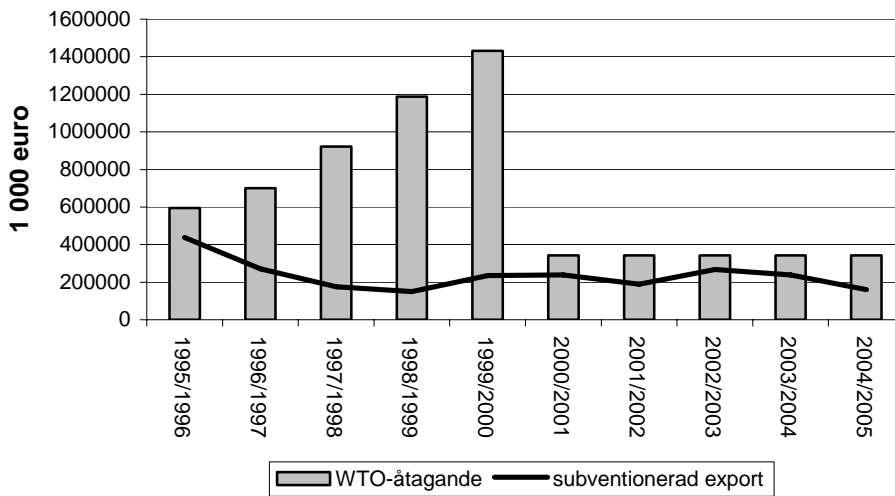

Diagram 6.7 Exportbidragsutgifterost

Total refunds, cheese

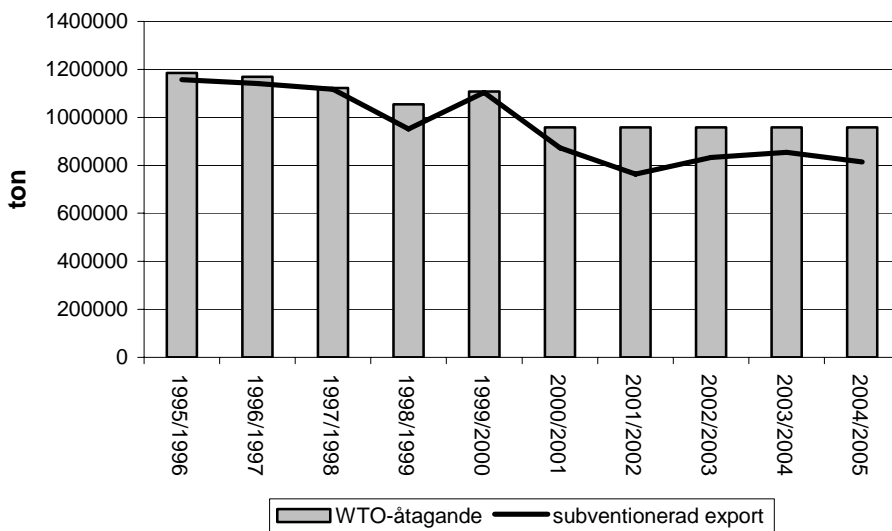

Diagram 6.8 Subventionerade exportkvantiteter, övriga mjölkprodukter

Subsidised export quantities, other milk products

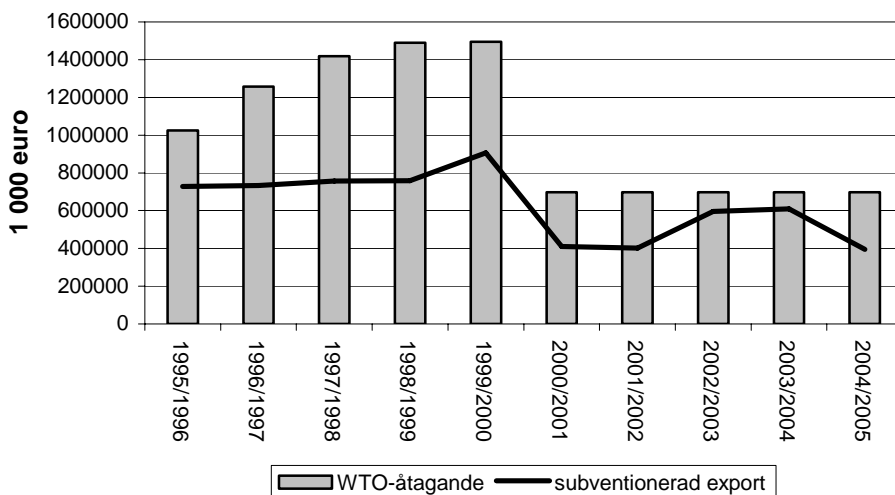

Diagram 6.9 Exportbidragsutgifter, övriga mjölkprodukter

Total refunds, other milk products

I syfte att minska de kvantiteter för vilka det ansöks om bidrag har nivån på exportbidragen sänkts vid ett flertal tillfällen sedan WTO-avtalet trädde i kraft. Under 2004 och 2005 sänktes också exportbidragen till följd av sänkta stödpriser genom reformen. Kommissionen har gjort vissa långsiktiga prioriteringar för att kunna respektera åtagandena, exempelvis har hög fetthalt i torrsubstansen givits ett högre bidrag. Sänkningarna har även varit kopplade till stigande världsmarknadspriser och vikande euro gentemot dollarn. För vissa mejeriprodukter, såsom mjölk under 3 % fetthalt samt filmjölk och naturell yoghurt, har exportbidraget helt avskaffats. Detsamma gäller export av ost till vissa destinationer, t.ex. Norge, Kanada, Turkiet, Nya Zeeland, Australien och USA.

6.5.5 Intervention

I avsikt att skydda EU:s marknad mot säsongsmässiga och strukturella överskott tillämpas såväl offentlig som privat lagring av smör, skummjörkspulver samt privat lagring av vissa ostar. Vid offentlig lagring köper interventionsorganen i medlemsstaterna upp varan och svarar för lagring, försäljning och utlagring. Vid privat lagring ansöks däremot om ett stöd och stödmottagaren står som ägare till varan.

Beträffande smör tillämpas offentlig lagring genom anbudsförfarande då priset på smör i en enskild medlemsstat understigit 92 % av interventionspriset under två veckor i rad. Även om anbudsförfarande används för att fastställa uppköpspriset har det beslutats om ett minimipris på 90 % av interventionspriset. Säljaren är således alltid garanterad detta pris. Omvänt suspenderas interventionsuppköpen när marknadspriset i en medlemsstat under två veckor i följd varit lika med eller överstigit 92 % av interventionspriset. De nationella marknadspriserna noteras veckovis av s.k. noteringskommittéer eller registreras på representativa marknader (Sverige har valt den senare modellen) varefter de rapporteras till kommissionen.

Uppköp av smör kommer enligt det senaste reformbeslutet att suspenderas då den uppköpta kvantiteten under 1 mars till 31 augusti överstiger ett fastställt tak. Därefter kan uppköp ske genom anbudsförfarande. Taket är satt till 70 000 ton för 2004/2005 för att därefter reduceras med 10 000 ton per år fram till 2008/2009 då taket kommer uppgå till 30 000 ton.

För smör utgår även privat lagringsstöd. Enligt detta system lagras produkterna under sommaren då produktionen överstiger konsumtionen och säljs ut under vintern då situationen är den omvända.

Storleken på EU:s interventionslager hänger samman med den rådande marknadssituationen. Är efterfrågan god och priserna höga minskar eller upphör inlagringen, eventuellt sker även utförsäljning från lager. Omvänt tar inlagringen fart när marknadspriserna är låga. I tabellen nedan avspeglas exempelvis den höga efterfrågan från den ryska marknaden 1997 och den efterföljande ekonomiska krisen som inleddes hösten 1998. Under hösten 2001 och hela 2002 var smörpriserna på den internationella marknaden låga. Till följd av detta ökade interventionslagren kraftigt. Under åren 2003 till 2005 var marknadssituationen bättre vilket ledde till begränsade uppköp samt möjliggjorde utförsäljning från lagren. I Sverige har EU:s system för intervention av smör hittills inte tillämpats.

Tabell 6.33 Utvecklingen av interventionslager smör, 1 000 ton

Development of intervention stocks of butter, 1 000 metric tons

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lager 1 januari	19,6	39,3	11,3	3,4	53,0	63,6	66,0	192,0	223,0	160,4
Uppköp	36,6	2,9	0,0	55,4	44,0	38,7	153,1	41,3	29,4	36,4
Försäljning	19,9	31,0	7,8	4,0	33,4	36,3	27,1	10,2	91,9	75,6
Lager 31 december	39,3	11,3	3,4	54,9	63,6	66,0	192,0	223,0	160,4	121,2

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Utnyttjandet av stödet till privat lagring uppvisar samma mönster som de offentliga interventionslagren, dvs. de år som marknadspriserna är låga ansöks om stöd för större kvantiteter än vad som annars är fallet. Ansökningarna om stöd för privat lagring minskade med 27 %, vilket motsvarar 48 600 ton, mellan 2003 och 2004. Den totala inlagrade kvantiteten 2004 var 130 632 ton. I Sverige lämnades stöd för privat lagring av smör under 1995 och 1996 med drygt 600 ton per år. Under åren 1997 t.o.m. 2002 ägde ingen privat lagring rum i Sverige. År 2003 slöts kontrakt för 144 ton, 2004 slöts kontrakt för 299 ton och 2005 söktes kontrakt för 1 700 ton smör i Sverige.

Under perioden 1 mars till 31 augusti kan skummjörkspulver köpas upp till offentlig lagring. Uppköpen sker till ett fast pris som motsvarar 95 % av interventionspriset. Om interventionsuppköpen inom EU överskrider en maximal kvantitet om 109 000 ton kan kommissionen välja att suspendera intervention till fast pris och eventuellt genomföra uppköpen genom anbudsförfarande istället. Hittills har uppköp genom anbudsförfarande endast tillämpats under 1991 och 2002. Utöver offentlig lagring finns ett stöd till privat lagring av skummjörkspulver som dock inte tillämpas för närvarande. Under 1996 intervenerades stora mängder skummjörkspulver, de största sedan 1990. Anledningen var att utbrotten av BSE (galna ko-sjukan) medfört minskad efterfrågan från foderindustrin. BSE-krisen, i kombination med låg efterfrågan på skummjörkspulver från världsmarknaden, ledde till att EU:s interventionslager fortsatte att stiga under ytterligare två år. Under hösten 1999 vände emellertid priserna uppåt och skummjörkspulver kunde säljas ut från interventionslagren. Under 2000 och 2001 köptes inget skummjörkspulver in till interventionslager tack vare det höga världsmarknadspriset och då tidigare kvantiteter såldes ut under 2000 var samtliga EU:s interventionslager tomma i september 2000. När interventionsperioden startade i mars 2002 var intresset för att sälja skummjörkspulver till intervention mycket stort. Redan i juni var kvoten på 109 000 ton fylld och det medförde att uppköp till fast pris upphörde. Efter det genomfördes fyra anbudsomgångar för ytterligare uppköp till intervention. Totalt köptes 152 814 ton in till intervention under 2002. Även 2003 fylldes kvoten på 109 000 ton under perioden för uppköp av skummjörkspulver till intervention. Under 2004 var prisnivåerna på världsmarknaden var höga och exportförutsättningarna goda. Det medförde att endast 20 493 ton skummjörkspulver köptes in till intervention.

I Sverige köptes under åren 1996, 1997 och 1999 upp 2 191 ton, 5 857 ton respektive 5 674 ton skummjörkspulver. Oktober 1999 påbörjades utförsäljning från de svenska interventionslagren av skummjörkspulver och de sista kvantiteterna såldes ut under sommaren 2000. Under 2002 började interventionslagringen åter och totalt 5 221 ton lagrades in. År 2003 lagrades 4 723 ton och 2004 lagrades 957 ton. Sommaren 2004 började utförsäljningen av pulver och i februari 2006 såldes de sista kvantiteterna.

Tabell 6.34 Utvecklingen av interventionslager skummjörkspulver, 1 000 ton

Development of intervention stocks of skim milk powder, 1 000 metric tons

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lager 1 januari	14,4	124,7	135,4	203,5	180,0	0,0	0,0	140,2	194,8	64,4
Uppköp	127,0	33,7	102,6	95,7	0,0	0,0	152,8	109,6	20,5	5,3
Försäljning	16,7	23,0	33,4	119,2	180,0	0,0	10,3	55,4	150,9	62,1
Lager 31 december	124,7	135,4	203,5	180,0	0,0	0,0	140,2	194,3	64,4	7,6

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Stöd utgår för privat lagring av tre italienska ostsorтер, Grana Padano som är minst nio månader, Parmigiano Reggiano, även kallad parmesanost, som är minst femton månader och Provolone som är minst tre månader gammal. Privat lagringsstöd utgår likaledes för lagringsbeständig ost och ost tillverkad av får- och/eller getmjölk som kräver minst sex månaders lagring. För de sistnämnda ostarna utgår stöd dock maximalt för en årlig kvantitet om 41 200 ton som fördelats mellan de olika ostsörterna och arrangemanget förnyas varje år. Till de lagringsbeständiga ostarna hör bl.a. de svenska ostsörterna Västerbotten, Prästost, Svecia och Grevé. Den totala mängden ost i EU som omfattats av stöd för privat lagring har sedan 2001 uppgått till ungefär 235 000 ton/år. De italienska ostsörterna står vanligtvis för ca 90 % av lagren.

I Sverige uppgår stödberättigad kvantitet till maximalt 1 700 ton. Under 1995 utnyttjades inte stödet till privat lagring av ost i Sverige. Under 1996 och 1997 betalades stöd ut för 439 respektive 478 ton ost. Tidigare var det endast Västerbottenost som var stödberättigande i Sverige, men sedan april 1998 kan stöd även betalas ut vid privat lagring av Prästost, Sveciaost och Grevéost. I och med att antalet godkända ostsörter utökades så har intresset för att söka stöd ökat med fullt utnyttjande av kvantiteten under 1998-2005.

6.5.6 Avsättningsfrämjande stöd

EU har i allmänhet producerat mer smör än marknaden efterfrågat till rådande priser. I syfte att främja konsumtionen har därför en rad stöd inrättats. Bland dessa stöd kan nämnas rabatterad försäljning av smör, smörolja och grädde till glass- och bageriindustrin, rabatterad försäljning av smör till icke-vinstdrivande organisationer och stöd för koncentrerat smör som avsätts för direkt konsumtion.

Under 2004 betalades stöd till nästan 30 % av smörproduktionen inom EU. Utav de 600 000 ton smörekvivalenter för vilket stöd betalades ut 2004 härrörde 93 000 ton från interventionslager. De avsättningsfrämjande stöden för smör används framförallt i Frankrike som utnyttjar (36 %), Tyskland (20 %), Belgien (13 %), Förenade kungariket (12 %), och Nederländerna (12 %). Merparten av det smör som erhåller stöd används till glass- och bagerivaror vilket framgår av tabellen nedan.

Tabell 6.35 Subventionerad avsättning av smör 1996-2004, ton*Use of butter subsidies 1996-2004, metric tons*

Åtgärd	Förord.nr.	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bageriindustri	2571/97	339 158	342 689	361 658	369 547	377 959	399 597	393 169	408 383	411 568
Glasstillverkning	2571/97	73 129	89 513	83 920	89 218	84 458	76 493	71 474	81 817	79 415
Fri försäljning	2315/76	0	7 066	0	0	800	540	0	0	43 995
Smörolja	3143/85 429/90	19 671	25 009	12 455	14 507	14 283	13 549	13 752	14 337	15 030
Mindre bemedlade	3149/92	16 179	11 130	2 055	43	13 757	32 135	27 111	3 192	26 853
Icke vinstdrivande institutioner	2191/81	39 057	32 523	34 833	30 071	29 495	29 136	27 365	26 756	24 270
Sociala ändamål	2990/82	6 967	4 493	2 833	2 803	1 064	0	0	0	0
Livsmedelshjälp		610	0	0	0	0	0	0	0	0
Övrigt		3 706	2 964	2	0	0	0	0	0	0
Totalt		498 477	515 387	497 756	506 189	521 816	551 450	532 871	534 585	601 132

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

EU betalar ut stöd för skummjolk som används till foder eller tillverkning av kasein och kaseinater. Stöd betalas även ut till skummjolkspulver som bearbetas till foder eller som används för utfodring. Stöden bidrar till att sänka böndernas foderkostnader och stärka mjölkproteinets konkurrenskraft jämfört med vegetabiliskt protein och därigenom hålla nere EU:s interventionslager av skummjolkspulver.

Tabell 6.36 Kvantitet skummjolk för vilken stöd har ansökts om, 1 000 ton*Quantities of skim milk for which aid was applied for, 1 000 metric tons*

År	Skummjolk	Skummjolkspulver ¹	Kasein/kaseinater	Totalt
1995	340	6 534	4 833	11 707
1996	263	5 975	4 645	10 883
1997	335	5 441	4 568	10 344
1998	294	5 206	4 789	10 289
1999	297	5 468	5 265	11 031
2000	67	5 237	5 345	10 648
2001	0	3 696	5 829	9 525
2002	0	4 802	4 922	9 723
2003	0	4 688	5 447	10 135
2004	0	4 549	5 949	10 498
2005	0	3 984	5 952	9 937

1) Konversionsfaktor 11 vid eventuell omräkning till skummjolk

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Sedan mitten av 1980-talet har volymen skummjolk som erhåller stöd visat en nedåtgående trend. De tre senaste åren har dock trenden vänt och volymerna har ökat något. 2004 betalades stöd ut för 10,5 miljoner ton mjölkekvivalenter. Stödet till skummjölkspulver som används vid tillverkning av kasein och kaseinater används framförallt av Irland, Frankrike, och Nederländerna som 2004 stod för 30 %, 27 % respektive 22 % av den totala kvantitet som omfattades av stödet. Stöd till skummjölkspulver som används till foder svarade under samma år för 43 % av den stödberättigade kvantiteten skummjolk. Beträffande stödet för skummjölkspulver som används till foder svarade Frankrike för 38 % och Nederländerna för 32 % av den stödberättigande kvantiteten 2004.

I Sverige har stöd för inblandning i foderblandningar lämnats. Mellan 1995 och 2004 har kvantiteten skummjölkspulver som är stödberättigad minskat med 79 %. Stöd för produktion av kasein utnyttjas inte.

Tabell 6.37 Utnyttjat stöd för foderblandningar i Sverige 1995-2005, ton

Amount of skim milk powder that was granted aid as an ingredient in feed 1995-2005, metric tons

År	Skummjölkspulver
1996	1 642
1997	1 474
1998	1 228
1999	793
2000	759
2001	612
2002	659
2003	494
2004	383
2005	412

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

I syfte att utöka marknaden för mjölk och mjölkprodukter infördes 1977 ett stöd till mjölk som konsumeras på skolor. Skolåret 2003/2004 utbetalades stöd för 287 063 ton mjölkekvivalenter. Det var en minskning med 4,7 % jämfört med föregående år. Utav den subventionerade kvantiteten hänför sig 48 % till helmjölk, 47 % till övrig mjölk och 5 % till ost. Räknat i mjölkekvivalenter är Frankrike den största användaren av stödet och svarade under skolåret 2003/2004 för 19 % av den kvantitet som berättigade till stöd. Därefter följde Förenade kungariket, Tyskland och Sverige med 17 %, 16 % respektive 15 % av den stödberättigande kvantiteten. I Tyskland har merparten av stödet fördelats till helmjölk. I Sverige däremot har huvuddelen av stödet gått till halvskummad mjölk. I sammanhanget kan även nämnas att Frankrike svarat för ca 60 % av den totala kvantitet ost som berättigade till skolmjölksstöd 2004.

I Sverige visar utnyttjandet av skolmjölksstödet en uppåtgående trend. Kvantiteten för vilken stöd beviljats har ökat med 17 % mellan skolåren 1995/1996 och 2004/2005.

Tabell 6.38 Utnyttjat skolmjölksstöd per skolår i Sverige, ton
School milk aid granted in Sweden, metric tons

År	Produktkvantitet
1995/1996	41 500
1996/1997	42 699
1997/1998	46 107
1998/1999	47 427
1999/2000	47 427
2000/2001	46 986
2001/2002	47 673
2002/2003	50 342
2003/2004	48 871
2004/2005	48 615

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen, skolår 2004/2005 - Jordbruksverket

6.6 EU:s utgifter för marknadsregleringen inom mjölksektorn

Under FEOGA:s budgetår 2005 (16 oktober 2004 - 15 oktober 2005) utgjorde kostnaderna för marknadsregleringen för mjölk och mjölkprodukter 5,6 % av EU:s utgifter relaterade till FEOGA garantisektionen. I mitten av 1980-talet stod denna marknadsreglering för hela 30 % av kostnaderna. Utgifterna har reducerats genom flera ingrepp i marknadsregleringen varav införandet av kvotsystemet kan betraktas som det viktigaste.

Tabell 6.39 EU:s utgifter för marknadsregleringen inom mjölk- och mjölkproduktsektorn, miljoner euro

EU expenditure for milk and milk products, million EUR

Reglering	budgetår 1999	budgetår 2000	budgetår 2001	budgetår 2002	budgetår 2003	budgetår 2004	budgetår 2005
Exportbidrag	1 439,3	1 671,0	1 106,5	1 159,6	1 595,3	1 494,9	1 140,8
- varav smör & smörolja	297,8	337,8	335,6	382,0	555,4	572,2	513,0
- skummjörkspulver	196,5	275,9	81,7	57,7	165,4	130,6	67,3
- ost	156,9	226,1	236,2	221,0	270,5	250,7	159,7
- övriga mjölkprodukter	788,0	831,1	452,9	498,9	604,1	541,5	400,8
Interventionslagring av skummjörkspulver	107,8	-282,8	-13,5	85,8	60,8	-11,5	-59,7
Stöd till skummjörk/skummjörkspulver	744,4	707,8	480,1	446,0	584,2	591,4	283,4
Interventionslagring av smör och grädde	108,1	81,7	-33,1	300,0	158,8	-18,2	-56,1
Övriga åtgärder rörande smörfett	520,2	449,1	460,1	458,9	444,4	401,5	283,0
Interventionslagring av ost	86,6	85,1	64,1	68,5	51,6	34,7	31,4
Övriga åtgärder ¹⁾	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mjörkproducenternas tilläggsavgifter	-497,7	-161,3	-148,3	-150,4	-91,8	-490,1	-447,0
Skolmjörkstöd ²⁾	87,6	100,8	80,7	73,7	76,2	67,3	64,3
Exportbidrag icke bilaga I, mjörk och smör	-	-	-	-	-	203,9	143,3
Mjörkbidrag	-	-	-	-	-	-	943,5
Tilläggsbetalningar	-	-	-	-	-	-	426,1
Andra åtgärder inom sektorn ³⁾	-4,8	-6,3	-9,2	-8,3	-7,1	-9,3	2,1
Totalt	2 597,7	2 645,1	1 987,3	2 433,7	2 872,4	2 264,7	2 755,1

¹⁾ Inbegriper t.ex. stöd till portugisiska producenter och avvecklingsstöd

²⁾ Skolmjörkstödet som tidigare ingick under övriga åtgärder inom mjörkproduktsektorn kontofördes under budgetåren 1998-2003 under livsmedelshjälp.

³⁾ Inbegriper från och med budgetåret 1996 t.ex. förverkade säkerheter och stöd som återtagits p.g.a. oegentligheter eller bedrägeri

Källa: FEOGA

Inför budgetåret 2005 har vissa ändringar gjorts i FEOGA:s redovisning. Två nya utgiftsposter har tillkommit på grund av reformen. Dessa är mjörkbidrag och tilläggsbetalningar.

Av EU:s totala utgifter för mjörkregleringen budgetåret 2005 på 2 755 miljoner euro svarade Sverige för 81,8 miljoner euro.

Tabell 6.40 Utgifter avseende Sverige för marknadsregleringen inom mjölksektorn budgetåret 2005

EU expenditure within the market regulation for milk, in Sweden, fiscal year 2005

Reglering	miljoner euro
Exportbidrag	31,6
- varav smör & smörolja	20,5
- skummjörkspulver	3,0
- ost	0,8
- övriga mjölkprodukter	7,1
Interventionslagring av skummjörkspulver	-1,7
Stöd till skummjörk/skummjörkspulver	0,2
Interventionslagring av smör och grädde	0,1
Övriga åtgärder rörande smörfett	1,5
Interventionslagring av ost	0,2
Skolmjörksstöd	9,7
Exportbidrag icke bilaga I, mjölk och smör	1,1
Mjörkbidrag	26,9
Tilläggsbetalningar	12,2
Övriga åtgärder inom sektorn ¹	0
Totalt	81,8

1) Inbegriper från och med budgetåret 1996 t.ex. förverkade säkerheter och stöd som återtagits p.g.a. oegentligheter eller bedrägeri

Källa: FEOGA

6.7 EU:s produktion och konsumtion av mjörk- och mjörkprodukter

Till följd av avelsframsteg och utveckling av foderstaternas sammansättning har den årliga genomsnittliga avkastningen inom EU ökat med närmare 19 % sedan 1996 och beräknas 2005 uppgå till ungefär 6 500 kg/ko. I tabellen nedan har medlemsländerna sorterats efter den förväntade genomsnittliga avkastningsnivån 2005. Sverige har legat i topp när det gäller genomsnittlig avkastning per ko under hela den redovisade perioden. Efter Sverige kommer Danmark och Finland medan Irland och Grekland återfinns i botten av tabellen. Under 1996-2005 ökade avkastningen med 20 % i Sverige. Procentuellt var ökningen störst i Spanien där avkastningen steg med hela 33 % från 1996 till 2005. Det land där avkastningen har ökat minst under perioden är Irland, med en uppgång på 9 %.

Av de tio nya medlemsstaterna var det Slovenien som hade högst genomsnittlig avkastning under 2005. Sloveniens avkastning på 6 682 kg/ko var något över den genomsnittliga avkastningen för EU-15. För de nya medlemsstaterna finns endast statistik för åren 2001 – 2005. Under denna period ökade den genomsnittliga avkastningen med 41 % i Slovenien medan den minskade med 17 respektive 11 % i Lettland och på Cypern.

Tabell 6.41 Genomsnittlig årlig avkastning, 1996-2005, kg/ko
Average yield per year 1996-2005, kilos/cow

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Sverige	6 908	7 094	7 140	7 303	7 670	7 847	7 908	8 062	8 137	8 281
Danmark	6 655	6 657	6 790	6 842	7 123	7 159	7 397	7 772	7 889	8 113
Finland	6 095	6 330	6 416	6 567	6 900	7 129	7 287	7 366	7 583	7 726
Nederländerna	6 636	6 742	6 777	6 986	7 213	7 191	7 043	7 472	7 396	7 485
Förenade kungariket	5 706	5 926	5 886	6 113	6 066	6 475	6 707	6 767	6 716	6 914
Luxemburg	5 534	5 660	5 770	5 840	5 991	6 158	6 286	6 380	6 677	6 810
Tyskland	5 522	5 616	5 744	5 935	6 110	6 238	6 301	6 551	6 550	6 785
Portugal	4 917	5 011	5 160	5 730	5 787	5 723	6 196	5 837	6 036	6 316
Spanien	4 740	4 713	4 681	4 934	4 964	5 551	5 704	5 893	6 158	6 307
Frankrike	5 378	5 453	5 530	5 571	5 600	5 774	6 022	6 021	6 133	6 170
Italien	4 852	5 082	5 240	4 998	4 912	4 973	5 334	5 679	5 735	5 786
Österrike	4 653	4 774	4 877	5 064	5 215	5 353	5 432	5 507	5 632	5 791
Belgien	5 076	4 981	5 299	5 260	5 409	5 413	5 258	5 377	5 509	5 405
Irland	4 258	4 223	4 086	4 119	4 362	4 733	4 649	4 782	4 759	4 633
Grekland	4 071	4 076	4 208	4 755	4 725	4 420	4 499	4 585	4 529	4 529
EU-15	5 433	5 529	5 598	5 706	5 800	5 979	6 125	6 294	6 345	6 460
Ungern						5 943	8 983	6 135	6 171	6 250
Slovenien						4 729	5 277	5 575	6 223	6 682
Tjeckien						5 171	5 481	5 665	5 920	6 368
Estland						5 116	5 009	5 262	5 596	5 882
Malta						5 384	5 454	5 303	5 525	5 676
Cypern						5 908	6 087	6 212	5 620	5 284
Slovakien						4 594	4 887	5 075	5 349	5 595
Litauen						3 933	4 003	4 031	4 238	4 327
Polen						3 937	3 986	4 080	4 071	4 385
Lettland						4 097	3 847	3 610	3 955	3 399
EU-10						4 306	4 591	4 478	4 563	4 964
EU-25						5 644	5 815	5 927	5 989	6 170

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

I takt med att avkastningsnivån stiger tvingas mjölkproducenterna minska antalet mjölkkor eftersom produktionen regleras genom kvotsystemet. Från 1996 till 2005 har antalet mjölkkor minskat med i genomsnitt 14 % inom EU. Snabbast har utvecklingen varit i Danmark, Förenade kungariket, Spanien, Tyskland och Finland där mjölkkoantalet har minskat med 18 - 20 %. Mätt i absoluta tal minskade antalet kor mest i Tyskland, Förenade kungariket och Frankrike.

Bland de nya medlemsstaterna har Tjeckien och Estland minskat antalet mjölkkor med 28 respektive 22 % medan Cyperna har ökat sitt antal med 4 % mellan åren 1998 och 2005.

Tabell 6.42 Antal mjölkkor¹⁾, 1996-2005, 1 000 djur,
Number of milk cows 1996-2005, 1 000 animals

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	656	633	642	631	616	625	602	585	569	549
Danmark	701	670	669	640	635	624	605	593	565	561
Frankrike	4 315	4 197	4 121	4 125	4 060	4 096	4 132	3 930	3 972	3 936
Grekland	184	184	172	154	180	172	165	170	170	170
Irland	1 320	1 316	1 309	1 284	1 178	1 183	1 164	1 156	1 157	1 117
Italien	2 180	2 100	2 050	2 106	2 065	2 154	2 199	2 220	2 190	2 094
Luxemburg	48	46	46	45	43	43	42	42	40	40
Nederländerna	1 665	1 591	1 611	1 600	1 505	1 546	1 486	1 478	1 471	1 460
Portugal	362	355	355	353	351	334	337	324	334	323
Spanien	1 302	1 315	1 277	1 224	1 183	1 097	1 179	1 103	1 062	1 060
Förenade kungariket	2 587	2 479	2 440	2 440	2 335	2 251	2 227	2 192	2 130	2 071
Tyskland	5 194	5 069	4 881	4 757	4 570	4 549	4 427	4 364	4 285	4 236
Finland	392	391	383	372	364	355	348	332	324	319
Sverige	466	468	449	448	428	418	417	404	404	390
Österrike	633	630	618	619	621	612	600	573	541	540
EU-15	22 005	21 444	21 023	20 426	20 134	20 059	19 930	19 465	19 215	18 866
Cypern			25	24	24	24	26	27	25	26
Estland			159	155	139	130	123	117	118	149
Lettland			242	206	205	209	210	210	213	214
Litauen			560	516	466	440	443	446	446	448
Malta			9	9	9	8	8	8	8	7
Polen			3 544	3 418	3 098	3 005	2 873	2 897	2 796	2 795
Slovakien			288	262	246	239	237	232	229	225
Slovenien			138	138	144	139	125	131	124	120
Tjeckien			598	583	547	529	496	466	437	433
Ungern			381	390	366	355	346	333	311	303
EU-10			5 944	5 692	5 243	5 079	4 877	4 866	4 706	4 720
EU-25			26 967	26 118	25 377	25 138	24 817	24 331	23 921	23 585

¹⁾ Beräkning för mitten av året.

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Under de senaste två decennierna har andelen mjölk som levereras till mejeri ökat. Idag levereras merparten (ca 95 %) av den mjölk som produceras inom EU-15 till mejerier för att där vidareförädlas. Situationen varierar emellertid något mellan medlemsländerna. I t.ex. Österrike är andelen mjölk som levereras till mejeri 83 % medan så gott som den totala mjölkproduktionen i Sverige levereras till mejeri.

I de nya medlemsstaterna levererades i genomsnitt 78 % av mjölken till mejeri. Siffran varierar kraftigt mellan länderna. I Slovakien levererades drygt 98 % till mejeri medan det i Lettland endast levererades cirka 50 %.

Tabell 6.43 Invägning av komjölk till mejeri, 1996-2005, 1 000 ton

Deliveries of cow milk to dairies 1996-2005, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	2 996	2 859	3 066	3 025	3 090	3 061	3 058	3 045	3 058	3 015
Danmark	4 495	4 432	4 468	4 456	4 519	4 418	4 456	4 536	4 433	4 465
Frankrike	23 111	23 045	23 032	23 109	23 303	23 225	23 622	23 115	22 884	22 426
Grekland	608	617	648	655	670	706	678	662	715	715
Irland	5 297	5 256	5 092	5 121	5 160	5 338	5 189	5 310	5 268	5 082
Italien	10 040	10 130	10 292	10 325	10 084	10 136	10 184	10 098	10 100	10 110
Luxemburg	257	255	255	258	256	261	261	257	258	258
Nederländerna	10 535	10 458	10 541	10 777	10 734	10 623	10 357	10 696	10 561	10 600
Portugal	1 632	1 661	1 696	1 872	1 892	1 822	1 961	1 849	1 903	1 850
Spanien	5 547	5 463	5 482	5 664	5 413	5 763	5 875	5 784	5 880	5 850
Förenade kungariket	13 880	13 962	13 679	13 977	13 473	13 730	13 926	14 142	13 653	13 544
Tyskland	27 180	27 171	26 940	26 783	27 211	27 082	26 839	27 563	27 383	27 804
Finland	2 329	2 370	2 363	2 394	2 441	2 449	2 448	2 393	2 373	2 366
Sverige	3 258	3 276	3 278	3 299	3 297	3 290	3 226	3 206	3 229	3 220
Österrike	2 345	2 419	2 448	2 540	2 661	2 654	2 649	2 644	2 617	2 610
EU-15	113 509	113 374	113 280	114 255	114 203	114 557	114 729	115 300	114 315	113 915
Cypern			i.u.	i.u.	135	130	141	150	130	129
Estland			532	404	409	428	495	485	536	572
Lettland			464	390	398	409	428	360	450	366
Litauen			1 260	1 050	947	983	971	1 026	1 150	1 250
Malta			i.u.	i.u.	45	45	43	40	40	40
Polen			7 152	6 680	6 781	7 236	7 436	7 535	8 151	8 800
Slovakien			929	936	903	952	1 042	1 105	1 186	1 244
Slovenien			425	439	451	462	479	489	490	497
Tjeckien			2 522	2 539	2 568	2 587	2 598	2 607	2 600	2 696
Ungern			1 638	1 582	1 711	1 730	1 724	1 717	1 542	1 725
EU-10			14 923	14 021	14 347	14 962	15 358	15 515	16 275	17 318
EU-25			128 203	128 276	128 551	129 519	130 086	130 814	130 589	131 233

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

EU har försökt att minska sin produktion av bulkprodukter, dvs. smör och skummjörkspulver för att istället använda mjölkråvaran till mer förädlade produkter som ger bättre betalt. Under första hälften av 1990-talet sjönk produktionen av smör och smörolja men ökade åter 1995, 1997 och 1999. För det första var efterfrågan och därmed priserna förhållandevis höga under dessa år. Därtill var invägningen högre än under första hälften av 1990-talet vilket också torde vara en anledning till den ökade smörproduktionen. Sedan 1999 har den totala produktionen varit relativt konstant. Liksom för flertalet andra mjölkprodukter är Tyskland och Frankrike de största producentländerna inom EU. Under 2005 svarade de för 21 respektive 20 % av EU:s totala produktion av smör och smörolja. Efter utvidgningen tillkom Polen som tredje största producent med 9 % av den totala produktionen.

Tabell 6.44 EU:s produktion av smör och smörolja, 1996-2005, 1 000 ton

EU production of butter and butter oil 1996-2005, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	108	104	109	117	125	102	112	116	110	109
Danmark	78	71	78	80	80	80	83	86	80	73
Frankrike	464	473	460	455	450	450	458	438	408	423
Grekland	3	3	2	2	3	2	2	3	2	2
Irland	154	150	141	143	144	140	146	148	144	146
Italien	117	141	137	148	134	124	117	122	113	112
Luxemburg	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Nederländerna	185	176	189	163	146	175	163	164	158	150
Portugal	19	21	20	25	25	25	27	26	26	25
Spanien	23	30	30	35	39	31	53	52	51	63
Förenade kungariket	130	139	137	141	132	126	136	131	122	136
Tyskland	428	445	427	428	426	421	435	453	445	458
Finland	47	50	50	52	55	54	54	51	51	49
Sverige	57	59	53	48	50	49	46	47	47	51
Österrike	40	40	39	36	37	37	33	33	33	32
EU-15	1 855	1 937	1 908	1 899	1 863	1 834	1 882	1 888	1 804	1 847
Cypern			0	0	0	0	0	0	0	0
Estland			15	10	9	7	8	6	6	7
Lettland			9	6	6	7	7	5	8	5
Litauen			36	26	19	18	17	18	15	18
Malta			0	0	0	0	0	0	0	0
Polen			174	166	162	179	180	182	187	199
Slovakien			17	16	16	17	15	16	15	14
Slovenien			2	4	5	4	3	3	3	2
Tjeckien			65	65	64	65	64	65	59	53
Ungern			13	17	13	12	15	14	9	7
EU-10			333	311	292	309	309	308	302	304
EU-25			2 241	2 210	2 155	2 143	2 191	2 196	2 106	2 152

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Produktionen av ost har visat en stadigt uppåtgående trend under 1990-talet även om ökningstakten avtagit under senare år. Under 1991-1995 ökade produktionen med 2-4 % per år. Åren därefter har den årliga ökningen legat mellan 1-2 % med undantag för 2001 då produktionsökningen var ca 4 % jämfört med föregående år.

Frankrike och Tyskland producerar tillsammans ca 45 % av EU:s ost. Bland de nya medlemsstaterna är det Polen som är störst på ostproduktion. Polen är femte största producentland inom EU.

Tabell 6.45 EU:s produktion av ost¹⁾, 1996-2005, 1 000 ton
EU production of cheese 1996-2005, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	70	73	73	62	61	65	65	63	65	64
Danmark	298	290	289	293	306	318	320	327	336	355
Frankrike	1 636	1 654	1 690	1 713	1 761	1 809	1 829	1 838	1852	1 861
Grekland	192	205	218	218	219	230	233	217	214	215
Irland	98	97	97	104	101	125	118	114	112	120
Italien	985	949	1 059	1 068	1 069	1 094	1 156	1 152	1152	1 182
Luxemburg	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Nederländerna	709	713	659	668	671	650	645	664	674	677
Portugal	66	68	71	74	76	77	76	75	75	72
Spanien	247	253	275	271	261	272	288	308	313	314
Förenade kungariket	377	377	366	368	340	395	380	363	373	409
Tyskland	1 530	1 591	1 602	1 594	1 686	1 766	1 764	1 816	1 865	1 935
Finland	95	88	93	93	98	103	104	103	98	99
Sverige	127	118	125	128	127	127	128	125	118	120
Österrike	101	109	114	112	124	137	139	150	144	148
EU-15	6 535	6 589	6 733	6 768	6 902	7 170	7 248	7 318	7 393	7 575
Cypern				i.u.	11	11	12	12	12	13
Estland				20	20	22	22	24	22	26
Lettland				11	11	12	12	12	12	13
Litauen				35	41	51	50	50	55	57
Malta				i.u.	43	44	42	44	43	43
Polen				469	475	510	535	548	573	510
Slovakien				59	51	55	54	56	56	58
Slovenien				21	22	22	19	18	16	15
Tjeckien				137	145	143	147	147	149	145
Ungern				94	99	106	106	91	65	46
EU-10				844	919	975	999	1 002	1 005	925
EU-25				7 613	7 821	8 145	8 248	8 321	8 398	8 500

1) Inklusive ost framställd av annan mjölk än komjölk

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Statistiken för tillverkning av olika slags mjölkpulver är inte heltäckande. För vissa länder är produktionssiffrorna konfidentiella och några länder tillverkar inget mjölkpulver.

Under 2000-talet har tillverkningen av skummjörkspulver utgjort mellan 50-60 % av total tillverkad kvantitet pulver. De största producentländerna av skummjörkspulver är Tyskland och Frankrike vars andel av den totala produktionen uppgår till drygt 40 % 2005.

Under 2000 rapporterade flera medlemsländer att produktionen av skummjörkspulver fick stå tillbaka för produktionen av ost eftersom tillgången på mjörkråvara varit sämre än normalt.

Merparten av det resterande mjörkpulvret utgörs av helmjörkspulver. EU:s produktion av helmjörkspulver har varierat från år till år. I de stora producentländerna Frankrike, Tyskland och Nederländerna har trenden för produktionen varit stabil de senaste åren. I Sverige minskade produktionen av skummjörkspulver kraftigt mellan åren 2004 och 2005. Samtidigt mångdubblades produktionen av helmjörkspulver i och med att den nya pulverfabriken öppnades i Vimmerby.

Tabell 6.46 EU:s produktion av skummjörkspulver¹⁾, 1996-2005, 1 000 ton

EU production of skim milk powder 1996-2005, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	52	51	51	80	70	64	87	87	80	82
Danmark	27	23	22	34	38	40	42	44	17	16
Frankrike	368	368	325	232	279	246	305	197	158	158
Irland	119	102	91	84	79	86	97	79	66	55
Nederländerna	42	43	67	78	68	68	70	67	55	55
Portugal	10	13	10	12	11	9	12	9	8	6
Spanien	14	12	8	12	3	8	19	16	4	8
Förenade kungariket	108	108	107	102	83	71	87	115	88	74
Tyskland	401	339	325	333	325	295	313	309	228	237
Finland	15	25	21	26	24	18	20	18	21	20
Sverige	29	30	31	33	42	39	34	35	36	20
Österrike	16	19	18	12	13	8	9	8	6	8
EU-15	1 202	1 133	1 076	1 040	1 034	952	1 095	984	767	739
Estland		16	17	10	11	6	12	10	11	13
Litauen		29	26	18	10	8	5	11	12	12
Polen		120	131	109	128	154	149	143	129	140
Slovakien			13	13	8	8	8	8	8	8
Slovenien			2	3	2	1	3	2	3	3
Tjeckien		34	32	35	35	39	36	37	33	34
Ungern			7	6	5	9	11	12	3	8
EU-10			228	193	198	225	223	224	200	219
EU-25			1 304	1 233	1 232	1 178	1 319	1 208	967	958

¹⁾ Fetthalt under 1,5 viktprocent

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Tabell 6.47 EU:s produktion av halvskummat pulver¹⁾²⁾, 1996-2005, 1 000 ton
EU production of semi-skimmed milk powder 1996-2005, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	1,0	1,3	4,4	2,7	9,9	13,3	4,8	2,9*	3,0*	3,0
Danmark	9,9	11,8	13,6	11,0	14,0	19,0	6,5	i.u.	18,0	8,0
Tyskland	107,0	107,0	106,0	105,0	92,0	87,0	76,0	76,0	69,0	60,0
Spanien	0,3	1,3	1,0	0,7	2,4	1,1	1,5	1,0	1,0	1,2
Frankrike	15,0	19,0	16,0	15,0	14,0	20,0	25,0	29,0	29,0	29,0
Nederländerna	20,0	39,0	49,0	65,0	54,0	50,0	51,0	66,0	52,0	52,0

¹⁾ Fetthalt mellan 1,5-26 viktprocent

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Tabell 6.48 EU:s produktion av helmjölkspulver¹⁾²⁾, 1996-2005, 1 000 ton
EU production of whole milk powder 1996-2005, 1 000 metric tons

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	66,8	70,8	73,4	57,8	57,4	70,2	69,8	69,8	72,0	70,0
Danmark	89,3	92,1	92,8	86,0	80,7	69,3	74,1	82,0	71,9	88,0
Tyskland	94,0	94,0	101,0	96,0	93,0	80,0	77,0	78,0	95,0	94,0
Spanien	10,5	7,5	4,8	7,1	11,0	13,1	14,0	15,8	6,2	5,0
Frankrike	222,0	232,0	246,0	245,0	244,0	221,0	216,0	178,0	178,2	169,3
Irland *	28,3	34,4	32,2	33,3	36,7	32,4	26,4	31,0	31,7	35,2
Nederländerna	122,0	111,0	104,0	107,0	95,0	106,0	97,0	114,0	105,0	100,0
Portugal	6,4	7,5	8,2	8,7	9,1	7,7	9,1	9,4	10,3	10,0
Förenade kungariket *	83,0	96,0	97,0	102,0	105,0	87,0	105,0	102,0	80,0	58,0
Österrike	7,2	5,0	3,0	3,5	3,0	1,1	1,2	1,5	0,9	2,5
Finland	2,0	3,3	4,1	3,1	2,0	1,5	1,7	2,0	1,9	2,3
Sverige				0,8	0,6	0,6	0,5	1,2	7,5	33,0
Tjeckien		28,6	25,9	21,9	22,6	19,0	20,0	24,2	20,3	21,0
Estland				1,3	4,0	13,1	9,3	6,0	8,2	6,0
Ungern			2,5	3,2	3,4	6,5	4,8	4,2	0,1	1,1
Litauen		5,0	4,0	5,0	2,0	2,1	3,3	3,9	5,0	5,0
Lettland			4,2	2,5	2,9	1,3	2,0	2,0	2,0	1,4
Polen			35,5	34,7	24,0	34,9	25,6	25,0	31,8	40,0
Slovenien			1,0	0,6	0,1	0,7	1,0	1,5	1,9	2,3
Slovakien			3,1	3,1	4,1	4,8	3,9	4,1	3,5	3,5

¹⁾ Fetthalt mellan 26-40 viktprocent

* Landets produktion av halv-skummat pulver är inkluderat i produktionen av helmjölkspulver.

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Per capita-konsumtionen av konsumtionsmjölk, ost och smör redovisas nedan. De stora skillnader som förekommer mellan olika år beror snarare på att statistiken inte är tillförlitlig än på kraftiga svängningar i konsumtionen.

Av tabellen nedan framgår att de nordeuropeiska länderna generellt sett har en högre konsumtion av dryckesmjölk och kulturmjölk än vad som är fallet i de sydligare medlemsländerna. Högst är konsumtionen på Irland och i Finland med en årlig konsumtion per capita på cirka 146 kg respektive 136 kg. En långsamt sjunkande konsumtionstrend kan noteras under den senaste tioårsperioden i länder med hög per capita-konsumtion.

Tabell 6.49 Konsumtion per capita av konsumtionsmjölk, 1995-2003, kg

Per capita consumption of milk, 1995-2003, kilos

Land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgien/Lux	77,2	76,4	77,4	74,6	68,9	69,6	69,5	65,8*	64,8*
Danmark	95,9	95,6	94,3	98,0	97,6	97,0	97,0	95,0	94,5
Frankrike	67,9	67,0	67,5	68,8	65,6	64,2	66,9	64,9*	64,2*
Förenade kungariket	121,8	120,0	118,1	117,6	119,3	117,5	117,2	116,9	116,7*
Grekland	33,0	32,7	36,1	35,4	35,4	38,7	40,7	40,3	40,8
Irland	147,6	154,7	154,3	153,8	149,3	148,6	150,7	149,2	146,1
Italien	56,0	54,0	50,4	56,7	52,3	51,2	51,2	53,9*	53,9*
Nederländerna	25,4	24,1	23,3	22,6	22,8	22,6	22,5	20,1	20,0*
Portugal	74,6	76,9	80,6	86,2	89,7	87,6	85,5	89,4*	88,3*
Spanien	99,6	98,9	93,6	94,2	91,9	89,7	94,1	92,4	89,1*
Tyskland	68,7	68,7	67,2	65,9	65,7	66,0	66,6	66,8	70,6
Finland	150,8	149,6	146,3	145,4	143,7	142,7	141,5	138,6	136,3
Sverige	119,7	120,4	117,5	116,1	114,0	112,6	112,5	112,2	111,5
Österrike	58,1	58,3	59,5	61,5	62,0	63,0	65,3	65,3	65,6
EU-15	79,3	78,5	76,9	77,9	76,5	75,7	76,7	76,4*	76,6*

* uppskattning av DG VI

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Frankrike och Grekland som har en relativt låg konsumtion av konsumtionsmjölk har däremot den högsta per capita-konsumtionen av ost inom gemenskapen med 25 respektive 30 kg. Irland, Förenade konungariket, Spanien och Portugal har en låg ostkonsumtion jämfört med övriga medlemsländer. Ost har uppvisat en uppåtgående trend i konsumtionen under de senaste tio åren.

Tabell 6.50 Konsumtion per capita av ost, 1996-2005, kg*Per capita consumption of cheese, 1996-2005, kilos*

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	16,0	16,0	16,7	16,2	15,8	15,8	15,6	15,3	15,0	15,2
Danmark	16,9	16,5	16,2	18,4	18,8	19,1	18,8	16,7	16,7	15,5
Frankrike	23,3	23,4	24,4	24,8	25,7	26,0	25,3	25,5	25,8	25,5
Förenade kungariket	9,3	9,4	9,5	9,3	9,5	9,5	9,7	10,0	10,3	10,3
Grekland	23,3	23,6	24,6	23,8	24,6	25,6	26,4	27,3	28,3	30,3
Irland	6,6	6,3	5,4	6,2	5,8	6,0	5,9	6,1	6,0	6,3
Italien	18,9	19,5	20,4	21,2	22,3	22,5	23,0	22,9	23,1	23,5
Luxemburg	14,5	14,4	14,2	14,0	13,8	13,7	13,5	13,4	13,3	13,2
Nederländerna	16,5	16,6	16,7	17,0	18,7	19,8	19,2	19,9	20,1	20,2
Portugal	7,3	7,7	8,1	9,2	10,0	10,0	10,2	9,9	10,1	10,4
Spanien	8,1	8,7	9,1	9,4	9,4	8,6	9,1	9,5	9,3	9,6
Tyskland	18,9	19,1	19,5	19,3	19,7	20,0	20,2	20,2	20,3	20,4
Finland	16,2	14,8	15,9	16,6	16,6	16,5	16,7	16,7	17,3	17,6
Sverige	16,1	16,0	16,6	17,1	16,9	17,2	17,4	17,9	17,8	17,7
Österrike	13,9	15,1	15,7	15,7	17,6	18,8	18,2	19,5	19,6	19,7
EU-15	16,2	16,5	17,0	17,2	17,7	17,9	18,0	18,2	18,3	18,5
Cypern					11,0	11,0	11,0	11,0	10,9	11,0
Estland		3,1	3,4	12,0	12,8	13,6	13,7	13,5	14,2	14,8
Lettland			3,8	3,8	8,3	8,2	8,1	12,4	11,6	13,6
Litauen		2,5	3,2	3,3	3,3	3,3	4,1	2,9	3,8	4,2
Malta					11,2	10,7	13,9	14,3	14,1	13,1
Polen				12,4	12,0	13,6	13,7	14,7	14,7	13,5
Slovakien			8,0	8,3	5,7	6,2	9,1	9,3	9,7	31,7
Slovenien				10,1	11,1	10,7	9,7	8,9	8,2	7,2
Tjeckien		11,5	12,1	12,9	13,9	13,7	14,3	14,8	15,7	15,7
Ungern			7,9	8,1	8,8	8,7	8,9	7,0	6,1	8,9
EU-10				10,6	10,9	11,7	12,0	12,4	12,5	13,9
EU-25				16,1	16,6	16,9	17,0	17,2	17,4	17,7

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

Konsumtionen av smör är lägst i Medelhavsländerna, utom Frankrike. Medelhavsländerna konsumerar istället stora kvantiteter vegetabiliska oljor bl.a. olivolja. Konsumtionen av smör visar en långsamt nedåtgående trend.

Tabell 6.51 Konsumtion per capita av smör, 1996-2005, kg*Per capita consumption of butter, 1996-2005, kilos*

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 prel.
Belgien	6,1	6,3	5,7	5,4	5,0	4,8	4,4	4,2	3,8	3,7
Danmark	4,7	4,4	4,9	4,8	5,3	4,5	4,1	4,1	3,9	3,7
Frankrike	8,8	9,2	8,9	8,7	8,9	8,7	8,6	8,2	8,2	7,8
Förenade kungariket	4,4	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4	4,1	4,0	3,9
Grekland	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7
Irland	3,7	3,5	3,4	3,3	3,3	3,2	3,1	3,0	3,0	3,0
Italien	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8
Luxemburg	5,3	5,3	5,2	5,1	5,1	5,0	5,0	4,9	4,9	4,8
Nederländerna	3,4	3,5	3,3	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2	3,2	3,1
Portugal	1,5	1,7	1,8	2,0	1,9	1,7	2,0	1,9	1,9	2,1
Spanien	0,6	1,0	0,9	0,9	0,9	1,2	1,0	1,0	1,0	1,1
Tyskland	7,3	7,1	6,8	6,7	6,6	6,5	6,5	6,6	6,5	6,4
Finland	4,9	4,3	4,3	3,9	3,8	3,5	3,0	2,8	2,8	2,5
Sverige	4,2	4,0	3,6	3,3	3,4	3,1	2,8	2,7	2,7	2,7
Österrike	4,6	4,6	4,6	4,6	5,0	5,0	4,6	4,5	4,6	4,6
EU-15	4,9	4,9	4,7	4,7	4,7	4,6	4,6	4,5	4,5	4,4
Estland		2,4	2,1	2,8	2,9	3,3	3,6	4,9	4,6	4,7
Lettland			2,0	1,3	1,7	2,0	2,1	1,9	2,8	2,2
Litauen		3,3	2,8	3,1	2,6	2,9	2,7	2,9	3,1	3,2
Polen		4,2	4,4	4,6	4,2	4,4	4,6	4,9	4,8	4,5
Slovakien			2,9	3,0	2,7	2,7	3,0	3,1	3,3	3,5
Slovenien				2,0	2,0	1,7	1,8	1,4	1,5	1,0
Tjeckien		4,0	3,9	4,0	4,1	4,2	4,5	4,6	4,9	4,9
Ungern			0,8	0,8	0,7	0,6	0,7	0,9	0,8	0,9
EU-10		2,9	3,4	3,5	3,3	3,4	3,6	3,8	3,9	3,7
EU-25		4,6	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,3

Källa: Arbetsmaterial från kommissionen

6.8 EU:s intern- och externhandel

EU är en betydande exportör av mejeriprodukter. Dess andel av världshandeln varierar något mellan olika varor och över tiden. Vad gäller skummjörkspulver står EU för cirka en fjärdedel av världsmarknaden medan motsvarande andel för övriga produkter i tabellen nedan uppgår till cirka en tredjedel. EU:s andel av världshandeln med ost har varit stabil de senaste sex åren. För helmjörkspulver är trenden att EU:s andel av världsmarknaden minskar. EU:s andel av världshandeln med skummjörkspulver har varierat kraftigt mellan åren.

EU:s möjlighet att exportera mjörkprodukter med lönsamhet utan bidrag är idag begränsad eftersom prisnivån inom unionen vanligtvis är högre än på världsmarknaden. Detta gäller särskilt för smör, vilket är den produkt där prisskillnaden gentemot världsmarknaden är som störst. Den nya förhandlingsrundan inom WTO förväntas medföra bl.a. en utfasning av exportbidragen till år 2013 vilket försvårar EU:s export av mejeriprodukter. Det förväntas dock att även andra länder med höga stöd kommer att tvingas reducera dessa. Om jordbruksstöden reduceras i flertalet länder kommer detta att påverka prisnivån på världsmarknaden uppåt, bl.a. för mejeriprodukter, vilket kan hjälpa EU att behålla sina marknadsandelar. Reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik innebär en sänkning av interventionspriset på smör och skummjörkspulver. Enligt en prognos från OECD kommer dock priset på smör fortfarande vara högre än världsmarknadspriset, medan priset på skummjörkspriset kommer att vara ungefär lika högt som världsmarknadspriset.

Tabell 6.52 EU:s andel av världshandeln, 1999-2004, 1 000 ton

EU's share of world trade 1999-2004, 1 000 metric tons

		1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Smör & smörolja	Världshandel	764	954	962	1 076	929	920
	EU:s andel i %	21	18	17	19	32	38
Skummjörkspulver	Världshandel	1 114	1 257	1 040	1 103	1 040	1 100
	EU:s andel i %	24	28	14	15	21	25
Ost	Världshandel	1 181	1 368	1 290	1 347	1 430	1 450
	EU:s andel i %	34	33	36	36	36	39
Helmjörkspulver	Världshandel	1 508	1 529	1 573	1 727	1 716	1 720
	EU:s andel i %	38	38	30	29	28	29
Kondenserad mjörk	Världshandel	548	512	670	690	680	i.u.
	EU:s andel i %	58	54	47	37	32	i.u.
Kasein**	Världshandel	230	250	280	200	300	270
	EU:s andel i %	36	36	32	41	30	35

* preliminära siffror

** uppskattning

Källa: *Agra Europe Dairy Review 2005*

Generellt sett omfattar EU:s internhandel större kvantiteter än handeln med tredje land vilket framgår av tabellerna nedan. Av den export som sker till tredje land kan förenklat sägas att bulkvaror såsom smör och skummjörkspulver skickas till utvecklingsländer medan mer förädlade produkter exporteras till industriländer.

Ryssland har under flera år varit EU:s största avsättningsmarknad för smör. Under 1995 och 1997 gick 48 respektive 45 % av smörexporten dit. År 1998 sjönk efterfrågan från Ryssland och därefter har 15-24 % av EU:s smörexport årligen skickats dit. Marocko, Saudiarabien och Egypten är andra viktiga marknader för EU:s smör. Återstoden av smörexporten är utspridd på en rad länder, mestadels utvecklingsländer.

Under 1997 till 2004 har USA, Ryssland, Japan, Schweiz och Saudiarabien varit EU:s viktigaste exportmarknader för ost. Tillsammans har de tagit emot cirka 60 % av den ost EU exporterat under perioden. Medan den andel som Schweiz köpt från år till år legat relativt stabilt på 6-7 % har den andel av exporten som sålts till Ryssland varierat från ca 7 % 1999 till närmare 30 % 1997. EU:s export av ost till USA och Japan har stigit sedan 1997.

Merparten av EU:s export av skummjörkspulver säljs till utvecklingsländerna. De största köparna 2004 var Algeriet och Indonesien.

Tabell 6.53 EU:s export till tredje land samt internhandel med vissa mjölkprodukter, 1995-2004, 1 000 ton

EU exports of some dairy products to third countries, 1995-2004, 1 000 metric tons

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
	EU-15									EU-25
Smör										
- internt	424,1	392,2	428,8	431,9	409,0	416,9	401,3	379,6	395,6	453,2
- externt	155,9	137,2	179,6	136,2	116,8	130,8	128,3	153,1	228,1	213,0
Smörolja										
- internt	165,0	124,7	122,5	135,7	125,9	128,5	128,4	117,8	116,1	105,3
- externt	60,2	50,0	38,7	27,0	42,4	44,0	43,6	54,5	73,0	111,4
Ost										
- internt	1 554,3	1 701,2	1 759,6	2 246,0	1 873,4	1 954,0	2 077,6	2 068,5	2 294,9	2 414,7
- externt	527,8	517,0	511,3	447,8	397,5	457,9	469,4	487,1	510,3	549,2
Skummjörkspulver										
- internt	611,1	545,4	507,4	470,9	528,0	538,8	416,1	380,1	474,7	523,4
- externt	376,3	228,1	282,8	174,3	271,8	357,3	142,6	161,2	221,9	252,2
Helmjörkspulver & halvskummat mjörkspulver										
- internt	324,1	294,9	234,9	237,2	209,0	214,3	202,3	217,0	243,2	279,9
- externt	595,7	540,4	571,3	589,7	575,6	575,2	477,9	495,2	480,9	508,9

* preliminära siffror

Källa: *Agra Europe Dairy Review 2000, 2003, 2004 och 2005*

EU:s import av mejeriprodukter från tredje land är betydligt mindre än exporten och sker oftast inom ramen för förmånsavtal. Det finns en mängd olika avtal som ger förmånsberättigande import till EU, men till de mest betydande hör WTO-kvoterna (minimum- och current accesskvoter). Ostimporten mellan medlemsstaterna har ökat under nedanstående period medan den externa importen varit relativt konstant, vilket är ett resultat av kvotimporten.

Av importen av smör och smörolja kommer drygt 70 % från Nya Zeeland. År 2004 ökade Nya Zeelands andel till drygt 80 %. När det gäller ost kom 79 % av importen under 2004 från Schweiz, Australien och Nya Zeeland. Fram till 2001 kom i stort sett hela importen av skummjörkspulver från Östeuropa. År 2004 kom 40 % av importen av skummjörkspulver från USA.

Tabell 6.54 EU:s import från tredje land samt internhandel med vissa mjörkprodukter, 1995-2004, 1 000 ton

EU imports of some dairy products from third countries, 1995-2004, 1 000 metric tons

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
	EU-15									EU-25
Smör och smörolja										
- internt	628,4	503,9	580,4	550,3	552,3	582,4	580,9	632,2	658,9	677,6
- externt	72,1	96,0	91,8	88,0	104,8	104,1	114,2	115,5	114,6	97,4
Ost										
- internt	1 516,6	1 610,5	1 649,2	1 682,8	1 840,3	1 908,9	2 022,0	2 052,6	2 333,8	2 396,8
- externt	83,8	96,6	114,0	127,2	145,6	148,5	174,5	156,0	175,6	111,4
Skummjörkspulver										
- internt	612,2	477,5	485,2	442,4	519,5	559,8	468,9	481,2	458,1	529,0
- externt	42,6	60,8	74,0	65,9	72,8	78,4	57,4	68,8	93,4	46,3
Helmjörkspulver & halvskummat mjörkpulver										
- internt	344	246,3	234,6	244,8	248,1	250,9	225,4	245,3	242,4	262,8
- externt	7,7	5,1	6,0	7,7	8,2	7,6	18,7	17,8	15,9	3,4

* preliminära siffror

Källa: *Agra Europe Dairy Review 2000, 2003, 2004 och 2005*

6.9 Kandidatländerna

Bulgarien och Rumänien har avslutat medlemskapsförhandlingar och kommer att ansluta sig till EU 2007 eller 2008. Turkiet och Kroatien har inlett medlemskapsförhandlingar men det är ännu oklart vid vilken tidpunkt länderna kommer att anslutas. Härutöver kan nämnas att Makedonien ansökt om medlemskap men några förhandlingar har ännu inte inletts.

Bulgarien har en förhållandevis liten mjörkproduktion medan Rumänien har en produktion i samma storleksordning som Irland och Turkiet närmar sig Italiens produktionsnivå. De tre ländernas gemensamma produktion motsvarar cirka 12 % ställt i relation till EU:s totala mjörkkvoter. Under perioden 1998 – 2005 har Bulgariens produktion varit stabil medan Turkiet ökat produktionen med drygt 7 %, Kroatien med 15 % och Rumänien med hela 27 %.

Tabell 6.55 Produktionen av mjölk i kandidatländerna 1998-2005, 1 000 ton*Production of milk in the candidate countries 1998-2005, 1 000 metric tons*

Land	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulgarien	1 327.	1 389	1 411	1 188	1 306	1 309	1 345	1 359
Rumänien	4 512	4 360	4 301	4 457	4 637	4 852	5 716	5 720
Kroatien	635	622	607	655	696	663	684	728
Turkiet	8 832	8 966	8 732	8 489	7 491	9 514	9 609	9 500

Källa: FAOSTAT

Produktionen av smör i kandidatländerna motsvarar ca 6 % av den totala produktionen i EU-25. År 2005 skulle Turkiet vara 7:e största producent av smör inom EU.

Tabell 6.56 Produktionen av smör i kandidatländerna 1998-2005, 1 000 ton*Production of butter in the candidate countries 1998-2005, 1 000 metric tons*

Land	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulgarien	1,7	1,3	1,3	1,1	1,1	1,3	1,2	1,3
Rumänien	6,4	9,2	6,1	6,5	6,0	6,0	7,2	7,2
Kroatien	2,4	1,7	2,2	2,6	2,5	2,2	2,3	2,4
Turkiet	118,1	119,3	117,9	111,9	99,1	124,4	124,8	124,4

Källa: FAOSTAT

I tabellen nedan redovisas produktionen av ost i kandidatländerna. Siffrorna omfattar total produktion av ost dvs. även ost som är producerad av får- och getmjölk. De nya kandidatländerna är inga stora producenter av ost. Turkiet skulle hamna ungefär i mitten om länderna rankades efter produktionsstorlek. De tre ländernas gemensamma produktion 2005 motsvarar 2,7 % av produktionen i EU-25 motsvarande år

Tabell 6.57 Produktionen av ost i kandidatländerna 1998-2005, 1 000 ton*Production of cheese in the candidate countries 1998-2005, 1 000 metric tons*

Land	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bulgarien	70,1	56,1	51,8	37,9	44,9	38,2	36,5	41,0
Rumänien	47,8	42,4	41,2	38,7	35,6	39,4	37,9	37,9
Kroatien	19,2	19,1	22,1	23,6	23,4	22,6	21,4	22,0
Turkiet	130,8	131,4	128,9	124,3	113,5	129,9	130,6	129,9

Källa: FAOSTAT

I tabellerna nedan redovisas kandidatländernas utrikeshandel. Varken Bulgarien, Rumänien eller Turkiet importerar eller exporterar mejerivaror i någon större utsträckning.

Tabell 6.58 Kandidatländernas import vissa mejerivaror, ton*Candidate countries' imports of certain dairy products, metric tons*

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Smör							
Bulgarien	717	830	1 125	1 159	1 194	1 704	2 010
Rumänien	542	803	1 040	1 012	1 820	3 347	2 955
Kroatien	295	489	773	421	688	952	1 216
Turkiet	5 323	5 731	3 865	1 683	3 306	5 176	4 294
Mjölkpulver							
Bulgarien	5 174	4 710	4 765	1 950	3 276	9 421	12 094
Rumänien	4 596	3 517	5 039	4 680	5 989	5 835	3 084
	399	1 331	1 606	1 872	2 673	3 538	4 672
Turkiet	7 744	9 216	7 216	2 621	5 553	12 034	1 882
Ost							
Bulgarien	2 794	1 528	1 906	1 708	2 039	2 747	4 108
Rumänien	5 769	2 189	1 553	1 312	1 710	2 078	2 590
Kroatien	2 420	4 057	4 259	7 136	9 764	11 398	11 953
Turkiet	2 442	2 991	5 724	3 716	4 447	3 063	5 366

Källa: FAOSTAT

Tabell 6.59 Kandidatländernas export av vissa mejerivaror, ton
Candidate countries' exports of certain dairy products, metric tons

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Smör							
Bulgarien	27	0	0	67	27	34	149
Rumänien	36	36	81	34	1	4	193
Kroatien	479	453	645	1 195	1 056	802	1 226
Turkiet	83	103	96	116	118	85	76
Mjölkpulver							
Bulgarien	262	470	440	219	138	60	70
Rumänien	182	250	853	1 162	219	137	621
Kroatien	51	36	24	62	200	48	61
Turkiet	182	378	292	151	72	193	432
Ost							
Bulgarien	10 308	11 450	8 600	12 176	14 151	13 834	15 170
Rumänien	354	1 278	2 641	2 473	3 285	3 013	3 948
Kroatien	3 063	2 233	2 253	2 174	2 085	1 840	1 238
Turkiet	4 339	4 674	4 751	4 730	7 103	8 840	10 673

Källa: FAOSTAT

6.10 Den internationella mejerivarumarknaden

Svenska mjölkbönder och deras mejeriföretag agerar idag på den globala mjölkmarknaden. Utav världens totala mjölkproduktion år 2005, uppskattad till 622 miljoner ton, bestod cirka 85 % av komjolk. Världens mjölkproduktion har ökat med i genomsnitt 1,5 % per år under perioden 1994 - 2005. EU-25 svarar för cirka 27 % av världens produktion. Nya Zeeland och Australien har den senaste 10-årsperioden ökat sin mjölkproduktion kraftigt och därmed sitt inflytande på den globala handeln av mejeriprodukter. Den största produktionsökningen sker nu i Asien, särskilt Indien och Kina.

Huvuddelen av uppgifterna i följande avsnitt är hämtade ur material från International Dairy Federation (IDF). Statistiken är inte heltäckande men omfattar större delen av mjölksektorn.

6.10.1 Produktion

Den totala världsproduktionen av mjölk (ko- får- get- och buffelmjölk) uppskattar IDF till 622 miljoner ton under 2005 vilket är en ökning med 1,6 % jämfört med 2004 och med 16 % jämfört med 1995. Produktionen av komjolk uppgick år 2005 till ca 527 miljoner ton vilket motsvarar 84 % av den totala mjölkproduktionen. Produktionsökningar beräknas ske främst i Indien, Kina och Argentina.

Tabell 6.60 Produktion av komjolk i olika regioner, miljoner ton*Production of cow milk in different parts of the world, million metric tons*

Land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Afrika ¹⁾	5,3	5,2	5,4	5,5	5,3	5,2	4,8	4,7	4,7	4,7	4,7
Nordamerika ²⁾	86,0	85,6	87,0	88,1	91,2	93,7	93,0	95,1	95,4	95,8	98,1
Sydamerika	38,8	41,7	42,5	43,5	44,6	36,6	44,8	46,0	46,5	46,7	48,0
Asien ³⁾	46,1	43,7	45,1	46,4	48,3	49,8	52,7	56,3	60,8	67,1	70,0
CIS Asien	11,3	10,0	9,9	10,2	10,6	10,8	11,0	11,6	12,2	11,7	12,0
EU – 25	143,4	143,2	143,9	144,3	144,4	143,0	143,4	143,9	144,2	142,3	143,2
Varav EU – 15	121,8	121,4	121,5	121,2	122,3	121,2	121,4	122,0	122,3	120,5	121,4
Varav EU – 10	21,5	21,8	22,4	23,1	22,1	21,8	22,0	21,9	21,9	21,8	21,8
Övriga CEEC	10,6	11,1	10,9	10,7	10,5	10,1	9,7	10,2	10,8	10,9	11,0
CIS Europa inkl Sibirien	62,5	57,2	53,7	52,8	51,1	50,1	52,0	53,1	52,7	52,5	52,0
Övriga Västeuropa ⁵⁾	5,9	5,8	5,8	5,8	5,8	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
Oceanien ⁶⁾	18,5	19,6	20,2	20,2	22,4	23,6	24,9	24,2	24,7	24,1	24,7
Världen	465,2	469,4	469,9	476,9	483,1	489,8	495,7	506,2	512,5	519,0	527,0

*prognos

¹⁾ Endast Sydafrika, Kenya, Zimbabwe²⁾ USA, Kanada, Mexiko³⁾ Kina, Japan, Indien och asiatiska CIS⁴⁾ Schweiz, Norge, Island⁵⁾ Nya Zeeland, Australien (åren slutar maj och juni följande år)

Källa: IDF: World Dairy Situation 2005

Produktionen av smör ökade under 2004 och ökningen förväntas fortsätta. Under 2003 och 2004 producerades omkring 4,2 miljoner ton och 2005 beräknas produktionen hamna runt 4,3 miljoner ton. 2005 förväntas produktionsökningar i EU-25, Ukraina, Latinamerika och USA.

Den industriella ostproduktionen följer den ökande efterfrågan världen över. År 2004 producerades 15,1 miljoner ton vilket är en ökning med 1,9 % jämfört med året innan. För 2004 beräknas produktionen till 15,4 miljoner ton. Ostproduktion är det viktigaste användningsområdet för mjölk världen över. I genomsnitt 40 % av mjölken går till ostproduktion. Även om färska produkter visar en snabbare ökningstakt går en större andel av mjölken till ostproduktion. Nästan hälften av världens produktion sker i EU-25. I USA och Argentina har ostproduktionen ökat medan en viss nedgång har skett i Oceanien och då särskilt i Nya Zeeland.

Världsproduktionen av mjölkpulver var 6,35 miljoner ton 2004. Av den totala kvantiteten var 3,51 miljoner ton helmjölkspulver och 2,84 miljoner ton skummjölkspulver. Förutom att utjämna säsongsmässiga och regionala obalanser används produktionen av skummjölkspulver för att bli av med tillfälliga överskott av skummjolk. På kort sikt reflekterar produktionen av skummjölkspulver fluktuationer i utbudet men också efterfrågan på mjölk i allmänhet. Detta förklarar nedgången i produktion av skummjölkspulver 2004 med 0,3 miljoner ton, efterfrågan på mjölk var större än tillgången. Den största produktionsminskningen skedde i EU-25 där produktionen sjönk med 250 000 ton. Till följd av detta blev produktionen av skummjölkspulver i EU-25 år 2004 lägre än produktionen i EU-15 år 2003. I USA och

Nya Zeeland minskade produktionen också. 2005 väntas en måttlig återhämtning av produktionen.

Produktionen av helmjölkspulver fortsätter att stiga. För 2005 beräknas den totala produktionen till 3,51 miljoner ton. Utvecklingen ser olika ut i olika delar av världen. Produktionen av helmjölkspulver ökade i första hand i Kina, Latinamerika och på Nya Zeeland medan produktionen i Australien och EU var i stort sett oförändrad. Kina är numera största producent med 0,9 miljoner ton vilket innebär att Kina står för mer än en fjärdedel av världsproduktionen. Näst största producent är EU med 0,85 miljoner ton. Därefter följer Nya Zeeland, Brasilien, Argentina och Australien. Tillsammans står dessa länder för 90 % av den totala produktionen. Trots att Kina är den största producenten i världen spelar landet inget stor roll inom den internationella handeln. Det helmjölkspulver som produceras konsumeras inom landet.

6.10.2 Konsumtion

Konsumtionen per capita av mejeriprodukter i världen uppgick under 1995 till ca 80 kg räknat som mjölkekvivalenter. Motsvarande konsumtionssiffror för senare år har inte gått att finna. Konsumtionen per person och år förväntas i framtiden sjunka något i industriländerna men öka väsentligt i utvecklingsländerna till följd av ökade inkomster och befolkningsökning.

På de utvecklade marknaderna stagnerar konsumtionen av flytande mjölk. I de södra delarna av EU visar konsumtionssiffrorna fortfarande på en liten ökning vilket delvis kan förklaras med fortsatt övergång från självhushåll till kommersiella inköp. Denna process pågår fortfarande i centrala och östra Europa och många andra länder över hela världen. Snabbast sker utvecklingen på nya marknader, t ex Kina, där mjölk introducerats som baslivsmedel.

Det finns framförallt två faktorer som driver konsumtionsutvecklingen för flytande mjölk:

- Utvecklingen av helt nya marknader
- Ändrat konsumtionsmönster på mogna marknader

För den flytande mjölken är det fortfarande UHT-behandlad mjölk som ökar snabbast. Men under senare tid har nya värmebehandlingar som förlänger hållbarheten men inte påverkar smaken i lika stor utsträckning introducerats. En annan del av produktutvecklingen är exempelvis låglaktosmjölk och mjölk som är berikad med vitaminer och/eller proteiner allt efter konsumenternas krav. På de utvecklade marknaderna ökar konsumtionen av färska produkter inklusive mjölkdrinkar fortfarande, delvis på bekostnad av dryckesmjölk. Yoghurt har också en stark position i detta segment.

Under tidigare år stagnerade eller minskade smörkonsumtionen på de etablerade marknaderna men minskningstakten har avtagit de senaste åren. Det kan inte uteslutas att smör återtar marknadsandelar från andra fettslag vilket redan skett i USA. Den ryska smörkonsumtionen har återhämtat sig. En ökande andel av smöret konsumeras som ingrediens i andra varor och detta kan också vara en viktig drivkraft på andra marknader. I Japan ökar konsumtionen och här beror ökningen främst på smör som ingrediens i andra produkter.

Konsumtionen av ost fortsätter att öka på nästan alla marknader. Ökningstakten är dock lägre i länder med hög konsumtion. Trots detta är tillväxtpotentialen större på utvecklade marknader än i andra delar av världen. Samtidigt ska sägas att i många länder, exempelvis större delen av EU och USA, stagnerar eller minskar efterfrågan från privata hushåll medan efterfrågan från restauranger och cateringföretag samt livsmedelsindustrin ökar. Därav har det blivit svårare för specialostarna att öka i samma takt som marknaden i övrigt. Enligt IDF:s uppgifter är ostkonsumtionen per person år 2004 som högst i Grekland (29 kg) samt i Frankrike och på Island (25 kg).

6.10.3 Handel

Världshandeln med mejeriprodukter fortsätter att öka och nådde 2004 en volym motsvarande drygt 40 miljoner ton flytande mjölk. Det är 9,4 miljoner ton eller 30 % mer än 1995. Ökningstakten för världshandeln minskade under 2004 och 2005 och det beror till största delen på utvidgningen av EU. Handeln mellan EU-länder räknas som internhandel och inte som export. Handeln med de viktigaste mjölkprodukterna inom EU är mycket stor i relation till den internationella handeln. Handeln med smör inom EU motsvarar cirka 50 % av världshandeln. För ost är det cirka 50 % mer som handlas inom EU än på världsmarknaden. För skummjörkspulver har siffran varierat mellan 35 och 50 % av världshandeln medan EU:s internhandeln med helmjörkspulver är cirka 20 % av totala världshandeln.

Den långsiktiga ökningen av handeln beror både på ökad efterfrågan och på åtgärder som vidtagits för att liberalisera handeln. Handelsliberaliseringen beror dels på multilaterala avtal dels på bilaterala avtal. Handeln är också beroende av den generella ekonomiska utvecklingen och prisnivåerna på den internationella marknaden.

Helmjörkspulver är fortfarande den produkt som är viktigast i den internationella handeln. De tre senaste åren handlades drygt 1,7 miljoner ton på världsmarknaden. Jämfört med 1990 har kvantiteten fördubblats. Över 50 % av den totala produktionen går i internationell handel. Största exportland är Nya Zeeland följt av EU. Argentina och Australien spelar också viktiga roller som exportörer.

En stor del av skummjörkspulverproduktionen går också i internationell handel, 2004 var volymen 1,1 miljoner ton. Största exportörer är Nya Zeeland och EU. USA och Ukraina har ökat sin export medan exporten från Australien minskat.

Siffrorna över världshandeln med smör och andra mjörkfetter har påverkats kraftigt av EU:s utvidgning. Mellan åren 2003 och 2004 minskade EU:s import av smör från 115 000 till 90 000 ton. Trots detta är EU näst största importör efter Ryssland. Andra stora importländer är Egypten, Marocko, Iran och USA. EU är även näst största exportör av smör efter Nya Zeeland.

Den internationella handeln med ost fortsätter att växa och ligger runt 1,4 miljoner ton. Om 2003 års siffror skulle justeras med de 60 000 ton som handlades mellan EU-15 och de nya medlemsstaterna skulle ökningen av handelsvolymen vara cirka 9 % eller 120 000 ton på ett år. Detta betyder att ungefär 40 % av produktionsökningen beror på ökad efterfrågan från importmarknaderna och att cirka 9 % av den totala ostproduktionen går i internationell handel. Den största exportören av ost är EU. Andra stora exportörer är Australien och Nya Zeeland. De senaste åren har Australien ökat sin export medan Nya Zeeland exporterat mindre volymer, troligen på grund av minskad tillgång på mjörkråvara. USA och Schweiz exporterar också betydande kvantiteter ost. Japan och USA är numera de största importörerna med vardera över 200 000 ton per år. I importstatistiken ligger EU efter utvidgningen på fjärde plats efter Ryssland. Andra stora importörer är Saudi Arabien, Mexiko och Republiken Korea och Schweiz.

Under 2005 har den internationella handeln med mjölkprodukter stagnerat eller till och med minskat. Under första halvåret har, särskilt EU, tappat andelar på världsmarknaden efter två starka år. Exporten från Oceanien har också stagnerat eller minskat för vissa produkter i första hand på grund av minskad tillgång på råvara och på grund av att lagren tömdes under 2003/04. Samma sak skedde i USA. Det återstår att se om ett ökat utbud kan hjälpa dessa länder att öka sin export igen. En annan begränsning för den internationella handeln kan för närvarande vara de höga världsmarknadspriserna.

Tabell 6.61 Världshandel, export, mejeriprodukter, 1 000 ton

World exports of dairy products, 1 000 metric tons

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 prognos
Smör och smörolja	746	764	954	962	1 076	929	920
Ost	1 206	1 181	1 368	1 290	1 347	1 430	1 450
Skummjörkspulver	942	1 114	1 261	1 040	1 103	1 040	1 100
Helmjörkspulver	1 392	1 508	1 529	1 573	1 727	1 716	1 720

Källa: IDF: World Dairy Situation 2004 och 2005

6.10.4 Priser och prognoser

Priserna utvecklades i olika riktningar under 2004 och 2005. I relation till marknadsstödsnivåerna var priserna höga i EU och USA. I andra delar av världen påverkade de höga världsmarknadspriserna i viss omfattning, följaktligen steg också priserna på många inhemska marknader. Effekterna på avräkningspriserna varierade och gick delvis i olika riktningar eftersom marknadspolicy fortfarande har en avgörande betydelse. Som ett svar på såväl det reducerade marknadsstödet som på ökade internationella priser reagerade EU genom att sänka exportbidragen.

Avräkningspriserna följer, med viss fördröjning, produktpriserna. Avräkningspriserna har sjunkit inom EU-15 till följd av sänkta priser på mejeriprodukter. Hittills har priserna dock inte fullt ut sänkts lika mycket som interventionspriserna. I USA steg priserna kraftigt till en historiskt hög nivå. Priserna i Kanada steg måttligt på grund av en redan hög nivå men ytterligare ökning kan väntas på grund av höjda stödnivåer. I Schweiz och Japan sänktes avräkningspriserna måttligt. Kraftiga höjningar av priset i USD under 2004 har rapporterats från Mexiko, Ryssland och Ukraina. För mjölkåret 2004/2005 är en viss ökning av mjölkpriset i Oceanien möjlig men för 2005/06 är prognosen en sänkning. Fastän Australien och Nya Zeeland är mycket beroende av världsmarknaden har deras priser inte kunnat höjas i takt med världsmarknadspriset uttryckt i USD eftersom deras valutor stärkts.

Mätt i USD har världsmarknadspriset på smör varit oförändrat under 2005. Priserna på skummjörkspulver och helmjörkspulver har sjunkit med 3 % respektive 0,5 % under 2005.

Vid en jämförelse av de genomsnittliga världsmarknadspriserna 2005 och 2004 har smör och skummjörkspulver stigit med drygt 8 % och helmjörkspulver med knappt 7 %.

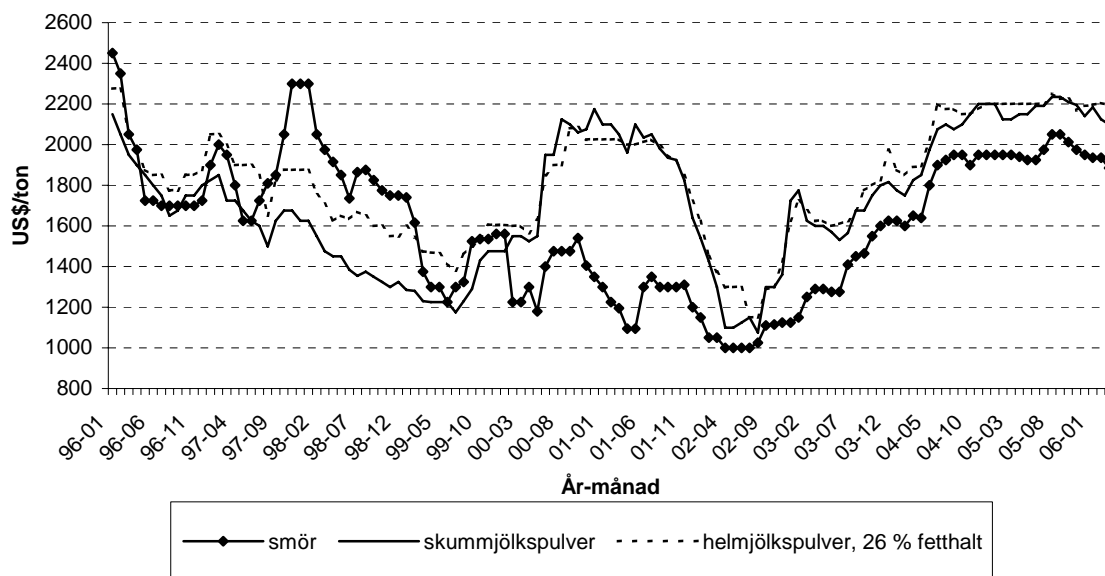

Diagram 6.10 Världsmarknadspriser, US\$/ton,
World market prices, US\$/metric ton

Källa: ZMP

I sin prognos för perioden 2005 – 2015 skriver OECD att världsproduktionen av mjölk beräknas öka med 103 miljoner ton eller 16 % mellan 2005 och 2015. Den genomsnittliga ökningstakten beräknas till 1,5 % per år. De största ökningarna av mjölkproduktionen beräknas ske i länder som inte är medlemmar i OECD och i de OECD-länder där produktionen inte är begränsad av kvoter. Andelen mjölk som produceras i utvecklingsländer kommer att fortsätta öka då dessa länders produktion beräknas öka med mer än 24 % under perioden 2005 – 2015. För de mest utvecklade länderna växer inte de inhemska marknaderna mycket i volym, utom möjligen för vissa nischprodukter, och internationell efterfrågan är den största källan till efterfrågeökningen. Länder kan dra nytta av detta om de är konkurrenskraftiga på regionala eller globala marknader.

Från de låga nivåerna som rådde under 2002 steg världsmarknadspriserna på mjölkprodukter med hela 70-80 % och nådde sin topp under 2005. Situationen på världsmarknaden lättade något i slutet av 2005 då de höga priserna dämpade efterfrågan. Denna trend förväntas fortsätta de kommande åren då den ökande mjölkproduktionen fortsätter att vara större än efterfrågeökningen. Den största prissänkningen förväntas för ost, då ostpriserna för närvarande är ovanligt höga jämfört med priserna på andra mjölkprodukter. Exempelvis var förhållandet mellan ost och helmjörkspulver över 1,3 under 2005 men kommer troligen att sjunka till det långsiktiga värdet 1,2 under de kommande åren.

7 FÅGELKÖTT

I lagtexter och i tulltaxan används kombinationer av ordet fjäderfä för att i ett begrepp få med höns av arten *Gallus domesticus*, ankor, gäss, kalkoner och pärlhöns. Utanför lagtext och tulltaxan används fågel som en synonym vilket valts att användas i denna översikt.

7.1 Produktion och konsumtion i Sverige

Sedan Sveriges EU-inträde har produktionen av fågelkött ökat med 34 % samtidigt som konsumtionen ökat med 86 % (1995–2005). T.o.m. 1998 understeg konsumtionen produktionen och både produktion och konsumtion ökade ungefär lika mycket. Fr.o.m. 1999 gick konsumtionen om produktionen och ökade fram t.o.m. 2005 i en högre takt. Under 2005 producerades 106,9 miljoner kg fågelkött vilket är en ökning med 6,6 % jämfört med 2004. Konsumtionen under 2005 var 142,3 miljoner kg, vilket ger ett underskott på 35,4 miljoner kg.

Vid en jämförelse mellan SCB:s statistik avseende import av fjäderfäkött från Danmark och Danmarks statistiks uppgifter om export av fjäderfäkött till Sverige har stora skillnader i kvantiteter konstaterats vilket påverkar den totala konsumtionen samt över-/underskottet. När Danmarks statistiks siffror är inkluderade i balansen räknas importen ut genom att ta Sveriges totala import plus Danmarks statistiks siffror avseende total export från Danmark till Sverige minus SCB:s siffror avseende Sveriges totala import från Danmark. Vid användandet av Danmarks statistiks siffror uppgår konsumtionen under 2005 till 150,3 miljoner kg och underskottet till 43,4 miljoner kg. Jämfört med SCB:s siffror innebär detta en konsumtionsökning på 5,6 % och ett underskott som ökat med 22,6 %.

Tabell 7.1 Balans för fågelkött* i Sverige 1995–2005, (vara med ben), miljoner kg
Balance situation for poultry meat in Sweden 1995–2005, (product with bone), million kilos

År	Produktion	Konsumtion**	Över-/underskott
1995	79,8	76,7	3,1
1996	82,3	79,4	2,9
1997	89,7	81,5	8,2
1998	87,9	86,9	1,0
1999	94,1	101,5	-7,4
2000	99,1	113,4	-14,3
2001	105,8	123,7	-17,9
2002	110,6	131,6	-21,0
2003	105,6	128,1	-22,5
2004	100,3	133,6	-33,3
2005	106,9	142,3	-35,4
2004***	100,3	140,5	-40,2
2005***	106,9	150,3	-43,4

* Exklusive slaktprodukter.

** Konsumtionen är framräknad som produktionen + importen – exporten och är inte korrigerad för lagerförändringar och är därför något osäker.

*** Balans där importen till Sverige från Danmark är baserad på Danmarks statistiks uppgifter om export till Sverige och inte SCB:s importsiffror

Källa: Livsmedelsverket, Jordbruksverket

Totalproduktionen av fågelkött 2005 fördelade sig på 98,6 miljoner kg kyckling, 4,0 miljoner kg höna, 3,3 miljoner kg kalkon samt 0,3 miljoner kg anka och gås. För 2004 var motsvarande fördelning 91,5 miljoner kg kyckling, 4,4 miljoner kg höna, 3,5 miljoner kg kalkon samt 0,2 miljoner kg anka och gås.

Under 2005 producerades ca 45 575 ekologiska slaktkycklingar, 20 ekologiska tuppar och 12 ekologiska gäss. Detta motsvarar ca 61 150 kg slaktkyckling, 23,4 kg tupp och 42 kg gås. Det finns även företag som importerar slaktkyckling som är uppfödda i enlighet med EU:s ekologiska krav på produktionen.

7.2 Sveriges utrikeshandel

Sedan Sveriges inträde i EU 1995 är Sveriges export uppdelat på export till tredje land (alla länder utanför EU) och utförsel till EU-land. Samma sak gäller för importen som delas upp i import från tredje land och införsel från EU-land. Statistikuppgifterna för handel med tredje land samlas in genom tulldokument och handeln inom EU genom en urvalsundersökning. I statistiken för handeln inom EU finns ett visst bortfall vilket innebär att statistiken för handeln inom EU inte är lika tillförlitlig som statistiken för handeln med tredje land.

I tabellen nedan visas Sveriges totala import och export 1995–2005 av fågelkött omräknat till vara med ben. Importen av fågelkött ökar varje år. Under 2002 steg importen med ca 20 % jämfört med 2001, under 2003 med 9 %, under 2004 med över 26 % och under 2005 med närmare 11 %. Exporten har minskat 1998 och 1999 jämfört med föregående år men 2000–2003 har exporten ökat varje år. 2004 minskade dock exporten med ca 15 % för att under 2005 öka med 25 %. Som tidigare nämnts har stora kvantitetsmässiga skillnader i SCB:s statistik avseende import av fjäderfäkött från Danmark och Danmarks statistiks uppgifter om export av fjäderfäkött till Sverige konstaterats. Vid användandet av uppgifter från Danmarks statistik, baserat på tidigare beskriven beräkningsmodell, framträder en import som under 2005 uppgick till 55,9 miljoner kg vilket är ca 17 % högre än SCB:s siffra på 47,9 miljoner kg. Orsaken till denna stora skillnad torde ligga i att vissa svenska livsmedelsföretag lagt sina inköp till Danmark och att deras införsel inte fångas upp i den svenska handelsstatistiken.

Tabell 7.2 Sveriges import och export av fågelkött* 1995–2005, (vara med ben), miljoner kg

Swedish external trade with poultry meat 1995–2005, (product with bone), million kilos

År	Import	Export
1995	2,2	5,3
1996	3,3	6,2
1997	5,3	13,5
1998	5,5	6,5
1999	11,3	3,8
2000	20,4	6,0
2001	26,2	8,5
2002	31,4	9,9
2003	34,3	11,8
2004	43,3	10,0
2005	47,9	12,5
2004	50,2**	10,0
2005	55,9**	12,5

* Exklusive slaktbiprodukter.

** Importen till Sverige från Danmark är baserad på Danmarks statistiks uppgifter om export till Sverige och inte SCB:s importsiffror.

Källa: Livsmedelsverket, Jordbruksverket, SCB

Importen av färskt, kylt eller fryst kött av fjäderfä, exklusive slaktbiprodukter under KN-nummer 0207, uppgick 2005 till 32,2 miljoner kg produktvikt (dvs. ej omräknat till vara med ben). Den största andelen av importen utgjordes av import från Danmark och motsvarade 22,8 miljoner kg (närmare 71 %). Den näst största delen importerades från Tyskland (4,3 miljoner ton (drygt 13 %).

Exporten under KN-nummer 0207 uppgick 2004 till drygt 11 miljoner kg produktvikt varav 3,3 miljoner kg gick till Tyskland, 3 miljoner kg till Danmark och 2,2 miljoner kg till Estland.

Importen av beredda produkter under KN-nummer 1602 utgjorde i det närmaste 10 miljoner kg produktvikt 2005 varav Tyskland svarade för 3,8 miljoner kg och Danmark för 2,1 miljoner kg.

Exporten av beredda produkter under KN-nummer 1602 uppgick till i det närmaste 1,3 miljoner kg 2005 varav 0,4 miljoner kg gick till Danmark och närmare 0,3 miljoner kg till Förenade Kungariket.

Nedanstående tabell visar vilka kvantiteter av fågelkött som exporterats från Sverige till tredje land med EU:s exportbidrag under åren 1996–2005 samt vilka belopp som betalats ut.

Tabell 7.3 Utbetalda belopp och kvantiteter för exportbidrag för fågelkött för ansökningar gjorda i Sverige 1996–2005

Paid amounts and quantities for export refunds for poultry meat for applications done in Sweden 1996–2005

År	Hel fågel		Styckningsdelar	
	kvantitet (kg)	utbetalt (kr)	kvantitet (kg)	utbetalt (kr)
1996	116 560	68 959	40 508	23 770
1997	119 870	118 361	43 526	25 723
1998	-	-	40 964	30 443
1999	-	-	-	-
2000	-	-	-	-
2001	-	-	-	-
2002	63 691	280 042	-	-
2003	1 098 155	3 895 026	-	-
2004	318 603	1 050 822	-	-
2005	19 764	74 066	-	-

Källa: Jordbruksverket

Handel med levande djur redovisas i tabellen nedan.

Tabell 7.4 Handel med levande fågel 1998–2005, antal djur
Trade with live poultry 1998–2005, number of animals

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Export	115 060	298 081	109 925	213 812	108 685	314 813	1 369 967	194 192
Höns för avel och fortplantning (0105.11.11 & 0105.11.19)	115 060	233 906	96 021	150 485	80 805	207 386	214 075	98 262
Höns för andra syften än avel och fortplantning (0105.11.91 & 0105.11.99)		43 175	12 000	57 018	22 940	104 627	1 155 692	95 480
Kalkoner vägande högst 185 g (0105.12.00)				5 000	4 940	2 800		
Ankor och pärlhöns vägande högst 185 g (0105.19.90)			1 904					
Höns vägande högst 2000 g (0105.92.00)		21 000					200	
Ankor (0105.99.10)				1 309				
Utförsel	868 600	553 339	1 017 165	685 378	1 177 030	2 581 582	3 968 940	2 883 663
Höns för avel och fortplantning (0105.11.11 & 0105.11.19)	18 200		10		262 900	616 670	501 600	419 450
Höns för andra syften än avel och fortplantning (0105.11.91 & 0105.11.99)	850 400	553 339	1 017 155	685 378	914 130	1 964 912	3 467 340	2 464 213
Total export + utförsel	983 660	851 420	1 127 190	899 190	1 285 715	2 896 395	5 338 907	3 077 855
Import	166 653	129 166	72 072	25 530	28 750	41 120	28 825	27 300
Höns för avel och fortplantning (0105.11.11 & 0105.11.19)	9 266	23 200	16 280	25 530	28 750	41 120	28 825	27 300
Höns för andra syften än avel och fortplantning (0105.11.91 & 0105.11.99)			6 670					
Kalkoner vägande högst 185 g (0105.12.00)	157 387	105 966	49 122					
Införsel	97 704	60 857	37 388	103 952	97 001	88 118	82 601	202 632
Höns för avel och fortplantning (0105.11.11 & 0105.11.19)	21 552	3 500	28 540	85 300	8 908	17 373	19 557	114 088
Höns för andra syften än avel och fortplantning (0105.11.91 & 0105.11.99)	76 152	57 357	8 848	18 652	85 783	65 725	63 044	88 544
Kalkoner vägande högst 185 g (0105.12.00)					2 310	5 020		
Höns vägande högst 2000 g (0105.92.00)								
Total import + införsel	264 357	190 023	109 460	129 482	125 751	129 238	111 426	229 932

Källa: SCB

Total export och utförsel uppgick under 2005 till 3,1 miljoner djur. Under 2004 ökade exporten och utförseln med 84 % jämfört med 2003. Under 2005 minskade exporten och utförseln med 42 % jämfört med 2004. Ökningen 2004 berodde på att över en miljon höns för andra syften än avel och fortplantning skickades till Ryssland. Minskningen 2005 berodde på att exporten av höns för andra syften än avel och fortplantning i det närmaste fallit bort samtidigt som utförseln under samma kategori minskat med över en miljon höns.

Importen och införseln under 2005 räknar 229 932 djur. Under 2004 minskade importen och införseln med 14 %. Under 2005 ökade importen och införseln med 106 %.

7.3 Prisutveckling i Sverige

I det följande avsnittet redovisas prisutvecklingen i tre led, nämligen producent-, parti- (slakteri-) och konsumentled. För att kunna följa prisutvecklingen på jordbruksprodukter över tiden har Jordbruksverket tagit fram olika index. De index som används för fågelköttspriser är avräkningsprisindex (A-index) som tas fram för producentledet och konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter (KPI-J) för konsumentledet. För att följa partiledets prisutveckling används för fågelkött ett prisbevakningspris.

7.3.1 Producentledet

Som nämnts ovan används avräkningsprisindex (A-index) för att mäta utvecklingen av producentpriser för jordbruksprodukter. Det är endast inhemskt producerade råvaror som ingår. Förändringar av momsen påverkar inte A-index och vikterna ändras vart femte år. A-index är jämförbar med Output Price Index som beräknas inom EU. Avräkningsprisindex för fågelkött 1995–2005 visas i följande tabell.

Tabell 7.5 Avräkningsprisindex för fågelkött, helår 1995-2005

Output price index for poultry, whole year 1995-2005

År	Index 1995*=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0		
1996	95,4		
1997	92,0		
1998	92,7		
1999	90,5		
2000	89,9	2000	100,0
2001	93,2	2001	103,4
2002	96,9	2002	108,0
2003	90,9	2003	102,1
		2004	101,9
		2005	98,1

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Jordbruksverket

Avräkningsprisindex för fågelkött sjönk varje år under perioden 1995–2000. Priserna steg under 2001 och 2002 för att åter sjunka under 2003 till 2005.

Avräkningspriset för slaktkyckling fastställs i förhandlingar mellan slakterier och uppfödare. Avräkningspriset ska vid angivna förutsättningar (stallyta, insatt antal kycklingar, slaktålder, beläggning, dödlighet, foderpris, foderförbrukning, m.m.) lämna ett visst årligt täckningsbidrag för att täcka kostnad för byggnader, arbete och vinst.

Avräkningsprisnivån följer samma sjunkande trend som indexen t.o.m. 2000. En stor del av sänkningen förklaras av den anpassning branschen genomfört sedan EU-inträdet för att få de svenska priserna i nivå med övriga EU-länders nivåer. I nedanstående tabell visas utvecklingen av det genomsnittliga avräkningspriset 1995–2005 för slaktkyckling.

Tabell 7.6 Avräkningspris för slaktkyckling 1995–2005, kr/kg

Producer prices for broilers 1995–2005, SEK/kilo

År	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
basår 1995	7,73	7,38	6,78	6,85	6,68	6,63	6,86	7,16	6,72		
basår 2000*					6,63	6,86	7,16	6,77	6,75	6,48	

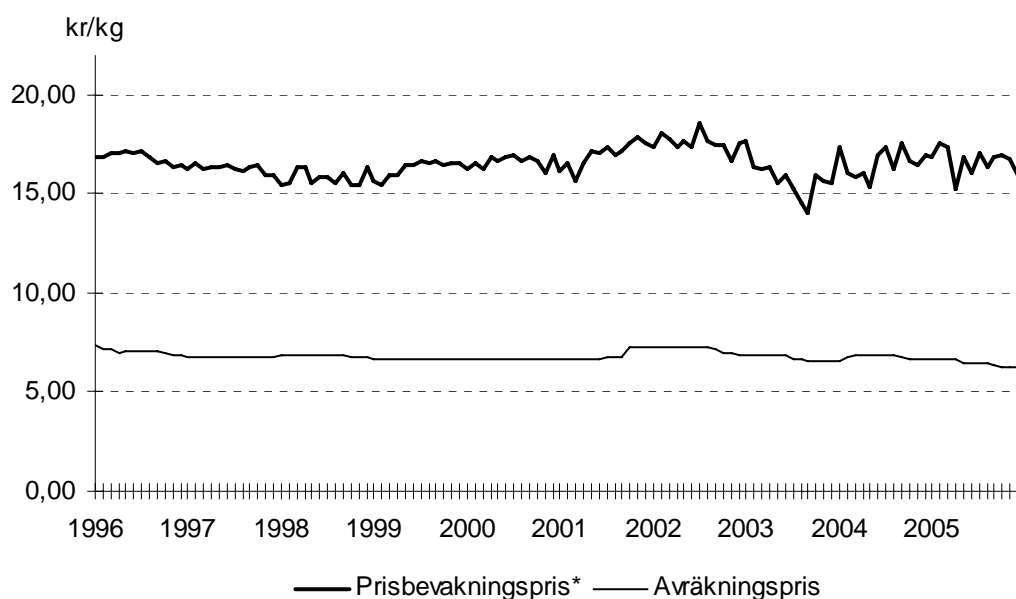
* Viktförhållandet mellan uppgiftslämnarna har ändrats och har räknats om fr.o.m. 2000.

Källa: Jordbruksverket

I figur 7.1 nederdel i nästa avsnitt visas även avräkningspriset 1996–2005 för varje månad.

7.3.2 Partiledet

Prisbevakningspriset mäter slakteriernas pris vid försäljning till kund och är en sammanvägning av färsk och fryst göd- respektive grillkyckling. Januari 1996 var priset 16,81 kr/kg och 10 år senare, i december 2005, var det 15,94 kr/kg. Bottennoteringen mellan dessa två punkter var september 2003 (14,05 kr/kg) och toppnoteringen var i juli 2002 (18,53 kr/kg). Under 2005 har trenden pekat svagt uppåt. Avräkningspriset visar en stabil nivå mellan 1997 och 2001. Som lägst var priset 6,63 kr/kg (hela 2000) under denna period. Första halvan av 2002 var priset som högst under perioden 1996–2005 och låg på 7,24 kr/kg. Under perioden oktober till december 2005 var priset som lägst (6,30 kr/kg). Prisutvecklingen i producent- respektive partiled redovisas i följande figur.

Figur 7.1 Prisutveckling i producent- och partiled, 1996–2005, kr/kg

Producer and wholesale price development, 1996–2005, SEK/kilo

* Prisbevakningspriset är från den 1 januari 1998 värdet för den 15:e dagen i respektive månad.

Källa: Jordbruksverket

7.3.3 Konsumentledet

Det index som används för att mäta prisutvecklingen på priser till konsument är konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel (KPI-J). I detta index ingår även importerade livsmedel. Kampanjbidrag som ger lägre konsumentpriser samt förändringar av momsen påverkar KPI-J. I KPI-J ändras vikter varje år. KPI-J för fågelkött 1995–2005 visas i tabellen nedan.

Tabell 7.7 Konsumentprisindex (KPI-J) för djupfryst gödkyckling, helår 1995-2005

Consumer price index for deep-frozen broilers, whole year 1995-2005

År	Index 1995*=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0		
1996	93,3		
1997	91,4		
1998	90,7		
1999	93,1		
2000	93,4	2000	100,0
2001	94,7	2001	101,4
2002	96,9	2002	103,7
2003	93,9	2003	100,5
		2004	100,9
		2005	99,7

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Jordbruksverket

Även i konsumentledet redovisas under 1990-talet prissänkningar på slaktkyckling. Viss del av sänkningen 1996 kan dock hänföras till momssänkningen i januari 1996. Konsumentpriserna fortsatte dock att sjunka 1997 och 1998 och har inget av åren 1999–2005 nått upp i 1995-års priser.

7.4 EU:s marknadsreglering för fågelkött

EU:s regleringar på fågelköttområdet består av gränsskydd, importkvoter, importlicenser, exportbidrag och exportlicenser. Dessutom gäller gemensamma handelsnormer för vissa produkter av fågelkött. EU:s handelsnormer för fjäderfäkött regleras i förordningarna 1906/90 och 1538/91. I dessa förordningar regleras importen av Gallus domesticus, ankor, gäss, kalkoner och pärlhöns samt klassificeringen av fjäderfäkött efter kvalitet och vikt, förpackning, lagring, transport, presentation och märkning.

7.4.1 Gränsskydd

EU:s tidigare system med importavgift, slusspris och tilläggsavgift ersattes den 1 juli 1995 av ett system med fasta tullar (s.k. tariffekvivalenter) och tilläggstullar. Kopplingen till foderprisutvecklingen försvann därmed. Tariffekvivalenterna fastställdes med genomsnittligt gränsskydd 1986–1988 som bas vilket medförde ett höjt gränsskydd för produkter i fågelköttsektorn eftersom tullarna minskat efter basåren. Genom WTO-avtalet förband sig EU att minska gällande gränsskydd med 36 % fram till 2000. Tullarna har varit oförändrade sedan den 1/7 2000 i väntan på att ett nytt avtal träder i kraft.

Importavgifter och tullnivåer visas i tabellen nedan för kycklingprodukter. Att tullarna sjönk mer i svensk valuta 1995–2000 beror på att de räknas om med aktuell växelkurs för jordbrukstullar och att den svenska kronan stärktes gentemot euron 1995–2000.

Tabell 7.8 Importavgifter och tullar för kycklingprodukter som gäller vid import till EU, euro/100 kg och kr/100 kg

Import duties for chicken products when imported into the EU, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Produkt Datum och fr.o.m. datum	70 %-kyckling		Kycklingbröst		Kycklingkött, benfritt		Bearbetade produkter	
	euro/ 100 kg	kr/100 kg ⁴⁾	euro/ 100 kg	kr/100 kg ⁴⁾	euro/ 100 kg	kr/100 kg ⁴⁾	euro/ 100 kg	kr/100 kg ⁴⁾
30/6 1995	33,06 ¹⁾	317,35	54,55 ¹⁾	523,64	94,61 ¹⁾	908,18	94,14 ¹⁾	903,67
1/7 1995	43,9 ²⁾	426,22 ³⁾	88,4 ²⁾	858,27 ³⁾	150,4 ²⁾	1212,65 ³⁾	127,4 ²⁾	1236,92 ³⁾
1/7 1996	41,1 ²⁾	342,92	82,7 ²⁾	690,02	140,8 ²⁾	1174,79	119,2 ²⁾	994,56
1/7 1997	38,3 ²⁾	335,96	77,1 ²⁾	676,30	131,2 ²⁾	1150,85	111,1 ²⁾	974,54
1/7 1998	35,5 ²⁾	308,07	71,5 ²⁾	620,49	121,6 ²⁾	1055,26	103,0 ²⁾	893,85
1/7 1999	32,7 ²⁾	286,27	65,8 ²⁾	576,05	110,3 ²⁾	980,50	94,8 ²⁾	829,93
1/7 2000	29,9 ²⁾	250,74	60,2 ²⁾	504,84	102,4 ²⁾	858,73	86,7 ²⁾	727,07
1/7 2001	29,9 ²⁾	276,28	60,2 ²⁾	556,25	102,4 ²⁾	946,18	86,7 ²⁾	801,11
1/7 2002	29,9 ²⁾	271,99	60,2 ²⁾	547,61	102,4 ²⁾	931,48	86,7 ²⁾	788,67
1/7 2003	29,9 ²⁾	274,65	60,2 ²⁾	552,97	102,4 ²⁾	940,60	86,7 ²⁾	796,38
1/7 2004	29,9 ²⁾	273,93	60,2 ²⁾	551,52	102,4 ²⁾	938,14	86,7 ²⁾	794,30
1/7 2005	29,9 ²⁾	283,65	60,2 ²⁾	571,09	102,4 ²⁾	971,43	86,7 ²⁾	822,49

KN-nr: s.k. 70 %-kycklingar 0207 11 30, kycklingbröst 0207 13 50, benfritt kycklingkött 0207 14 10, bearbetade produkter 1602 32 11

1) Importavgift

2) WTO-bunden tull som gäller fr.o.m. 1/7 första året t.o.m. 30/6 året därpå.

3) Det har gjorts ändringar i KN-nr för dessa produkter.

4) P.g.a. att växelkursen för jordbrukstullar mellan den svenska kronan och euron ändrar sig, anges här enbart den tull som gällde det angivna datumet

Källa: Tulltaxan

Systemet med tilläggstullar är en tillämpning av den särskilda skyddsklausulen (*safeguard clause*) som finns i WTO-avtalet. Förordning (EG) nr 1484/95 reglerar systemet i fågelköttsektorn. Ett referenspris har fastställts för de produkter inom fågelköttsektorn som omfattas av tilläggstullar. Om import till EU understiger detta referenspris utgår en tilläggstull. Vad som är representativa importpriser tas fram av kommissionen efter rapportering från medlemsstaterna, främst Tyskland och Nederländerna. Representativa importpriser med tillhörande tilläggstullar läggs fram för förvaltningskommittén för ägg och fågelkött som har möte i Bryssel 1 gång/månad. Medlemsländerna har då möjlighet att lämna synpunkter på kommissionens förslag och sedan sker röstning. Tilläggstullarna för fjäderfäkött ändras nästan varje månad. De ursprungsländer vars produkter brukar beläggas med tilläggstullar är t.ex. Brasilien, Thailand, Kina, Argentina och Chile.

Efter krav från WTO föreslogs i december 1998 en ändring av dessa regler. Dessa ändringar föreskrivs i tillämpningsförordning (EG) nr 493/1999 av den 5 mars 1999 och innebär att i de fall då importpriser och tillhörande tilläggstullar överstiger ett riktpreis, ska importören lämna in dokumentation för att styrka priset samt ställa en säkerhet som motsvarar tullen.

7.4.2 Importkvoter och förmåner

Vid import från tredje land finns två olika förmånssystem att ta del av, dels WTO-kvoter och dels bilaterala avtal med vissa länder. Man ansöker om del i dessa importkvoter genom att ansöka om importlicens hos Jordbruksverket. För all import gäller att produkterna måste uppfylla EU:s veterinära och sanitära krav. Nedan följer en kort beskrivning av dessa kvoter och avtal.

Flera WTO-kvoter för fågelkött infördes 1995 för att garantera övriga WTO-medlemmar ett minsta tillträde till EU:s marknad. Totalt omfattar WTO-avtalet minsta tillträdeskvoter för 29 000 ton fågelkött. I några av kvoterna får även kvoter inom Europaavtalen räknas in.

Tullfria WTO-kvoter enligt förordningarna (EEG) nr 774/94 och 1431/94

Kyckling	Årlig kvantitet, ton
Brasilien	7 100
Thailand	5 100
Övriga	3 300
Kalkon	Årlig kvantitet, ton
Brasilien	1 800
Övriga	700

Minsta tillträdeskvoter med lägre tull regleras i förordning 1251/96 och omfattar totalt 11 900 ton fågelkött.

De viktigaste bilaterala avtalen var fram t.o.m. östutvidgningen de s.k. Europaavtalen mellan EU och de tolv anslutar- och kandidatländerna i Central- och Östeuropa. Sedan 1 maj 2004 är de tio anslutarländerna medlemmar i EU och kvoterna för dessa länder tillämpas inte längre. Kvar är Bulgarien och Rumänien för vilka EU har tullkvoter för fågelkött respektive beredningar på 6 050 och 1 050 ton (Bulgarien) och 4 200 och 1 050 ton (Rumänien).

EU har även förmånskvoter för import av fågelkött från Chile och Israel för 7 975 respektive 2 318 ton.

Utöver ovan nämnda kvoter ger EU även förmåner för import av fågelkött från aktuella länder enligt det särskilda preferenssystemet GSP¹⁵, från AVS-länderna¹⁶ enligt Cotonou-avtalet, från ULT-länderna¹⁷, från Andorra och San Marino. Vad som gäller för varje land och varje produkt aktuellt datum går att se i Tulltaxan på nätet. Dessa förmåner är inte speciellt omfattande för fågelkött men precis som för övriga produkter är alla fjäderfäköttprodukter tullfria om de importeras från de minst utvecklade länderna enligt det generella preferenssystemet. Förmånsbehandlingen för GSP-, AVS- eller ULT-länderna ges enbart för varor med ursprung i de länder som gjort vederbörlig notifiering till EU.

7.4.3 Exportbidrag

I WTO:s jordbruksavtal ingår även begränsningar av vilka kvantiteter som får exporteras med hjälp av bidrag samt begränsningar av bidragsbeloppen. Kvantitetstaken har reducerats med 21 % och beloppstaken med 36 % t.o.m. WTO-året 2000/01. I väntan på att ett nytt avtal träder i kraft är kvantitetstaket och beloppstaket desamma som nivåerna WTO-året 2000/01. Tabellen nedan visar EU:s tak för kvantiteter och belopp för fågelkött enligt WTO-avtalet, samt hur stor del av dessa tak som har utnyttjats under de första WTO-åren.

Tabell 7.9 EU:s kvantitets- och beloppstak för fågelkött enligt WTO-avtalet

EU quantities and refund ceiling for poultry following the WTO-agreement

År	Kvantitetstak tusen ton	Utnyttjande- grad, %	Beloppstak miljoner euro	Utnyttjande- grad, %
1995/96	434,5	96	136,3	85
1996/97	404,7	99	127,2	57
1997/98	375,1	105*	118,0	64
1998/99	345,4	99	108,9	82
1999/00	315,6	101*	99,8	76
2000/01	286,0	91	90,7	63
2001/02	286,0	81	90,7	66
2002/03	286,0	87	90,7	100
2003/04	286,0 (271,8)**	79	90,7	97
2004/05	286,0 (271,8)**	75	90,7	100
2005/06	286,0 (271,8)**	66	90,7	65

* Icke utnyttjade kvantiteter från föregående WTO-år har kunnat föras över till nästkommande år t.o.m. 1999/00.

** Kommissionen har för fr.o.m. 2003/04 räknat om kvantitetstaket baserat på den tillgängliga budgeten som året innan utnyttjades fullt ut. Detta för att inte behöva sänka de existerande exportbidragen som betalas ut.

Källa: EU-kommissionen

Andelen av EU:s export till tredjeland, som sker med exportbidrag är sjunkande, vilket framgår av nedanstående tabell.

¹⁵ GSP-systemet (Generalized System of Preferences), EU:s allmänna system för tullpreferenser vid import från utvecklingsländer regleras i kommissionens förordning 2501/01. GSP-systemet är dock under omarbetning och det kommer snart en ny förordning.

¹⁶ De länder som ligger i Afrika, Västindien och Stilla havet som är associerade till gemenskapen genom Cotonou-avtalet. Förmånerna regleras i kommissionens förordning 701/03.

¹⁷ Utomeuropeiska länder och territorier. Förmånerna regleras i kommissionens förordning 822/01.

Tabell 7.10 EU:s export av fågelkött och subventionerad andel 1995–2005
EU exports of poultry meat and subsidized part 1995–2005

År	Export totalt, tusen ton	Subventionerad andel, %
1995	888	63
1996	898	44
1997	1 019	39
1998	1 111	35
1999	1 132	31
2000	1 172	24
2001	1 134	21
2002	1 298	20
2003	1 081	22
2004	1 067	19
2005	922	19

Källa: EU-kommissionen

Det krävs en exportlicens för att erhålla EU:s exportbidrag vid export till tredje land. Förfarandet vid ansökan om exportbidrag sker enligt nedanstående tågordning och villkor. Situationen är den som gällde i januari 2006.

Ansökningsförfarande	<p>1) Ansökan till Jordbruksverket måndag-fredag varje vecka</p> <p>2) Kommissionen utvärderar samtliga inkomna ansökningar och meddelar Jordbruksverket ett av följande beslut:</p> <p>a) bestämmer en enhetlig procentsats för godkännande av de begärda kvantiteterna,</p> <p>b) avvisar de ansökningar för vilka exportlicens ännu inte beviljats,</p> <p>c) inställer (suspenderar) inlämnandet av ansökningar om exportlicenser under högst fem arbetsdagar (ev. längre period enl. särskilt förfarande). I dessa fall kan de ansökningar om exportlicenser som inlämnats under uppehållstiden inte behandlas.</p> <p>Dessa åtgärder kan justeras efter produktkategori och bestämmelseort.</p> <p>3) Utfärdande av exportlicens följande onsdag.</p> <p><u>Undantag:</u> För dagsgamla kycklingar där aktörerna ska lämna in ansökan om exportlicens i efterhand för de exporterade kycklingarna senast två arbetsdagar efter exporten. Aktören kan begära en provisorisk exportlicens som utfärdas utan någon väntetid. Denna provisoriska licens får högst avse en kvantitet på 25 ton. De provisoriska licenserna kan inte suspenderas och är giltiga endast fem dagar fr.o.m. det faktiska utfärdandet.</p>
Krav på aktörer	Den som ansöker om exportlicens skall vara en fysisk person som vid inlämnandet av ansökan, på ett sätt som tillfredställer de behöriga myndigheterna, i medlemslandet, kan bevisa att han sedan minst 12 månader bedriver handel inom sektorn för fjäderfäkött. Dock får en detaljhandlare eller restauratör som säljer dessa produkter till den slutlige konsumenten inte ansöka.
Bidragets storlek	<p>Bidragsnivån på ansökningsdagen gäller under hela licensens giltighetstid (s.k. förutfastställelse).</p> <p><u>Undantag:</u> För licens för dagsgamla kycklingar gäller bidragsnivån på exportdagen.</p>
Licensens giltighetstid	90 dagar fr.o.m. dagen för det faktiska utfärdandet.
Toleransnivå	+5 % tolerans beträffande licenskvantiteten. Bidrag för max 100 % av licenskvantiteten.
Säkerhet i samband med ansökan om licens	2-6 euro/100 kg beroende på produkt och destination. Ingen säkerhet krävs för licenser för dagsgamla kycklingar.
Överlåtelse av licenser	Överlåtelse kan inte göras.
Differentierat exportbidrag	För vissa fågelköttprodukter ges högre bidrag till vissa destinationer, se nedan.

Storleken på exportbidragen är inte fast utan kan ändras över tiden då marknadssituationen förändras. Nivåerna på exportbidragen föreslås av EU-kommissionen och fastställs av förvaltningskommittén för ägg och fågelkött. Aktuella nivåer publiceras löpande i "Europeiska gemenskapernas officiella tidning". Fågelköttsektorn har varit starkt påverkad av WTO-avtalets kvantitativa tak för export med bidrag under de första WTO-åren, vilket inneburit att bidragsbelopp och destinationer ändrats relativt ofta. Nedanstående bidrag är de som gällde i december 2005.

Tabell 7.11 Exportbidrag för fågelköttprodukter (31 december 2005, 1 Euro = 9,3885)
Export refunds for poultry meat products (31 December 2005, 1 Euro = 9,3885 SEK)

KN-nummer - typ av produkt	Destination	Euro/100 kg	Kr/100 kg
0105 - levande fjäderfä			
0105 11 11 9000	A02	1,00	9,39
0105 11 19 9000	A02	1,00	9,39
0105 11 91 9000	A02	1,00	9,39
0105 11 99 9000	A02	1,00	9,39
		Euro/100 kg	Kr/100kg
0207 - Kött från fjäderfä			
0207 12 10 9900	V03	24,00	225,32
0207 12 90 9190	V03	24,00	225,32
0207 12 90 9990	V03	24,00	225,32
0207 14 20 9990	V03	10,00	93,89
0207 14 60 9990	V03	10,00	93,89
0207 14 70 9190	V03	10,00	93,89
0207 14 70 9290	V03	10,00	93,89

Anm.: Produktkoderna och destinationskoderna serie "A" fastställs i kommissionens förordning (EEG) nr 3846/87 (EGT L366,24.12.1987, s. 1) i dess ändrade lydelse. De numeriska destinationskoderna fastställs i kommissionens förordning (EG) nr 750/2005 (EGT L 126, 19.05.2003, s.12). De övriga destinationerna är fastställda på följande sätt: V03 A24, Angola, Saudiarabien, Kuwait, Bahrain, Qatar, Oman, Förenade Arabemiraten, Jordanien, Yemen, Libanon, Irak och Iran.

Källa: EU-kommissionen

7.4.4 EU:s utgifter för fågelkötsregleringen

EU:s utgifter för fågelkötsregleringen utgörs av vad som betalas ut som exportbidrag. I tabellen nedan visas utgifterna 1996–2005.

Tabell 7.12 EU:s utgifter för fågelkötsregleringen 1996–2005, miljoner euro
EU expenditures for the Common Market Organization for poultry 1996–2005, million euros

Budgetår	miljoner euro
1996	127,0
1997	70,8
1998	77,1
1999	92,9
2000	72,8
2001	51,9
2002	71,1
2003	94,1
2004	85,2
2005	80,0

* FEOGA-åren löper mellan 16 oktober första året t.o.m. 15 oktober andra året.

Källa: FEOGA

7.5 Fågelkötssektorn i EU

Enligt Kommissionens prognos uppgick produktionen för EU-25 under 2005 till 10 977 miljoner kg vilket innebär en oförändrad situation jämfört med 2004. Självförsörjningsgraden för EU-25 under 2005 uppgick till 103,3 % vilket är något lägre än under 2004.

Tabell 7.13 Försörjningsbalanser för fågelkött 1999–2005 i EU, miljoner kg
EU balance situation for poultry meat 1999–2005, million kilos

	EU-15 1999	EU-15 2000	EU-15 2001	EU-15 2002	EU-15 2003	EU-15 2004prel	EU-25 2004prel	EU-25 2005prog
Produktion	9 148	8 939	9 381	9 357	8 953	9 094	10 975	10 977
Import	343	454	634	590	758	445	473	567
Export	1 007	970	936	1 143	983	1 020	961	911
Konsumtion	8 484	8 423	9 079	8 804	8 728	8 519	10 487	10 633
Per capita konsumtion, kg	22,54	22,39	24,04	23,27	22,95	22,29	22,96	23,20
Självförsörjningsgrad, %	107,9	106,1	103,4	106,3	102,6	106,8	104,7	103,3

Källa: EU-kommissionen

Länderna i EU-25 hade 2000–2005 följande produktion.

Tabell 7.14 Bruttoproduktion av fågelkött i EU år 2000–2005 och ländervis självförsörjningsgrad (SG) under 2005, 1 000 ton och procent

EU production of poultry meat 2000–2005 and self sufficiency rate (SG) for 2005 by country, 1 000 metric tons and percent

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	SG 2005
Frankrike	2 243	2 269	2 145	2 015	1 975	1 920	131
Storbritannien	1 526	1 572	1 544	1 574	1 574	1 606	98
Spanien	1 125	1 305	1 331	1 336	1 310	1 302	95
Tyskland	923	986	1 026	1 077	1 166	1 196	82
Italien	1 080	1 134	1 169	1 097	1 128	1 092	109
Nederländerna	695	717	705	485	555	565	175
Belgien/Luxemburg	296	291	321	304	310	297	170
Portugal	293	317	311	270	281	286	92
Danmark	205	218	219	205	213	205	165
Grekland	164	163	164	169	166	165	75
Irland	121	121	121	120	122	122	90
Österrike	106	108	110	112	114	118	70
Sverige	99	106	111	106	105	104	79
Finland	64	76	83	84	87	86	104
EU-15	8 940	9 383	9 360	8 954	9 106	9 064	107*
Polen	581	695	794	860	915	1 020	108
Ungern	470	472	515	492	490	490	135*
Tjeckien	214	234	238	227	228	235	90
Slovenien	57	64	69	70	74	74	108
Slovakien	66	72	77	76	80	80	86*
Litauen	25	30	33	39	42	45	94**
Cypern	34	36	37	37	37	37	i.u.
Estland	7	9	11	14	15	9	40
Lettland	7	9	11	12	14	15	32**
Malta	6	6	7	8	8	8	i.u.
EU-10	1 467	1 627	1 792	1 835	1 903	2 013	i.u.
Totalt EU-25	10 407	11 010	11 152	10 789	11 009	11 077	103

* Självförsörjningsgraden avser 2004.

** Självförsörjningsgraden avser 2001.

Källa: ZMP Eier und Geflügel 2006.

Frankrike är EU:s största producent av fågelkött och svarade 2005 för 17 % av EU:s produktion. Andra stora producentländer är Storbritannien, Spanien, Tyskland, Italien, Polen, Nederländerna och Ungern. Sverige svarar för ca 0,9 % av EU:s produktion. De största produktionsminskningarna under 2005 skedde i Estland (-40,0 %), Belgien/Luxemburg (-4,2 %), Danmark (-3,8 %) och Italien (-3,2 %). De största produktionsökningarna skedde i Polen (+11,5 %), Lettland (+7,1, %), Litauen (+7,1, %), Österrike (+3,5 %) och Tjeckien (+3,1 %). Den högsta självförsörjningsgraden under 2005 uppvisar Nederländerna (175 %), Belgien/Luxemburg (170 %) och Danmark (165 %).

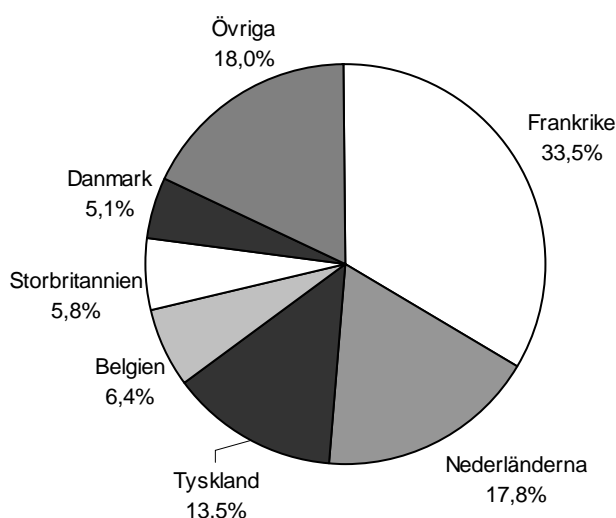
Genomsnittskonsumtionen av fågelkött inom EU-15 har stigit från 20,00 kg per person 1995 till 22,30 kg per person 2004, vilket är en ökning med 11,5 %. Under 2004 minskade genomsnittskonsumtionen inom EU-15 med 3,0 % jämfört med 2003. Konsumtionen av fågelkött inom EU under 2005 varierar från Spaniens 33,0 kg per person till Sveriges 14,6 kg per person. Länder med de största konsumtionsökningarna är Sverige och Finland som ökat sin konsumtion sedan 1995 med 86 respektive 83 %. Preliminära uppgifter från kommissionen avseende konsumtionen inom EU-25 under 2005 vittnar om en genomsnittlig konsumtion på 23,20 kg per person, vilket är en ökning med 1,0 % jämfört med 2004. Prognosen för 2006 vittnar om en genomsnittlig konsumtion för EU-25 på 23,06 kg per person, vilket är en minskning med 0,6 % jämfört med 2005. I tabellen nedan redovisas EU:s konsumtionsutveckling.

Tabell 7.15 Konsumtion av fågelkött i EU 1995–2005, kg per capita och år
Consumption of poultry meat in EU 1995–2005, kilo per capita and year

Land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Spanien	26,55	25,41	26,90	26,92	31,79	29,20	33,70	34,32	34,10	33,10	33,00
Irland	30,76	31,08	31,58	29,88	33,02	33,41	30,36	31,60	32,00	31,80	33,00
Portugal	22,74	24,86	26,56	29,42	29,98	30,20	31,07	31,39	28,00	29,00	29,50
Storbritannien	25,72	26,90	26,57	27,88	28,67	29,00	29,59	30,11	27,00	28,50	28,30
Frankrike	22,66	25,20	25,06	25,42	28,05	25,46	26,76	25,61	23,50	23,60	23,60
Danmark	15,29	15,01	17,98	17,53	18,04	19,10	20,71	22,51	21,20	23,00	23,50
Nederländerna	20,05	21,70	21,01	20,44	20,17	21,47	22,12	22,49	18,60	21,90	22,10
Grekland	17,68	19,73	19,64	18,22	18,46	19,65	19,57	19,95	23,90	20,60	20,50
Österrike	15,29	15,70	16,51	17,29	17,20	17,18	18,23	17,64	17,60	19,20	19,50
Belgien/Lux.	23,04	22,13	19,01	17,39	20,95	18,52	17,66	20,24	19,00	18,50	18,70
Italien	18,34	18,57	18,54	18,34	18,25	18,96	18,29	18,03	18,20	18,30	17,30
Tyskland	13,37	14,08	14,84	15,23	15,14	16,03	18,17	17,55	17,60	17,70	17,70
Finland	8,76	10,10	10,72	11,89	12,47	13,33	14,48	15,38	15,90	16,00	16,00
Sverige	7,84	9,19	9,25	9,80	11,33	12,49	13,61	14,49	14,00	14,50	14,60
EU-15	20,00	21,01	21,29	21,52	22,68	22,47	23,82	23,45	23,00	22,30	i.u.
Ungern									35,00	34,80	i.u.
Slovenien									28,50	i.u.	i.u.
Tjeckien									23,80	25,30	25,50
Polen									19,70	22,20	23,50
Slovakien									20,70	20,70	i.u.
Lettland									16,50	i.u.	i.u.
Estland									21,30	18,00	17,00
Litauen									14,80	i.u.	i.u.
Malta									23,40	i.u.	i.u.
Cypern									37,40	i.u.	i.u.
EU-10									i.u.	i.u.	i.u.
EU-25									i.u.	22,90.	23,20

Källa: EU-kommissionen för perioden 1995 till 2002 och ZMP Eier und Geflügel 2006 för åren 2003 till 2005.

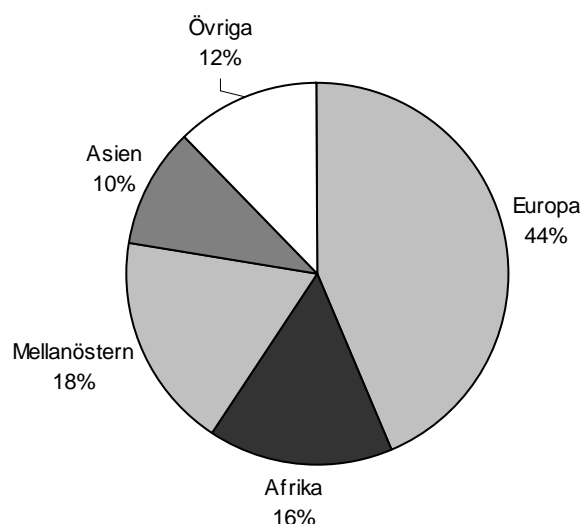
EU-25:s export till tredje land uppgick till 954 907 ton under 2004 vilket är en minskning med 11,7 % jämfört med 2003. Totalt exporterades 922 072 ton till tredje land från EU-25 under 2005. Jämfört med 2004 är det en minskning med 3,4 %. Under 2005 stod Frankrike för större delen av EU-25:s export till tredje land (33,5 %). Därefter följde Nederländerna (17,8 %), Tyskland (13,5 %), Belgien (6,4 %), Storbritannien (5,8 %) och Danmark (5,1 %). För år 2004 bör det i sammanhanget dock konstateras att exporten från EU-15 till de nya medlemsstaterna inkluderades för perioden innan EU-anslutningen, det vill säga januari till april 2004 och att de nya medlemsstaternas export till tredje land inkluderades för perioden efter EU-anslutningen, det vill säga maj till december 2004. Exporten under 2005 uppgick till ca 8,2 % av den totala produktionen i EU-25.

Figur 7.2 EU-25:s export av fågelkött till tredje land 2005, medlemsstaternas andelar
EU-25s exports of poultry meat to third countries 2005, member state shares

Källa: EU-Kommissionen

Destinationer för EU:s export redovisas i figuren nedan. Under 2005 exporterades totalt 922 072 ton till tredje land. Den största delen exporterades till Östeuropa och övriga Västeuropa (44 %), Mellanöstern (18 %) och Afrika (16 %). Till Östeuropa, främst Ryssland och Ukraina, exporteras i första hand styckningsdetaljer medan exporten till Mellanöstern består av hela fåglar. Den minskande exporten under 2005 torde till stor del bero på att exporten till de nya medlemsstaterna faller under EU-internhandel med början från och med den 1 maj 2004.

Figur 7.3 Destination av EU:s export av fågelkött till tredje land 2005

Destination of EU exports of poultry meat to third countries 2005

Källa: EU-kommissionen

Inom EU uppvisar Nederländerna följt av Tyskland och Frankrike störst nettoimport från andra EU-länder. Som nettoexportörer till andra EU-länder framträder Nederländerna följt av Tyskland och Frankrike.

EU:s import från tredje land uppgick till 430 991 ton under 2004 vilket i det närmaste är en halvering jämfört med 2003. Bidragande är delvis EU:s utvidgning den 1 maj 2004 då import från de nya medlemsstaterna från och med detta datum registreras som införsel och inte som import från tredje land. Under 2005 importerade EU 557 068 ton från tredje land vilket är en ökning med 29,3 % jämfört med 2004. Nederländerna stod under 2005 för 27,6 % av importen till EU följt av Tyskland (27,3 %) och Storbritannien (25,5 %). Leveranser till EU sker numera nästan uteslutande från Brasilien och Thailand. Under början av 2004 drabbades stora delar av Ostasien av aviär influensa vilket sedan dess resulterat i ett importstopp av fjäderfäköttprodukter till EU från Thailand.

Marknadspriset på kyckling i EU låg under hela 1995 och fram t.o.m. april 1996 lägre än 1994-års nivå. I april 1996 medförde BSE-krisen ökad efterfrågan på fågelkött och marknadspriset på kyckling ökade och priserna i EU steg med i genomsnitt 15 %. Priset 1997 låg i genomsnitt på ca 135 ecu/100 kg. Under 1998 var priset något högre, på ca 142 ecu/100 kg. Under 1999 var priserna låga och under dioxinkrisen i mitten av året noterades ett pris under 120 euro/100 kg. Marknadspriset förstärktes under de två sista kvartalen 1999, och låg vid slutet av året kring 130 euro/100 kg. Under 2000 hade priserna en uppåtgående trend och låg vid slutet av året på närmare 160 euro/100 kg. Priserna under 2001 var sjunkande och vid slutet av året noterades ett pris på ca 135 euro/100 kg. 2002 förstärktes priserna successivt för att i slutet av året falla tillbaka till under 134 euro/100 kg. Priserna under 2003 återhämtade sig även de successivt och ett marknadspris på ca 165 euro/100 kg konstaterades under september månad. Därefter föll priserna tillbaka påtagligt under årets sista tre månader och i december låg marknadspriset på ca 134 euro/100 kg.

Under januari 2004 steg prisnivån inom EU påtagligt jämfört med i december 2003 och låg då på runt 144 euro/100 kg. Under februari 2004 gick priserna ner till runt 140 euro/100 kg för att därefter stiga och har under perioden maj till december 2004 pendlat mellan 148 och 152 euro/100 kg. Det bör i sammanhanget också konstateras att priserna i de nya medlemsstaterna överlag anslutit sig väl till EU-nivån.

Under det första halvåret 2005 steg prisnivån gradvis från 147 euro/100 kg i januari till 161 euro/100 kg i juni. Prisbildningen under juli och augusti var i det närmaste oförändrad på runt 160 till 161 euro/100 kg jämfört med i juni. Under årets sista fyra månader sjönk prisnivån från strax över 155 euro/100 kg i september till närmare 138 euro/100 kg i december. Orsakerna till den sjunkande prisbildningen kan kopplas samman med utbrotten av aviär influensa inom EU vilket mot slutet av 2005 och början på 2006 påverkade såväl konsumtionen som prisbildningen inom vissa sydligare belägna medlemsstater såsom Grekland, Frankrike och Italien.

7.6 Kandidatländerna

Bulgarien och Rumänien har avslutat medlemskapsförhandlingarna och kommer att ansluta sig till EU under 2007. Turkiet har fått klartecken att börja inleda anslutningsförhandlingar under 2005. Kroatien och Makedonien förväntas inom kort inleda anslutningsförhandlingar. I tabellen nedan redovisas produktionen av fågelkött i dessa länder.

Tabell 7.16 Produktion av fågelkött i kandidatländerna 1999–2005, 1 000 ton

Production of poultry meat in the candidate countries 1999–2005, 1 000 metric tons

Land	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Turkiet*	615	661	631	711	887	895	958
Rumänien**	269	259	284	340	344	360	378
Bulgarien***	106	104	110	120	110	110	88
Kroatien***	105	93	84	43	43	43	41
Makedonien***	3	3	3	4	3	4	4
Totalt	1 098	1 120	1 112	1 218	1 387	1 412	1 469

* Turkiets uppgifter är hämtade från FAO

** 2005-års siffra för Rumänien är hämtad från Agra Food East Europe

*** 2005-års siffror för Bulgarien, Kroatien och Makedonien är hämtade från FAO

Källa: Mittel- und Osteuropa 2005

Produktionen av fågelkött i kandidatländerna motsvarar strax över 13 % av den som finns i EU. Turkiet har störst produktion och som dessutom ökar mycket snabbt. Under 2005 ökade Turkiets produktion av fågelkött med runt 7 % jämfört med 2004. För att bedöma kandidatländerna kan även handelsflödena vara av intresse, se nedanstående tabell.

Tabell 7.17 Utrikeshandel med fågelkött i kandidatländerna, ton

Foreign trade with poultry meat in the candidate countries, metric tons

	Import			Export			Nettoimport(-) eller -export (+),
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2004
Bulgarien	38 323	47 368	50 965	6 269	6 629	9 462	- 41 503
Rumänien	91 079	86 024	123 188	5 441	6 513	9 279	- 113 909
Turkiet	38	62	20	20 085	25 068	29 320	+ 29 300
Kroatien	3 825	3 527	5 774	6 086	6 584	7 783	+ 2 009
Makedonien	23 429	24 328	30 146	34	101	295	- 29 851

Källa: FAO

Som framgår av tabellen ovan är Rumänien, Bulgarien och Makedonien nettoimportörer och Turkiet och Kroatien nettoexportörer. Kroatien, Rumänien, Makedonien och Bulgarien som blivit allt mer importberoende har mellan 2003 och 2004 ökat sin import med 63,7 %, 43,2 %, 23,9 % respektive 7,6 % Exporten från Bulgarien och Rumänien är relativt liten även om en tydlig ökning kan ses under 2004. Turkiets export som är betydligt större ökade med 17 % mellan 2003 och 2004.

7.7 Den internationella fågelköttsmarknaden

Världsproduktionen av fågelkött 2005 beräknas till strax över 81 miljoner ton. Det är en ökning med 2,3 % jämfört med 2004. I nedanstående tabell redovisas produktionsuppgifter för de största producentländerna i världen.

Tabell 7.18 Produktion av fågelkött i världen 1995–2005, miljoner kg

World production of poultry meat 1995–2005, million kilos

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
- Världen	54 456	56 315	60 048	62 273	65 396	69 192	71 935	75 108	76 636	79 165	81 005
varav											
- USA	13 786	14 522	14 952	15 128	16 039	16 416	16 813	17 311	17 504	18 008	18 538
- Kina	8 440	9 630	10 585	11 222	11 699	12 873	12 866	13 262	13 870	14 188	14 675
- EU*	8 042	8 358	8 636	8 823	10 540	10 406	11 008	11 152	10 789	11 009	11 077
- Brasilien	4 140	4 144	4 562	4 990	5 650	6 118	6 732	7 631	7 845	8 648	9 623
- Thailand	825	890	1 057	1 210	1 180	1 194	1 336	1 414	1 300	964	1 036
- Japan	1 282	1 249	1 234	1 212	1 213	1 195	1 216	1 229	1 239	1 242	1 240
- Ryssland	859	705	630	690	748	755	862	938	1 030	1 152	1 130

* Avser EU-25 från och med 1999

Källa: ZMP Eier und Geflügel 2006.

Av världsproduktionen 2005 svarade USA för 22,9 %, Kina för 18,1 %, EU för 13,7 %, Brasilien för 11,9 % och övriga länder för 33,4 %. Sedan 1995 har produktionen i världen ökat med 49 %. Kina har ökat sin produktion med 74 % och USA har ökat sin produktion med över 30 %. Sedan 1999 har EU-25 ökat sin produktion med strax över 5 %. En stor minskning noteras för Ryssland fram till 1997 för att därefter successivt öka. Dominerande exportländer på världsmarknaden är Brasilien, USA, EU, Kina och Thailand. Stora importländer är Ryssland, Japan, EU, Saudiarabien, Mexiko och Kina.

Enligt uppgifter från *United States Department of Agriculture* har sedan slutet av 2005 den aviära influensan nått bortom Asien och Ryssland och även drabbat Västeuropa och Afrika. Trots ett antal utbrott av aviär influensa så fortsätter produktionen i flertalet av de dominerande produktionsländerna att öka. Produktionen av gödkyckling i Kina förväntas att öka från 10,2 miljoner ton 2005 till 10,4 miljoner ton 2006. Produktionen av gödkyckling i Brasilien förväntas uppgå till 10,0 miljoner ton vilket är en ökning med 7 % jämfört med 2005. Produktionen av gödkyckling i Brasilien drar nytta av en stark inhemsk efterfrågan, en expanderande export och färre konkurrenter på världsmarknaden för fryst fjäderfäkött beroende på restriktioner kopplat till aviär influensa.

Den totala exporten av kyckling under 2006 från de dominerande exportörländerna prognostiseras enligt *United States Department of Agriculture* att öka med 6 % främst beroende på en ökande export i Argentina, Brasilien, Kina och Thailand. Trots att Thailand endast kan exportera icke-värmebehandlade produkter till sina dominerande exportmarknader så fortsätter Thailändska värmebehandlade produkter att dra nytta av ryktet om bättre kvalitet och lägre priser än konkurrenter såsom Brasilien och Kina. Prognosen för Thailands gödkycklingsexport vittnar inte om några nya utbrott av aviär influensa och sektorn fortsätter att återhämta sig.

Prognosen för produktionen av gödkyckling inom EU vittnar om en smärre nedgång med 1 % under 2006 jämfört med 2005, från 7,6 till 7,5 miljoner ton. Konsumtionen förväntas också minska med runt 1 % under samma period. Negativa konsumentreaktioner förväntas bli kortlivade och i huvudsak koncentrerade till sydligare belägna EU-länder såsom Italien, Grekland och Frankrike. Påverkan på handeln förväntas bli mer påtaglig och enligt prognosen förväntas EU:s export av gödkyckling att minska med 3 % under 2006 jämfört med 2005 främst beroende på en minskad export från Frankrike som är EU:s största exportörland av fjäderfäkött.

USA:s export av gödkyckling förväntas öka till 2,4 miljoner ton under 2006 vilket är en ökning med 3 % jämfört med 2005. Trots en sviktande export av kycklingkvartar beroende på en minskad efterfrågan i importörsländerna, som en följd av utbrotten av aviär influensa, så förväntas exporten att återhämta sig under den senare delen av 2006. Den största delen av ökningen av gödkycklingsproduktionen i USA förväntas få genomslag i en högre inhemsk konsumtion som prognostiseras öka med 3 % under 2006, till 13,9 miljoner ton.

8 ÄGG

8.1 Produktion och invägning i Sverige

Statistiken för partihandelns invägning baseras på invägningen hos större packerier. Fr.o.m. januari 2001 har partihandelns invägning utökats med ytterligare packerier vilket har förbättrat statistikunderlaget för äggmarknadsprognoser. Med antagande om att ca 35 % av försäljningen skedde utanför partihandeln 1990 t.o.m. 2000 och 27 % fr.o.m. 2001 beräknas den totala äggproduktionen 1996–2005 till de kvantiteter som visas i följande tabell.

Tabell 8.1 Produktion* av ägg i Sverige 1996–2005, miljoner kg

Production of eggs in Sweden 1996–2005, million kilos

År	miljoner kg ägg
1996	110
1997	107
1998	106
1999	104
2000	100
2001	98
2002	94
2003	93
2004	104
2005	102

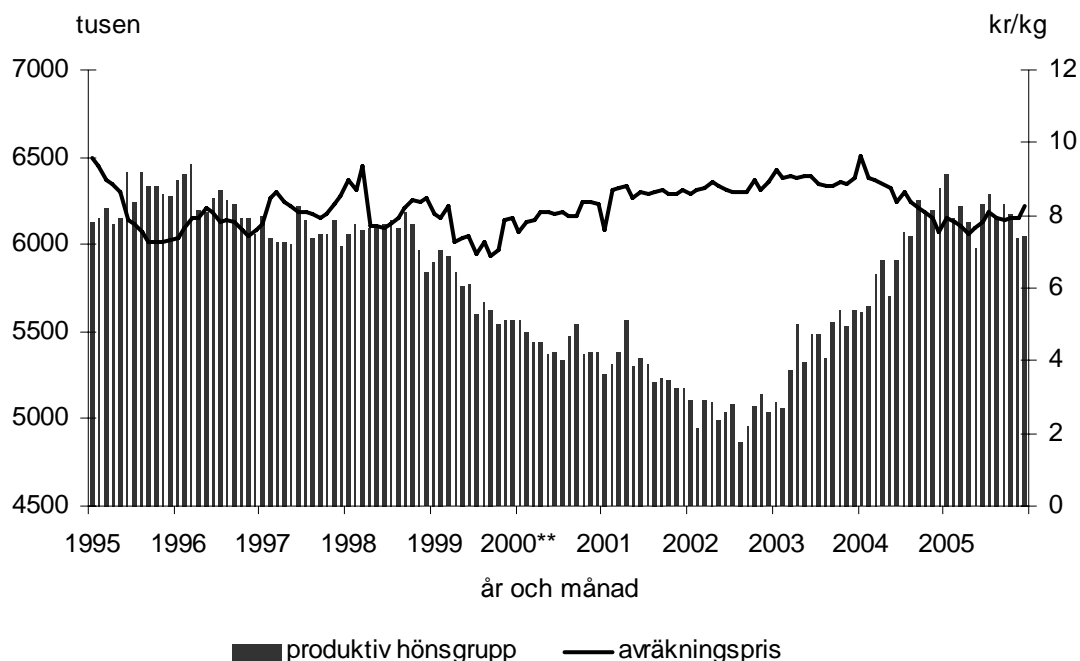
* Produktion = partihandelns invägning / 0,65 (t.o.m. 2000) och / 0,73 (fr.o.m. 2001)

Källa: Jordbruksverket

Den svenska produktionen av ägg minskade från ca 122 miljoner kg under 1990 till ca 93 miljoner kg under 2003. Produktionen steg markant under 2004 och uppgick till 104 miljoner kg, vilket är en ökning med närmare 12 % jämfört med 2003. Under 2005 sjönk dock produktionen tillbaka och uppgick till 102 miljoner kg, vilket är en minskning med närmare 2,0 % jämfört med 2004. Partihandelns invägning uppgick till 75,6 miljoner kg 2004 och 74,2 miljoner kg 2005. Den produktionsökning som skedde under 2004 påvisar ett tydligt trendbrott från en successivt minskande produktion under perioden 1997 till 2003. Orsakerna till trendbrottet torde till stor del ligga i den omställning kopplad till inhysningssystem för höns som sektorn genomgått vilket inneburit ett antal nyinvesteringar som i sin tur bidragit till den ökande produktionen som skett under 2004. Under 2005 har produktionen sjunkit tillbaka något jämfört med 2004.

8.1.1 Kläckningar - produktiv hönsgrupp

Under 2004 kläcktes 5,089 miljoner hönskycklingar, vilket var en minskning med 0,3 % jämfört med 2005. Under 2005 var motsvarande siffror 5,065 miljoner hönskycklingar och minus 0,5 %. När hönskycklingarna är 5 t.o.m. 18 månader gamla räknas de in i den produktiva hönsgruppen. Ruggade höns räknas dock inte in. Den månatliga variationen av den produktiva hönsgruppens storlek samt avräkningspriset för ägg visas i följande figur.

Figur 8.1 Den produktiva hönsgruppens* storlek och avräkningspris 1995–2005, tusen individer respektive kr/kg

Size of egg laying flock and producer prices 1995–2005, in thousands and SEK/kilo respectively

* Produktiv hönsgrupp = hönskycklingar kläckta 5–18 månader bakåt i tiden. Ruggade höns ingår inte.

** Viktförhållandet mellan uppgiftslämnarna har ändrats och det nya förhållandet gäller fr.o.m. 2000.

Källa: Jordbruksverket (priser), EuroEgg & Business AB (kläckningar)

Efter flera års minskning vände trenden och den produktiva hönsgruppen är fler än 6 miljoner höns sedan juli 2004. Eftersom den produktiva hönsgruppen ger en fingervisning om hur stor äggproduktionen blir har avräkningspriset och storleken på den produktiva hönsgruppen följts åt i den mån att en större hönsgrupp har inneburit lägre avräkningspris och tvärtom. Detta samband har dock inte varit lika tydlig de senaste åren. Minskningen av antalet höns som började under 1999 och slutade i mitten av 2002 medförde enbart en liten ökning av avräkningspriset i början av perioden och ökningen av den produktiva hönsgruppen under 2003 avspeglas inte heller i avräkningspriset. 2004 fortsatte den produktiva hönsgruppen att öka vilket medförde en tydlig produktionsökning, vilket även avspeglade sig i ett successivt sjunkande avräkningspris. Under 2005 har den produktiva hönsgruppen stabiliserat sig på en nivå något över 6 miljoner höns samtidigt som den successiva prisnedgången 2004 avstannat och mot slutet av 2005 skedde en smärre prisökning.

Tabellen nedan visar antalet höns av värpras enligt de årliga djurräkningarna. Antalet och utvecklingen baserat på djurräkningen avviker vid en jämförelse med motsvarande beräkningar baserade på kläckningsuppgifterna. Detta beror på att beräkningarna utifrån kläckningsuppgifterna inte tar hänsyn till onormalt hög dödlighet eller lägre slaktåldrar som förekommer. Djurräkningen visar i stort sett oförändrat hönsantal för åren 1999–2001. För 2002 konstaterades dock en kraftig nedgång med närmare 17 % i antalet värphöns följt av en nedgång med 5 % 2003. År 2004 ökade antalet igen med 11 %. Under 2005 ökade antalet höns med 1,4 %.

Tabell 8.2 Antal höns i Sverige av värpras 1996–2005

Number of laying hens in Sweden 1996–2005

År	Antal höns
1996	5 708 518
1997	5 724 509
1998	5 361 748
1999	5 647 509
2000	5 669 655
2001	5 686 894
2002	4 731 837
2003	4 497 678
2004	4 995 014
2005	5 065 258

Källa: SCB

8.1.2 Produktionssystem

I Sverige finns tre huvudkategorier av godkända inhysningssystem för att hålla höns för äggproduktion. Dessa är inredda burar, envånings- och flervåningsystem för frigående höns.

Ekologiska värphöns är frigående och ska dessutom ha möjlighet att gå ut på en bevuxen yta sommartid. Antalet höns i stallarna är mindre än vad som är fallet i konventionell produktion och hönsen utfordras med ekologiskt foder.

Enligt Djurskyddsmyndigheten fördelade sig i juni 2006 hönsen enligt följande. Av den produktiva värphönsgruppen hålls ca 3,3 miljoner frigående, 2,5 miljoner i burar (där sannolikt hönsen i de oinredda burarna ingår) och 365 000 höns ekologiskt. Kommunernas uppgifter till Djurskyddsmyndigheten visar att det finns ca 87 500 värphöns som hålls i burar utan sittpinnar, reden och sandbad. Detta är en minskning med ca 83 500 hönor sedan föregående kvartal och innebär att 1,4 % av Sveriges hönor sitter i oinredda burar. Inga dispenser finns för att hålla höns i sådana burar.

Sedan den 1 juni 2003 ska alla äggproducenter i Sverige vara registrerade för att få sälja ägg avsedda för konsumtion, se vidare avsnittet om EU:s handelsnormer för ägg.

8.2 Sveriges konsumtion

Den inhemska konsumtionen av ägg har räknats fram genom att ta produktionen, lägga till importen och dra ifrån exporten. Då totalproduktionen är schablonmässigt framräknad och all utrikeshandel inte registreras¹⁸ är siffran för konsumtionen enbart en uppskattning.

Tabell 8.3 Konsumtion* av ägg i Sverige 1996–2005, miljoner kg

Consumption of eggs in Sweden 1996–2005, million kilos

År	miljoner kg ägg
1996	109
1997	107
1998	110
1999	108
2000	108
2001	107
2002	101
2003	104
2004	117
2005	115

* Konsumtion = produktion + import – export, i värdena för import och export i denna beräkning ingår, utöver ägg och äggprodukter, även ägg som använts i olika livsmedel.

Källa: EuroEgg & Business AB, SCB, Jordbruksverket

Den trend som i flera i-länder under senare år visat en minskning eller stagnation i konsumtionen av ägg, beroende på ändrade konsumtionsvanor, salmonelladebatten samt uppfattningen att kolesterolhalten i ägg är skadlig, verkar nu delvis ha vänt. Enligt *The International Egg Commission* ökade den totala konsumtionen av ägg i EU under 2005 i Danmark, Irland, Italien, Nederländerna och Förenade Kungariket. Konsumtionsminskningar har skett i Tjeckien och Grekland medan resterande EU-länder har haft en oförändrad konsumtion eller saknar information för 2005. I tredje länder har den totala konsumtionen av ägg under 2005 ökat i Australien, Indien Mexiko, Sydafrika, Nya Zeeland, Ryssland och Schweiz medan minskningar kan noteras i USA.

I Sverige minskade konsumtionen av skalägg under 2005 från 160 till 157 stycken per capita vilket är en minskning med 1,9 % jämfört med 2004. Konsumtionen av ägg som ingår i äggprodukter minskade under samma period från 45 till 43 stycken per capita vilket är en minskning med 4,4 %. Sammanlagt minskade den totala äggkonsumtionen under 2005 från 205 till 200 stycken vilket är en minskning med 2,4 % jämfört med 2004. Av den totala produktionen 2005 i Sverige gick ca en femtedel till livsmedelsindustrin, läkemedelsindustrin och bagerinäringen. Den svenska konsumtionen av ägg per person uppdelat på skalägg och ägg som ingår i äggprodukter redovisas i tabellen nedan. I tabell 8.18 redovisas konsumtionen av ägg i EU.

¹⁸ Ett visst mörkertal avseende ägg som kommer in till Sverige från främst Finland förekommer.

Tabell 8.4 Konsumtion av ägg (styck) per capita, 1997–2005
Consumption of eggs (pieces) per capita 1997–2005

År	Totalt	Varav skalägg	Varav äggprodukter
1997	195	165	30
1998	193	162	31
1999	193	162	31
2000	197	163	34
2001	195	158	37
2002	187	151	36
2003	192	151	41
2004	205	160	45
2005	200	157	43

Källa: International Egg Commission och för 2004 och 2005 EuroEgg och Business AB

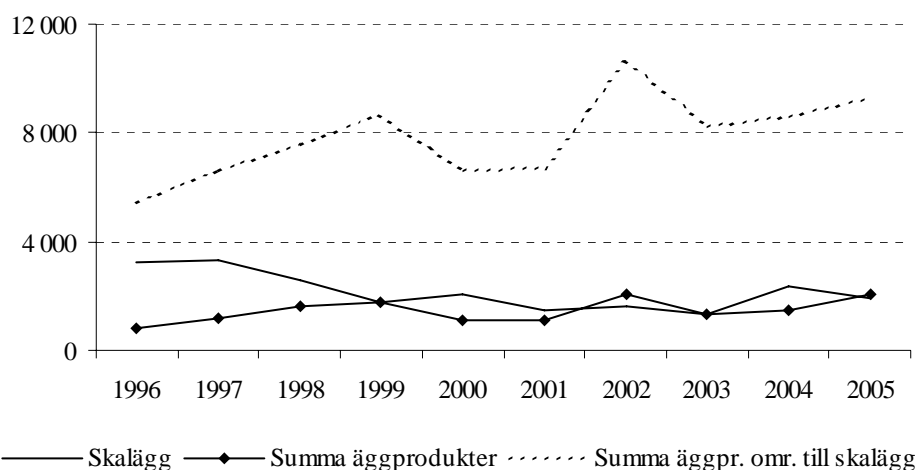
8.3 Sveriges utrikeshandel

Sedan Sveriges inträde i EU 1995 är Sveriges export uppdelad på export till tredje land (alla länder utanför EU) och utförsel till EU-land. Samma sak gäller för importen som delas upp i import från tredje land och införsel från EU-land. Statistikuppgifterna för handel med tredje land samlas in genom tulldokument och handeln inom EU genom en urvalsundersökning. I statistiken för handeln inom EU finns ett visst bortfall vilket innebär att statistiken för handeln inom EU inte är lika tillförlitlig som statistiken för handeln med tredje land.

I detta avsnitt har ingen omräkning skett till skalägg mer än där det anges. De äggprodukter som ingår i olika livsmedelsberedningar är inte medräknade. Omräknat till skalägg skulle den totala importen under 2005 motsvara ca 18 975 ton och exporten ca 11 143 ton.

Sveriges import av skalägg var 2005 mer än dubbelt så stor som exporten och importen av äggprodukter var över tre gånger så stor som exporten. För båda produktkategorierna gäller att exporten ökat och att importen minskat mellan 2004 och 2005. Omräknat till skalägg var importen av äggprodukter 2005 ca 60 % större än exporten.

Importen och exporten av ägg och äggprodukter visas i följande figurer och tabeller.

Figur 8.2 Sveriges export av ägg och äggprodukter*, 1996–2005, ton

Swedish exports of eggs and egg products, 1996–2005, metric tons

* Aktuella produkter och KN-nummer är desamma som i tabellen nedan.

Källa: SCB

Figuren ovan visar att Sveriges export av skälägg var högst 1996–1997 då exporten låg på över 3 000 ton per år. Åren därefter har exporten minskat och bottennoteringen 2003 visade en export på 1 318 ton. 2004 ökade exporten till en nivå på över 2 300 ton för att under 2005 sjunka tillbaka till 1 900 ton.

Tabell 8.5 Export av ägg och äggprodukter* 1996–2005, ton

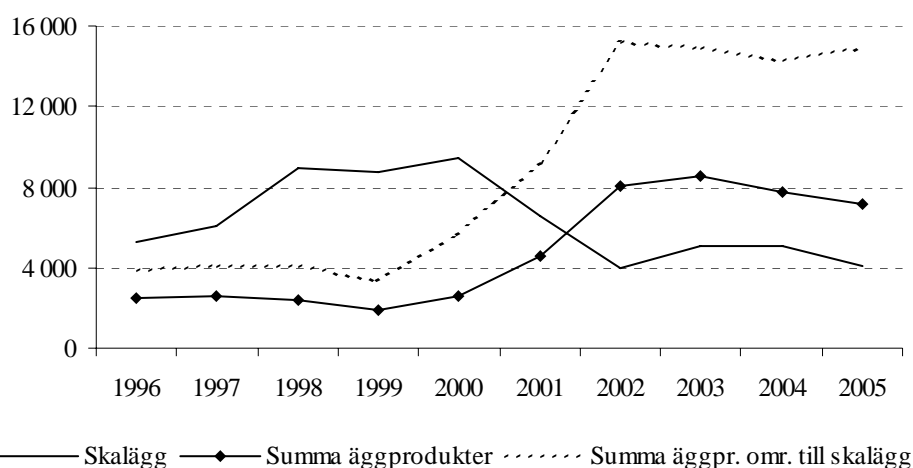
Exports of eggs and egg products, 1996–2005, metric tons

År	Skälägg	Torkad äggula	Torkat annat	Övr. äggpr. exkl. albumin	Albumin	Summa äggprodukter	Summa äggpr. omr. till skälägg
1996	3 248	134	14	39	616	803	5 430
1997	3 348	313	56	163	640	1 172	6 654
1998	2 563	315	170	480	637	1 602	7 553
1999	1 738	426	246	361	712	1 745	8 673
2000	2 037	122	237	127	594	1 080	6 603
2001	1 506	192	118	157	643	1 110	6 692
2002	1 641	274	677	375	760	2 086	10 675
2003	1 318	37	238	265	795	1 335	8 279
2004	2 342	44	226	274	899	1 443	8 640
2005	1 902	96	399	652	950	2 097	9 241

* KN-nummer: Skälägg 0407 0030, Torkad äggula, 0408 1180, Torkat annat 0408 9180, Övriga äggprodukter exklusive albuminer, 0408 1981, 0408 1989 och 0408 9980 samt Albuminer 3502 1190 och 3502 1990.

Källa: SCB

Sveriges export av skälägg gick under 2005 främst till Danmark (80 %), Färöarna (9 %), Norge (4 %) och Finland (3 %). Sveriges export av äggprodukter gick 2005 främst till Tyskland (27 %), Danmark (23 %), Schweiz (14 %) och Finland (8 %).

Figur 8.3 Sveriges import av ägg och äggprodukter*, 1996–2005, ton

Swedish imports of eggs and egg products, 1996–2005, metric tons

* Aktuella produkter och KN-nummer är desamma som i tabellen nedan.

Källa: SCB

Figuren ovan visar att de senaste fyra åren har Sveriges import av äggprodukter mer än fyrdubblats samtidigt som importen av skalägg nästan halverats.

Tabell 8.6 Import av ägg och äggprodukter* 1996–2005, ton

Imports of eggs and egg products, 1996–2005, metric tons

År	Skalägg	Torkad äggula	Torkat annat	Övr. äggpr. exkl. albumin	Albumin	Summa äggprodukter	Summa äggpr. omr. till skalägg
1996	5 296	134	12	348	2 029	2 523	3 829
1997	6 110	230	65	415	1 844	2 554	4 042
1998	8 940	267	77	312	1 706	2 362	4 064
1999	8 701	46	190	326	1 288	1 850	3 392
2000	9 394	190	409	508	1 512	2 619	5 621
2001	6 529	212	745	1 272	2 321	4 550	9 219
2002	3 998	208	1 106	2 743	3 980	8 037	15 226
2003	5 025	174	847	3 520	4 048	8 589	14 885
2004	5 022	270	816	2 881	3 759	7 726	14 290
2005	4 086	220	825	3 640	2 490	7 175	14 889

* KN-nummer: Skalägg 0407 0030, Torkad äggula, 0408 1180, Torkat annat 0408 9180, Övriga äggprodukter exklusive albuminer, 0408 1981, 0408 1989 och 0408 9980 samt Albuminer 3502 1190 och 3502 1990.

Källa: SCB

Sveriges import av skalägg kom under 2005 främst från Finland (79 %), följt av Danmark (12 %) och Litauen (5 %). Finland som under 2004 stod för 87 % av Sveriges totala import av skalägg har under 2005 försvagat sin position som det dominerande exportörlandet av skalägg till Sverige. Av äggprodukter är importen av övriga äggprodukter exklusive albumin störst och kom under 2005 huvudsakligen från Finland (33 %), Nederländerna (22 %), Tyskland (22 %) och Danmark (20 %).

8.3.1 Exportbidrag

Nedanstående tabell visar de belopp som betalats ut som exportbidrag för export av ägg, äggprodukter samt ägg som ingår i bearbetade produkter, för ansökningar gjorda i Sverige 1996–2005, samt för vilka kvantiteter.

Tabell 8.7 Utbetalda belopp och kvantiteter för exportbidrag för ägg för ansökningar gjorda i Sverige 1996–2005

Paid amounts and quantities for export refunds for eggs and egg products 1996–2005

År	Skalägg*		Äggprodukter		Ägg i bearbetade produkter	
	kvantitet (kg)	utbetalt (kr)	kvantitet (kg)	utbetalt (kr)	kvantitet (kg)	utbetalt (kr)
1996	689 181	326 875	145 602	477 894	2 143 350	2 270 688
1997	622 846	345 657	215 738	569 775	1 716 290	2 174 847
1998	1 383 477	1 002 405	215 256	937 247	2 285 063	2 730 338
1999	499 988	338 437	161 351	589 069	1 806 960	2 349 093
2000	364 975	166 128	42 972	114 511	1 965 663	2 332 255
2001	349 284	128 790	47 470	123 566	1 291 000	1 182 749
2002	556 289	200 810	26 222	24 520	1 827 122	2 487 388
2003	1 421 282	238 005	25 527	42 405	i.u.	1 821 929
2004	1 938 049	176 954	36 448	63 752	591 516.	1 060 494
2005	234 668	104 978	66 989	118 606	494 998	869 751

* exklusive kläckägg

Källa: Jordbruksverket

8.4 Prisutveckling i Sverige

I det följande avsnittet redovisas prisutvecklingen i tre led, nämligen producent-, parti- (slakteri-) och konsumentled. För att kunna följa prisutvecklingen på jordbruksprodukter över tiden har Jordbruksverket tagit fram olika index. De index som används för äggpriser är avräkningsprisindex (A-index) som tas fram för producentledet och konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter (KPI-J) för konsumentledet. För att följa partiledets prisutveckling används för ägg ett prisbevakningspris.

8.4.1 Producentledet

Som nämnts ovan används avräkningsprisindex (A-index) för att mäta utvecklingen av producentpriser för jordbruksprodukter. Det är endast inhemskt producerade råvaror som ingår. Förändringar av momsen påverkar inte A-index och vikterna ändras vart femte år. A-index är jämförbar med Output Price Index som beräknas inom EU. Sedan 1 januari 1998 räknas avräkningspriset för ett vägt genomsnitt av ägg från burhöns och från frigående höns. Avräkningsprisindex för ägg 1995–2005 visas i följande tabell med olika basår och därmed olika vikter.

Tabell 8.8 Avräkningsprisindex för ägg, helår 1995-2005*Output price index for eggs, whole year 1995-2005*

År	Index 1995*=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0		
1996	95,5		
1997	100,8		
1998	101,7		
1999	92,3		
2000	97,7	2000	100,0
2001	104,4	2001	106,3
2002	106,4	2002	108,6
2003	109,0	2003	111,6
		2004	106,0
		2005	97,7

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Jordbruksverket

Av tabellen ovan framgår att producentpriserna för ägg minskade under 2005 jämfört med 2004.

Nedanstående tabell visar det genomsnittliga avräkningspriset i kronor per kg 1995–2005.

Tabell 8.9 Genomsnittligt avräkningspris 1995–2005, SEK/kg*Average producer prices for eggs 1995–2005, SEK/kilo*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
basår 1995	7,76	7,41	7,82	8,27	7,52	7,84	8,51	8,66	8,88		
basår 2000*						8,05	8,55	8,75	8,98	8,53	7,86

* Viktförhållandet mellan uppgiftslämnarna har ändrats och har räknats om fr.o.m. 2000.

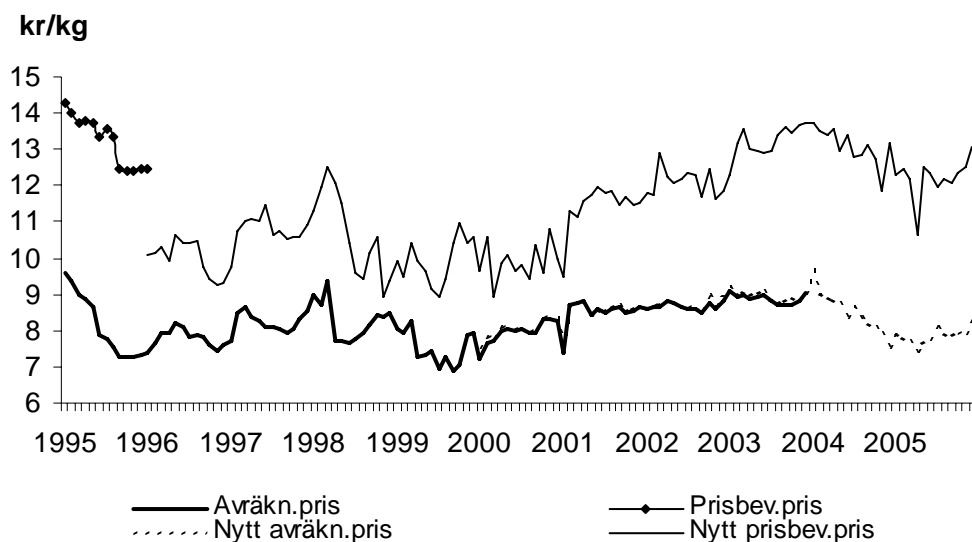
Källa: Jordbruksverket

I figur 8.4 i nästa avsnitt visas även avräkningspriset 1995–2005 för varje månad. Priset sjönk kraftigt Sveriges första halvår som EU-medlem. Från mitten av 1999 t.o.m. 2003 hade priserna en svagt uppåtgående trend för att under 2004 och 2005 vända neråt.

8.4.2 Partiledet

Prisbevakningspriset (eller partipriset) räknas fram som ett medelvärde för den 8–15 varje månad. Detta innebär att noteringen kan ha legat betydligt högre eller lägre än vad som framgår. T.o.m. december 1995 mättes vägt medelpris av alla ägg fritt levererat till kund. Fr.o.m. den 1 januari 1996 började partipriset mätas fritt packeri för kategorin lösvikt, kvalitetsklass A, viktklass 57,5–65 g. Genom kommissionens förordning 572/99 den 16 mars 1999 gäller att prismätningen fr.o.m. april avser försäljningspris fritt packeri för lösviktsägg (burhönsägg) av klass A och av kategorierna L och M.

Figuren nedan visar prisutvecklingen i partiledet under perioden 1995–2005. Eftersom prisbevakningspriset fr.o.m. den 1 januari 1996 mäts i ett tidigare led och för en annan kategori ägg än tidigare är det uppdelat i prisbevakningspris och nytt prisbevakningspris i figuren. Eftersom viktförhållandena mellan uppgiftslämnarna har ändrats och räknats om fr.o.m. 2000 finns även ett nytt avräkningspris.

Figur 8.4 Prisutveckling på den svenska äggmarknaden 1995–2005, kr/kg

Price developments on the Swedish egg market 1995–2005, SEK/kilo

Källa: Jordbruksverket

Det nya prisbevakningspriset och avräkningspriset följs tydligt åt fram t.o.m. början av våren 2001. Fr.o.m. april 2001 verkar dock skillnaden mellan de två priserna öka. Noteringarna för december 2005 var 8,28 kr/kg för avräkningspriset och 13,05 kr/kg för prisbevakningspriset.

8.4.3 Konsumentledet

Det index som används för att mäta prisutvecklingen på priser till konsument är konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel (KPI-J). I detta index ingår även importerade livsmedel. Kampanjbidrag som ger lägre konsumentpriser samt förändringar av momsen påverkar KPI-J. I KPI-J ändras vikter varje år. KPI-J för ägg 1995–2005 visas i tabellen nedan.

Tabell 8.10 Konsumentprisindex (KPI-J) för ägg, helår 1995-2005
Consumer price index for eggs, whole year 1995-2005

År	Index 1995=100	År	Index 2000*=100
1995	100,0		
1996	92,2		
1997	93,3		
1998	95,9		
1999	95,0		
2000	93,7	2000	100,0
2001	97,8	2001	104,4
2002	101,0	2002	107,8
2003	103,2	2003	110,2
		2004	111,5
		2005	109,8

* Vikterna är satta för att motsvara basåret

Källa: Livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens och Jordbruksverkets indexmeddelanden

Den kraftiga sänkningen 1996 förklaras främst av momssänkningen den 1 januari 1996 på 7,4 %. Därefter har priserna stigit förutom under 2000 och 2005 då priserna sjönk.

8.5 EU:s marknadsreglering för ägg

Syftet med EU:s marknadsreglering för ägg är att stabilisera den gemensamma marknaden för ägg och att se till att äggproducenterna får en skälig levnadsstandard. Grundförordningarna som reglerar äggsektorn är rådets förordning 2771/75 om den gemensamma organisationen av marknaden för ägg, rådets förordning 1907/90 om vissa handelsnormer för ägg och kommissionens förordning 2295/03 om tillämpningsföreskrifter för vissa handelsnormer för ägg.

EU:s regleringar för handeln med tredje land omfattar förutom handelsnormerna även gränsskydd, importkvoter, importlicenser, exportbidrag och exportlicenser. Utöver de nämnda reglerna påverkas äggsektorn även av regler för salmonella.

8.5.1 Handelsnormer för ägg

Handelsnormerna reglerar bl.a. klassificering av ägg efter kvalitet och vikt, förpackning, lagring, transport och märkning. Den senaste ändringen av handelsnormerna rör administrationen av smittspårningskraven och går ut på följande.

Fr.o.m. 1 januari 2004 är det obligatoriskt för alla som kommersiellt saluför ägg av klass A och tvättade ägg av klass A att märka dem med produktionssystem, både på ägg och förpackning. Uppgiften på ägget ska bestå av en kod som gör det möjligt att identifiera produktionssystemet, medlemsstaten, produktionsanläggningen och som frivillig uppgift exempelvis stallnummer. Detta så kallade särskiljande nummer ska stämplas på varje ägg antingen av producenten eller äggpackeriet innan det lämnar en anläggning. Undantaget från handelsnormerna är de ägg som säljs direkt från gård eller via dörrförsäljning. Producenter som avser sälja ägg direkt till konsument på marknader omfattas från den 1 juli 2005 också av märkningskraven. Syftet med denna märkning är att det ska gå att spåra varje ägg tillbaka till producenten t.ex. vid smitta och att det ska vara möjligt för konsument att få uppgift om vilket produktionssystem som används. För att kunna spåra äggen till producenten ska även alla EU-medlemmar den 1 juni 2003 ha infört ett system för att registrera alla äggproduktionsanläggningar enligt kommissionens direktiv 2002/4.

Jordbruksverket är ansvarig central myndighet i Sverige för den del av handelsnormerna som avser äggproducenterna. Livsmedelsverket är ansvarig central myndighet för efterföljande led i handelskedjan, bl.a. för packerierna.

8.5.2 Gränsskydd

Till grund för EU:s gränsskydd finns WTO:s jordbruksavtal som trädde i kraft under 1995. För import av ägg har jordbruksavtalet bl.a. inneburit att EU:s tidigare system med importavgifter, slusspriser och tilläggsavgifter ersattes den 1 juli 1995 av ett system med fasta tullar (s.k. tariffekvivalenter) och tilläggstullar (möjligheten att införa särskilda tilläggstullar). Därmed försvann kopplingen till foderprisutvecklingen. Tariffekvivalenterna baserades på det genomsnittliga gränsskyddet 1986–1988 vilket innebar ett höjt gränsskydd den 1 juli 1995 för ägg och äggprodukter eftersom gränsskyddet minskat efter basperioden. WTO-avtalet innebar även att länderna skulle minska gränsskyddet med i genomsnitt 36 % t.o.m. 1 juli till 2000. Därefter är tullarna oförändrade i väntan på att ett nytt WTO-avtal träder i kraft.

Importavgifter och tullnivåer visas i tabellen nedan för konsumtionsägg, torkad äggula och heläggspulver. Att tullarna sjönk mer i svensk valuta 1995–2000 beror på att de räknas om med aktuell växelkurs för jordbrukstullar och att den svenska kronan stärktes gentemot euron 1995–2000.

Tabell 8.11 Importavgifter och tullar för konsumtionsägg, torkad äggula och heläggspulver som gäller vid import till EU, euro/100 kg och kr/100 kg

Import duties for eggs and some egg products when imported into the EU, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Produkt Datum och fr.o.m. datum	Konsumtionsägg		Torkad äggula		Heläggspulver	
	euro/100 kg	kr/100 kg ³⁾	euro/100 kg	kr/100 kg ³⁾	euro/100 kg	kr/100 kg ³⁾
30/6 1995	31,21 ¹⁾	299,59 ⁴⁾	146,08 ¹⁾	1402,25 ⁴⁾	141,09 ¹⁾	1354,35 ⁴⁾
1/7 1995	44,7 ²⁾	433,99	209,0 ²⁾	2029,17	201,8 ²⁾	1959,27
1/7 1996	41,8 ²⁾	348,76	195,6 ²⁾	1632,02	188,9 ²⁾	1576,12
1/7 1997	39,0 ²⁾	342,10	182,3 ²⁾	1599,09	176,1 ²⁾	1544,70
1/7 1998	36,1 ²⁾	313,28	169,0 ²⁾	1466,61	163,2 ²⁾	1416,28
1/7 1999	33,3 ²⁾	291,52	155,6 ²⁾	1362,20	150,3 ²⁾	1315,80
1/7 2000	30,4 ²⁾	254,93	142,3 ²⁾	1193,33	137,4 ²⁾	1152,24
1/7 2001	30,4 ²⁾	280,90	142,3 ²⁾	1314,85	137,4 ²⁾	1269,58
1/7 2002	30,4 ²⁾	276,53	142,3 ²⁾	1294,43	137,4 ²⁾	1249,86
1/7 2003	30,4 ²⁾	279,24	142,3 ²⁾	1307,10	137,4 ²⁾	1262,09
1/7 2004	30,4 ²⁾	278,51	142,3 ²⁾	1303,68	137,4 ²⁾	1258,79
1/7 2005	30,4 ²⁾	288,39	142,3 ²⁾	1349,94	137,4 ²⁾	1303,46

1) Importavgift

2) WTO-bunden tull som gäller fr.o.m. 1/7 första året t.o.m. 30/6 året därpå.

3) P.g.a. att växelkursen för jordbrukstullar mellan den svenska kronan och euron ändrar sig, anges här enbart den tull som gällde 1/7 de angivna åren.

4) Omräknat med kursen 1 XET = 9,59921 kronor.

Källa: Tullverket

Möjligheten att införa särskilda tilläggstullar är en tillämpning av den särskilda skyddsklausulen (safeguard clause) som finns i WTO-avtalet. Förordning (EG) nr 1484/95 reglerar systemet i äggsektorn. Systemet innebär att EU förbehållit sig möjligheten att införa tilläggstullar på ägg då importpriserna sjunker under en viss nivå eller importkvantiteterna stiger över en viss nivå. Referenspriser har fastställts för de produkter inom äggsektorn som omfattas av tilläggstullar. Referenspriserna är WTO-bundna och utgörs av genomsnittliga importpriser fritt EU:s gräns 1986–1988.

8.5.3 Importkvoter och förmåner

Vid import från tredje land finns olika förmånssystem att ta del av t.ex. WTO-kvoter med sänkt tull, förmånkvoter inom bilaterala avtal samt övriga förmåner. För vissa av kvoterna krävs licens och i Sverige utfärdas dessa av Jordbruksverket. För all import gäller att produkterna måste uppfylla EU:s veterinära och sanitära krav.

WTO-kvoter infördes 1995 för att garantera övriga WTO-medlemmar ett minimitillträde till EU:s marknad för ägg. Totalt omfattar WTO-avtalet kvoter för 208 000 ton ägg och äggprodukter omräknat till skalägg. I denna siffra får även kvoter inom Europaavtalen räknas med. I förordning 593/04 regleras 157 500 ton som är tillgängliga för alla tredje länder.

De viktigaste bilaterala avtalen var fram t.o.m. östutvidgningen de s.k. Europaavtalen mellan EU och de tolv anslutar- och kandidatländerna i Central- och Östeuropa. Sedan den 1 maj 2004 är de tio anslutningsländerna medlemmar i EU och kvoterna för dessa länder tillämpas inte längre. Kvar är Rumänien och Bulgarien som för handel med ägg och äggprodukter behandlas som tredje land (Rumänien) respektive har en tullfri kvot på 300 ton för ägg eller äggprodukter per helår (Bulgarien).

EU har även förmånskvoter för import av äggprodukter från Mexiko för 1 000 ton med sänkt tull och albuminer för 3 000 ton tullfritt.

Utöver WTO-kvoterna, Europaavtalen och Mexikokvoterna ger EU även vissa förmåner för import av ägg från aktuella länder enligt det särskilda preferenssystemet GSP¹⁹, från AVS-länderna²⁰ enligt Cotonou-avtalet, från ULT-länderna²¹, från Andorra och San Marino. Vad som gäller för varje land och varje produkt aktuellt datum går att se i Tulltaxan på nätet. Precis som för övriga produkter är alla ägg och äggprodukter tullfria om de importeras från de minst utvecklade länderna enligt det generella preferenssystemet. Förmånsbehandlingen för import från GSP-, AVS- eller ULT-länderna ges dock enbart för varor med ursprung i de länder som gjort vederbörlig notifiering till EU.

8.5.4 Exportbidrag

I WTO:s jordbruksavtal ingår även begränsningar av vilka kvantiteter som får exporteras med hjälp av bidrag samt begränsningar av bidragsbeloppen. Kvantitetstaken har reducerats med 21 % och beloppstaken med 36 % t.o.m. WTO-året 2000/01. I väntan på att ett nytt avtal träder i kraft är kvantitetstaket och beloppstaket desamma som nivåerna WTO-året 2000/01. Tabellen nedan visar EU:s tak för kvantiteter och bidrag för ägg enligt WTO-avtalet, samt hur stor del av dessa tak som har utnyttjats under de första WTO-åren.

¹⁹ GSP-systemet (Generalized System of Preferences), EU:s allmänna system för tullpreferenser vid import från utvecklingsländer regleras i kommissionens förordning 2501/01. GSP-systemet är dock under omarbeting och det kommer snart en ny förordning.

²⁰ De länder som ligger i Afrika, Västindien och Stilla havet som är associerade till gemenskapen genom Cotonou-avtalet. Förmånerna regleras i kommissionens förordning 701/03.

²¹ Utomeuropeiska länder och territorier. Förmånerna regleras i kommissionens förordning 822/01.

Tabell 8.12 EU:s kvantitets- och beloppstak för ägg enligt WTO-avtalet
EU quantity and refund ceilings for eggs following the WTO-agreement

År	Kvantitetstak, tusen ton	Utnyttjandegrad	Beloppstak milj. euro	Utnyttjandegrad
1995/96	126,1	75 %	60,7	21 %
1996/97	120,6	56 %	57,3	12 %
1997/98	115,2	90 %	53,9	24 %
1998/99	109,7	104 %*	50,5	34 %
1999/00	104,2	97 %	47,1	30 %
2000/01	98,8	86 %	43,7	19 %
2001/02	98,8	81 %	43,7	14 %
2002/03	98,8	61 %	43,7	12 %
2003/04	98,8 (87,4)**	42 %	43,7	8 %
2004/05	98,8 (87,4)**	81 %	43,7	15 %
2005/2006	98,8 (87,4)**	74 %	43,7	14 %

* Icke utnyttjade kvantiteter från föregående WTO-år har kunnat föras över till nästkommande år t.o.m. 1999/00.

** Kommissionen har för fr.o.m. 2003/04 räknat om kvantitetstaket beroende på den under senare år minskande exporten.

Källa: EU-kommissionen

Sedan 1 juli 1995 krävs exportlicens för att erhålla EU:s exportbidrag vid export till tredje land. Förfarandet vid ansökan om exportbidrag sker enligt nedanstående tågordning och villkor. Situationen är den som gällde i januari 2006.

Ansökningsförfarande	<p>1) Ansökan till Jordbruksverket måndag-fredag varje vecka</p> <p>2) Kommissionen utvärderar samtliga inkomna ansökningar och meddelar Jordbruksverket ett av följande beslut:</p> <p>a) bestämmer en enhetlig procentsats för godkännande av de begärda kvantiteterna,</p> <p>b) avvisar de ansökningar för vilka exportlicens ännu inte beviljats,</p> <p>c) inställer (suspenderar) inlämnandet av ansökningar om exportlicenser under högst fem arbetsdagar (ev. längre period enl. särskilt förfarande). I dessa fall kan de ansökningar om exportlicenser som inlämnats under uppehållstiden inte behandlas.</p> <p>Dessa åtgärder kan justeras efter produktkategori och bestämmelseort.</p> <p>3) Utfärdande av exportlicens följande onsdag.</p> <p><u>Undantag:</u> För kläckägg där aktörerna ska lämna in ansökan om exportlicens i efterhand för de exporterade kläckäggen senast två arbetsdagar efter exporten. Aktören kan begära en provisorisk exportlicens som utfärdas utan någon väntetid. Denna provisoriska licens får högst avse en kvantitet på 25 ton. De provisoriska licenserna kan inte suspenderas och är giltiga endast fem dagar fr.o.m. det faktiska utfärdandet.</p>
Krav på aktörer	Den som ansöker om exportlicens skall vara en fysisk person som vid inlämnandet av ansökan, på ett sätt som tillfredställer de behöriga myndigheterna, i medlemslandet, kan bevisa att han sedan minst 12 månader bedriver handel inom sektorn för fjäderfäkött. Dock får en detaljhandlare eller restauratör som säljer dessa produkter till den slutlige konsumenten inte ansöka.
Bidragets storlek	<p>Bidragsnivån på ansökningsdagen gäller under hela licensens giltighetstid (s.k. förutfastställelse).</p> <p><u>Undantag:</u> För licens för kläckägg gäller bidragsnivån på exportdagen.</p>
Licensens giltighetstid	90 dagar fr.o.m. dagen för det faktiska utfärdandet.
Toleransnivå	+5 % tolerans beträffande licenskvantiteten. Bidrag för max 100 % av licenskvantiteten.
Säkerhet i samband med ansökan om licens	2–15 euro/100 kg beroende på produkt och destination. Ingen säkerhet krävs för licenser för kläckägg.
Överlåtelse av licenser	Överlåtelse kan inte göras.
Differentierat exportbidrag	Högre bidrag för produktnummer 0407 00 30 9000 ges till vissa destinationer.

Storleken på exportbidragen kan ändras över tiden och 31 december 2005 gällde de bidragsnivåer som visas i följande tabell.

Tabell 8.13 Exportbidrag för ägg och äggprodukter (2005-12-31, 1 Euro = 9,3885 SEK)
Export refunds for eggs and egg products (2005-12-31, 1 Euro = 9,3885 SEK)

Produktnummer - typ av produkt	Destination	Euro/100 st	Kr/100 st
0407 00 11 9000 - kläckägg av kalkon/gås	E16	1,70	15,96
0407 00 19 9000 - kläckägg, andra	E16	0,90	8,45
		Euro/100 kg	Kr/100 kg
0407 00 30 9000 - konsumtionsägg	E09	6,00	56,33
	E10	20,00	187,77
	E17	3,00	28,17
0408 11 80 9100 - torkad äggula	E18	40,00	375,54
0408 19 81 9100 - flytande äggula	E18	20,00	187,77
0408 19 89 9100 - äggula, andra	E18	20,00	187,77
0408 91 80 9100 - heläggspulver	E18	73,00	685,36
0408 99 80 9100 - helägg, andra	E18	18,00	168,99

Anm: Produktkoderna och destinationskoderna serie "A" fastställs i kommissionens förordning (EEG) nr 3846/87 (EGT L366, 24.12.1987, s. 1 i dess ändrade lydelse. De numeriska destinationskoderna fastställs i kommissionens förordning (EG) nr 2081/2003 (EGT L 313, 28.11.2003, s. 11). De övriga destinationerna är fastställda på följande sätt: E09 Kuwait, Bahrain, Oman, Qatar, Förenade Arabemiraten, Jemen, Turkiet, Hongkong och Ryssland; E10 Sydkorea, Japan, Malaysia, Thailand, Taiwan och Filippinerna; E16 Alla destinationer utom USA, Rumänien och Bulgarien; E17 Alla destinationer utom Schweiz, Rumänien, Bulgarien och grupperna E09 och E10; E18 Alla destinationer utom Schweiz, Rumänien och Bulgarien.

Källa: EU-kommissionen

Tabell 8.14 Exportbidrag för ägg och äggulor som exporteras i form av varor som inte ingår i bilaga I, (2005-12-31, 1 Euro = 9,3885 SEK)

Export refunds for eggs and egg yolk exported as non annex 1 products, (2005-12-31, 1 Euro = 9,3885 SEK)

KN-nummer	Destination	Euro/100 kg	Kr/100 kg
0407 00 30 / CN 3502 11 90	02	6,00	56,33
"	03	20,00	187,77
3502 19 90	04	3,00	28,17
"	01	3,00	28,17
0408 11 80	01	40,00	375,54
0408 19 81	01	20,00	187,77
0408 19 89	01	20,00	187,77
0408 91 80	01	73,00	685,36
0408 99 80	01	18,00	168,99

Anm.: Bestämmelseland identifieras enligt följande: 01 Tredje länder utom Bulgarien från och med den 1 oktober 2004 och Rumänien från och med den 1 december 2005. För Schweiz och Liechtenstein är dessa nivåer inte tillämpliga för varor listade i tabell 1 och 2 i protokoll 2 i avtalet mellan EU och Schweiz från den 22 juli 1972 som exporteras med början från och med den 1 februari 2005; 02 Bahrain, Förenade Arabemiraten, Hong Kong, SHR, Kuwait, Oman, Qatar, Ryssland, Turkiet och Jemen, 03 Sydkorea, Japan, Malaysia, Thailand, Taiwan och Filippinerna; 04 Samtliga bestämmelseländer utom Schweiz, Bulgarien från och med den 1 oktober 2004, Rumänien från och med den 1 december 2005 och länderna under destination 02 och 03.

Källa: EU-kommissionen

8.5.5 EU:s utgifter för äggregleringen

EU:s utgifter för äggregleringen utgörs av vad som betalas ut som exportbidrag. I tabellen nedan visas utgifterna 1996–2005.

Tabell 8.15 EU:s utgifter för äggregleringen 1996–2005, miljoner euro

EU expenditures for the Common Market Organization for poultry 1996–2005, million EUR

Budgetår*	miljoner euro
1996	12,2
1997	8,7
1998	13,6
1999	17,6
2000	12,9
2001	8,6
2002	5,9
2003	4,7
2004	3,3
2005	7,1

* FEOGA-åren löper mellan 16 oktober första året t.o.m. 15 oktober andra året.

Källa: FEOGA

8.6 Äggsektorn i EU

Antalet värphöns i EU-området uppgick 2004 till 366,6 miljoner och 2005 till 367,2 miljoner i EU-området. Antalet kläckta värpkycklingar i EU uppgick 2004 till över 316,3 miljoner. 2005 var antalet kläckta värpkycklingar i EU området till 314,6 miljoner. Det bör i sammanhanget dock konstateras att vissa av de nya medlemsstaterna ännu inte påbörjat rapportering av antalet värphöns och antalet kläckta värpkycklingar varför siffrorna för 2004 och 2005 bör tolkas med försiktighet.

Länderna som ingår i EU hade 1996–2005 följande produktion av ägg. Vidare anges självförsörjningsgraden för länderna i fråga.

Tabell 8.16 Äggproduktion i EU-länderna 1996–2005, samt ländervis procentuell självförsörjningsgrad (SG) 2003, 1 000 ton och procent

Egg production in EU 1996–2005 and self-sufficiency rate by country (SG) 2005, 1 000 metric tonnes and percent

Land	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	SG 2005 (%)
Frankrike	942	921	939	969	958	951	922	920	945	932	97
Spanien	526	583	561	641	759	766	826	839	843	792	115
Tyskland	813	821	823	838	853	840	819	768	757	740	70
Storbritannien	594	609	599	562	564	610	670	630	715	733	91
Italien	589	582	622	693	805	790	749	744	742	725	107
Nederländerna	543	553	580	583	602	592	573	423	558	551	215
Belgien & Lux.	225	233	243	235	197	214	195	195	209	211	110
Grekland	111	111	111	110	114	123	116	116	116	121	96
Portugal	85	85	94	93	100	106	107	109	111	110	106
Sverige	110	107	107	104	100	98	93	93	103	102	95
Österrike	96	99	97	90	84	83	85	82	83	83	75
Danmark	78	75	74	67	63	69	70	69	72	69	72
Finland	70	66	63	59	59	56	54	56	58	58	118
Irland	27	26	22	24	32	31	33	32	32	32	84
EU-15 totalt	4 809	4 871	4 935	5 068	5 290	5 329	5 312	5 076	5 344	5 259	i.u.
Polen							459	476	478	490	109
Ungern							301	301	301	270	i.u.
Tjeckien							315	263	243	235	113
Slovakien							76	78	78	78	i.u.
Litauen							52	46	46	46	i.u.
Lettland							30	30	30	30	i.u.
Slovenien							23	23	23	23	i.u.
Estland							16	15	13	13	i.u.
Cypern							12	12	12	12	i.u.
Malta							6	6	6	6	i.u.
EU-10 totalt							1 290	1 250	1 230	1 203	i.u.
EU-25 totalt							6 602	6 326	6 574	6 462	102

Källa: EU-kommissionen och för självförsörjningsgraden ZMP Eier und Geflügel 2006

Produktionen i EU-25 under 2005 uppgick till 6,46 miljoner ton vilket är en minskning med 1,7 % jämfört med 2004. Sveriges produktion utgör ca 1,6 % av EU:s totala produktion. Frankrike är EU:s största producent av ägg och svarade 2005 för drygt 14 % av EU:s totala produktion. Produktionen mellan 2004 och 2005 ökade med 4,3 % i Grekland och 2,5 % i Storbritannien medan produktionen i Ungern minskade med 10,3 % och i Spanien med 6,0 %. Sverige minskade sin produktion med cirka 1,0 % mellan 2004 och 2005.

Av tabellen ovan framgår också att framförallt Nederländerna men även, Finland, Spanien, Tjeckien, Belgien/Luxemburg, Polen, Italien och Portugal har ett produktionsöverskott på ägg medan Tyskland har det största underskottet. Den tyska självförsörjningsgraden har sjunkit från 80 % 1990 till 70 % 2005.

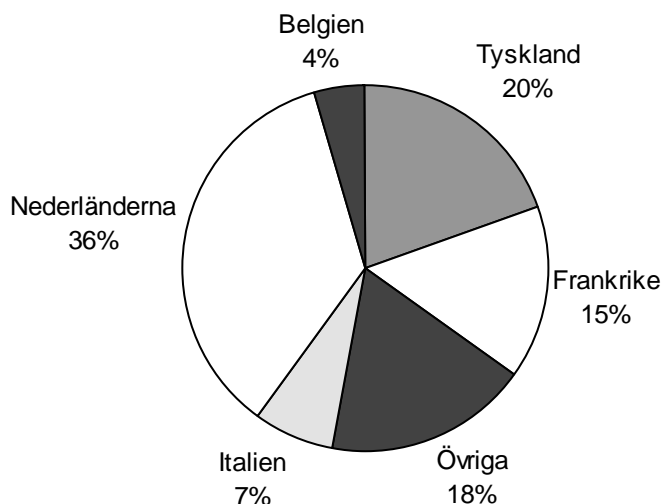
Konsumtionen av ägg inom EU-25 väntas 2005 uppgå till i genomsnitt 13,10 kg per person vilket är en minskning med 2,2 % jämfört med 2004. Lägst konsumtion uppvisar Finland med 9,40 kg per person och högst konsumtion uppvisar Danmark med 18,70 kg per person. Den svenska konsumtionen har sedan 1995 varit relativt stabil på mellan drygt 11 och drygt 12 kg per person och år.

Tabell 8.17 Konsumtion av ägg i EU 1995–2005 i kg per capita och år
Consumption of eggs in EU 1995–2005, kilos per capita and year

Land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Danmark	15,84	14,06	15,14	16,21	14,47	13,91	14,56	15,26	15,80	18,50	18,70
Spanien	14,68	13,02	14,35	13,76	15,04	17,75	17,88	17,82	18,00	17,70	17,50
Frankrike	16,04	16,01	15,54	15,72	15,95	15,83	15,68	15,34	15,10	15,50	15,40
Nederländerna	15,27	12,17	13,32	14,39	14,48	14,69	13,77	15,72	13,50	13,80	14,00
Österrike	13,79	13,89	14,45	14,07	13,43	13,29	13,17	13,79	13,60	13,80	13,90
Storbritannien	10,02	10,71	10,85	10,45	10,02	10,27	11,32	12,60	12,10	13,50	13,50
Belgien och Lux.	14,51	14,47	14,43	16,18	14,51	13,60	12,97	14,41	13,10	14,00	13,50
Tyskland	13,74	13,64	13,96	13,73	13,86	13,78	13,60	13,56	13,10	12,90	12,60
Italien	10,52	10,28	9,84	10,49	11,74	14,65	12,96	12,44	12,10	12,00	11,70
Sverige	11,76	12,45	12,13	12,36	11,91	12,00	11,88	11,26	11,50	12,30	12,00
Grekland	10,59	10,73	10,65	10,79	10,62	11,01	11,72	11,14	10,70	10,40	11,00
Irland	9,42	7,43	7,35	5,92	6,86	9,21	9,60	9,30	9,40	9,50	9,70
Portugal	8,28	8,15	8,13	8,69	8,75	8,89	9,03	9,07	9,10	9,50	9,60
Finland	11,82	10,99	10,39	10,18	9,96	10,03	9,46	9,85	9,20	9,30	9,40
EU-15	12,67	12,51	12,56	12,62	12,88	13,53	13,48	13,44	13,30	13,60	i.u.
Tjeckien									15,90	15,40	14,80
Ungern									18,80	18,60	18,50
Polen									13,40	13,30	13,60
Slovakien									13,50	13,40	i.u.
Litauen									12,20	i.u.	i.u.
Lettland									12,20	i.u.	i.u.
Estland									10,80	10,40	i.u.
Slovenien									9,90	i.u.	i.u.
Cypern									12,90	15,30	i.u.
Malta									12,90	i.u.	i.u.
EU-25									i.u.	13,40	13,10

Källa: EU-kommissionen för perioden 1994 till 2002 och ZMP Eier und Geflügel 2006 för åren 2003 till 2005

Nedanstående figur visar att dominerande exportörer av ägg och äggprodukter i EU till tredje land 2005 var Nederländerna följt av Tyskland och Frankrike. Exporten till tredje land uppgick till 194 743 ton under 2005 vilket är en minskning med 1,2 % jämfört med 2004.

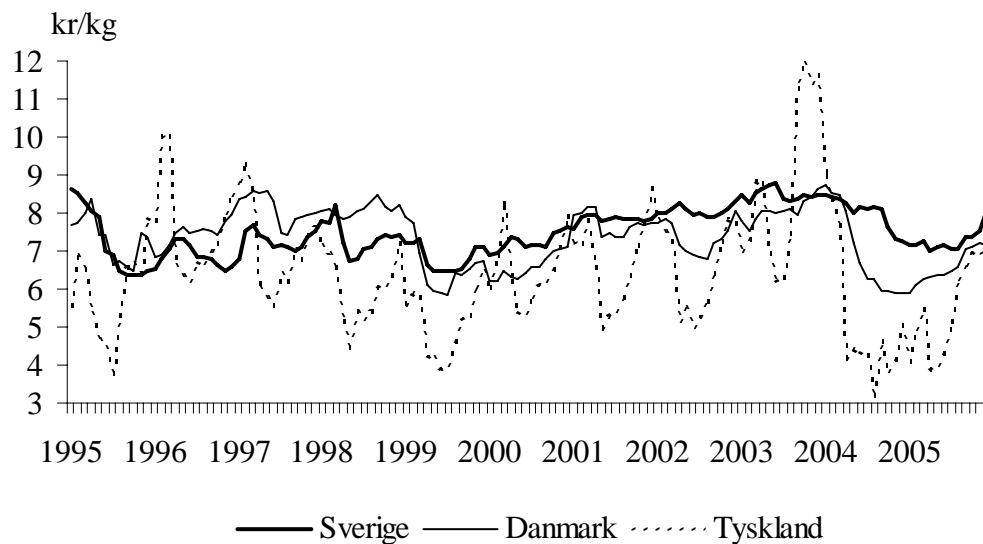

Figur 8.5 Exportörer av ägg och äggprodukter i EU till tredje land 2005

Major EU exporting countries of eggs and egg products to third countries 2005

Källa: EU-kommissionen

Producentpriserna i EU varierar kraftigt. I nedanstående figur redovisas utvecklingen för avräkningspriserna för burägg i Sverige, Tyskland och Danmark, omräknat till svenska kronor.

Figur 8.6 Producentprisutvecklingen för burägg* i vissa EU-länder 1995–2005, kr/kg

Producer price developments in certain EU countries 1995–2005, SEK/kilo

* inklusive kvalitetsavdrag och tillägg

Källa: EuroEgg & Business AB

Av figuren ovan går att utläsa att svängningarna i priserna i Sverige och Danmark följs åt och att producentpriset i Tyskland pendlar mest. Sedan mitten av 1999 varierar priserna i Sverige inte lika mycket som tidigare år. Det går att urskilja en svagt uppåtgående trend för priserna i alla tre länderna sedan mitten av 1999 men i slutet av 2003 vände den. Under 2005 har dock priserna i Sverige, Danmark och Tyskland, med några få undantag, mestadels ökat successivt. Ett tydligt trendbrott kan ses mot slutet av sommaren och början av hösten då samtliga tre länder visar påtagligt högre prisökningar än tidigare. I Tyskland har priserna från årets början till årets slut ökat ca 2,80 SEK/kg. I Danmark rör det sig om en ökning på ca 1,20 SEK/kg från årets början till årets slut. I Sverige är ökningen något mindre än i Danmark, ca 0,80 SEK/kg.

8.7 Kandidatländer

Bulgarien och Rumänien har avslutat medlemskapsförhandlingarna och kommer att ansluta sig till EU under 2007. Turkiet har fått klartecken att börja inleda anslutningsförhandlingar under 2005. Kroatien och Makedonien förväntas inom kort inleda anslutningsförhandlingar. I tabellen nedan redovisas produktionen av ägg i dessa länder.

Tabell 8.18 Produktionen av ägg i kandidatländerna 1999–2005, tusen ton

Production of eggs in the candidate countries 1999–2005, 1000 metric tons

Land	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Turkiet	840	810	661	722	792	770	830
Rumänien	266	263	300	322	332	369	370
Bulgarien	88	82	82	91	93	97	90
Kroatien	49	46	47	46	52	48	46
Makedonien	21	26	22	19	16	19	19
Totalt	1 264	1 227	1 112	1 200	1 285	1 303	1 355

Källa: FAO

Kandidatländernas totala produktion av ägg motsvarar närmare 21 % av EU-25:s produktion. Klart störst är produktionen i Turkiet, men även Rumänien har en betydande produktion. Prisjämförelser mellan Tyskland och Bulgarien från december 2005 visade då att Bulgariens priser för skalägg var 2,4 % högre än Tysklands.

8.8 Den internationella äggmarknaden

Världsproduktionen av ägg beräknas 2005 till 64 394 tusen ton vilket är en ökning med 2,3 % jämfört med 2004.

Tabell 8.19 Produktion av ägg i världen 1999–2005, tusen ton

World production of eggs 1999–2005, 1000 metric tonnes

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Världen	53 806	55 813	57 581	59 711	61 505	62 973	64 394
- Kina	21 740	22 826	23 763	25 009	26 446	27 612	28 674
- USA	4 912	4 998	5 086	5 165	5 180	5 278	5 330
- Japan	2 539	2 535	2 519	2 529	2 530	2 475	2 465
- Ryssland	1 857	1 903	1 971	2 033	2 045	2 005	2 067
- Ukraina	502	505	554	657	657	683	743

Källa: ZMP Eier und Geflügel 2006

Av världsproduktionen 2005 svarade Kina för 44,5 %, EU för 10,0 %, USA för 8,3 %, Japan för 3,8 %, Ryssland för 3,2 % och övriga länder för 30,2 %. Under 2005 uppgick produktionsökningen i världen till 2,3 %. En ökning för Kinas del är en viktig förklaring och deras ökning uppgick till 3,8 %.

Enligt uppgifter från *The International Egg Commission* ökade den globala äggproduktionen mellan 1970 och 2004 från 19,5 till 57,9 miljoner ton vilket är en ökning med 196 %. Världsdelarnas andel av den globala äggproduktionen har förändrats avsevärt där den dynamiska utvecklingen i Asien har resulterat i en fortgående minskning av andelen från europeiska och nordamerikanska länder. En ökande efterfrågan på ägg beroende på en ökad köpkraft hos befolkningen samt spridningen av ny teknologi kan sägas vara orsaken till Asiens dominans.

En jämförelse av de tio största äggproducerande länderna 1970, 1990 och 2004 påvisar dramatiska regionala förskjutningar. 2004 var fem av de tio största äggproducerande länderna i världen asiatiska där enbart Kina, Japan och Indien stod för närmare 50 % av världsproduktionen. 1970 var fem av de tio största äggproducerande länderna i världen EU-länder. 2004 var endast Frankrike kvar med en andel av världproduktionen på 1,7 %. USA kvarstår som världens näst största äggproducent. 1970 var USA:s äggproduktion nästan tre gånger så stor som Kinas. 2004 var situationen helt omvänd då Kinas äggproduktion var nästan fyra gånger så stor som USA:s.

Med undantag för Japan så har äggproduktionen i asiatiska länder ökat med en snabbare takt än vad som kan sägas vara fallet globalt. Tillväxttakten i Latinamerika var mycket lägre än i Asien. Mexiko och Brasilien har visat den högsta absoluta tillväxttakten medan Ecuador, Paraguay och Mexiko haft den högsta relativa ökningen. Äggproduktionen i Latinamerika mellan 1970 och 2004 ökade med 3,9 miljoner ton eller 276 % vilket dock var lite jämfört med Asien där ökningen uppgick till 30 miljoner ton eller 652 %. Situationen i Europa är helt annorlunda. Äggproduktionen i Tyskland, Förenade Kungariket och Bulgarien minskade mellan 1970 och 2004. Mellan 1990 och 2004 minskade också äggproduktionen i Nederländerna med 50 000 ton eller 9,2 %.

Europeiska länder dominerade världsexporten av ägg fram till 1990 då ca 80 % av alla ägg som exporterades hade ett europeiskt land som ursprung. Därefter har Asien expanderat sin äggproduktion betydligt och framträder numera som en alltmer betydande region beträffande export av ägg. Förändringar i det regionala mönstret av äggexport under de tre senaste decennierna har visat att Europa tappar alltmer mark som äggexporterande region. 1970 var åtta av de tio största äggexporterande länderna från Europa, 1990 var siffran sex och 2003 bara fem. Nederländerna hade under 2003 fortfarande en ledande position med 18,5 % av världsexporten men fyra av de tio största exportländerna var asiatiska och stod tillsammans för 25 % av den totala världsexporten. De största exportörerna av skalägg 2003 var enligt uppgifter från *FAO* Nederländerna (192 165 ton), Spanien (99 646 ton), Malaysia (95 047 ton) och Kina (93 477 ton).

Europa och Asien har även dominerat världsimporten av ägg. Den största delen av handeln med ägg är koncentrerad till Europa då 63 % av alla ägg som importeras har ett europeiskt land som destination. Tyskland är det största importörslandet av ägg och stod 2003 för 25 % av världsimporten. De största importörerna av skalägg 2003 var enligt uppgifter från *FAO* Tyskland (245 799 ton), Nederländerna (94 970 ton) och Kina (83 718 ton).

Jordbruksverkets rapporter 2005

1. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002–2004.
2. Ängs- och betesmarksinventeringen – *inventeringsmetod*.
3. Merkostnader och mervärden i svenskt jordbruk.
4. Konflikt eller samverkan mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga mål på landsbygden?
5. Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige.
6. Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2001–2003.
7. Indikatorsystem för småbiotoper – *metodutveckling för nationell övervakning av biologisk mångfald*.
8. Indikatorsystem för ängs- och betesmarker – *metodutveckling för nationell övervakning av biologisk mångfald*.
9. Fragmenterat landskap – *en kunskapssammanställning om fragmentering som hot mot biologisk mångfald*.
10. Åtgärder för att främja och underlätta för småskalig livsmedelsförädling – *ett regeringsuppdrag till Jordbruksverket och Livsmedelsverket*.
11. Jordbruksverkets foderkontroll 2004 – *Feed Control by the Swedish Board of Agriculture 2004*.
12. Marknadsöversikt – *bearbetade jordbruksvaror (icke bilaga I)*.
13. Växtnäringsförsörjning inom Ekologiska produktionsformer – *rapport från projektet CAP:s miljöeffekter*.
- 14A. Tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram.
- 14B. Styrmedel och ersättningsmodeller för kollektiva nyttigheter – *bilaga 3 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
- 14C. Åtgärder för konkurrenskraft och tillväxt på landsbygden – *bilaga 4 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
- 14D. Skogsåtgärder – *bilaga 5 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
- 14E. Åtgärder för kompetensutveckling – *bilaga 6 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
- 14F. Partnerskap och Leadermodellen – *bilaga 7 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
- 14G. Förenklingar och effektiviseringar i stödsystemen – *bilaga 8 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
- 14H. Samordnings- och övergångsfrågor – *bilaga 9 till tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram*.
15. Tekniskt underlag för nytt landsbygdsprogram – *delrapport avseende områdesavgränsningar*
16. Kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet – *KULM – verksamhetsåret 2004*
17. Jämställdhet inom jordbruket och landsbygden – *indikatorer om jämställdhet för EU-stöd*
18. Ett nätverk för mångfalden – *verksamhetsberättelse för POM 2004*
19. Samordnat uppgiftslämnande – *möjligheten för företag att lämna samordnad information till vissa myndigheter*
20. Utvidgningens effekter – *främst för den svenska livsmedelsbranschen*
21. Riktlinjer för gödning och kalkning 2006
22. Marknadsöversikt – *vegetabilier*

Rapporten kan beställas från
Jordbruksverket,
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
Fax 036 34 04 14
E-post: jordbruksverket@sjv.se
Internet: www.sjv.se

ISSN 1102-3007
ISRN SJV-R-05/23-SE
SJV offset, Jönköping, 2005
RA05:23